

Επίσημη Εφημερίδα C 347

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

53ο έτος
18 Δεκεμβρίου 2010

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα	Σελίδα
I	Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις	
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ		
Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή		
460ή σύνοδος ολομέλειας της 17 ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010		
2010/C 347/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την προσαρμογή των δεξιοτήτων στις ανάγκες των μεταλλασσόμενων βιομηχανιών και υπηρεσιών — Τα οφέλη της ενδεχόμενης σύστασης τομεακών συμβουλίων για την απασχόληση και τις δεξιότητες σε ευρωπαϊκό επίπεδο (διερευνητική γνωμοδότηση)	1
2010/C 347/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Το πρόγραμμα της Λισαβόνας και η εσωτερική αγορά (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	8
2010/C 347/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ένταξη και η κοινωνική ατζέντα» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	19
2010/C 347/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Συνέπειες των συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης στις εξόχως απόκεντρες περιοχές (περιοχή της Καραϊβικής)» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	28
2010/C 347/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη Μελλοντική στρατηγική για τον ευρωπαϊκό γαλακτοκομικό τομέα κατά την περίοδο 2010-2015 και πέραν αυτής (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	34
2010/C 347/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η γεωργία στην Euromed (καθώς και η σημασία της εργασίας της γυναίκας στη γεωργία και ο ρόλος των συνεταιρισμών)» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	41
2010/C 347/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προώθηση των κοινωνικοοικονομικών πτυχών στις σχέσεις ΕΕ-Λατινικής Αμερικής» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	48
2010/C 347/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Μαρόκου» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	55

EL

Τιμή: 4 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή**460ή σύνοδος ολομέλειας της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010**

2010/C 347/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων» COM(2009) 267 τελικό — 2009/0076 (COD)	62
2010/C 347/10	«Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον μεταφερόμενο εξοπλισμό υπό πίεση» COM(2009) 482 τελικό – 2009/0131 (COD)	68
2010/C 347/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη διοικητική συνεργασία και την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του φόρου προστιθέμενης αξίας (αναδιατύπωση) COM(2009) 427 τελικό — 2009/0118 (CNS)	73
2010/C 347/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης των οδηγιών 2003/71/EK σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και 2004/109/EK για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας αναφορικά με την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά COM (2009) 491 τελικό — 2009/0132 (COD)	79
2010/C 347/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Επισκόπηση της περιβαλλοντικής πολιτικής 2008 COM(2009) 304 τελικό	84

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

460ή ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 17 ΗΣ ΚΑΙ 18ΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2010

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την προσαρμογή των δεξιοτήτων στις ανάγκες των μεταλλασσόμενων βιομηχανιών και υπηρεσιών — Τα οφέλη της ενδεχόμενης σύστασης τομεακών συμβουλίων για την απασχόληση και τις δεξιότητες σε ευρωπαϊκό επίπεδο

(διερευνητική γνωμοδότηση)

(2010/C 347/01)

Εισηγητής: ο κ. KRZAKLEWSKI

Συνηγογός: ο κ. SZŰCS

Σε επιστολή της με ημερομηνία 29 Ιουνίου 2009, η Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Margot Wallström ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει, σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα:

Προσαρμογή των δεξιοτήτων στις ανάγκες των μεταλλασσόμενων βιομηχανιών και υπηρεσιών - Τα οφέλη της ενδεχόμενης σύστασης τομεακών συμβουλίων για την απασχόληση και τις δεξιότητες σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 4 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομελείας της, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 149 ψήφους υπέρ, 6 ψήφους κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει την ιδέα της σύστασης τομεακών συμβουλίων για την απασχόληση και τις δεξιότητες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Κατά την άποψή της, τα **τομεακά συμβούλια** με την κατάλληλη οργάνωση και διαχείριση, στα οποία θα συμμετέχουν διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη, **αναμένεται να παράσχουν σημαντική υποστήριξη στη διαδικασία διαχείρισης των τομεακών αλλαγών** και, ειδικότερα, στην πρόβλεψη της εξέλιξης των αναγκών όσον αφορά την απασχόληση και τις δεξιότητες και στην **αντιστοίχιση των δεξιοτήτων προς την προσφορά και τη ζήτηση**.

1.2 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι τα ευρωπαϊκά τομεακά συμβούλια (ΕΤΣ) θα μπορούσαν να υποστηρίξουν τη διαχείριση των τομεακών

αλλαγών και να συμβάλουν στους στόχους της πρωτοβουλίας «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας», ενώ θα ήταν χρήσιμο να ζητείται η γνώμη τους όποτε λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με τομεακές μεταλλαγές σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

1.3 Έπειτα από ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων που αξιολογήθηκαν σε μελέτη σκοπιμότητας των πολιτικών επιλογών για τις διάφορες δυνατές μορφές αυτών των συμβουλίων, η ΕΟΚΕ τείνει προς την υποστήριξη της ιδέας κοινωνικών συμβουλίων εμπνευσμένων από τον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο. Τα τομεακά συμβούλια θα μπορούσαν να ωφεληθούν σημαντικά από την επαφή (σε βάση συνεργασίας) με τις διαρθρώσεις του ευρωπαϊκού τομεακού κοινωνικού διαλόγου (ΕΤΚΔ) και με τις πολιτικές τους δραστηριότητες.

1.4 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι δραστηριότητες των τομεακών επιτροπών του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου (ΤΕΕΚΔ) θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως πρότυπο για τη λειτουργία των ΕΤΣ.

1.4.1 Πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί ότι τα ΕΤΣ ενδέχεται να καλύπτουν ευρύτερο πεδίο, από την άποψη του αριθμού των ενδιαφερόμενων μερών που θα τα απαρτίζουν, και να έχουν πιο ανεξάρτητο ρόλο από ό,τι οι ΤΕΕΚΔ, καθώς θα επικεντρώνονται περισσότερο στις δεξιότητες και στην αγορά εργασίας παρά στον κοινωνικό διάλογο.

1.4.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι και εκείνοι οι τομείς που δεν διαθέτουν διαρθρώσεις ΕΚΤ θα πρέπει να έχουν επίσης την ευκαιρία να συγκροτήσουν ΕΤΣ. Αυτό το νέο ΕΤΣ θα μπορούσε έπειτα να χρησιμεύσει ως έμπνευση για τη συγκρότηση νέας ΤΕΕΚΔ.

1.5 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα μελλοντικά ΕΤΣ θα πρέπει να διατηρούν στενή και τακτική συνεργασία με τα αντίστοιχα εθνικά. Συνιστά δε όπως τα ΕΤΣ υποστηρίξουν τη σύσταση εθνικών συμβουλίων, εκεί όπου δεν υπάρχουν ακόμη, παρέχοντάς τους συμβουλές και παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών.

1.6 Η ΕΟΚΕ πιστεύει πως τα πιο σημαντικά καθήκοντα που θα μπορούσαν να επιτελούν τα ΕΤΣ, πέρα από την υποστήριξη της διαχείρισης των τομεακών αλλαγών, θα ήταν τα εξής:

- ανάλυση των ποσοτικών και των ποιοτικών τάσεων της αγοράς εργασίας στον τομέα τους·
- συστάσεις για την κάλυψη και την εξάλειψη των ποσοτικών και ποιοτικών χασμάτων που υπάρχουν στην αγορά εργασίας του τομέα τους και εφαρμογή προγραμμάτων και μέτρων για την επίτευξη αυτού του στόχου·
- υποστήριξη της συνεργασίας των επιχειρήσεων με τους παρόχους ΕΕΚ⁽¹⁾.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, για την αποτελεσματική λειτουργία των ΕΤΣ, είναι σημαντικό:

- να αποτελούν πλατφόρμα, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει τους κοινωνικούς εταίρους, τους οργανισμούς και τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, τα δημόσια ιδρύματα, οργανισμούς και αρχές, τις επαγγελματικές οργανώσεις, τα ιδρύματα που παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) και αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΑΕΕΚ)·
- να έχουν τομεακή επικέντρωση, δηλ. να εστιάζουν σε –ευρέως νοούμενους– τομείς και να ασχολούνται με τα συγκεκριμένα επαγγέλματα αυτών των τομέων·
- να λαμβάνουν υπόψη τις δυναμικές αλλαγές στο πεδίο των διάφορων τομέων και τη δημιουργία νέων τομέων·
- να διασφαλίζουν ότι στη διαχείριση συμμετέχουν εκπρόσωποι των εργοδοτών και των εργαζομένων, καθώς επίσης –όποτε χρειάζεται– και των διοργανωτών της κατάρτισης και των πολιτικών αρχών·

— να διαθέτουν ισχυρές στρατηγικές εταιρικές σχέσεις, δηλαδή να αναπτύσσουν σχέσεις με τα δευτεροβάθμια σχολεία, τα ιδρύματα παροχής μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης, τις πανεπιστημιακές σχολές, τις επιχειρήσεις, τα τομεακά συμβούλια και τις περιφερειακές αρχές·

— να εφαρμόζουν ορθές και παραγωγικές στρατηγικές εργασίας, με εστίαση στη βιομηχανική πραγματικότητα και στις επείγουσες ανάγκες, όπως η ανάγκη πληροφοριών σχετικά με την αγορά εργασίας και τους τρόπους προσέλκυσης και διατήρησης των εργαζομένων στον τομέα, και να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των ΜΜΕ·

— να λαμβάνουν υπόψη, κατά πρώτον λόγο, την κατάσταση και τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας με γνώμονα την ευρωπαϊκή προοπτική·

— να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη μιας προσέγγισης, η μεθοδολογία της οποίας θα είναι κοινή και θα βασίζεται στην αποστολή (τα αποτελέσματα) των επιχειρήσεων, προκειμένου να είναι σαφής η διαδρομή ελέγχου από το τι γίνεται στο χώρο εργασίας έως την τελική κατάρτιση, την εκπαίδευση και τα προσόντα.

1.8 Για να ενισχυθεί η επιρροή των ΕΤΣ στις τομεακές αλλαγές, η ΕΟΚΕ συνιστά να προσέξουν το θέμα της συνεχούς εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα και, ιδιαίτερα, της συνεχούς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΣΕΕΚ) – η οποία να συνοδεύεται από αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΑΕΕΚ) – καθώς και άλλες μορφές της διά βίου ανάπτυξης και αναγνώρισης των δεξιοτήτων.

1.9 Η ΕΟΚΕ προτείνει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους τομείς που έχουν έντονο το στοιχείο της γνώσης, προπάντων σε συσχέτιση με πτυχές όπως η «πράσινη οικονομία».

1.10 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η σύσταση των τομεακών συμβουλίων θα πρέπει να βασιστεί στα επιτεύγματα πολιτικών διεργασιών όπως το **ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (ΕΠΕΠ)**, το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και σώρευσης ακαδημαϊκών μονάδων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (ECTS), το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ECVET), το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EQARF) και το Europass και να συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξή τους.

1.10.1 Είναι σημαντικό τα ΕΤΣ να προσανατολιστούν, εφαρμόζοντας την ανοιχτή μέθοδο συντονισμού, προς την εναρμόνιση της πολιτικής για τη συνεχή κατάρτιση.

1.11 Η ΕΟΚΕ συνιστά να αναπτύσσουν τα σχεδιαζόμενα ΕΤΣ συνεχή συνεργασία με τα ευρωπαϊκά ανώτατα και ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, πράγμα που αναμένεται να συμβάλει στη σύνδεση της βιομηχανίας με τις πανεπιστημιακές έρευνες που αφορούν την κατάρτιση. Ως προς αυτό το θέμα, το φόρουμ πανεπιστημίων-επιχειρήσεων έχει καταδείξει τα οφέλη που έχει αυτή η συνεργασία για τη βιομηχανία και για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. (2)

(2) Ανακοίνωση της Επιτροπής «Μια νέα εταιρική σχέση για τον εκσυγχρονισμό των πανεπιστημίων: το φόρουμ της ΕΕ για το διάλογο πανεπιστημίων-επιχειρήσεων», COM(2009) 158 τελικό, 2 Απριλίου 2009.

(1) ΕΕΚ – Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

1.12 Εξετάζοντας τις σχέσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών τομεακών συμβουλίων, αφενός, και του Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop) και του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας (Eurofound), αφετέρου, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η υποστήριξη του έργου των ευρωπαϊκών συμβουλίων, σε επίπεδο διάρθρωσης και πληροφοριών, από το Cedefop και το Eurofound θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον προσδιορισμό των καθηκόντων των ανωτέρω ιδρυμάτων. Προς τούτο, απαιτείται να τους χορηγηθούν πρόσθετοι πόροι.

1.13 Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να υπογραμμίσει τη σύσταση τα τομεακά συμβούλια να συνεργαστούν και να αναπτύξουν μάλιστα συνδέσμους –όσο στο ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και στο εθνικό– με τα **παρατηρητήρια της απασχόλησης και των δεξιοτήτων** και με τα εθνικά και τα ευρωπαϊκά τους δίκτυα. Η σύσταση αυτή αφορά εκείνα τα συμβούλια που δεν διαθέτουν τέτοια παρατηρητήρια στην εσωτερική τους διάρθρωση. Συνιστάται στα κράτη μέλη που θα συγκροτήσουν τομεακά συμβούλια να υποστηρίξουν τη δημιουργία τέτοιων παρατηρητηρίων, εκεί όπου δεν υπάρχουν ακόμη, και τη δικτύωσή τους με τα τοπικά παρατηρητήρια.

1.14 Όσον αφορά τη **χρηματοδότηση της διαδικασίας συγκρότησης και λειτουργίας των τομεακών συμβουλίων** ευρωπαϊκού επιπέδου, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι πόροι για τον σκοπό αυτό πρέπει να δεσμευτούν από την έναρξη της εν λόγω διαδικασίας. Επιπροσθέτως, είναι σκόπιμο να προβλεφθούν πόροι για την υποστήριξη των συμβουλίων και για την ανάπτυξη των παρατηρητηρίων της αγοράς εργασίας και των δεξιοτήτων που θα συνεργάζονται με αυτά τα συμβούλια ή θα είναι ενσωματωμένα στη δομή τους.

1.14.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, κατά τη διαμόρφωση του πιλοτικού σχεδίου για τα ΕΤΣ, να εξετάσει ως ενδεχόμενο τη δημιουργία περιορισμένου αρχικά αριθμού συμβουλίων, αντί να προβεί αμέσως στη συγκρότηση συμβουλίων για 20 τομείς. Αυτό σχετίζεται με τις δημοσιονομικές απαιτήσεις. Θα είναι ευκολότερο να εξασφαλιστεί χρηματοδότηση για τη δρομολόγηση 4-5 συμβουλίων ετησίως. Αυτή η μεσοπρόθεσμη χρηματοδοτική εξασφάλιση για το σχέδιο των ΕΤΣ φαίνεται πως αποτελεί ζήτημα νευραλγικής σημασίας.

1.15 Η ΕΟΚΕ **ζητεί καλύτερη επαγγελματική διαχείριση** των εκπαιδευτικών καινοτομιών. Η βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης της ΕΕ είναι ουσιώδης για την αύξηση της απασχολησιμότητας και τη μείωση των ανισοτήτων. Οι θεσμικές αλλαγές στην εκπαίδευση μετά βίας συμβαδίζουν με τις ανάγκες της κοινωνίας. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να **λάβουν υπόψη την ανάγκη στενής σχέσης μεταξύ των αλλαγών, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.**

1.16 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση να **ενταχθεί και πάλι η εκπαίδευση και κατάρτιση στην πραγματική ζωή** και να έλθει πιο κοντά τόσο στις ανάγκες της κοινωνίας όσο και στις συνήθειες των νέων γενεών μαθητών.

2. Ιστορικό της γνωμοδότησης πρωτοβουλίας

2.1 Σε επιστολή της με ημερομηνία 29 Ιουνίου 2009, η Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Margot Wallström

ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα «Προσαρμογή των δεξιοτήτων στις ανάγκες των μεταλλασσόμενων βιομηχανιών και υπηρεσιών - Τα οφέλη της ενδεχόμενης σύστασης τομεακών συμβουλίων ευρωπαϊκού επιπέδου για την απασχόληση και τις δεξιότητες».

2.1.1 Η επιστολή αναφέρεται στην τρέχουσα κρίση και στα μέτρα που μπορούν να ληφθούν στην αγορά εργασίας, για την προσαρμογή της στις ανάγκες της παραγωγής και για την ενίσχυση της κοινωνικής διαχείρισης των μεταλλαγών που συντελούνται στις υπηρεσίες και στη βιομηχανία.

2.1.2 Κατά την άποψη της Επιτροπής, για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, οι σημερινοί και οι μελλοντικοί εργαζόμενοι πρέπει να εφοδιαστούν με τις δεξιότητες που χρειάζονται οι επιχειρήσεις, οι οποίες θα τους επιτρέψουν να προσαρμοστούν στις αλλαγές. Αυτό ήταν το θέμα πρόσφατης ανακοίνωσης της Επιτροπής με τίτλο «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας» [COM(2008) 868 τελικό], η οποία αποσκοπούσε στον εντοπισμό και στην αξιολόγηση των αναγκών της Ευρώπης σε δεξιότητες για την περίοδο έως το 2020 και στην ανάπτυξη στην ΕΕ της ικανότητας που θα καθιστά δυνατή την καλύτερη πρόβλεψη και αντιστοίχιση των δεξιοτήτων και των θέσεων εργασίας.

2.1.3 Στις 4 Νοεμβρίου 2009, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε γνωμοδότηση με θέμα την ανακοίνωση ⁽³⁾.

2.2 Μετά τη δημοσίευση της ανακοίνωσης, διενεργείται επί του παρόντος, κατόπιν αιτήσεως της Επιτροπής, μελέτη σκοπιμότητας σχετικά με τη σύσταση τομεακών συμβουλίων ευρωπαϊκού επιπέδου για την απασχόληση και τις δεξιότητες. Η ΕΟΚΕ είχε πρόσβαση σε μια προσωρινή μορφή αυτής της μελέτης κατά την κατάρτιση της παρούσας γνωμοδότησης ⁽⁴⁾.

3. Τάσεις και καινοτομίες στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην ΕΕ

α) Ανάγκη καινοτομίας στα συστήματα μάθησης

3.1 Για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού, πρέπει οπωσδήποτε να ενισχυθεί το ανθρώπινο κεφάλαιο. Αυτό είναι σημαντικό από την άποψη της απασχολησιμότητας, της απασχόλησης, της ικανότητας προσαρμογής στις αλλαγές –ιδίως στο πλαίσιο της τρέχουσας οικονομικής κρίσης– αλλά και από την άποψη της κοινωνικής συνοχής.

3.2 Η ανάγκη μεγαλύτερης κινητικότητας των πολιτών στο εσωτερικό της Ευρώπης αποτελεί σημαντικό στόχο που αναγνωρίζεται στη Συνθήκη της Λισσαβώνας. Για να είναι εφικτή η κινητικότητα των εργαζομένων μεταξύ των διάφορων χωρών και κλάδων, οι εργοδότες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συγκρίνουν και να προσαρμόσουν τις δεξιότητες του εν δυνάμει νέου εργαζομένου (αποτελέσματα) στις ανάγκες της επιχείρησής. Αυτή είναι η βασική αρχή πίσω από το αίτημα της Επιτροπής για την «**Προσαρμογή των δεξιοτήτων στις ανάγκες των βιομηχανιών**».

⁽³⁾ EE C 128 της 18.5.2010, σ. 74.

⁽⁴⁾ Μελέτη σκοπιμότητας σχετικά με τη σύσταση τομεακών συμβουλίων για την απασχόληση και τις δεξιότητες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που διεξήγαγε η ECORYS / KBA (2009) για λογαριασμό της ΓΔ Απασχόλησης, κοινωνικών υποθέσεων και ισοτήτων ευκαιριών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

3.3 Τα ΕΤΣ που θα συσταθούν θα πρέπει να ενθαρρύνουν μια προσέγγιση, η μεθοδολογία της οποίας θα είναι κοινή και θα βασίζεται στην αποστολή (τα αποτελέσματα) των επιχειρήσεων, προκειμένου να είναι σαφής η διαδρομή ελέγχου, από το τι γίνεται στον χώρο εργασίας έως την τελική κατάρτιση, την εκπαίδευση και τα προσόντα.

3.4 Η ΕΟΚΕ ζητεί **καλύτερη επαγγελματική διαχείριση των εκπαιδευτικών καινοτομιών**. Η βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης της ΕΕ είναι ουσιώδης για την αύξηση της απασχολησιμότητας και τη μείωση των ανισοτήτων. Οι θεσμικές αλλαγές στην εκπαίδευση με δυσκολία ακολουθούν τις μεταβολές των κοινωνικών αναγκών. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει **να λάβουν υπόψη την ανάγκη στενής σχέσης μεταξύ των αλλαγών, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης**.

3.5 Η εκπαιδευτική καινοτομία συνδέεται σημαντικά με την κοινωνία της γνώσης και των πληροφοριών. Τα ιδρύματα κατάρτισης θα πρέπει να μελετήσουν τους νέους τρόπους μάθησης και να τους αποδώσουν τη δέουσα προσοχή. Οι νέες μέθοδοι μάθησης, όπως τα συνεργατικά μοντέλα με τη βοήθεια ΤΠΕ, αναμένεται να διευκολύνουν τον **συντονισμό μεταξύ των διάφορων συνιστωσών της διά βίου μάθησης** –όπως η εκπαίδευση των ενηλίκων, η τριτοβάθμια εκπαίδευση, η σχολική εκπαίδευση και η άτυπη μάθηση– μειώνοντας έτσι τον θεσμικό διαχωρισμό τους.

3.6 Η **απόδοση μεγαλύτερης σημασίας στις γνώσεις που έχουν αποκτηθεί στο παρελθόν και η πιστοποίησή τους** έχουν στρατηγικές συνέπειες, ιδίως επειδή ενθαρρύνουν τους εργαζόμενους να επωφεληθούν από τις δυνατότητες της διά βίου μάθησης. Τα συστήματα διαπίστευσης και τα επαγγελματικά προσόντα θα πρέπει να συνδέονται όλο και περισσότερο με τα μαθησιακά αποτελέσματα ενώ θα πρέπει να μειωθούν οι γραφειοκρατικοί φραγμοί.

3.7 Οι πολιτικές θα πρέπει να καλύπτουν **τόσο την άτυπη όσο και τη μη τυπική μάθηση**, αναγνωρίζοντας ότι η διά βίου μάθηση αποτελεί πλέον πραγματικότητα, χάρη –μεταξύ άλλων– στα ψηφιακά και τα κοινωνικά μαθησιακά δίκτυα.

β) *Επιδίωξη μεγαλύτερης συμμετοχής των ενδιαφερομένων*

3.8 Η εν εξέλιξη σήμερα διεργασία της παγκοσμιοποίησης, σε συνδυασμό με τις ραγδαίες τεχνολογικές μεταβολές, δημιουργεί προβλήματα ανεπάρκειας δεξιοτήτων μεταξύ του εργατικού δυναμικού και ανάγκη καλύτερης ολοκλήρωσης μεταξύ της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της εργασίας. Η μεγαλύτερη συμμετοχή των ενδιαφερομένων στη διά βίου μάθηση αναμένεται ότι θα συμβάλει στη δημιουργία καλύτερων συνθηκών για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των καινοτομιών στο εκπαιδευτικό σύστημα, για την αποτελεσματική διαχείριση του μεταβαλλόμενου φάσματος των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων. **Η βελτίωση της γνώσης, της συνειδητοποίησης και της συμμετοχής των επιχειρήσεων σ' αυτή τη διεργασία αποτελεί επιτακτική ανάγκη**.

3.9 Οι εργοδότες θα πρέπει να κατανοήσουν ακόμα περισσότερο ότι η κατάρτιση του εργατικού δυναμικού δεν συμβάλλει μόνο στη δημιουργία πραγματικών οικονομικών συνθηκών, αλλά αποτελεί και εργαλείο για τη βελτίωση του εργατικού δυναμικού μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

3.10 Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην αξία της **ανάπτυξης του επιχειρηματικού πνεύματος**. Θα πρέπει επίσης να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και στην ενθάρρυνση της **κινητικότητας του εργατικού δυναμικού** κατά τη διαμόρφωση των αγορών εργασίας. Χρειάζονται περισσότερες και καλύτερες διαθέσιμες πληροφορίες για τις αγορές εργασίας, τις τάσεις τους και τις ανάγκες τους σε δεξιότητες, καθώς και **καλύτερες υπηρεσίες καθοδήγησης και υποστήριξης** των ατόμων που αναζητούν εργασία.

γ) *Εκπαίδευση και κατάρτιση πιο κοντά στην πραγματική ζωή*

3.11 Η ΕΟΚΕ ζητεί **να ενσωματωθεί εκ νέου η εκπαίδευση και κατάρτιση στην πραγματική ζωή** και να έλθει πιο κοντά τόσο στις ανάγκες της κοινωνίας όσο και στις συνήθειες των νέων γενεών μαθητών. Οι καινοτόμοι μορφές εκπαίδευσης θα πρέπει να παρέχουν ευκαιρίες αποδοτικών επενδύσεων στον εκπαιδευτικό τομέα και να φέρνουν τις δυνατότητες μάθησης πιο κοντά στις επιχειρήσεις.

3.12 Απαιτείται στροφή από την κατάρτιση με βάση τον κύκλο μαθημάτων στην κατάρτιση η οποία προσανατολίζεται προς τα μαθησιακά αποτελέσματα και τα επαγγελματικά προσόντα.

3.13 Η εργασία και η μάθηση επικαλύπτονται όλο και περισσότερο στην κοινωνία της γνώσης. Θα πρέπει, συνεπώς, να ενθαρρύνονται **όλες οι μορφές μάθησης εντός του χώρου εργασίας**. Η **ενίσχυση των προσωπικών κινήτρων για μάθηση**, όπως και η περαιτέρω δέσμευση των επιχειρήσεων να παρέχουν κίνητρα για μάθηση στους υπαλλήλους τους, θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητες σ' αυτό το πλαίσιο.

4. **Ιστορικό των τομεακών και των οριζόντιων συμβουλίων** ⁽⁵⁾ **σε διάφορα επίπεδα.**

4.1 Σκοπός των τομεακών και των οριζόντιων ⁽⁶⁾ **συμβουλίων** είναι να σχηματισθεί πλήρης εικόνα της πιθανής εξέλιξης της κατάστασης όσον αφορά τις ανάγκες **απασχόλησης και παροχής δεξιοτήτων**, έτσι ώστε να διαμορφωθεί η σχετική πολιτική. Το έργο των συμβουλίων μπορεί να περιορίζεται στην ανάλυση, αλλά μπορεί να περιλαμβάνει και την προσαρμογή και την εφαρμογή της πολιτικής.

4.2 Τα συμβούλια αυτά λειτουργούν με οργανωμένο και συνεχή τρόπο και αποτελούν μάλιστα δίαυλο επικοινωνίας για τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετέχουν στη λειτουργία τους. Τα κυριότερα ενδιαφερόμενα μέρη είναι τα δημόσια όργανα, οργανισμοί και αρχές, οι κοινωνικοί εταίροι και τα ιδρύματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και έρευνας.

4.3 Τομεακά συμβούλια μπορούν να οργανωθούν σε διάφορα γεωγραφικά επίπεδα. Σκοπός τους είναι να μελετήσουν τις αλλαγές στη ζήτηση δεξιοτήτων για μία ή περισσότερες συγκριμένες ομάδες επαγγελματιών, βιομηχανικούς τομείς ή σύνολα τομέων. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα εθνικά τομεακά συμβούλια έχουν και περιφερειακά παραρτήματα.

⁽⁵⁾ Βάσει της μελέτης σκοπιμότητας (βλ. υποσημείωση 4).

⁽⁶⁾ Εάν οι εργασίες του συμβουλίου καλύπτουν όλους τους εργαζομένους και όλες τις επιχειρήσεις μιας περιοχής, τότε το συμβούλιο χαρακτηρίζεται οριζόντιο (διατομεακό).

4.3.1 Κατά το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα του Δουβλίνου (Eurofound), το περιφερειακό ή το τομεακό επίπεδο είναι καθοριστικό στοιχείο της έννοιας του συμβουλίου. Το Ίδρυμα τονίζει ότι τα συμβούλια του εθνικού και του ευρωπαϊκού επιπέδου πρέπει να λειτουργούν σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας. Για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ των διοικητικών οργάνων των περιφερειακών/τομεακών συμβουλίων, είναι σημαντικό να καταβληθεί προσπάθεια αξιοποίησης των δυνατών συνεργιών, π.χ. όσον αφορά την παρακολούθηση και την ακαδημαϊκή έρευνα.

4.4 Τα συμβούλια εθνικού επιπέδου χωρίζονται σε εκείνα που ασχολούνται με την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΑΕΕΚ) και εκείνα που ασχολούνται με τη συνεχή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΣΕΕΚ). Σε ορισμένες χώρες ενδέχεται να καλύπτουν και τις δύο, γεγονός που δημιουργεί αποτέλεσμα συνέργειας και εξασφαλίζει την αποφυγή των επικαλύψεων.

4.5 Τα συμβούλια που αναλύθηκαν στη μελέτη σκοπιμότητας έχουν τον ίδιο γενικό σκοπό: τη βελτίωση της αντιστοιχίας της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά εργασίας, από άποψη ποσοτική (θέσεις απασχόλησης) και ποιοτική (δεξιότητες και ικανότητες). Υπάρχουν, ωστόσο, διαφορές ως προς τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται αυτός ο γενικός στόχος, καθώς επίσης και μεταξύ των συμβουλίων που εστιάζουν στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΑΕΕΚ) αφενός, και εκείνων που καλύπτουν και τη συνεχή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΣΕΕΚ), αφετέρου (αυτό αφορά τις χώρες όπου η κατάρτιση χωρίζεται σε ΑΕΕΚ και ΣΕΕΚ).

4.6 Στα περισσότερα κράτη μέλη, ο κύριος στόχος των **εθνικών οριζόντιων** (διατομεακών) **συμβουλίων** είναι ο εντοπισμός, η ποσοτική ανάλυση και η πρόβλεψη των μακροπρόθεσμων τάσεων της αγοράς εργασίας και η διατύπωση προτάσεων για την ανάληψη δράσεων ως ανταπόκριση στις διαφαινόμενες τάσεις.

4.7 Σε πολλές περιπτώσεις, τα **οριζόντια συμβούλια** δεν εστιάζουν μόνο σε ποσοτικά, αλλά και σε ποιοτικά θέματα. Τα μέλη αυτών των συμβουλίων, όπως π.χ. τα μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης της Δανίας, συμβουλευθούν τον Υπουργό Παιδείας με βάση τις τάσεις της αγοράς εργασίας, όχι μόνο για τον προσδιορισμό νέων επαγγελματικών προσόντων και τη συγχώνευση ή την κατάργηση των υπαρχόντων, αλλά και για γενικές πτυχές της επαγγελματικής εκπαίδευσης όπως ο συντονισμός των προγραμμάτων κατάρτισης.

4.8 Σε ορισμένες χώρες τα περιφερειακά οριζόντια συμβούλια έχουν τους ίδιους στόχους με τους εθνικούς τους ομολόγους. Παρέχουν στα ερευνητικά ιδρύματα περιφερειακά δεδομένα, με στόχο τον υπολογισμό του αριθμού των μελλοντικών θέσεων εργασίας και των αναγκών σε δεξιότητες. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι ορισμένα περιφερειακά οριζόντια συμβούλια καταβάλλουν κάθε προσπάθεια να αντιστοιχίσουν τις μελλοντικές ποιοτικές ανάγκες από άποψη δεξιοτήτων με τα τρέχοντα ποσοτικά δεδομένα για την είσοδο των νέων στην ΑΕΕΚ.

4.9 Ο κύριος στόχος των εθνικών τομεακών συμβουλίων που ασχολούνται με την ΑΕΕΚ είναι να εξασφαλίζουν ότι οι νέοι που εισέρχονται στην αγορά εργασίας διαθέτουν τις κατάλληλες βασικές δεξιότητες.

4.10 Ο κύριος στόχος των εθνικών τομεακών συμβουλίων που ασχολούνται με τη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση (ΣΕΚ) είναι η αναβάθμιση των δεξιοτήτων των ατόμων που έχουν ήδη ενταχθεί στην αγορά εργασίας. Για τον σκοπό αυτό, τα συμβούλια προσδιορίζουν τις

επιμορφωτικές ανάγκες των εργαζομένων και είτε παρέχουν την επιμόρφωση τα ίδια είτε χρηματοδοτούν μαθήματα άλλων παρόχων.

4.11 Τα εθνικά και τα περιφερειακά συμβούλια διαφέρουν ως προς τα **καθήκοντα** που επιτελούν. Παραδείγματα καθηκόντων που επιτελούνται από τα τομεακά και τα οριζόντια συμβούλια είναι:

- ανάλυση των ποσοτικών τάσεων της αγοράς εργασίας·
- ανάλυση των ποιοτικών τάσεων της αγοράς εργασίας·
- πρόταση πολιτικών για την κάλυψη των ποσοτικών ελλείψεων·
- πρόταση πολιτικών για την αντιμετώπιση των ποιοτικών ελλείψεων·
- διατύπωση προτάσεων για την ενημέρωση των προσόντων και των πιστοποιητικών·
- προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων και των παρόχων ΕΕΚ·
- εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων για την αντιμετώπιση των (ποσοτικών και ποιοτικών) ελλείψεων.

4.11.1 Μόνο λίγα τομεακά συμβούλια στα κράτη μέλη επιτελούν όλα αυτά τα καθήκοντα. Σχεδόν όλα τα τομεακά και οριζόντια συμβούλια διενεργούν αναλύσεις των ποσοτικών και ποιοτικών τάσεων της αγοράς εργασίας, μικρότερος αριθμός τους όμως καταρτίζει και προτάσεις πολιτικής. Η πλειοψηφία τους διενεργεί ή αναθέτει έρευνες.

4.11.2 Πολύ πιο συχνά, τα συμβούλια αναλύουν τις ποιοτικές τάσεις της αγοράς εργασίας και καταρτίζουν προτάσεις πολιτικής, π.χ. για την ανάπτυξη προγραμμάτων διδασκαλίας της επαγγελματικής κατάρτισης, ή περιγράφουν τρόπους αντιμετώπισης των ποιοτικών ελλείψεων. Πολλά συμβούλια ασχολούνται με την υποστήριξη της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων και των παρόχων ΕΕΚ.

4.11.3 Μερικά εθνικά συμβούλια επιδίδονται στην εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων με στόχο τον περιορισμό των ελλείψεων δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας. Ιδίως τα περιφερειακά οριζόντια συμβούλια στα νέα κράτη μέλη διατυπώνουν προτάσεις πολιτικής για την κάλυψη των ποιοτικών ελλείψεων.

4.12 Τα μέσα που χρησιμοποιούν τα διάφορα συμβούλια συνδέονται στενά με τους στόχους και τα καθήκοντά τους. Ιδιαίτερα σημαντικά για τα συμβούλια είναι τα δεδομένα για τις ποσοτικές και τις ποιοτικές τάσεις της αγοράς εργασίας. Η γενική τάση είναι η συλλογή και ανάλυση αυτών των δεδομένων από εξωτερικούς οργανισμούς, εκτός από τις περιπτώσεις όπου η διάρθρωση των συμβουλίων περιλαμβάνει π.χ. παρατηρητήριο της αγοράς εργασίας.

4.12.1 Θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της διαδικασίας συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων για την αγορά εργασίας, από τη μία πλευρά, και της λήψης πολιτικών αποφάσεων όσον αφορά την αντίδραση σε αυτές τις τάσεις.

4.13 Τα διοικητικά συμβούλια των τομεακών συμβουλίων που λειτουργούν σήμερα εντός και εκτός της ΕΕ περιλαμβάνουν στη σύνθεσή τους εκπροσώπους των εργοδοτών (συνήθως με διευθυντικό ρόλο), των εργαζομένων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, των παρόχων κατάρτισης και της κυβέρνησης (των τοπικών αρχών στην περίπτωση των περιφερειακών συμβουλίων). Το διοικητικό συμβούλιο είναι είτε μικρό (προκειμένου να διευκολύνει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων) είτε αρκετά πολυπρόσωπο (προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η αντιπροσωπευτικότητά του). Κατά κανόνα, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να προέρχονται από τη βιομηχανία και να απολαύουν σημαντικού κύρους και αξιοπιστίας στον τομέα τους.

4.13.1 Κατά την αξιολόγηση της διοίκησης των συμβουλίων, τονίζεται ότι η ημερήσια διάταξή τους δεν πρέπει να περιλαμβάνει θέματα που αφορούν τις εργασιακές σχέσεις, τα οποία αποτελούν αρμοδιότητα της επιτροπής τομεακού διαλόγου. Από την άλλη πλευρά, χάρη στην ενασχόληση με πολλά άλλα θέματα που έχουν μεγάλη σημασία για τους εργοδότες και τους εργαζόμενους, η δραστηριότητα των συμβουλίων συμβάλλει στον κατευνασμό των εντάσεων που εμφανίζονται στον κοινωνικό διάλογο.

4.13.2 Τα τομεακά συμβούλια συχνά συνεργάζονται μεταξύ τους στο πλαίσιο μιας οργάνωσης. Στον Καναδά αυτή η οργάνωση είναι η Ένωση Τομεακών Συμβουλίων (Alliance of Sector Councils), όπου ανταλλάσσονται πληροφορίες και εργαλεία και σχεδιάζονται κοινές διαδικασίες, π.χ. για την ανάπτυξη εθνικών επαγγελματικών προτύπων.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

Τα παρατηρητήρια της αγοράς εργασίας ως σημαντική βάση για την αποτελεσματική συνεργασία των τομεακών συμβουλίων

5.1 Στα κράτη μέλη της ΕΕ λειτουργούν διάφορα παρατηρητήρια της αγοράς εργασίας σε επίπεδο εθνικό, τομεακό και περιφερειακό. Άλλοτε εντάσσονται στη δομή των υπαρχόντων συμβουλίων για την απασχόληση και άλλοτε λειτουργούν με άλλη ονομασία.

5.1.1 Τα παρατηρητήρια αυτά:

- παρακολουθούν τις τάσεις της αγοράς εργασίας και τις σχετικές πολιτικές·
- συλλέγουν, αναλύουν και ερμηνεύουν τα δεδομένα·
- διαβιβάζουν τα δεδομένα στους χρήστες ανάλογα με τις ανάγκες τους.

5.1.2 Η σύνδεση των παρατηρητηρίων σε εθνικά και διεθνή δίκτυα έχει νευραλγική σημασία. Σε μια ευρωπαϊκή και παγκόσμια αγορά που χαρακτηρίζεται από ευελιξία, τα παρατηρητήρια δεν μπορούν να λειτουργούν απομονωμένα το ένα από το άλλο.

5.1.3 Κάθε παρατηρητήριο, ως προγνωστικό μέσο για την καλύτερη πρόβλεψη των αλλαγών στην αγορά εργασίας, θα αναπτυχθεί και θα γίνει σημαντικότερο εάν, ενώ επικεντρώνεται στους δικούς του στόχους, διατηρεί παράλληλα τακτικές και συστηματικές επαφές με άλλα παρατηρητήρια.

5.2 Καθήκον των παρατηρητηρίων της απασχόλησης και των δεξιοτήτων είναι να παρέχουν στρατηγικές πληροφορίες στους διάφορους φορείς που επηρεάζονται από τις αλλαγές. Εκτός από τους κοινωνικούς εταίρους και τις εθνικές αρχές, άλλα ενδιαφερόμενα μέρη είναι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), τα ιδρύματα παροχής επαγγελματικής κατάρτισης, η τοπική αυτοδιοίκηση, οι υπηρεσίες απασχόλησης και οι υπηρεσίες υποστήριξης των επιχειρήσεων.

5.3 Οι δραστηριότητες των παρατηρητηρίων της αγοράς εργασίας θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- τον εντοπισμό των προτεραιοτήτων της κατάρτισης και την εξασφάλιση αποτελεσματικότερης αλληλεπίδρασης μεταξύ της ανάπτυξης δεξιοτήτων και της δημιουργίας θέσεων εργασίας·
- την παρακολούθηση των αλλαγών και των αναγκών της αγοράς εργασίας·
- την ανάλυση των στατιστικών σχετικά με την απασχόληση και την εκπαίδευση·
- την παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης και διευκόλυνσης της μετάβασης από το ίδρυμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης στην εργασία, με κύριο στόχο·
- την παρακολούθηση της πορείας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης που οδήγησε στην απασχόληση,
- τον εντοπισμό μεταβολών και αλληλεξαρτήσεων μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης στους διάφορους οικονομικούς τομείς και τα διάφορα επαγγέλματα·
- τον συντονισμό των ερευνών και των μελετών και τη συμβολή στην προαγωγή της καινοτομίας και της αναπτυξιακής πολιτικής·
- τη διάδοση των πληροφοριών για την απασχόληση και τις δεξιότητες στις διάφορες στοχευόμενες ομάδες.

5.4 Το παρατηρητήριο μπορεί να παρέχει συστηματικές αναλύσεις της αγοράς εργασίας σε εθνικό ή και σε τοπικό και τομεακό επίπεδο. Διενεργεί συγκριτικές αναλύσεις σε τομεακό επίπεδο και εξετάζει τις ανάγκες διαφόρων επαγγελμάτων και ειδικοτήτων σε περιφερειακό, τοπικό και τομεακό επίπεδο, προκειμένου να προσδιορίσει τη μελλοντική ζήτηση δεξιοτήτων.

5.5 Τα παρατηρητήρια μπορούν να επιτελούν τα ακόλουθα καθήκοντα, προς υποστήριξη ή συμπλήρωση της λειτουργίας των τομεακών και των οριζόντων συμβουλίων για την απασχόληση και τις δεξιότητες:

- διενέργεια και ανάλυση προβλέψεων για τις κοινωνικές και τις οικονομικές μεταβολές σε εθνικό, τομεακό και περιφερειακό επίπεδο, ώστε να μπορούν να προσδιοριστούν και να περιγραφούν οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται, ιδίως σε τομείς ή περιφέρειες που διατρέχουν σοβαρούς κινδύνους·
- ενημέρωση των ορισμών των παραδοσιακών τομέων, για την αποτελεσματικότερη προσαρμογή των δεξιοτήτων των εργαζομένων·
- ενθάρρυνση της ανάπτυξης εταιρικών σχέσεων στον τομέα των αλλαγών και των καινοτόμων δραστηριοτήτων μέσω·
- της σύστασης δικτύων σύνδεσης με άλλα παρατηρητήρια και με τους ενδιαφερομένους

- της ανάπτυξης στρατηγικών για τη συνεχή επιμόρφωση
- της παροχής επαγγελματικών συμβουλών
- της ανάπτυξης προγραμμάτων κατάρτισης με τη συμμετοχή των επιχειρήσεων, των τομέων και των τοπικών πρωτοβουλιών που αφορούν την απασχόληση.

5.6 Τα παρατηρητήρια της αγοράς εργασίας που συγκεντρώνουν διάφορους ενδιαφερομένους θα πρέπει να συμμετέχουν επίσης στις συζητήσεις που διεξάγουν αυτοί οι ενδιαφερόμενοι π.χ. στα τομεακά και στα οριζόντια συμβούλια για την απασχόληση ή στις συζητήσεις για την ευρωπαϊκή, εθνική, τομεακή, περιφερειακή και τοπική οικονομία. Τα παρατηρητήρια διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στον προσδιορισμό των νέων θέσεων εργασίας και στην κατανόηση των νέων οικονομικών δραστηριοτήτων, των νέων χαρακτηριστικών της απασχόλησης και των νέων δεξιοτήτων.

5.7 Όσον αφορά τις σημερινές σχέσεις μεταξύ των τομεακών συμβουλίων και των παρατηρητηρίων της αγοράς εργασίας, σε ορισμένες χώρες της ΕΕ (όπως η Γαλλία και η Σουηδία) υπάρχουν τομεακά παρατηρητήρια της αγοράς εργασίας που εντοπίζουν

εκπαιδευτικές ανάγκες του τομέα εκ μέρους εθνικών τομεακών συμβουλίων ΔΕΕΚ (στη Γαλλία το παρατηρητήριο διεξάγει σχετική έρευνα για λογαριασμό της Επιτροπής τομεακών κονδυλίων κατάρτισης (7)).

5.7.1 Κατόπιν αιτήσεως των περιφερειακών οριζοντίων συμβουλίων, τα περιφερειακά παρατηρητήρια της αγοράς εργασίας εντοπίζουν σε ορισμένα κράτη μέλη τους τομείς που αναπτύσσονται ή φθίνουν. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι μια διευρυμένη και συνεχής μορφή ενημέρωσης που λαμβάνεται υπόψη από τις περιφερειακές αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους και τους φορείς κατάρτισης κατά τη συζήτηση ως προς τα είδη μαθημάτων ΔΕΕΚ και ΕΕΚ που χρειάζονται και εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητας των περιφερειακών οργανισμών κατάρτισης.

5.7.2 Όσον αφορά τα σχεδιαζόμενα ΕΤΣ, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ ο ρόλος των Ευρωπαϊκών παρατηρητηρίων που συνεργάζονται με αυτά θα μπορούσε να αναληφθεί από το Ίδρυμα του Δουβλίνου (Eurofound) και το Cedefop, ιδίως κατά τη φάση των πιλοτικών προγραμμάτων. Στο μέλλον, τα ΕΤΣ θα μπορούσαν να συνεργάζονται με υπερεθνικές δομές δικτύων των παρατηρητηρίων της αγοράς εργασίας.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνική Επιτροπής
Mario SEPI

(7) Βάσει της μελέτης σκοπιμότητας (βλ. υποσημείωση 4).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Το πρόγραμμα της Λισαβώνας και η εσωτερική αγορά

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 347/02)

Εισηγητής: ο κ. Edwin CALLEJA

Στις 26 Φεβρουαρίου 2009 η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει, σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Το πρόγραμμα της Λισαβώνας και η εσωτερική αγορά.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομελείας της που πραγματοποιήθηκε στις 17 και 18 Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 7ης Φεβρουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 184 ψήφους υπέρ, 16 κατά και 34 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Στόχος της στρατηγικής της Λισαβώνας είναι να γίνει η Ευρώπη μέχρι το 2010 η δυναμικότερη και ανταγωνιστικότερη οικονομία γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και με σεβασμό στο περιβάλλον. Μετά την αναθεώρηση του 2005, κάθε εθνική κυβέρνηση ανέλαβε την ευθύνη για το εθνικό της πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων και τώρα διενεργεί ετήσια αξιολόγηση της επιτευχθείσας προόδου όσον αφορά τους στόχους που είχε θέσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Μολονότι οι στόχοι δεν θα επιτευχθούν έως την ημερομηνία-ορόσημο του 2010, η βελτίωση της διακυβέρνησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναμένεται ότι θα συμβάλει στην ολοκλήρωση των απαιτούμενων βραχυπρόθεσμων δράσεων. Η επόμενη αναθεώρηση της στρατηγικής της Λισαβώνας δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμη, παρόλο που έχει παρέλθει η σχετική προθεσμία. Ωστόσο, το Συμβούλιο είναι αποφασισμένο να αφιερώσει την εαρινή του σύνοδο στη λήψη σχετικών αποφάσεων. Το έγγραφο της Επιτροπής «Διαβούλευση για τη μελλοντική στρατηγική ΕΕ 2020»⁽¹⁾ είναι μια καλή βάση για αυτές τις αποφάσεις.

1.1.1 Η ΕΟΚΕ καλεί, συνεπώς, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να λάβουν τα απαιτούμενα σημαντικά και αποφασιστικά μέτρα για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, με παράλληλη διασφάλιση και περαιτέρω προώθηση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την εγγενή σύνδεση που υπάρχει μεταξύ της στρατηγικής της Λισαβώνας και της ενιαίας αγοράς, παρά τη διαφορά μεταξύ των προτύπων διακυβέρνησης που τις διέπουν. Μια δυναμική ενιαία αγορά αποτελεί τόσο προϋπόθεση όσο και υποστήριξη για την επιτυχία της στρατηγικής ΕΕ 2020.

1.2 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να αλλάξουν στρατηγική και στάση έναντι των κανόνων της ενιαίας αγοράς, θα επιθυμούσε δε τις ακόλουθες βελτιώσεις:

— **Βελτιωμένοι κανόνες:** Είναι απαραίτητο να υπάρχουν πιο διαφανείς και σαφείς κανόνες, που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν καλύτερα, με χαμηλό κόστος και χωρίς απώλεια χρόνου για τις επιχειρήσεις και γενικότερα τους πολίτες. Οι αρχές αυτές θα πρέπει να τηρούνται, για τη διευκόλυνση των διασυνοριακών δραστηριοτήτων. Ταυτόχρονα, είναι προφανές ότι τα προβλήματα στις χρηματαγορές, η ανάγκη μιας πιο πράσινης

οικονομίας και η ενίσχυση των τομέων της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, έτσι ώστε να ληφθούν υπόψη οι δημογραφικές αλλαγές, επιβάλλουν μια νέα προσέγγιση. Καλύτεροι κανόνες δεν σημαίνει αυτομάτως μείωση των κανόνων ή απορρύθμιση των αγορών, αλλά δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων που θα συμβάλουν στην εξάλειψη των τάσεων προστατευτισμού και των ανταγωνιστικών καθεστώτων, που παρέχουν αθέμιτο πλεονέκτημα σε ορισμένα κράτη μέλη. Οι κανόνες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες και να εξασφαλίζουν ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις, με παράλληλη διασφάλιση περισσότερης συνοχής και κοινωνικής δικαιοσύνης, καθώς και ενθάρρυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των ανθρώπινων και των οικονομικών πόρων.

— **Αρτιότερη εφαρμογή:** Οι κανόνες θα πρέπει να μεταφέρονται ομοιόμορφα στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών, με ενιαία και συνεκτική ερμηνεία και με τις ελάχιστες δυνατές εξαιρέσεις. Στους μη εναρμονισμένους τομείς, πρέπει να βελτιωθεί η αμοιβαία αναγνώριση.

— **Αρτιότερη εποπτεία:** Ως θεματοφύλακας της ενιαίας αγοράς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να αποκτήσει ενισχυμένη εξουσία. Θα μπορούσε να επιτευχθεί καλύτερος συντονισμός της εποπτείας και της επιβολής με τη δημιουργία ενός ενιαίου σημείου αναφοράς σε κάθε κράτος μέλος, το οποίο θα ασκεί την εξουσία και θα λογοδοτεί στην Επιτροπή για την ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων της ενιαίας αγοράς.

— **Μεγαλύτερη διασυνοριακή συνεργασία, πληροφόρηση και συστήματα άμεσου χειρισμού των καταγγελιών:** Πρέπει να αναπτυχθεί αμοιβαία εμπιστοσύνη και κατανόηση μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, με τη δημιουργία στενότερων σχέσεων εργασίας μεταξύ τους. Τα δίκτυα που έχουν ήδη δημιουργηθεί από την Επιτροπή θα πρέπει να αποτελέσουν τη βάση της συνεργασίας, υπό την προϋπόθεση ότι θα τεθούν σε λειτουργία σε όλα τα κράτη μέλη για την προστασία και την ενημέρωση των πολιτών. Ένα πλήρως λειτουργικό δίκτυο θα παρέχει αποτελεσματική εποπτεία και θα μειώσει δραστικά τις εισαγωγές από τρίτες χώρες που δεν συμμορφώνονται με τα πρότυπα της ΕΕ, με στόχο την ενίσχυση των προτύπων των προϊόντων και της ασφάλειας των καταναλωτών, καθώς και την εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για την ευρωπαϊκή βιομηχανία.

⁽¹⁾ COM(2009) 647 τελικό, 24.11.2009.

- **Μεγαλύτερη δικαιοσύνη για τους πολίτες:** Η δικαστική εφαρμογή των κανόνων της ενιαίας αγοράς θα βελτιωθεί, εάν οι εθνικοί δικαστές έχουν πρόσβαση σε κατάλληλη εκπαίδευση επί του Ευρωπαϊκού Δικαίου. Οι κοινωνικοί εταίροι εξετάζουν εναλλακτικές λύσεις για την αντιμετώπιση της σύγκρουσης μεταξύ των ελευθεριών της εσωτερικής αγοράς και των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Χρειάζεται να καθοριστούν σαφείς αρχές, ούτως ώστε οι τέσσερις ελευθερίες και τα συλλογικά δικαιώματα των εργαζομένων να μην αλληλοσυγκρούονται.
- **Συνέχιση και ενίσχυση του έργου της παρακολούθησης της ενιαίας αγοράς:** Από το έργο αυτό αναμένεται να προκύψουν οι βέλτιστοι τρόποι προσέγγισης του σχεδιασμού και της εφαρμογής των καλύτερων κανόνων και πολιτικών. Οι εν λόγω προσεγγίσεις θα είναι πραγματιστικές και θα εξετάζουν συγκεκριμένα θέματα σε επίπεδο χώρας και αγοράς. Στο πλαίσιο αυτού του έργου θα πρέπει επίσης να διερευνηθούν και να εξεταστούν τα αναγνωρισμένα εμπόδια για το εμπόριο εντός της ενιαίας αγοράς ⁽²⁾.
- **Ιεράρχηση των θεμάτων της ενιαίας αγοράς:** Οι προτεραιότητες της ΕΕ θα πρέπει να αναθεωρηθούν τα επόμενα χρόνια, διότι θέματα που εκκρεμούν στο πρόγραμμα της ενιαίας αγοράς μπορεί να εμποδίσουν την πρόοδο στο επίπεδο των στόχων της Λισσαβόνας.
- Πιο συγκεκριμένα, η οδηγία για τις υπηρεσίες πρέπει οπωσδήποτε να εφαρμοστεί με πλήρη σεβασμό του πνεύματος και των κανόνων που διέπουν την ενιαία αγορά. Ένα σημαντικό πρόβλημα εν προκειμένω είναι ότι δεν υπάρχει ακόμη ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων από ορισμένα κράτη μέλη που προσχώρησαν κατά την τελευταία διεύρυνση. Απαιτούνται σαφείς και αποτελεσματικοί κανόνες για την ορθή εφαρμογή και την επίτευξη των στόχων της οδηγίας για την απόσπαση εργαζομένων, που είναι ο θεμιτός ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων, ο σεβασμός των δικαιωμάτων των εργαζομένων και η αποτροπή του κοινωνικού ντάμπινγκ.
- Ένα από τα προβλήματα της ενιαίας αγοράς και της ΕΕ είναι ότι οι μισθοί και οι συνθήκες εργασίας έχουν καταστεί παράγοντας ανταγωνισμού. Η προστασία των προτύπων στην αγορά εργασίας θα προσλάβει μεγαλύτερη σημασία και πρέπει να αποτελέσει τμήμα της νέας στρατηγικής ΕΕ 2020.
- Η ενιαία αγορά προξενεί άσκοπες και οικολογικά επιβλαβείς μεταφορές μεγάλων αποστάσεων, γεγονός το οποίο αντιβαίνει στις αυξημένες απαιτήσεις της πολιτικής για το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τα συμπεράσματα του Συμβουλίου των Υπουργών Περιβάλλοντος ⁽³⁾ και είχε την ευκαιρία να παρουσιάσει τη γνωμοδότησή της ⁽⁴⁾, στην οποία υπογραμμίζει την ανάγκη εσωτερικευσης του εξωτερικού κόστους των μεταφορών για τον καθορισμό δικαίων τιμών, αναγνωρίζοντας το κόστος της αδράνειας και την αξία των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων.

⁽²⁾ Για μια γενική επισκόπηση των εμποδίων που παραμένουν στην ενιαία αγορά, βλέπε τη μελέτη ΕΟΚΕ/ΠΕΑ στη διεύθυνση http://www.eesc.europa.eu/smo/news/index_en.asp.

⁽³⁾ 14891/09, 23.10.2009.

⁽⁴⁾ CESE 1195/2009, EE C 317 της 23.12.2009, σ. 80.

1.3 Η στρατηγική ΕΕ 2020 εξαρτάται από την αποτελεσματική λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Στην επόμενη αναθεώρηση της διαδικασίας της Λισσαβόνας, η ΕΕ πρέπει να λάβει θαρραλέα μέτρα για να αποκτήσει ηγετικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Αυτό θα πρέπει να επιτευχθεί με την αξιοποίηση των ποικίλων οικονομικών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που υπάρχουν σε διάφορες περιοχές της Ένωσης, στο πλαίσιο μιας αποτελεσματικής και λειτουργούσας ενιαίας αγοράς.

1.4 Η στρατηγική ΕΕ 2020 πρέπει να αντιμετωπίσει τα πλέον επείγοντα ζητήματα:

- Εφαρμογή του σχεδίου ανάκαμψης για να βγει η ΕΕ από την ύφεση και διαμόρφωση μιας στρατηγικής που θα βοηθά τα κράτη μέλη να επιτύχουν τους ήδη υιοθετηθέντες σκοπούς και στόχους. Η στρατηγική αυτή πρέπει να υποστηρίξει τις αλλαγές που απαιτούνται για τον προσανατολισμό της βιομηχανίας προς μια πιο «πράσινη» στρατηγική και να επιδιώξει, συγχρόνως, να επιφέρει αλλαγή στις καταναλωτικές συνήθειες προς όφελος μιας πιο «πράσινης» οικονομίας.
- Προσδιορισμός συγκεκριμένων μέτρων και ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών για την οικολογική αποδοτικότητα, με την παρουσίαση ολοκληρωμένης στρατηγικής και σχεδίου δράσης για την προώθηση της οικολογικής καινοτομίας εντός του τρέχοντος έτους και την έγκριση του εξαγγελθέντος Ευρωπαϊκού Σχεδίου για την Καινοτομία, προκειμένου να δημιουργηθεί μια ανταγωνιστική και εναρμονισμένη εσωτερική αγορά σε αυτόν τον τομέα.
- Ανάπτυξη στρατηγικής για την πραγματική κατάργηση των κρατικών παρεμβάσεων στον τραπεζικό, τον ασφαλιστικό και τον χρηματοπιστωτικό τομέα, με παράλληλη ενίσχυση της εποπτείας και της ρύθμισής τους. Τούτο συνεπάγεται μια στρατηγική σταδιακής μείωσης του κρατικού παρεμβατισμού υπέρ της βιωσιμότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα με σαφείς στόχους τη διασφάλιση της λειτουργικότητας του τομέα, τον περιορισμό του δημόσιου χρέους, καθώς και την παράλληλη συμβολή των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων στην οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη.
- Μεγαλύτερη έμφαση στις απαιτούμενες διαρθρωτικές αλλαγές, με συνεκτίμηση των δημογραφικών μεταβολών και των παρεπομένων τους. Πρέπει να ληφθούν επί του παρόντος συγκεκριμένες δράσεις για την εφαρμογή, στα κράτη μέλη, της Πράξης για τις μικρές επιχειρήσεις (Small Business Act).

1.5 Στρατηγική για την περαιτέρω διεύρυνση της ΕΕ. Περαιτέρω διεύρυνση θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μόνον εάν οι υποψήφιες χώρες επιτύχουν εκ των προτέρων την απαραίτητη προσέγγιση της νομοθεσίας τους στο κοινοτικό κεκτημένο και πληρούν όλες τις απαιτήσεις περι χρηστής διακυβέρνησης, κράτους δικαίου και βιώσιμης οικονομίας.

1.6 Αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης:

- Η οικονομική κρίση κλόνισε τα ίδια τα θεμέλια της οικονομικής και κοινωνικής προόδου· γι' αυτό, πρέπει να επιλυθεί με τον πιο ομαλό και ταχύ τρόπο. Η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και η ενθάρρυνση των επενδύσεων σε Ε & Α έχουν καθοριστική σημασία για τη διατήρηση των επιπέδων απασχόλησης και οικονομικής ευημερίας.

- Αναπόσπαστο μέρος της λύσης είναι η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με εκτενή αναθεώρηση της δημόσιας εποπτείας και ρύθμισης, η οποία πρέπει να γίνει πιο αυστηρή για να συμβαδίζει με την παγκόσμια διάσταση και λειτουργία των χρηματαγορών. Είναι επίσης εξαιρετικά επιθυμητό να γίνεται ο συντονισμός της δεσμευτικής ρύθμισης και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα σε παγκόσμιο επίπεδο, λόγω των άμεσων και μαζικών αλυσιδωτών αντιδράσεων που μπορεί να προκαλέσει μια εθνική χρηματοπιστωτική κρίση σε έναν ολοένα και περισσότερο αλληλεξαρτώμενο κόσμο.
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποστηρίξουν την προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), η οποία λαμβάνει υπόψη την οικονομική διάσταση και την απασχόληση εξίσου σοβαρά με τη σταθερότητα των τιμών και την ευθύνη της για συνεχή επισκόπηση της οικονομίας στη ζώνη του ευρώ και υποβολή συστάσεων στο Συμβούλιο ECOFIN. Συνιστάται, επίσης, να επανεξεταστούν το πεδίο δράσης και η αποτελεσματικότητα της Ευρωμάδας, όπως και η συμβολή της στη χάραξη της νομισματικής πολιτικής του ευρώ.
- Για να αποτραπεί το ενδεχόμενο περαιτέρω επιδείνωσης της κατάστασης της απασχόλησης και της κοινωνικής κατάστασης από τη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, πρέπει να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο για να προσαρμοστούν τα κοινωνικά μέτρα στις σημερινές συνθήκες, χωρίς εξασθένιση της κοινωνικής προστασίας και της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων, με διατήρηση της συνοχής στην εσωτερική αγορά και με συνεκτίμηση της βιωσιμότητας των κοινωνικών συστημάτων και της αναγκαιότητας μιας ορθής φορολογικής πολιτικής. Ταυτόχρονα, οι αγορές εργασίας πρέπει να σταθεροποιηθούν ενόψει της οικονομικής ανάκαμψης, με πρόσθετα και εντατικά ολοκληρωμένα μέτρα για την κατάρτιση των εργαζομένων και την περαιτέρω εκπαίδευσή τους σε νέες γνώσεις, μέτρα τα οποία θα πρέπει να οδηγήσουν σε πιο παραγωγικές θέσεις εργασίας υψηλότερης ποιότητας.
- Καλύτερα μέσα αξιολόγησης της προόδου στον κοινωνικό, τον οικονομικό και τον περιβαλλοντικό τομέα. Χρειάζεται να αναπτυχθούν και άλλοι δείκτες, πέραν του ΑΕγχΠ, για να επιτευχθεί καλύτερη κατανόηση της προόδου όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ευημερία.

1.7 Βελτίωση της ευρωπαϊκής θέσης στην παγκόσμια αγορά

1.7.1 Η Ευρώπη πρέπει να εξασφαλίσει καλύτερη θέση στη διεθνή σκηνή. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την επίλυση των εσωτερικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων και την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της διεθνούς συνεργασίας.

1.7.2 Η ευρωπαϊκή βιομηχανία θα πρέπει να ενθαρρυνθεί να εισέλθει σε κλάδους έντασης τεχνολογίας που διαθέτουν πρωτίστως μια εγγενή οικολογική στρατηγική προσέγγιση. Αυτό θα παράσχει στην ΕΕ ένα ηγετικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα χάρη στη βελτίωση του εξωτερικού εμπορίου και τη δημιουργία «πράσινων» θέσεων εργασίας, με στόχο τη μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα.

1.7.3 Για την επίτευξη αυτής της ισορροπίας απαιτείται καινοτομία στη σκέψη, ούτως ώστε η κοινωνική και περιβαλλοντική πρόοδος να συνεισφέρει στην ανταγωνιστικότητα.

1.7.4 Ο περαιτέρω περιορισμός των οικονομικών και νομικών εμποδίων θα συμβάλει σημαντικά στη μεγαλύτερη εντατικοποίηση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς και στη συνολική ενίσχυση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας⁽⁵⁾. Η μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη νέα στρατηγική ΕΕ 2020 θα συμβάλει στην ταχύτερη επίτευξη προόδου.

1.7.5 Η παγκόσμια διάσταση επιβάλλει τη συνέχιση των κοινών προσπαθειών. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να διαχειρίζεται το δικό του εθνικό πρόγραμμα και να συνεργάζεται παράλληλα με τα άλλα για την επίτευξη των καθορισμένων κοινών στόχων. Στους στόχους αυτούς θα πρέπει να περιλαμβάνονται:

- Η δέσμευση για την ανάληψη ισχυρού ρόλου στον κόσμο, με συνυπολογισμό της μεταφοράς του κέντρου βάρους προς την Ασία και τις αναδυόμενες χώρες.
- Μια στρατηγική ενεργειακή πολιτική με βάση διμερείς συμφωνίες μεταξύ της ΕΕ και άλλων χωρών, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη νέας, ευφούς και αποκεντρωμένης ενεργειακής υποδομής με χαμηλό επίπεδο εκπομπών άνθρακα.
- Η ΕΕ θα πρέπει να επιμείνει στη θέση ότι οι χώρες με τις οποίες διατηρεί εμπορικές συναλλαγές θα πρέπει να αποδεχτούν και να συμμορφωθούν με τις σχετικές διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις του ΟΗΕ και των οργάνων του, όπως η ΔΟΕ, καθώς και άλλων διεθνών φορέων που θέτουν πρότυπα όσον αφορά το περιβάλλον, τα δικαιώματα των εργαζομένων, την ίση αμοιβή για ίση εργασία και την απαγόρευση της παιδικής εργασίας.

2. Εισαγωγή

2.1 Οι στόχοι της Λισσαβώνας

2.1.1 Με τη δρομολόγηση του προγράμματος της Λισσαβώνας, το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2000 έθεσε για την Ένωση τον στρατηγικό στόχο να γίνει μέχρι το 2010 η δυναμικότερη και ανταγωνιστικότερη οικονομία γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και με σεβασμό στο περιβάλλον. Η Ευρώπη έπρεπε να προβεί στην προσαρμογή αρκετών υφιστάμενων πολιτικών, θεσμικών ρυθμίσεων και χρηματοπιστωτικών μέσων στις στρατηγικές της προτεραιότητες. Η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει τη σημασία της στρατηγικής της Λισσαβώνας, την οποία θεωρεί ιδιαίτερα επωφελή για τη διατήρηση της δυναμικής των μεταρρυθμίσεων που θα ενίσχυαν την ενιαία αγορά και θα συνέβαλλαν στην περαιτέρω ανάπτυξη και στην εδραίωσή της⁽⁶⁾. Οι μεταρρυθμίσεις στις αγορές αγαθών, υπηρεσιών, εργατικού δυναμικού και κεφαλαίων αναμένεται να συμβάλουν στην επίτευξη μιας πλήρως λειτουργούσας και αποτελεσματικής ενιαίας αγοράς και στην περαιτέρω ολοκλήρωση των κρατών μελών μετά το 2010 σε έναν οικονομικό χώρο που θα είναι πιο ανταγωνιστικός και πλησιέστερος στην επίτευξη των στόχων του προγράμματος της Λισσαβώνας, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ισορροπία μεταξύ του οικονομικού, του κοινωνικού και του περιβαλλοντικού πυλώνα της βιώσιμης ανάπτυξης.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 6.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 15.

2.2 Η δεύτερη φάση του προγράμματος της Λισσαβώνας

2.2.1 Η φάση αυτή ξεκίνησε με την ενδιάμεση αναθεώρηση του 2005, όταν κάθε κράτος μέλος ανέλαβε την ευθύνη εφαρμογής στο εθνικό επίπεδο. Οι προτεραιότητες διευκρινίστηκαν και τέθηκαν σε λειτουργία νέα πολιτικά και χρηματοδοτικά μέσα. Για την οικονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης υιοθετήθηκαν νέες ολοκληρωμένες κατευθύνσεις, οι οποίες έπρεπε να ενσωματωθούν στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων.

2.3 Το πρόγραμμα της Λισσαβώνας μετά το 2010

2.3.1 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2008 όρισε επίσης ένα πλαίσιο για την έναρξη μιας διαδικασίας προβληματισμού σχετικά με το μέλλον του προγράμματος της Λισσαβώνας μετά το 2010, με έμφαση στα εξής:

- επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και στον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας,
- απελευθέρωση του δυναμικού των επιχειρήσεων,
- επένδυση στη γνώση και την καινοτομία,
- κλιματική αλλαγή, ενέργεια και συναφείς επενδύσεις σε υποδομές.

2.4 Η Ευρώπη στη δίνη της χρηματοπιστωτικής κρίσης

2.4.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σήμερα εν μέσω της τρέχουσας παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, η οποία ξεκίνησε στις ΗΠΑ, αλλά έχει λάβει διαστάσεις πανδημίας, που διαχέεται στην παγκόσμια οικονομία ζημιώνοντας τις επενδύσεις, στερώντας από τις επιχειρήσεις τις πολυπόθητες πιστώσεις και οδηγώντας σε μείωση του παγκόσμιου εμπορίου σε επίπεδα που έχουν να παρατηρηθούν από τον τελευταίο παγκόσμιο πόλεμο. Σε ολόκληρη την Ένωση, οι κοινωνικές συνέπειες σε επίπεδο απώλειας θέσεων εργασίας και μείωσης της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων λαμβάνουν ανησυχητικές διαστάσεις και δεν φαίνεται να υπάρχει προοπτική άμεσης ανάκαμψης. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έχει λάβει μέχρι στιγμής μέτρα για την προστασία του ευρώ έναντι του πληθωρισμού και του αποπληθωρισμού. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποστηρίξουν την προσέγγιση της ΕΚΤ, η οποία λαμβάνει υπόψη της την οικονομική διάσταση και την απασχόληση εξίσου σοβαρά με τη σταθερότητα των τιμών και της αναθέτει την ευθύνη για συνεχή επισκόπηση της οικονομίας στη ζώνη του ευρώ και υποβολή συστάσεων στο Συμβούλιο ECOFIN. Με το ίδιο σκεπτικό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επανεξετάσουν το πεδίο δράσης και την αποτελεσματικότητα της Ευρωομάδας, όπως και τη συμβολή της στη χάραξη της νομισματικής πολιτικής του ευρώ. Το άνοιγμα των αγορών στον χρηματοπιστωτικό τομέα ήταν ένα θετικό βήμα. Ωστόσο, η δημόσια εποπτεία και ρύθμιση δεν συμβάδισε με την παγκόσμια διάσταση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Αυτές είναι πρόσθετες προκλήσεις, τις οποίες η Ευρώπη πρέπει να αντιμετωπίσει και να ξεπεράσει με την αναθεώρηση και ενίσχυση της ρύθμισης.

2.5 Ένα εμπόδιο για την ενιαία αγορά και το πρόγραμμα της Λισσαβώνας

2.5.1 **Οι προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης.** Με δεδομένη αυτήν την κατάσταση στην ΕΕ, είναι προφανές ότι η ενιαία αγορά και το πρόγραμμα της Λισσαβώνας θα πληγούν σοβαρά. Η παγκοσμιοποίηση και οι προκλήσεις της θα υπάρχουν και μετά την κρίση. Ως εκ τούτου, η Ευρώπη πρέπει να αποκτήσει καλύτερη θέση στην παγκόσμια σκηνή, σημειώνοντας πρόοδο στην επίλυση των εσωτερικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών

προκλήσεων και ενισχύοντας την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και τη διεθνή συνεργασία. Για να είναι αυτή η στρατηγική αποτελεσματική και να συνάδει με τις αναθεωρημένες προτεραιότητες του προγράμματος της Λισσαβώνας, πρέπει να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της οικονομικής, της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής διάστασης της ανάπτυξης.

2.5.2 Κοινωνική συνοχή

2.5.2.1 Από τη θέσπιση της στρατηγικής της Λισσαβώνας το 2000, η κοινωνική συνοχή ήταν -και παραμένει- σημαντικό μέλημα. Ωστόσο, η πρόοδος στα θέματα της φτώχειας και της ανισότητας τόσο μεταξύ όσο και εντός των κρατών μελών υπήρξε μάλλον απογοητευτική. Η φτώχεια και η ανισότητα εξακολουθούν να θεωρούνται ως δύο από τα μεγαλύτερα προβλήματα στην Ευρώπη. Στην αναθεώρηση της στρατηγικής της Λισσαβώνας πρέπει να ληφθούν σοβαρότερα υπόψη η φτώχεια και η κοινωνική συνοχή, με πιο φιλόδοξους στόχους για την οικονομική και την κοινωνική ανάπτυξη, ούτως ώστε να επιτευχθεί δραστική μείωση της φτώχειας και των ανισοτήτων.

2.5.2.2 Οι διαφορές όσον αφορά τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας στην ΕΕ είναι προφανείς. Ορισμένες από τις διαφορές αυτές οφείλονται στα εντελώς διαφορετικά φορολογικά συστήματα και στον φορολογικό ανταγωνισμό. Οι εταιρικοί φόροι και οι φόροι επί των μερισμάτων και των τόκων είναι υψηλοί σε ορισμένες χώρες και χαμηλοί σε άλλες. Τα μοντέλα ενιαίων φορολογικών συντελεστών έχουν αυξήσει τις διαφορές στη φορολογία των εισοδημάτων και των εσόδων μεταξύ των κρατών μελών. Οι κοινωνικές δαπάνες σε ορισμένες χώρες κυμαίνονται σε ποσοστό άνω του 30 % του ΑΕγχΠ, ενώ σε άλλες χώρες, με χαμηλό ενιαίο φορολογικό συντελεστή, σε ποσοστό κάτω του 15 % του ΑΕγχΠ. Όλες οι χώρες αντιμετωπίζουν προβλήματα όσον αφορά το μέλλον των συστημάτων κοινωνικής τους πρόνοιας.

2.5.2.3 Τα υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης, τα καλύτερα και πιο εμπορεύσιμα προσόντα και η αύξηση των ερευνητών θα πρέπει να αποτελέσουν τους στυλοβάτες ενός υψηλότερου επιπέδου ανταγωνιστικότητας για μια πιο «πράσινη» ευρωπαϊκή βιομηχανία με ηγετική θέση στην καινοτομία, υψηλότερη τεχνολογία, μεγαλύτερη παραγωγικότητα και προστιθέμενη αξία. Κατ' αυτόν τον τρόπο, αναμένεται να δημιουργηθούν περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και να επιταχυνθεί η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, ώστε να μειωθεί η φτώχεια και η ανισότητα.

2.5.2.4 Συνιστάται χρήση της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού (ΑΜΣ) και έντονη έμφαση στην ταυτόχρονη και συντονισμένη δράση του ευρωπαϊκού, του εθνικού και του περιφερειακού επιπέδου. Στο εθνικό επίπεδο, η συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων, των κοινωνικών εταίρων και της υπόλοιπης κοινωνίας των πολιτών αναμένεται να δώσουν μια αίσθηση κατανόησης και προσωπικής ευθύνης για τους κυριότερους προβληματικούς τομείς και τα ληπτέα μέτρα.

2.5.2.5 Οι πάροχοι δημόσιων υπηρεσιών θα δώσουν, εν μέρει, λύση στα προβλήματα της κοινωνικής συνοχής και της σημερινής οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, καθώς συμβάλλουν σημαντικά στις προσπάθειες των κυβερνήσεων να σταθεροποιήσουν τόσο την οικονομία όσο και τις αγορές εργασίας. Ο δημόσιος τομέας λειτουργεί ως καταλύτης για την οικονομική ανάπτυξη και παρέχει τις υποδομές για την ευημερία των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Η βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών (π.χ.: της εκπαίδευσης, της περίθαλψης, της κοινωνικής πρόνοιας κλπ.) θα πρέπει να αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της νέας ευρωπαϊκής στρατηγικής για την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση, προς το συμφέρον όλων των ευρωπαίων πολιτών.

2.6 Αντιστροφή των τάσεων ύφεσης

2.6.1 Μια πιο αποτελεσματική ενιαία αγορά αναμένεται ότι θα βοηθήσει τη μεσοπρόθεσμη ανάπτυξη της ΕΕ και θα συμβάλει στην ταχύτερη ανάκαμψη από την τρέχουσα χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να αποσκοπούν στην επίτευξη μιας εύρωστης μακροχρόνιας ανάκαμψης. Χωρίς να παραβλέπουν την απαιτούμενη κοινωνική ισορροπία, θα πρέπει επίσης να στοχεύουν στην αντιστροφή των υφιστάμενων τάσεων ύφεσης και στην αποφυγή περαιτέρω επιδείνωσης της παραγωγικής ικανότητας στην ΕΕ. Για να δημιουργηθεί ένα ισχυρό αίσθημα σκοπού και κατεύθυνσης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν συνέργειες και να αποφασίσουν να δράσουν συλλογικά, για να επαναφέρουν τις οικονομίες τους σε ρυθμούς βιώσιμης ανάπτυξης. Θα πρέπει δε να είναι έτοιμα να στηρίξουν τη ζήτηση στην εσωτερική αγορά και να αποκαταστήσουν την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών, σύμφωνα με την πρόοδο που θα έχει επιτευχθεί για να τερματιστεί η παρούσα χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση και η συνακόλουθη ύφεση.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η παρούσα γνωμοδότηση εντοπίζει ορισμένους τομείς, όπου η ενιαία αγορά θα μπορούσε να συνεισφέρει στο πρόγραμμα της Λισσαβώνας μετά το 2010. Οι εν λόγω τομείς εξετάζονται κατωτέρω.

3.2 Μέγεθος της εσωτερικής αγοράς

3.2.1 Οι συναλλαγές αγαθών εντός της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ είναι σχεδόν διπλάσιες των συναλλαγών με τον υπόλοιπο κόσμο, γεγονός που αντανάκλα τις προσπάθειες ολοκλήρωσης επί σειράν ετών (7). Η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά αγαθών έχει ένα ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και παρέχει στα κράτη μέλη μια καλή βάση για την επιτυχία τους στις εξωτερικές αγορές και τη δημιουργία περισσότερο πλούτου και θέσεων εργασίας για τους πολίτες τους. Η περαιτέρω διεύρυνση της ΕΕ θα τενδί κάποια στιγμή υπό εξέταση και, ως εκ τούτου το μέγεθος της ενιαίας αγοράς αναπόφευκτα θα αυξηθεί.

3.3 Πρόσδος όσον αφορά τη συνέχιση και την υλοποίηση της ενιαίας αγοράς

3.3.1 Το σχέδιο της ενιαίας αγοράς είναι «έργο σε εξέλιξη», όμως ορισμένα βασικά θέματα απαιτούν άμεση δράση. Η ορδή εφαρμογή του «κεκτημένου» της ενιαίας αγοράς έχει καίρια σημασία. Η ισορροπία και η συνοχή μεταξύ των διαφόρων συμφερόντων πρέπει να διατηρηθεί. Επιπλέον, ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών στην ενιαία αγορά θα πρέπει να λειτουργεί προς όφελος του ευρωπαϊού καταναλωτή, παρέχοντάς του ποιοτικότερα και ασφαλέστερα προϊόντα στην καλύτερη δυνατή τιμή, και προς όφελος της βιομηχανίας, παρέχοντάς της μια ισχυρότερη και αποτελεσματικότερη βάση για την επέκταση του εξωτερικού της εμπορίου. Μια έκθεση που δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2009 (8) εντοπίζει σημεία του προγράμματος του 1992 για την εσωτερική αγορά, τα οποία δεν

έχουν ακόμα επιτευχθεί. Σύμφωνα με την έκθεση, οι υπάρχουσες νομοθεσίες οδηγούν σε διαφορετική ερμηνεία και υλοποίηση και σε έλλειψη εναρμόνισης. Η έκθεση αναφέρει επίσης υψηλό διοικητικό κόστος και τρόπους πλήρους εξάλειψης των υφιστάμενων εμποδίων για τις επιχειρήσεις.

3.3.2 Η ΕΕ καθιέρωσε πρόσφατα τη νέα έννοια της εσωτερικής ολου του εξωτερικού κόστους όλων των μέσων μεταφοράς. Η ΕΟΚΕ είχε ήδη την ευκαιρία να σχολιάσει αυτήν την κατάσταση (9) και επαναλαμβάνει τη σύστασή της ότι το επιθυμητό αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν η αρχή αυτή εφαρμοστεί στην ίδια κλίμακα οπουδήποτε προκύπτει εξωτερικό κόστος. Μεταξύ των συμπερασμάτων του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2009, υπογράμμισε την ανάγκη εφαρμογής της αρχής αυτής ως μέσου για τον καθορισμό δίκαιων τιμών και κάλεσε τα κράτη μέλη να εντείνουν τις συζητήσεις τους σχετικά με τη βέλτιστη αξιοποίηση αποδοτικών οικονομικών μέσων, που θα αντανάκλουν καλύτερα τα πραγματικά περιβαλλοντικά στοιχεία του κόστους και του οφέλους, και να ορίσουν προβλέψιμη τιμή για τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Το Συμβούλιο ζήτησε επίσης από την Επιτροπή να προσδιορίσει συγκεκριμένα μέτρα και να αναπτύξει κατευθυντήριες γραμμές για την οικολογική αποδοτικότητα στη νέα στρατηγική ΕΕ 2020, να παρουσιάσει ολοκληρωμένη στρατηγική και σχέδιο δράσης για την προώθηση της οικολογικής καινοτομίας εντός του τρέχοντος έτους και να εγκρίνει το εξαγγελθέν Ευρωπαϊκό Σχέδιο για την Καινοτομία, προκειμένου να δημιουργηθεί μια ανταγωνιστική και εναρμονισμένη εσωτερική αγορά σε αυτόν τον τομέα. Σήμερα το εξωτερικό κόστος δεν μεταβιβάζεται στα επιμέρους μέσα μεταφοράς και στους χρήστες τους. Το γεγονός αυτό μπορεί να προσδώσει συγκριτικό πλεονέκτημα σε εκείνα τα μέσα μεταφοράς που επιβάλλουν υψηλό κόστος στην κοινωνία. Η εσωτερική αγορά θα εξαλείψει αυτές τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, προκαλώντας στροφή προς φιλικότερα προς το περιβάλλον μέσα. Είναι σημαντικό να εφαρμοστεί αυτή η αρχή πιο αποτελεσματικά, επειδή ενδέχεται επίσης να επιφέρει αλλαγές στις διαρθρώσεις των παρόχων και των χρηστών των μεταφορών.

3.4 Ο τομέας των υπηρεσιών

3.4.1 Η εσωτερική αγορά υπηρεσιών εξακολουθεί να παρουσιάζει σημάδια αδυναμίας. Εκφράζεται η ελπίδα ότι θα σημειωθεί πρόοδος με την εφαρμογή της οδηγίας για τις υπηρεσίες στις αρχές του 2010. Τα διασυνοριακά θέματα παραμένουν πολύ ευαίσθητοι τομείς, ιδίως στους κλάδους της ενέργειας και των ταχυδρομικών και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Σε ορισμένα θέματα, οι ευρωπαϊκές λύσεις είναι αδιανόητες λόγω της αντίστασης που προβάλλουν τα κράτη μέλη, ενώ υπάρχει ένα πεδίο έντασης με τάση για αυξανόμενο προστατευτισμό. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να αντισταθούν σε αυτά τα βραχυπρόθεσμα και κοντόφθαλμα μέτρα. Θα πρέπει να παρακολουθήσουν την κατάσταση και να διασφαλίσουν ότι δεν θα επέλθει χαλάρωση των κοινωνικών, των ποιοτικών και των περιβαλλοντικών προτύπων ή των κανόνων ασφαλείας στους προαναφερθέντες τομείς. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να μεριμνήσουν για την κατάλληλη εκπαίδευση του διοικητικού προσωπικού, ώστε να επιτευχθεί απρόσκοπτη μετάβαση με την εφαρμογή της οδηγίας για τις υπηρεσίες. Ο τομέας των υπηρεσιών πρέπει επίσης να αναπτυχθεί ούτως ώστε να αντεπεξέλθει και στις προκλήσεις των δημογραφικών αλλαγών, οι οποίες θα αποτελέσουν μία ακόμη πρόκληση για την ενιαία αγορά, δεδομένου του ότι ορισμένες κοινωνικές υπηρεσίες δεν εμπίπτουν στην οδηγία για τις υπηρεσίες.

(7) Πίνακας αποτελεσμάτων για την εσωτερική αγορά, Δεκέμβριος 2008.

(8) «When will it really be 1992 – Specific Proposals for Completing the Internal Market» (Πότε θα είναι πραγματικά 1992; Συγκεκριμένες προτάσεις για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς): δημοσιεύτηκε από τις ομοσπονδίες ολλανδών εργοδοτών VNO – NCW, MKB (βλέπε http://www.eesc.europa.eu/smo/prism/moreinformation/literature/7/index_en.asp).

(9) ΕΕ C 317 της 23.12.2009, σ. 80 και CESE 1947/2009 της 17.12.2009 (TEN/356).

3.5 Νομισματική ένωση

3.5.1 Η νομισματική ένωση και η επιτυχία του ευρώ είναι θεμελιώδεις για την ουσιαστικότερη ολοκλήρωση και την ενίσχυση της εσωτερικής κεφαλαιαγοράς. Είναι γεγονός ότι, σε περιόδους οικονομικής επιβράδυνσης, η εσωτερική αγορά και η ζώνη του ευρώ έχουν δείξει ότι παρέχουν σταθερότητα για τις επιχειρήσεις, καθώς οι ενδοκοινοτικές εμπορικές συναλλαγές μειώνονται λιγότερο από τις αντίστοιχες εξωκοινοτικές. Αυτά τα στοιχεία υπογραμμίζουν την προοπτική περαιτέρω ολοκλήρωσης.

3.6 Εξωτερικές επιπτώσεις του ευρώ

3.6.1 Εκτιμάται ότι το εμπόριο έχει αυξηθεί περίπου κατά 5 % από την καθιέρωση του ευρώ ⁽¹⁰⁾. Οι αγορές θα ωφεληθούν περαιτέρω από την εμβάθυνση της ζώνης του ευρώ, η οποία περιλαμβάνει συντονισμό των μακροοικονομικών πολιτικών, εξωτερική εκπροσώπηση και ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών, ιδίως με δεδομένη την τρέχουσα οικονομική κάμψη.

3.7 Περιορισμοί στην εφαρμογή των τεσσάρων ελευθεριών

3.7.1 Η ελεύθερη κυκλοφορία έχει συμβάλει στην ενίσχυση της οικονομίας των κρατών μελών της ΕΕ, καθώς προάγει τον ανταγωνισμό και παρέχει στους καταναλωτές μεγαλύτερη επιλογή και προϊόντα καλύτερης ποιότητας σε χαμηλότερες τιμές. Βοηθάει επίσης τις εταιρείες εντός της ΕΕ να είναι ανταγωνιστικές στις αγορές τρίτων χωρών. Υπάρχουν, ωστόσο, ενδείξεις ασαφούς εφαρμογής των κανόνων της οδηγίας για την απόσπαση εργαζομένων, με αποτέλεσμα αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων, καταπάτηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων και κοινωνικό ντάμπινγκ.

3.7.2 Τα τελευταία χρόνια, οι κατευθυντήριες γραμμές στον τομέα της απασχόλησης επικεντρώνονταν κυρίως στην κινητικότητα του εργατικού δυναμικού ως μέσο βελτίωσης της δομής της αγοράς εργασίας. Η προώθηση ενεργητικών αρχών στην αγορά εργασίας και συστημάτων ευελιξίας με ασφάλεια που προκύπτουν από διαπραγματεύσεις των κοινωνικών εταίρων και των κυβερνήσεων, η ενθάρρυνση της διά βίου μάθησης και κατάρτισης, η δημιουργία σθεναρών κατάλληλων και βιώσιμων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, η προώθηση των ίσων ευκαιριών, η διασφάλιση της ισότητας των φύλων, ο συνδυασμός του επαγγελματικού με τον ιδιωτικό και τον οικογενειακό βίο και η εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων είναι απολύτως απαραίτητα στοιχεία, για να μπορέσει η αγορά εργασίας να συνεισφέρει περισσότερο στην υλοποίηση των στόχων της Λισαβώνας.

3.8 Ρυθμιστικοί περιορισμοί

3.8.1 Από τη δεκαετία του 1980 μέχρι σήμερα, οι κανονισμοί της ΕΕ επικεντρώνονται στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, των εργαζομένων και των κεφαλαίων. Το ρυθμιστικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της ανταγωνιστικότητας και της ικανότητάς τους να

αναπτυχθούν και να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας. Οι κανόνες μπορεί να διασφαλίζουν τον θεμιτό ανταγωνισμό, μπορεί όμως και να εμποδίζουν την καλλιέργεια ενός καλού επιχειρηματικού κλίματος. Ως εκ τούτου, οι κανονισμοί πρέπει να αναθεωρηθούν και να απλοποιηθούν, έτσι ώστε οι επιχειρήσεις να προσαρμοστούν γρήγορα στις αλλαγές, διατηρώντας ταυτόχρονα δίκαιες και σχετικά ασφαλείς αγορές. Όλα τα κράτη μέλη πρέπει να αναλάβουν συντονισμένη δράση για την αποτελεσματική σταθεροποίηση του συστήματος της αγοράς στην Ευρώπη. Πρέπει να εφαρμοστούν ταχέως μέτρα για να επικεντρωθούν οι τράπεζες στη βασική τους δραστηριότητα, την προσφορά ρευστότητας στην πραγματική οικονομία, αξιοποιώντας σταθερές πηγές χρηματοδότησης όπως οι αποταμιεύσεις εντός της ίδιας της οικονομίας και αφήνοντας τις κερδοσκοπικές και πιο ριψοκίνδυνες συναλλαγές στις χρηματαγορές στους μεμονωμένους ειδικούς του τομέα.

3.8.2 Την τελευταία πενταετία, η ενιαία αγορά έχει υποστεί σημαντικές βελτιώσεις εντός του νομοθετικού πλαισίου για την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών. Οι βελτιώσεις αυτές οφείλονται κυρίως στον κανονισμό για την αμοιβαία αναγνώριση, που θεσπίζει κοινούς τεχνικούς κανόνες. Πρόκειται για τη μείωση των πρόσθετων διοικητικών επιβαρύνσεων και του κόστους παραγωγής. Ο κανονισμός για τη διαπίστευση και την εποπτεία της αγοράς έχει κατ' αρχήν ενισχύσει επίσης την ελεύθερη κυκλοφορία, με την προώθηση βελτιωμένων προδιαγραφών προς όφελος των καταναλωτών και την αύξηση της ασφάλειας των προϊόντων που πωλούνται.

3.8.3 Είναι σημαντικό να καθιερωθούν εναρμονισμένα πρότυπα με ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, του εργατικού δυναμικού και του κεφαλαίου. Ορισμένοι περιορισμοί εξακολουθούν να παρεμποδίζουν την πλήρη λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

3.8.4 Υπάρχουν δίκτυα που έχουν ήδη συσταθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα οποία θα έπρεπε να έχουν τεθεί σε λειτουργία σε όλα τα κράτη μέλη και να διαθέτουν επαρκείς πόρους για να ασκούν τα καθήκοντά τους. Η ΕΟΚΕ αναφέρεται ιδίως στο σύστημα πληροφωριών για την εσωτερική αγορά (IMI), στο σύστημα προειδοποίησης για τα μη εδώδιμα επικίνδυνα προϊόντα (RAPEX), στο σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές (RASFF) και στο SOLVIT. Τα μέσα αυτά παρέχουν πληροφορίες και προστατεύουν τα συμφέροντα των πολιτών της ΕΕ και διασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία και την παρακολούθηση των κανόνων της ενιαίας αγοράς. Σε γενικές γραμμές, η αυξημένη ευαισθητοποίηση του ευρέος κοινού θα πρέπει να διευκολύνει την εφαρμογή χρήσιμων μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς.

3.9 Περιβαλλοντικά δεδομένα

3.9.1 Σε μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη βάση, η ΕΕ «πρέπει να εξελιχθεί ως Κοινότητα αποδοτικότερο οικονομικό χώρο στον από άποψη ενέργειας και πόρων» και η κλιματική πολιτική πρέπει να είναι προσανατολισμένη προς την αειφορία. Όλες οι δυνατότητες για εξοικονόμηση ενέργειας πρέπει να εξεταστούν και πρέπει να αξιοποιηθούν όλες οι τοπικές, ανανεώσιμες και περιφερειακές διαρθρώσεις. Η βελτίωση της ενέργειας και της αποδοτικότητας των πόρων θα καταστεί ένα από τα βασικά στοιχεία μιας νέας στρατηγικής.

3.9.2 Για την προαγωγή της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, απαιτείται ισχυρότερη διεπαφή με την εξωτερική δράση της ΕΕ, για τη διαμόρφωση της παγκοσμιοποίησης και την προώθηση της διεθνούς στρατηγικής σύγκλισης για την αειφόρο ανάπτυξη.

⁽¹⁰⁾ «Study on the Impact of the Euro on Trade and Foreign Direct Investment» (Μελέτη για τον αντίκτυπο του ευρώ στο εμπόριο και στις άμεσες ξένες επενδύσεις) (http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12590_en.pdf).

3.9.3 Από την άποψη αυτή, για να συμβάλει η εμπορευματική αγορά περισσότερο στην επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας, η ΕΕ πρέπει να προβάλλει τις απόψεις της με ομοφωνία, συνέπεια και επιμονή στις διεθνείς διαπραγματεύσεις.

3.9.4 Χρειάζονται περαιτέρω επενδύσεις στην έρευνα για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή. Οι μελλοντικές επενδύσεις της βιομηχανίας στην ΕΕ θα πρέπει να βασίζονται σε μια στρατηγική ενεργειακή πολιτική που θα υποστηρίζεται από διμερείς συμφωνίες της ΕΕ με άλλες χώρες. Σημαντική είναι επίσης η ανάπτυξη νέας, αποκεντρωμένης και ευφούς ενεργειακής υποδομής με χαμηλό επίπεδο εκπομπών άνθρακα.

3.10 Ασφάλεια του εφοδιασμού ενεργειακών προϊόντων και ειδών πρώτης ανάγκης

3.10.1 Από τη μία πλευρά, είναι σημαντικό να έχει η οικονομία της ΕΕ διαρκή και ασφαλή πρόσβαση στην ενέργεια και στα βασικά προϊόντα, πράγμα που σημαίνει ότι η ΕΕ θα πρέπει να επιτύχει όλο και μεγαλύτερο βαθμό αυτάρκειας στον τομέα αυτό.

3.10.2 Στο πλαίσιο των μεγάλων διακυμάνσεων των τιμών της ενέργειας και των βασικών προϊόντων τα τελευταία χρόνια, το ευρώ έχει προσφέρει καταφύγιο έναντι των αναταραχών των χρηματαγορών και η ισχύς του συνέβαλε στην άμβλυση ορισμένων από τις επιπτώσεις των αυξήσεων των τιμών που παρουσιάστηκαν πριν από δύο χρόνια, όταν υπήρχε μεγάλη ζήτηση στις παγκόσμιες αγορές τροφίμων και ενέργειας.

3.10.3 Το άνοιγμα των κεφαλαιαγορών είναι επίσης σημαντικό από την άποψη αυτή, ιδίως μεταξύ των κρατών μελών. Η εξέλιξη αυτή θα πρέπει να ενθαρρυνθεί, για να χρηματοδοτηθεί το εμπόριο στον τομέα του ενεργειακού εφοδιασμού και να προωθηθούν οι επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας.

3.10.4 Η εσωτερική αγορά ενέργειας της ΕΕ πρέπει επίσης να μετατραπεί σε ένα πραγματικά συνεκτικό σύστημα, που θα λειτουργεί βάσει ενιαίας πολιτικής με πλήρη διασύνδεση και διαλειτουργικότητα, θα εγγυάται τον θεμιτό ανταγωνισμό και θα προστατεύει τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των καταναλωτών. Μέσω της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ, της ενίσχυσης των εθνικών ρυθμιστικών αρχών και μιας πολιτικής για τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, θα διασφαλιστεί ότι οι καταναλωτές έχουν επαρκή, ασφαλή και αδιάλειπτη παροχή ενός ενεργειακού μίγματος που είναι τόσο βιώσιμο όσο και οικονομικά προσιτό.

3.11 Υποδομές των μεταφορών και των επικοινωνιών

3.11.1 Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, οι μεταφορές είναι το κλειδί για την εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Εντείνουν τη διασυνοριακή συνεργασία και τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Η ύπαρξη αποδοτικών συστημάτων μεταφορών επιτρέπει την οικονομική αποτελεσματικότητα με μια ευρύτερη ποικιλία προϊόντων σε ανταγωνιστικές τιμές. Η ενδο-ευρωπαϊκή σιδηροδρομική υποδομή είναι ένα αποτελεσματικό και φιλικό προς το περιβάλλον μέσο μεταφοράς εμπορευμάτων, σε αντίθεση με τις οδικές μεταφορές, οι οποίες συμβάλλουν στην αύξηση των εκπομπών ρύπων.

3.11.2 Η στρατηγική για τις θαλάσσιες μεταφορές 2009-2018 θα συμβάλει επίσης στην αειφόρο οικονομική ανάπτυξη. Καθώς ο αριθμός των πλοίων που λειτουργούν στα πλαίσια των ακτοπλοϊκών αλλά και των διεθνών εμπορικών συναλλαγών αυξάνεται, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής και άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα.

3.11.3 Οι αλλαγές στο σύστημα μεταφορών της ΕΕ αναμένεται να οδηγήσουν στη μείωση του κορεσμού των υποδομών και να βοηθήσουν την οικονομία της ΕΕ να προσαρμοστεί στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης. Ένα αποτελεσματικό σύστημα μεταφορών ενισχύει τις επιχειρήσεις και τις ευκαιρίες απασχόλησης, εξασφαλίζοντας παράλληλα τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι μεταφορές προάγουν επίσης την καινοτομία και ενθαρρύνουν την οικονομική ανάπτυξη. Σε καιρούς οικονομικής κάμψης, οι μεταφορές πλήττονται σημαντικά, ωστόσο ανακτούν το χαμένο έδαφος πολύ γρήγορα, μόλις οι οικονομίες επιστρέψουν σε ρυθμούς ανάπτυξης. Αυτό εξηγείται εν μέρει λόγω της ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου.

3.11.4 Υπάρχουν ζητήματα διαλειτουργικότητας και σύνδεσης μεταξύ χωρών που πρέπει να αξιολογηθούν, ειδικότερα όσον αφορά τα ενεργειακά δίκτυα και την πρόσβαση όλων των πολιτών στο ευρυζωνικό διαδίκτυο. Τα θέματα αυτά θα επηρεάσουν ειδικότερα τις απόκεντρες περιοχές.

3.11.5 Οι απόκεντρες περιοχές εξακολουθούν να βρίσκονται σε μειονεκτικότερη θέση όσον αφορά τις αεροπορικές υπηρεσίες. Η ΕΕ οφείλει να εγκύψει εκ νέου στο πρόβλημα αυτό και να το επιλύσει, εξασφαλίζοντας στους πολίτες των εν λόγω περιοχών ανάλογες ευκολίες με αυτές που διαθέτουν οι κάτοικοι της ηπειρωτικής Ευρώπης.

3.12 Η ανταγωνιστικότητα στην ενιαία αγορά

3.12.1 Η στρατηγική της Λισσαβώνας υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχής σε σχέση με ορισμένες πτυχές της αγοράς εμπορευμάτων. Η ευρωπαϊκή ενιαία αγορά έχει διευκολύνει το εμπόριο προϊόντων και οι καταναλωτές έχουν μια πολύ ευρύτερη επιλογή σε πολύ ανταγωνιστικές τιμές. Ωστόσο, ο ανταγωνισμός πρέπει να είναι θεμιτός και αυτό θα πρέπει να επιτευχθεί με την άσκηση αποτελεσματικής εποπτείας σε εθνικό επίπεδο, στα πλαίσια συνεργασίας των κρατών μελών.

3.12.2 Ωστόσο, φαίνεται να υπάρχει κάποιο χάσμα υλοποίησης μεταξύ των δεσμεύσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Καθώς εντείνεται ο διεθνής ανταγωνισμός για αγαθά και υπηρεσίες, η βελτίωση των ανταγωνιστικών επιδόσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο γίνεται όλο και πιο επιτακτική. Υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις που να υποδεικνύουν ότι ο καλύτερος συντονισμός των προσπαθειών για την Ε & Α μεταξύ ομάδων ΜΜΕ και μεγάλων επιχειρήσεων βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα, παράγοντας αποτελέσματα που εκτείνονται πέρα από την εσωτερική αγορά.

3.12.3 Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι η δημιουργία της ΟΝΕ βοήθησε την αγορά της ΕΕ να καταστεί πιο ανταγωνιστική, περιορίζοντας και καθιστώντας περισσότερο διαφανές το κόστος των διασυνοριακών δραστηριοτήτων. Αυτό διευκόλυε επίσης την είσοδο νέων επιχειρήσεων στην ευρωπαϊκή αγορά, ενώ λιγότερο αποτελεσματικές επιχειρήσεις διαλύθηκαν ή εξαγοράστηκαν από άλλες. Ωστόσο, υπάρχει ακόμα περιθώριο βελτίωσης όσον αφορά την ευελιξία στην εσωτερική αγορά και την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Στην πραγματικότητα, η κύρια αδυναμία που αναγνωρίστηκε για όλες τις αγορές είναι ότι πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε να εξαλειφθούν τα εναπομένοντα εσωτερικά εμπόδια στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά.

3.13 Η εξωτερική διάσταση της ενιαίας αγοράς

3.13.1 Το άνοιγμα της Ευρώπης προς τον υπόλοιπο κόσμο έχει συμβάλει στην ευημερία της. Είναι επομένως προς το συμφέρον της να αναπτύξει την εξωτερική της ατζέντα, για την προστασία και εξυπηρέτηση των συμφερόντων του πληθυσμού της. Οι μελλοντικές πολιτικές θα πρέπει τώρα να απομακρυνθούν από το σύνδρομο εσωστρέφειας που αποτέλεσε το επίκεντρο του ενδιαφέροντος από τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957. Η ΕΕ θα πρέπει τώρα να είναι μάλλον προσανατολισμένη προς την παγκοσμιοποιημένη οικονομία, αποφασισμένη να διαδραματίσει πλήρως το ρόλο της, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τη μετατόπιση του κέντρου βάρους προς την Ασία και τις αναδυόμενες χώρες, κυρίως τις λεγόμενες ΒΡΙΚ - Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία και Κίνα. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να αναπτύξει οικονομική συνεργασία με τις γειτονικές της χώρες στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας, συμπεριλαμβανομένης της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης και της Ένωσης για τη Μεσόγειο, με στόχο την επέκταση της ζώνης ελεύθερων συναλλαγών. Οι αρχές της ανοικτής αγοράς πρέπει να αποτελούν προϋπόθεση για την εν λόγω εταιρική σχέση. Ταυτόχρονα, η εμβάθυνση και τελειοποίηση της εσωτερικής αγοράς έχουν καθοριστική σημασία, αν η ΕΕ επιθυμεί να διατηρήσει τον ηγετικό ρόλο της στην παγκόσμια αγορά.

3.13.2 Η Ευρώπη έχει επίσης την υποχρέωση να αντιμετωπίσει προβλήματα παγκοσμίως διαστάσεων και να βοηθήσει στον καθορισμό του ρυθμού και του τόνου της παγκοσμιοποίησης. Η ΕΕ έχει ακολουθήσει άλλους σημαντικούς εμπορικούς συνασπισμούς στο πλαίσιο της προσπάθειάς της για την ελευθέρωση του εμπορίου στην παγκόσμια αγορά για τα αγαθά και τις υπηρεσίες. Διαπραγματεύεται διμερείς συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου με την Κορέα, την ASEAN και την Ινδία. Η πρόοδος που επιτεύχθηκε στο πλαίσιο του Διατλαντικού Οικονομικού Συμβουλίου είναι επίσης θετική. Η στρατηγική αυτή αντανακλά εν μέρει την έλλειψη πεποίθησης ότι οι διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ντόχα θα ολοκληρωθούν με επιτυχία μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Στην πραγματικότητα, αυτή η διμερής προσέγγιση θα μπορούσε να ματαιώσει τον συνολικό σκοπό των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων. Πρέπει να διατηρηθεί η έμφαση στο πολιτικά αναγκαίο αμοιβαίο άνοιγμα των διεθνών αγορών και η ολοκλήρωση του γύρου της Ντόχα θα πρέπει να εξακολουθήσει να αποτελεί προτεραιότητα. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τους αρχηγούς κυβερνήσεων των κρατών μελών να επιμείνουν, κατά τις διαπραγματεύσεις για την ελευθέρωση του εμπορίου, στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην τήρηση των συμβάσεων της ΔΟΕ και στη διαφύλαξη των φυσικών, οικονομικών και πολιτισμικών πόρων από πλευράς των κυβερνήσεων των τρίτων χωρών.

3.13.3 Θεωρείται σκόπιμο, αλλά και αναγκαίο για την ΕΕ να υπάρχει ενιαία προστασία του κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Πρέπει να εξασφαλιστεί αυστηρά ο σεβασμός των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και να καταπολεμηθεί αποτελεσματικά το εμπόριο παράνομων αντιγράφων επώνυμων προϊόντων ⁽¹¹⁾.

3.13.4 Όπως προκύπτει από τις εκθέσεις περί ακατάλληλων προϊόντων διατροφής και παιχνιδιών που εισάγονται από τρίτες χώρες, η απουσία αποτελεσματικού ελέγχου και εποπτείας της αγοράς στην ΕΕ έχει γίνει εντονότερη τα τελευταία χρόνια. Ελλείπει κατάλληλης παρακολούθησης των εμπορευμάτων που εισάγονται από τρίτες χώρες, οι καταναλωτές της ΕΕ εκτίθενται σε πιθανούς κινδύνους για την υγεία και σε προϊόντα κατώτερης ποιότητας. Αυτό στρεβλώνει τον ανταγωνισμό στην αγορά και μπορεί επίσης να επηρεάσει αρνητικά τις μελλοντικές επενδύσεις και την απασχόληση στην Ευρώπη.

3.13.5 Μια σταθερή και συντονισμένη στρατηγική θα πρέπει επίσης να θεωρηθεί ως μέσο για την προστασία των ευρωπαϊών καταναλωτών από τις εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών από τρίτες χώρες που δεν τηρούν τις τεχνικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προδιαγραφές και τις συνθήκες εργασίας. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι τα πρότυπα που ορίζονται από τη ΔΟΕ, τα Ηνωμένα Έθνη και τους οργανισμούς τους και άλλες διεθνείς συμβάσεις που αφορούν τα ατομικά δικαιώματα, την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, το δικαίωμα συλλογικής οργάνωσης και διαπραγμάτευσης των εργαζομένων και την κατάργηση της παιδικής και καταναγκαστικής εργασίας, τηρούνται από τις χώρες με τις οποίες τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν εμπορικές ρυθμίσεις.

3.13.6 Η σημερινή κρίση έδειξε ότι υπάρχει αυξημένη αλληλεξάρτηση μεταξύ των χωρών στο πλαίσιο του παγκόσμιου εμπορίου και των χρηματοπιστωτικών αγορών. Πρέπει να ενισχυθούν τα παγκόσμια χρηματοπιστωτικά συστήματα με κανόνες που προάγουν τη σύνεση, βελτιώνουν τον συντονισμό και την επικοινωνία μεταξύ των ελεγκτικών αρχών και των κεντρικών τραπεζών, ούτως ώστε να μην ενισχύεται απλώς η διαφάνεια αλλά να εξασφαλίζεται αυστηρότερος έλεγχος των ανακυκλώσεων χρήματος που απορρέει από τα ναρκωτικά, εγκληματικές δραστηριότητες και παράνομο εμπόριο όπλων.

3.13.7 Σε αυτό το πλαίσιο, το ευρωπαϊκό πρότυπο του κοινωνικού διαλόγου θα πρέπει να υιοθετηθεί και από χώρες εκτός της Ένωσης, και η ΕΟΚΕ θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειες για την προώθηση αυτής της έννοιας.

3.14 Η κοινωνική διάσταση

3.14.1 Για την περαιτέρω ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, απαιτείται αποδοχή της από τους ευρωπαίους πολίτες. Η κοινωνική διάσταση της ενιαίας αγοράς ενισχύεται τώρα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και την ενσωμάτωσή του στη Συνθήκη της Λισσαβώνας. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η σημασία της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην περαιτέρω ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς.

3.14.2 Η στρατηγική της ΕΕ μετά το 2010 θα πρέπει να προωθεί μια πιο δίκαιη κοινωνία με τη διασφάλιση και την ανάπτυξη του κοινωνικού προτύπου σύμφωνα με μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πολιτική. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να προσαρμοστεί στην παγκοσμιοποίηση και την τεχνολογική αλλαγή με τη βελτίωση της ποιότητας και της διαθεσιμότητας της συνεχούς εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αυτή η κρίση θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την περαιτέρω αύξηση της γνώσης που θα προετοιμάσει το εργατικό δυναμικό για το μέλλον. Οι άνεργοι θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να εγγραφούν σε προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που θα τους επιτρέψουν να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας με την προοπτική καλύτερων συνθηκών εργασίας για τους ίδιους και με περισσότερα κίνητρα για τους εργοδότες τους προκειμένου να επενδύσουν σε νέες απαιτήσεις της αγοράς που αναμένεται να δημιουργηθούν από την αύξηση των τεχνολογιών τα επόμενα χρόνια. Το Ταμείο για την Παγκοσμιοποίηση και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο θα πρέπει να χρησιμοποιούνται και να προσαρμόζονται καλύτερα στις προκλήσεις αυτού του είδους που θέτει η εσωτερική αγορά. Λαμβανομένων υπόψη των συνεπειών της κρίσης κρίνεται απαραίτητο να προωθηθούν εκ νέου τα προγράμματα για την καταπολέμηση της φτώχειας.

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 116 της 28.4.1999, σ. 35 και ΕΕ C 221 της 7.8.2001, σ. 20.

4. Τελικές παρατηρήσεις

4.1 Με την παρούσα κρίση, η ΕΕ πρέπει να προσαρμόσει τα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα μέτρα της στρατηγικής της Λισσαβώνας. Πρέπει να προσθέσει βραχυπρόθεσμες δράσεις στο πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της, ενώ συνεχίζει να επενδύει στο μέλλον. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί κυρίως με την περαιτέρω επένδυση στην Ε & Α, την καινοτομία και την εκπαίδευση, με την ενεργό ενθάρρυνση της ελεύθερης ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ

των κρατών μελών και με την υποστήριξη των επιχειρήσεων (ιδίως των ΜΜΕ), προκειμένου να είναι σε θέση να συμβάλλουν σε μια πιο δυναμική ενιαία αγορά. Οι ενέργειες προς μια πιο πράσινη οικονομία είναι επίσης σημαντικές ως μέσο για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τεχνολογιών, σε συνδυασμό με την εξασφάλιση εναλλακτικών πηγών ενέργειας και την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων. Αυτό θα μπορούσε να γίνει, εάν η ευρωπαϊκή διακυβέρνηση ενισχυόταν ώστε να βελτιωθεί η συλλογική διάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αποφευχθεί η επικάλυψη προσαπειών και πόρων.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της Γνωμοδότησης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι κατωτέρω τροπολογίες συγκέντρωσαν μεν το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων, απορρίφθηκαν όμως στην πορεία της συζήτησης (άρθρο 54.3 του Ε.Κ):

Σημείο 1.2, περίπτωση εδάφια 8, 9 και 10

- «Για συγκεκριμένα, η οδηγία για τις υπηρεσίες πρέπει οπωσδήποτε να εφαρμοστεί με πλήρη σεβασμό του πνεύματος και των κανόνων που διέπουν την ενιαία αγορά. Ένα σημαντικό πρόβλημα εν προκειμένω είναι ότι δεν υπάρχει ακόμη ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων από ορισμένα κράτη μέλη που προσχώρησαν κατά την τελευταία διεύρυνση. Απαιτούνται σαφείς και αποτελεσματικοί κανόνες για την ορθή εφαρμογή και την επίτευξη των στόχων της οδηγίας για την απόσπαση εργαζομένων, που είναι ο θεμιτός ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων, και ο σεβασμός των δικαιωμάτων των εργαζομένων και η αποτροπή του κοινωνικού ντάμπινγκ.
- Ένα από τα προβλήματα της ενιαίας αγοράς και της ΕΕ είναι ότι οι μισθοί και οι συνθήκες εργασίας ποικίλλουν έντονα μεταξύ των κρατών μελών αλλά και μεταξύ των περιφερειών και κατά συνέπεια αποτελούν έχουν καταστεί παράγοντας ανταγωνισμού. Η προστασία των προτύπων στην αγορά εργασίας βάσει των συμβάσεων του ΔΟΕ θα προσλάβει μεγαλύτερη σημασία και πρέπει να αποτελέσει τμήμα της νέας στρατηγικής ΕΕ 2020.
- Η άνοδος των εμπορικών συναλλαγών μέσα στην ενιαία αγορά αυξάνει τις προξενικές ασκοπές και οικολογικά επιβλαβείς μεταφορές μεγάλων αποστάσεων. Είναι συνεπώς απαραίτητος ο συνυπολογισμός των πτυχών του αντικτύπου των μεταφορών στο γεγονός το οποίο αντιβαίνει στις αυξημένες απαιτήσεις της πολιτικής για το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη κατά τον καθορισμό της πολιτικής μεταφορών της Στρατηγικής ΕΕ 2020.»

Αιτιολογία

Ο όρος ντάμπινγκ χρησιμοποιείται σήμερα μόνο στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορικού δικαίου, ενώ ορίζεται ως η πράξη της εξαγωγής προϊόντων από τον παρασκευαστή μιας χώρας σε άλλη χώρα σε τιμή είτε χαμηλότερη από την τιμή που χρεώνει στην αγορά της χώρας του είτε χαμηλότερη του κόστους παραγωγής. Ο όρος «κοινωνικό ντάμπινγκ», κατά συνέπεια, χρησιμοποιείται λανθασμένα στην εν λόγω οδηγία για την απόσπαση εργαζομένων καθώς η τιμή της εταιρίας (που συνήθως προέρχεται από το λιγότερο οικονομικά ανεπτυγμένο κράτος μέλος) που παρέχει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της σε άλλο κράτος μέλος δεν είναι χαμηλότερο από το κόστος παραγωγής. Η χρήση του όρου «κοινωνικό ντάμπινγκ» έναντι των νέων κρατών μελών είναι προσβλητική και θα πρέπει να αποφεύγεται.

Η αναφορά στις διαφορές ως προς τους μισθούς και τις εργασιακές συνθήκες ως πρόβλημα της ενιαίας αγοράς έρχεται σε αντίφαση με το απλό γεγονός ότι οι μισθοί αποτελούν πάντοτε μέρος του ανταγωνισμού μεταξύ των εταιριών που αποτελεί τη βάση της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς και ο οποίος ωφελεί τους καταναλωτές. Όσον αφορά την προστασία των προτύπων της αγοράς εργασίας είναι αναγκαίος ο καθορισμός των προτύπων που πρέπει να προστατευθούν. Υπάρχουν συνθήκες του ΔΟΕ, υπογεγραμμένες από τα περισσότερα κράτη μέλη, που ορίζουν αυτά τα πρότυπα.

Η απόδοση ευθυνών στην ενιαία αγορά για την άνοδο των επιβλαβών μεταφορών είναι μονόπλευρη προσέγγιση. Με την ίδια λογική θα έπρεπε να κατηγορήσουμε την ελεύθερη κυκλοφορία των ατόμων για την αύξηση του περιβαλλοντικού φόρτου. Οι πτυχές του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τον καθορισμό της Στρατηγικής ΕΕ 2020.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Υπέρ: 93

Κατά: 131

Αποχές: 8

Σημείο 3.7.1

«Η ελεύθερη κυκλοφορία έχει συμβάλει στην ενίσχυση της οικονομίας των κρατών μελών της ΕΕ, καθώς προάγει τον ανταγωνισμό και παρέχει στους καταναλωτές μεγαλύτερη επιλογή και προϊόντα καλύτερης ποιότητας σε χαμηλότερες τιμές. Βοηθάει επίσης τις εταιρείες εντός της ΕΕ να είναι ανταγωνιστικές στις αγορές τρίτων χωρών. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων από ορισμένα κράτη μέλη της τελευταίας διεύρυνσης δεν έχει ακόμη πραγματοποιηθεί. Χρειάζονται αποτελεσματικοί και σαφείς κανόνες εφαρμογής για να διασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή και η επίτευξη των στόχων της οδηγίας για την απόσπαση εργαζομένων, δηλαδή για το θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων και το σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Υπάρχουν, ωστόσο, ενδείξεις ασαφούς εφαρμογής των κανόνων της οδηγίας για την απόσπαση εργαζομένων, με αποτέλεσμα αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων, καταπάτηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων και κοινωνικό ντάμπινγκ»

Αιτιολογία:

Εξακολουθούν να υφίστανται περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της ενιαίας αγοράς, παρά τις αποδείξεις ότι η άρση των περιορισμών δεν επιδείνωσε την κατάσταση στην αγορά εργασίας των χωρών που ήταν τους περιορισμούς.

Ο όρος ντάμπινγκ χρησιμοποιείται σήμερα μόνο στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορικού δικαίου, ενώ ορίζεται ως η πράξη της εξαγωγής προϊόντων από τον παρασκευαστή μιας χώρας σε άλλη χώρα σε τιμή είτε χαμηλότερη από την τιμή που χρεώνει στην αγορά της χώρας του είτε χαμηλότερη του κόστους παραγωγής. Ο όρος «κοινωνικό ντάμπινγκ», κατά συνέπεια, χρησιμοποιείται λανθασμένα στην εν λόγω οδηγία για την απόσπαση εργαζομένων καθώς η τιμή της εταιρίας (που συνήθως προέρχεται από το λιγότερο οικονομικά ανεπτυγμένο κράτος μέλος) που παρέχει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της σε άλλο κράτος μέλος δεν είναι χαμηλότερο από το κόστος παραγωγής. Η χρήση του όρου «κοινωνικό ντάμπινγκ» έναντι των νέων κρατών μελών είναι προσβλητική και θα πρέπει να αποφεύγεται.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Σημείο 3.8.1

«Από τη δεκαετία του 1980 μέχρι σήμερα, οι κανονισμοί της ΕΕ επικεντρώνονται στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, των εργαζομένων και των κεφαλαίων. Το ρυθμιστικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της ανταγωνιστικότητας και της ικανότητάς τους να αναπτυχθούν και να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας. Οι κανόνες μπορεί να διασφαλίζουν τον θεμιτό ανταγωνισμό, μπορεί όμως και να εμποδίζουν την καλλιέργεια ενός καλού επιχειρηματικού κλίματος. Ως εκ τούτου, οι κανονισμοί πρέπει να αναθεωρηθούν και να απλοποιηθούν, έτσι ώστε οι επιχειρήσεις να προσαρμοστούν γρήγορα στις αλλαγές, διατηρώντας ταυτόχρονα δίκαιες και σχετικά ασφαλείς αγορές. Όλα τα κράτη μέλη πρέπει να αναλάβουν συντονισμένη δράση για την αποτελεσματική σταθεροποίηση του συστήματος της αγοράς στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ συνιστά να επικεντρωθούν οι τράπεζες στη χρηματοδότηση των εταιρειών, αφήνοντας τις πιο κερδοσκοπικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται στις χρηματοπιστωτικές αγορές να διενεργούνται από φορείς που ειδικεύονται σε αυτού του είδους τις συναλλαγές. Πρέπει να εφαρμοστούν ταχέως μέτρα για να επικεντρωθούν οι τράπεζες στη βασική τους δραστηριότητα, την προσφορά ρευστότητας στην πραγματική οικονομία, αξιοποιώντας σταθερές πηγές χρηματοδότησης όπως οι αποταμιεύσεις εντός της ίδιας της οικονομίας και αφήνοντας τις κερδοσκοπικές και πιο ριψοκίνδυνες συναλλαγές στις χρηματαγορές στους μεμονωμένους ειδικούς του τομέα.»

Αιτιολογία

Το πρώτο μέρος της παραγράφου δεν είναι ρεαλιστικό. Ποια μέτρα μπορούν να ληφθούν; Αν δεν παρέχεται καμία εξήγηση, είναι καλύτερο να μη αναφερόμαστε σε αυτά, αφού προκαλούν σύγχυση και δημιουργούν ανασφάλεια. Επιπλέον, το σημερινό πρόβλημα δεν είναι οι πηγές χρηματοδότησης, αλλά η εμπιστοσύνη στην πραγματική οικονομία.

Θεωρώ ότι η παράγραφος 1.6 της γνωμοδότησης καθιστά απόλυτα σαφή τα τρέχοντα οικονομικά προβλήματα καθώς και τις λύσεις τους.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας: Υπέρ: 82

Κατά: 127

Αποχές: 19

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ένταξη και η κοινωνική ατζέντα»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 347/03)

Εισηγητής: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Συνηγογητής: **Pedro Almeida FREIRE**

Στις 16 Ιουλίου 2009 και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκπονήσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Η ένταξη και η κοινωνική ατζέντα».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Ιανουαρίου 2010.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 17^{ης} Φεβρουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 158 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 3 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Ως θεσμικό όργανο που έχει αναλάβει ισχυρή δέσμευση τόσο για την προώθηση και την ανάπτυξη της ατζέντας κοινωνικής πολιτικής όσο και για την προαγωγή της ένταξης των μεταναστών και των εθνικών μειονοτήτων, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκπονήσει την παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, προτρέποντας την **Ευρωπαϊκή Ένωση να ενισχύσει τους δεσμούς που υφίστανται μεταξύ των πολιτικών ένταξης και της ατζέντας κοινωνικής πολιτικής.**

1.2 Το 2010 θα είναι πολύ σημαντική χρονιά για τις κοινωνικές πολιτικές της ΕΕ: θα είναι το ευρωπαϊκό έτος καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού· θα χαρακτηί η στρατηγική της ΕΕ 2020 και θα υιοθετηθεί νέα κοινωνική ατζέντα.

1.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, κατά την αναθεώρηση της κοινωνικής ατζέντας για το διάστημα μετά το 2010, θα πρέπει να ληφθούν σοβαρότερα υπόψη οι κοινωνικές επιπτώσεις της μετανάστευσης.

1.4 Δεδομένου ότι η μετανάστευση/ένταξη και η κοινωνική ατζέντα υπάγονται στην αρμοδιότητα διαφορετικών Επιτροπών και Γενικών Διευθύνσεων της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ συνιστά να βελτιωθεί η πολιτική και διοικητική συνεργασία εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

1.5 Οι πολιτικές ένταξης πρέπει να συνδέονται με τους κύριους στόχους της κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ· κατ' αυτόν τον τρόπο, όλα τα πρόσωπα — συμπεριλαμβανομένων των υπηκόων τρίτων χωρών, των προερχόμενων από μετανάστευση πολιτών της ΕΕ και των μειονοτήτων— θα μπορούν να επωφελούνται από τις ευκαιρίες που παρέχουν. Επιπλέον, ο αγώνας κατά του κοινωνικού αποκλεισμού πρέπει να διεξάγεται προς όφελος όλων των προσώπων, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, ανεξάρτητα αν αυτοί είναι ευρωπαίοι πολίτες ή υπήκοοι τρίτων χωρών.

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί πρωταρχικό να ενισχυθεί η ένταξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο, λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής κρίσης και της

κατάστασης των μεταναστών και των μειονοτήτων όσον αφορά την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη, την ισότητα των δύο φύλων, τη φτώχεια, την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, την υγεία, την κοινωνική προστασία και την καταπολέμηση των διακρίσεων.

1.7 Η πτυχή της πολυμορφίας που απορρέει από τη μετανάστευση πρέπει να συμπεριληφθεί οριζόντια στη διαμόρφωση και στην εφαρμογή όλων των κοινωνικών πολιτικών, ταυτόχρονα με την ανάπτυξη συγκεκριμένων πολιτικών και δράσεων με στόχο την ένταξη των μεταναστών και των εθνοτικών μειονοτήτων.

1.8 Κατά συνέπεια, και λαμβάνοντας υπόψη την πείρα που έχει αποκτηθεί από άλλες πολιτικές, **η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία μιας διαδικασίας για την ολοκληρωμένη ενσωμάτωση της διάστασης της ένταξης** στα διάφορα πολιτικά, νομοθετικά και χρηματοπιστωτικά μέσα της ΕΕ, με σκοπό την προώθηση της ένταξης, της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων.

2. Ιστορικό

2.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποκτά σταδιακά κοινή πολιτική όσον αφορά τη μετανάστευση, στην οποία συμβάλλει η ΕΟΚΕ μέσω των γνωμοδοτήσεών της, τονίζοντας τη σημασία της ένταξης ως «κλειδιού για την επιτυχή μετανάστευση». Η ΕΕ αναγνωρίζει την ανάγκη των ευρωπαϊκών κοινωνιών να βελτιώσουν την ικανότητα διαχείρισης της πολυμορφίας που είναι συμφορής με τη μετανάστευση, προκειμένου να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή.

2.2 Κατά την τελευταία δεκαετία, οι μετανάστες έχουν συμβάλει σημαντικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ευρώπης (1). Πολυάριθμα πρόσωπα, άνδρες και γυναίκες προερχόμενοι από τρίτες χώρες, έχουν ενσωματωθεί στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας, συνεισφέροντας στην ανάπτυξη της οικονομίας, της απασχόλησης, των κοινωνικών εισφορών και των φορολογικών εσόδων.

(1) COM(2008) 758 τελικό.

2.3 Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει την έννοια της «ένταξης των πολιτών», η οποία βασίζεται «στην προοδευτική εξίσωση των μεταναστών με τον υπόλοιπο πληθυσμό όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, όπως, επίσης την πρόσβασή τους στα αγαθά, τις υπηρεσίες και τους διαύλους συμμετοχής των πολιτών υπό συνθήκες ισότητας ευκαιριών και μεταχείρισης»⁽²⁾.

2.4 Κατά τη διάρκεια του 2010 θα ανανεωθεί η στρατηγική της Λισσαβώνας, βάσει της στρατηγικής ΕΕ έως το 2020, και η κοινωνική ατζέντα και θα διενεργηθεί αξιολόγηση του Ταμείου Ένταξης. Επιπλέον, η ΕΕ θα διαθέτει πλέον τη Συνθήκη της Λισσαβώνας και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, θα έχει συγκληθεί νέα Επιτροπή⁽³⁾, ενώ το Κοινοβούλιο θα διανύει το πρώτο μισό της τρέχουσας θητείας του.

2.5 Το 2010 θα είναι επίσης το ευρωπαϊκό έτος καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, το οποίο θα δώσει την ευκαιρία να ανανεωθεί η δέσμευση για αλληλεγγύη, κοινωνική δικαιοσύνη και μεγαλύτερη ένταξη.

2.6 Οι πολιτικές ένταξης πρέπει να συνδέονται με τους κύριους στόχους της κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ συνιστά να βελτιωθεί ο πολιτικός και διοικητικός συντονισμός στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

2.7 Με την οικονομική κρίση, πολλοί μετανάστες βρίσκονται μεταξύ των πλέον ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και γίνονται τα πρώτα θύματα: είναι οι πρώτοι που απολύονται, δυσκολεύονται περισσότερο να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας και διατρέχουν τον κίνδυνο να βρεθούν κάτω από το όριο της φτώχειας, ιδιαίτερα δε οι γυναίκες⁽⁴⁾.

2.8 Επίσης, πολύ συχνά, τα παιδιά των μεταναστών έχουν περισσότερες πιθανότητες να μην ολοκληρώσουν επιτυχώς τις σπουδές τους.

2.9 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι αναγκαίο να ενταθούν οι προσπάθειες καταπολέμησης των διακρίσεων, με την ανάπτυξη των υφιστάμενων νομοθετικών μέσων, καθώς και με την ενίσχυση των δημοσίων πολιτικών και των κοινωνικών δεσμεύσεων υπέρ της ένταξης.

2.10 Παράλληλα με την οικονομική κρίση, σε ορισμένα κράτη μέλη, στο επίπεδο της πολιτικής και κοινωνικής συζήτησης γίνονται όλο και πιο έντονες λεκτικές επιθέσεις ενάντια στα δικαιώματα των μεταναστών, κάτι το οποίο οδηγεί σε αυστηρότερη νομοθεσία και σε ένταση της ξενοφοβίας.

2.11 Μερικές κυβερνήσεις προβαίνουν επίσης σε περικοπές των δημοσίων πόρων που προορίζονται για τις πολιτικές ένταξης, παρά το γεγονός ότι, σε περιόδους κρίσης, πρέπει να αυξάνονται και όχι να μειώνονται οι επενδύσεις στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής.

2.12 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι μια κατάλληλη πολιτική ένταξης αποτελεί παράγοντα οικονομικής αποτελεσματικότητας και κοινωνικής συνοχής, στα πλαίσια μιας ενδεδειγμένης κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση.

(2) ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 112.

(3) Τα θέματα ένταξης και τα θέματα της κοινωνικής ατζέντας υπάγονται στην αρμοδιότητα διαφορετικών Επιτρόπων και Γενικών Διευθύνσεων της Επιτροπής.

(4) Eurostat.

2.13 Οι πολιτικές ένταξης διαφέρουν σημαντικά στην Ευρώπη, λόγω των διαφορών μεταξύ των κοινωνικών και πολιτικών προσεγγίσεων και των νομικών συστημάτων. Εντούτοις, σε όλα τα κράτη μέλη, οι στόχοι της ένταξης συνδέονται με τις κοινωνικές πολιτικές.

2.14 Στην ΕΕ, οι μετανάστες εντάσσονται στον πληθυσμό με διαφορετικούς ρυθμούς. Προς το παρόν, οι μεταναστευτικές ροές είναι χαμηλότερες στα νέα κράτη μέλη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και υψηλότερες στα νότια και δυτικά κράτη μέλη. Η πείρα υποδηλώνει, ωστόσο, ότι στο μέλλον, όλες οι χώρες της Ευρώπης θα παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα εισερχόμενης μετανάστευσης.

2.15 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι, στο πλαίσιο μιας συνολικής ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση, πρέπει να ενισχυθούν οι δεσμοί μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ έχει εκπονήσει δύο γνωμοδοτήσεις υπό το πρίσμα αυτό⁽⁵⁾.

3. Ένταξη

3.1 Η διαδικασία κοινωνικής ένταξης πραγματοποιείται σε διάφορους τομείς της ζωής του ατόμου: μέσα στην οικογένεια, στη γειτονιά και την πόλη, στην εργασία, στο συνδικάτο, στην επιχειρηματική οργάνωση, στο σχολείο, στο κέντρο κατάρτισης, στους συλλόγους, στα θρησκευτικά ιδρύματα, στα αθλητικά κέντρα, στις ένοπλες δυνάμεις κλπ.

3.2 Δεδομένου ότι η ένταξη είναι διαδικασία που πραγματοποιείται στα πλαίσια κοινωνικών δομών, είναι απαραίτητη η χρηστή διακυβέρνηση έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι αυτή η κοινωνική διαδικασία υποστηρίζεται και συνοδεύεται από τις κατάλληλες πολιτικές των δημόσιων αρχών. Οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που διαθέτουν στα διάφορα κράτη μέλη, έχουν στη διάθεσή τους πολιτικά, νομοθετικά και δημοσιονομικά μέσα, τα οποία οφείλουν να αξιοποιούν κατάλληλα για τις πολιτικές ένταξης.

3.3 Η δέκατη κοινή βασική αρχή (παράρτημα 1) προτείνει την ενσωμάτωση των πολιτικών και μέτρων ένταξης σε όλες τις σχετικές πολιτικές και σε όλα τα επίπεδα διοίκησης (ολοκληρωμένη δράση).

3.4 Τα τελευταία χρόνια, η ΕΟΚΕ έχει καταρτίσει διάφορες γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας⁽⁶⁾, στις οποίες συνιστά ενεργούς πολιτικές ένταξης στην ΕΕ, με διπλή εστίαση, που να απευθύνονται τόσο στις κοινωνίες υποδοχής όσο και στους μετανάστες, με σκοπό τη δημιουργία μιας κοινωνίας της οποίας όλοι οι πολίτες, ανεξάρτητα από τον τόπο προέλευσής τους, θα έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις και θα μοιράζονται τις αξίες μιας δημοκρατικής, ανοικτής και πλουραλιστικής κοινωνίας.

(5) Βλ. τις ακόλουθες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ:

ΕΕ C 44 της 16.2.2008, σ. 91.

ΕΕ C 120 της 16.5.2008, σ. 82.

(6) Βλ. τις ακόλουθες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ:

ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σ. 95.

ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 112.

ΕΕ C 80 της 30.3.2004, σ. 92.

ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 128.

3.5 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο κατά την ένταξη. Τόσο οι μετανάστες όσο και οι κοινωνίες υποδοχής πρέπει να δείξουν πρόθυμες να δεχθούν την ένταξη. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να δεσμευτούν για την εφαρμογή πολιτικών ένταξης και μέτρων κατά των διακρίσεων.

3.6 Η ένταξη συνιστά κοινωνική διαδικασία, στην οποία μετέχουν και οι μετανάστες και η κοινωνία υποδοχής. Οι διάφορες δημόσιες αρχές και οι κοινωνικοί φορείς οφείλουν να αναλάβουν δεσμεύσεις. Οι ευρωπαϊκές, εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές πρέπει να καταρτίσουν προγράμματα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και η συνολική συνοχή των προγραμμάτων και των δράσεων, πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται και να συντονίζονται κατάλληλα.

3.7 Σε προηγούμενη γνωμοδότησή της (7), η ΕΟΚΕ συνιστούσε μεγαλύτερη δέσμευση εκ μέρους των τοπικών αρχών, δεδομένου ότι η ένταξη συνιστά πρόκληση κυρίως σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Οι σχετικές πολιτικές θα έχουν μεγαλύτερη επιτυχία, εάν συμμετέχουν σε αυτές οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές και εάν υπάρχει ενεργός συνεργασία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

3.8 Η ένταξη συνιστά αμφίδρομη διαδικασία, που στηρίζεται σε δικαιώματα και υποχρεώσεις των υπηκόων τρίτων χωρών και της κοινωνίας υποδοχής και η οποία καθιστά δυνατή την πλήρη συμμετοχή των μεταναστών. Σε άλλη γνωμοδότησή της, η ΕΟΚΕ ορίζει την ένταξη ως «προοδευτική εξίσωση των μεταναστών με τον υπόλοιπο πληθυσμό όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, όπως επίσης την πρόσβασή τους στα αγαθά, τις υπηρεσίες και τους διαύλους συμμετοχής των πολιτών υπό συνθήκες ισότητας ευκαιριών και μεταχείρισης» (8).

3.9 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι μετανάστες πρέπει να είναι θετικά διατεθειμένοι έναντι της ένταξης. Πιστεύει επίσης ότι η αμφίδρομη προσέγγιση σημαίνει πως η ένταξη δεν επηρεάζει μόνο τους μετανάστες, αλλά και την κοινωνία υποδοχής.

3.10 Οι πολιτικές ένταξης και κοινωνικής ενσωμάτωσης πρέπει να επικεντρωθούν σε διάφορους τομείς, οι οποίοι μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν: την αρχική υποδοχή, την εκμάθηση της γλώσσας, των νόμων και των εθίμων, την καταπολέμηση των διακρίσεων, τις πολιτικές απασχόλησης και κατάρτισης, την ισότητα των δύο φύλων, την εκπαίδευση των ανηλίκων, την οικογενειακή πολιτική, την πολιτική για τη νεολαία, τη στέγαση, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την αντιμετώπιση της φτώχειας, την επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών και τη διευκόλυνση της ενεργού συμμετοχής των μεταναστών στα κοινά.

3.11 Οι πολιτικές αυτές αναμένεται να διευκολύνουν την αρμονική συμβίωση των μεταναστών με τις ευρωπαϊκές κοινωνίες υποδοχής, οι οποίες χαρακτηρίζονται από ολοένα και μεγαλύτερη εθνοτική και πολιτισμική πολυμορφία.

3.12 Το 2002, κατά τη διάρκεια συνεδρίου (9) που διοργάνωσε σε συνεργασία με την Επιτροπή, η ΕΟΚΕ πρότεινε την κατάρτιση ενός ευρωπαϊκού προγράμματος για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, καθώς και τη σύσταση ενός κοινοτικού ταμείου. Η Επιτροπή ξεκίνησε ένα πειραματικό πρόγραμμα στον τομέα της ένταξης (INTI) και, το 2006, πρότεινε τη σύσταση του Ταμείου Ένταξης, το οποίο εγκρίθηκε από το Συμβούλιο και συμπεριλαμβάνεται πλέον στον προϋπολογισμό για την περίοδο 2007-2013.

3.13 Τον Νοέμβριο του 2004, το Συμβούλιο προσδιόρισε ορισμένες «κοινές βασικές αρχές για την πολιτική ενσωμάτωσης των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (10). Οι αρχές αυτές συμπληρώνουν τα νομοθετικά πλαίσια για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη μη διακριτική μεταχείριση και τις ίσες ευκαιρίες, καθώς και για την κοινωνική ένταξη.

3.14 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τη σημασία μιας **κοινής ευρωπαϊκής προσέγγισης**, δεδομένου ότι θα προσδώσει σημαντική προστιθέμενη αξία στις πολιτικές και στις διαδικασίες ένταξης, διασφαλίζοντας εγκάρσια σχέση με τις άλλες πολιτικές της ΕΕ, όπως η στρατηγική της ΕΕ 2020, η κοινωνική ατζέντα και η πολιτική συνοχής. Μια τέτοια προσέγγιση θα ενισχύσει επίσης τους δεσμούς μεταξύ της ένταξης και των αξιών και αρχών της ΕΕ, όπως αυτές ορίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

3.15 Το Ταμείο Ένταξης είναι χρηματοδοτικό μέσο που έχει ως σκοπό να προωθήσει την ανάπτυξη πολιτικών ένταξης με ευρωπαϊκό προσανατολισμό και προστιθέμενη αξία, αντικατοπτρίζοντας τις Κοινές Βασικές Αρχές. Οι πολιτικές ένταξης βασίζονται στο άρθρο 63 της Συνθήκης και απευθύνονται στους υπηκόους τρίτων χωρών, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) αφορά όλο τον πληθυσμό της ΕΕ, μεταξύ των οποίων και τους μετανάστες. Επομένως, το Ταμείο Ένταξης και το ΕΚΤ είναι συμπληρωματικά μέσα.

3.16 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τους έξι πολιτικούς στόχους του Ταμείου Ένταξης και ελπίζει να τηρηθεί ενήμερη κατά την ενδιάμεση αναθεώρηση του Ταμείου το 2010, προκειμένου να προτείνει ορισμένες αλλαγές.

3.17 Πρόσφατα συστάθηκε **ευρωπαϊκό φόρουμ για την ένταξη**, προκειμένου να δώσει τη δυνατότητα στην κοινωνία των πολιτών και στις οργανώσεις των μεταναστών να συμμετάσχουν στις πολιτικές ένταξης της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ συμμετέχει ενεργά στις δραστηριότητες του φόρουμ.

3.18 Στα συμπεράσματά του σχετικά με την ένταξη, τον Ιούνιο του 2007, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκρινε ότι ήταν απαραίτητο να σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά την κοινή ατζέντα για την ένταξη, που αναπτύχθηκε σύμφωνα με τις κοινές βασικές αρχές.

3.19 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συμπληρώσει την προσέγγιση αυτή και κρίνει ότι αποτελεί προτεραιότητα η ενίσχυση της ένταξης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με συνυπολογισμό της κατάστασης των μεταναστών και των μειονοτήτων από την άποψη της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης, της ισότητας των δύο φύλων, της φτώχειας, της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, της κοινωνικής προστασίας και της καταπολέμησης των διακρίσεων.

(7) ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 128.

(8) ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 112, σημείο 1.4 (εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS).

(9) Διάσκεψη με θέμα «Μετανάστευση: ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην κοινωνική ενσωμάτωση», Βρυξέλλες, 9 και 10 Σεπτεμβρίου 2002.

(10) Έγγραφο 14615/04 της 19ης Νοεμβρίου 2004.

4. Η ατζέντα κοινωνικής πολιτικής

4.1 Λόγω της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης, η ΕΕ πλήττεται σήμερα από οξεία οικονομική κρίση, που οδηγεί σε σοβαρή επιδείνωση της κοινωνικής κατάστασης. Η κρίση έχει πολύ δυσμενείς επιπτώσεις στην ένταξη.

4.2 Η ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα ⁽¹¹⁾ (2008), λόγω του χρόνου εκπόνησής της, δεν μπόρεσε να λάβει υπόψη την τόσο αρνητική εξέλιξη της οικονομικής κρίσης, της αύξησης της ανεργίας και της επιδείνωσης των δημόσιων οικονομικών και της κοινωνικής κατάστασης.

4.3 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει ότι η πορεία της οικονομικής ανάκαμψης θα είναι αργή και η δημιουργία απασχόλησης θα καθυστερήσει.

4.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, σε κάθε περίπτωση, η κοινωνική ανάκαμψη θα απαιτήσει πολύ περισσότερο χρόνο από την οικονομική. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής αποκτά κρίσιμη σημασία.

4.5 Το 2010 θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό έτος για την κοινωνική πολιτική της ΕΕ: θα είναι το ευρωπαϊκό έτος καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, κατά τη διάρκεια του οποίου θα καταστρωθεί η στρατηγική της Λισσαβώνας για την περίοδο έως το 2020 και το έτος υιοθέτησης νέας κοινωνικής ατζέντας, με τα απαραίτητα μέτρα και μέσα.

4.6 Στην ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα (2008), όπου αναγνωρίζεται η σημαντική συμβολή της μετανάστευσης στην απασχόληση στην Ευρώπη, προτείνεται να βελτιωθεί η ένταξη και να εφαρμοσθούν κοινωνικές πολιτικές στους τομείς της εκπαίδευσης, της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της στέγασης.

4.7 Στη γνωμοδότησή της του Ιανουαρίου του 2009 σχετικά με την ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα ⁽¹²⁾, η ΕΟΚΕ αναγνώριζε την επιτυχία αυτής της νέας προσέγγισης και εξέφραζε τους προβληματισμούς της για τα προβλήματα που προκαλούνται από την αύξηση των μεταναστευτικών ροών και την ανεπάρκεια των κοινωνικών πολιτικών.

4.8 Η γαλλική Προεδρία της ΕΕ είχε ζητήσει από την ΕΟΚΕ την εκπόνηση διερευνητικής γνωμοδότησης ⁽¹³⁾ με θέμα «Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης», η οποία υιοθετήθηκε τον Ιούλιο του 2008. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το νέο πρόγραμμα κοινωνικής δράσης θα είναι χρήσιμο για την αντιμετώπιση της δύσκολης οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης. Η ΕΟΚΕ πρότείνει να ληφθούν υπόψη στο νέο πρόγραμμα οι πολιτικές ένταξης, η ίση μεταχείριση, η ανάπτυξη της ανοικτής μεθόδου συντονισμού, καθώς και η αύξηση των πόρων που προορίζονται για το Ταμείο Ένταξης.

4.9 Στις 6 Μαΐου 2009, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα ⁽¹⁴⁾ σχετικά με την ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα, στο οποίο δήλωνε ότι η μεταναστευτική πολιτική πρέπει να βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα, να ενισχύει τη νομοθεσία κατά των διακρίσεων και να προωθεί στρατηγική ένταξης και ίσων ευκαιριών.

4.10 Τα πρόσωπα που βρίσκονται σε παράτυπη διοικητική κατάσταση (αλλοδαποί «χωρίς χαρτιά») είναι πολύ ευάλωτα και μπορούν να περιέλθουν στα δίκτυα της εργασιακής εκμετάλλευσης ή σε κατάσταση φτώχειας και έσχατου κοινωνικού αποκλεισμού. Επομένως, όπως έχει ήδη προτείνει η ΕΟΚΕ, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο, θα μπορούσε να τακτοποιηθεί η διοικητική κατάσταση των προσώπων αυτών με βάση την κοινωνική και εργασιακή τους ένταξη. Από την άλλη πλευρά, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι κοινωνικές πολιτικές της ΕΕ δεν πρέπει να εξαιρούν τους αλλοδαπούς χωρίς χαρτιά από τους στόχους και τα προγράμματα κοινωνικής ένταξης και από το ΕΚΤ.

4.11 Τα επόμενα χρόνια θα αυξηθεί τόσο η εσωτερική κινητικότητα των ευρωπαίων πολιτών όσο και η μετανάστευση πολλών υπηκόων τρίτων χωρών προς την Ευρώπη. Οι διαδικασίες αυτές θα αυξήσουν την εθνική, εθνοτική, θρησκευτική και πολιτισμική πολυμορφία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.12 Ωστόσο, η σημερινή, ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα λαμβάνει υπόψη μόνο σε περιορισμένο βαθμό την ποικιλομορφία των ευρωπαϊκών κοινωνιών, την ένταξη των μεταναστών και των μειονοτήτων, την ίση μεταχείριση και την καταπολέμηση των διακρίσεων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, κατά την αναθεώρηση της κοινωνικής ατζέντας από το 2010, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά προτεραιότητα οι κοινωνικές συνέπειες της μετανάστευσης, τόσο για τους μετανάστες όσο και για τις κοινωνίες υποδοχής.

4.13 Πρέπει, λοιπόν, να ενισχυθούν οι δεσμοί μεταξύ της κοινωνικής ατζέντας και της ένταξης. Προς τον σκοπό αυτόν, η ΕΟΚΕ προτείνει να ενσωματωθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της ένταξης στα διάφορα πολιτικά, νομοθετικά και χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ, ώστε να προωθείται η ένταξη.

5. Συγκεκριμένα πεδία πολιτικής δράσης

5.1 Παιδιά και νέοι

5.1.1 Οι πολιτικές για τους νέους θα πρέπει να εξετάζουν τις συγκεκριμένες ανάγκες και καταστάσεις που αντιμετωπίζουν οι νέοι μετανάστες κατά τη μετάβασή τους στην ενήλικη ζωή και την κοινωνική ένταξή τους.

5.1.2 Πολλοί νέοι, παιδιά μεταναστών, επιτυγχάνουν επαγγελματικά και αναδεικνύονται σε ιδιαίτερος ενεργούς πολίτες στην κοινότητα όπου ζουν. Πολλοί, όμως, είναι και εκείνοι, ακόμα και δεύτερης ή τρίτης γενιάς παιδιά μεταναστών, που βρίσκονται σε πολύ επισφαλή κατάσταση ή που βιώνουν ήδη τον κοινωνικό αποκλεισμό, που εμφανίζουν υψηλά επίπεδα αποτυχίας στις σπουδές τους και, συνακόλουθα, μεγαλύτερο κίνδυνο ανεργίας.

5.1.3 Η υποστήριξη των οικογενειών είναι ουσιαστικής σημασίας: όπως έχει ήδη προτείνει η ΕΟΚΕ ⁽¹⁵⁾, η ΕΕ πρέπει να αποκτήσει μια πιο ενεργό οικογενειακή πολιτική.

5.1.4 Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού σε θέματα που σχετίζονται με τους νέους θα πρέπει να συμπεριλάβει δείκτες για την πολυμορφία, την μετανάστευση και την απαγόρευση των διακρίσεων.

⁽¹¹⁾ COM(2008) 412 τελικό.

⁽¹²⁾ EE C 182 της 4.8.2009, σ. 65.

⁽¹³⁾ EE C 27 της 3.2.2009, σ. 99.

⁽¹⁴⁾ 2008/2330 (INI)

⁽¹⁵⁾ EE C 161 της 13.7.2007, σ. 66 και EE C 120 της 16.5.2008, σ. 66.

5.1.5 Είναι σημαντικό να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι ευκαιρίες που προσφέρουν στους νέους τα ευρωπαϊκά προγράμματα για τη διά βίου μάθηση, την κινητικότητα, την επιχειρηματικότητα και την άσκηση της ιδιότητας του πολίτη, έτσι ώστε να ξεπεραστούν τα συγκεκριμένα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι νέοι μετανάστες και να ενθαρρυνθεί η ανταλλαγή εμπειριών.

5.2 Εκπαίδευση και κατάρτιση

5.2.1 Οι πολιτικές των κρατών μελών υπέρ της ένταξης συμπεριλαμβάνουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση ως θεμελιώδη στοιχεία της διαδικασίας. Εντούτοις, τα παιδιά και οι νέοι μετανάστες και οι μειονότητες αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα εμπόδια και προκλήσεις που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή.

5.2.2 Σε πολλές περιπτώσεις, τα σχολεία βρίσκονται αντιμέτωπα με πληθώρα προβλημάτων και προκλήσεων, που δεν μπορούν να τα διευθετήσουν επιτυχώς. Πρέπει να αυξηθούν οι πόροι των σχολείων, να προωθηθεί ένα ανοιχτό πνεύμα και να υποστηριχθούν οι εκπαιδευτικοί στο έργο της διαπολιτισμικής κατάρτισης και της διαχείρισης της πολυμορφίας.

5.2.3 Πρέπει να θεσπισθούν δείκτες ποιότητας της εκπαίδευσης και να είναι αρκετά ελαστικοί ώστε να προσαρμόζονται στις ανάγκες ενός πληθυσμού μαθητών και σπουδαστών που παρουσιάζει ολοένα και μεγαλύτερη πολυμορφία.

5.2.4 Το πλαίσιο που παρέχει η ανοικτή μέθοδος συντονισμού για την εκπαίδευση πρέπει να χρησιμεύσει στον προσδιορισμό ορθών πρακτικών για την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας των παιδιών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών.

5.2.5 Αυτό απαιτεί τη θέσπιση **δεικτών** όπως: κοινωνικοοικονομική κατάσταση, ολοκλήρωση των σπουδών (υποχρεωτική σχολική φοίτηση) από τους νέους, ποικιλομορφία του διδακτικού προσωπικού, διαπολιτισμικές δεξιότητες του διδακτικού προσωπικού, πρόσβαση όλων των κοινωνικών στρωμάτων στο σχολικό σύστημα, ποσοστό μαθητών/σπουδαστών που προέρχονται από μετανάστευση, προώθηση της πολυγλωσσίας στο εκπαιδευτικό σύστημα, ελεύθερη πρόσβαση στα εκπαιδευτικά συστήματα για όλα τα παιδιά και τους νέους κλπ.

5.2.6 Στη γνωμοδότησή της με θέμα «Μετανάστευση και κινητικότητα»⁽¹⁶⁾, η ΕΟΚΕ τόνισε ότι η μειονεκτική θέση στην οποία βρίσκονται τα προερχόμενα από μετανάστευση πρόσωπα αφορά και τον τομέα της εκπαίδευσης των ενηλίκων: συμμετέχουν λιγότερο σε δράσεις διαρκούς κατάρτισης, ενώ τα μαθήματα που απευθύνονται σε αυτά περιορίζονται στην απόκτηση γλωσσικών ικανοτήτων. Για την προώθηση της ένταξης, θα πρέπει να επεκταθεί η προσφορά συνεχούς κατάρτισης στο σύνολο του πληθυσμού, με ιδιαίτερη έμφαση στην ισότιμη πρόσβαση των ατόμων από οικογένειες μεταναστών.

5.2.7 Τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη πρέπει να συμπεριλάβουν προγράμματα εκμάθησης των εθίμων, της ιστορίας, των αξιών και αρχών των ευρωπαϊκών δημοκρατιών, καθώς και προγράμματα διδασκαλίας του πολιτισμού και των αξιών των κοινωνιών προέλευσης των μεταναστών (όταν αυτό είναι δυνατόν βάσει του αριθμού τους).

⁽¹⁶⁾ EE C 218 της 11.9.2009, σ. 85.

5.3 Απασχόληση

5.3.1 Η ΕΟΚΕ εκπονεί επί του παρόντος διερευνητική γνωμοδότηση⁽¹⁷⁾ κατόπιν αιτήματος της ισπανικής Προεδρίας, με θέμα «**Η ένταξη των εργαζομένων μεταναστών**», στην οποία περιλαμβάνονται επίσης προτάσεις για την ευρωπαϊκή κοινωνική ατζέντα.

5.3.2 Η **πρόσβαση στην αγορά εργασίας** είναι καθοριστική και αποτελεί ουσιαστικό μέρος της διαδικασίας ένταξης, αφού οι αξιοπρεπείς θέσεις εργασίας είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική αυτάρκεια των μεταναστών και διευκολύνουν τις κοινωνικές σχέσεις και την αμοιβαία γνωριμία μεταξύ της κοινωνίας υποδοχής και των μεταναστών.

5.3.3 Εντούτοις, οι εργαζόμενοι μετανάστες βρίσκονται συχνά σε μειονεκτική θέση και υπόκεινται σε άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις. Αντιμετωπίζουν επίσης νομικές δυσκολίες κατά την αναγνώριση των τίτλων σπουδών τους, ενώ ορισμένοι νόμοι για τη μετανάστευση περιορίζουν την επαγγελματική εξέλιξη και την αλλαγή δραστηριότητας.

5.3.4 Κατά συνέπεια, οι μετανάστες έχουν πολλές φορές θέσεις εργασίας χαμηλής ποιότητας, με χαμηλότερες αμοιβές και επισφαλείς συνθήκες. Οι γυναίκες, ειδικότερα, αντιμετωπίζουν αυτή τη δύσκολη κατάσταση.

5.3.5 Όσοι δεν διαθέτουν έγγραφα πιστοποίησης της ταυτότητας και βρίσκονται σε παράτυπη διοικητική κατάσταση αντιμετωπίζουν τις πιο επισφαλείς συνθήκες: δουλεύουν ανεπίσημα και αποτελούν συχνά θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης.

5.3.6 Η νέα γενιά πολιτικών για την απασχόληση, μαζί με τις πρωτοβουλίες του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και το πρόγραμμα Progress για την απασχόληση και την κοινωνική αλληλεγγύη, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν συγκεκριμένα κριτήρια και δείκτες, έτσι ώστε να βελτιωθεί η πρόσβαση των μεταναστών σε ολοκληρωμένες διαδικασίες κοινωνικοεπαγγελματικής ένταξης, συμπεριλαμβανομένης και της αυτοαπασχόλησης. Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να συμπεριλαμβάνουν, μεταξύ άλλων (πέραν της εκμάθησης της γλώσσας και του πολιτισμού), μέτρα για την τόνωση της κατάρτισης των μεταναστών στις νέες τεχνολογίες και την πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων.

5.3.7 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η νομοθεσία και οι δημόσιες πολιτικές πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται με την υποστήριξη των **κοινωνικών εταίρων**, καθώς η ένταξη στον χώρο της εργασίας είναι επίσης ζήτημα κοινωνικής συμπεριφοράς και συνδικαλιστικών και εργοδοτικών δεσμεύσεων.

5.3.8 Οι μετανάστες εργαζόμενοι είναι περισσότερο διατεθειμένοι να **μετακινηθούν**, η εθνική όμως νομοθεσία, σε ορισμένα κράτη, εμποδίζει και περιορίζει την κινητικότητα αυτή. Η οδηγία σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες⁽¹⁸⁾ (η οποία έχει μεταφερθεί πλημμελώς στη νομοθεσία ορισμένων κρατών) θα μπορούσε να διευκολύνει την κινητικότητα. Το δίκτυο **EURES** θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί πιο αποτελεσματικά προκειμένου να τυνώσει την κινητικότητα των μεταναστών εργαζομένων στην ΕΕ.

⁽¹⁷⁾ Διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η ένταξη των εργαζομένων μεταναστών».

⁽¹⁸⁾ Οδηγία 2003/109/ΕΚ

5.4 Επιχειρηματικό πνεύμα των μεταναστών

5.4.1 Πολλοί είναι εκείνοι που οργανώνουν το μεταναστευτικό τους σχέδιο με βάση την αυτοαπασχόληση ή τη δημιουργία επιχειρήσεων. Όλο και μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των επιχειρήσεων που ιδρύονται από άτομα που προέρχονται από μετανάστευση.

5.4.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ πρέπει να υποστηρίζει το επιχειρηματικό πνεύμα των μεταναστών και, προς τούτο, τα μέσα του ΕΚΤ για την προώθηση της επιχειρηματικότητας πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους μετανάστες.

5.4.3 Επίσης, οι οργανώσεις εργοδοτών και τα εμπορικά επιμελητήρια πρέπει να είναι ανοικτά στους επιχειρηματίες μετανάστες και να προωθούν ενεργά την πρόσβασή τους στις διευθυντικές δομές.

5.4.4 Ακόμη, πολλές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες των μεταναστών υλοποιούνται στο χώρο της **κοινωνικής οικονομίας** και για αυτό τον λόγο η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να υποστηρίζονται από τους μηχανισμούς του ΕΚΤ και τις δημόσιες αρχές.

5.5 Κοινωνική προστασία

5.5.1 Στην Ευρώπη λειτουργούν αρκετά διαφορετικά εθνικά συστήματα συνταξιοδότησης. Πρέπει να εξασφαλισθεί ότι οι μετανάστες εργαζόμενοι καταβάλλουν τις απαραίτητες εισφορές στα συνταξιοδοτικά συστήματα και δικαιούνται να λάβουν τις αντίστοιχες παροχές χωρίς διακρίσεις.

5.5.2 Πρέπει να εξασφαλισθεί η δυνατότητα μεταφοράς των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, ώστε να βελτιωθεί η κινητικότητα, και να διασφαλιστεί ότι, σε περιπτώσεις διαδικασίας επιστροφής, θα γίνονται σεβαστά τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα των ενδιαφερομένων.

5.5.3 Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού πρέπει να συμπεριλάβει δείκτες, με βάση τους οποίους θα εκτιμάται κατά πόσον οι μετανάστες εργαζόμενοι συμμετέχουν στα συνταξιοδοτικά συστήματα χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις.

5.6 Στέγαση

5.6.1 Σε πολλές πόλεις, ο αριθμός των αστέγων αυξάνεται λόγω της οικονομικής κρίσης, και πολλοί από αυτούς προέρχονται από μετανάστευση.

5.6.2 Σήμερα, πολλοί είναι εκείνοι, κυρίως δε οι νέοι, οι οποίοι αντιμετωπίζουν προβλήματα και δυσχέρειες ως προς την πρόσβαση σε στέγη.

5.6.3 Οι μετανάστες και οι μειονότητες αντιμετωπίζουν επιπλέον πολλές ιδιαίτερες δυσκολίες ως προς την εξεύρεση αξιοπρεπούς στέγης. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η στεγαστική πολιτική των κρατών μελών πρέπει να αποτελεί τμήμα των πολιτικών ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

5.6.4 Οι περισσότεροι Ευρωπαίοι, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών και των μειονοτήτων, ζουν σε αστικό περιβάλλον. Σε μια άλλη της γνωμοδότηση⁽¹⁹⁾, η ΕΟΚΕ τόνισε τον ρόλο που διαδραματίζουν οι τοπικές και περιφερειακές αρχές στο πλαίσιο των πολιτικών ένταξης. Μια καλή πολιτική για τις αστικές περιοχές μπορεί να ενθαρρύνει την ένταξη και να προλάβει την δημιουργία υποβαθμισμένων αστικών «γκέτο» που παρατηρούνται σε ορισμένες πόλεις.

5.6.5 Οι πολιτικές στέγασης πρέπει, επομένως, να συμπεριλάβουν κριτήρια, μέτρα και δείκτες για την άρση των υπαρχόντων εμποδίων. Απαιτείται προληπτική προσέγγιση, που να περιλαμβάνει όλα τα στρώματα της κοινωνίας μαζί με τις δημόσιες αρχές και τους κοινωνικούς φορείς.

5.7 Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και άλλες υπηρεσίες

5.7.1 Σε ορισμένα κράτη μέλη, η εθνική νομοθεσία αφήνει πολλούς μετανάστες δίχως πρόσβαση στα συστήματα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και, επομένως, πλήρως απροστάτευτους.

5.7.2 Το σύστημα συντονισμού στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και η ευρωπαϊκή νομοθεσία για τους μετανάστες πρέπει να εξασφαλίζουν την πρόσβαση των μεταναστών στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας και σε υψηλής ποιότητας ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, επί ίσοις όροις με τον υπόλοιπο πληθυσμό. Τα συστήματα υγείας πρέπει να προσαρμοστούν στην κοινωνική πολυμορφία.

5.7.3 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, σε κάποια κράτη μέλη, μεγάλο μέρος των εργαζομένων στον τομέα της υγείας και της φροντίδας προς τα εξαρτώμενα άτομα είναι μετανάστες.

5.7.4 Πρέπει επίσης να ενταθούν οι προσπάθειες στον τομέα της υγείας κατά την εργασία, διότι οι μετανάστες εργαζόμενοι είναι πολύ συχνά εκτεθειμένοι σε μεγαλύτερους κινδύνους και δεν γνωρίζουν καλά τους νόμους και τα προγράμματα πρόληψης.

5.7.5 Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι μετανάστες δεν έχουν πλήρη πρόσβαση στις **κοινωνικές υπηρεσίες**, και οι υπηρεσίες αυτές δεν είναι προετοιμασμένες για να αντιμετωπίσουν την πολυμορφία του πληθυσμού. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να αξιολογήσει την ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών από την άποψη της ένταξης, της πολυμορφίας και της απαγόρευσης των διακρίσεων.

5.7.6 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι μετανάστες δεν πρέπει να υφίστανται διακρίσεις στις κοινωνικές πολιτικές και τις πολιτικές της υγείας, δεδομένου ότι καταβάλλουν τους φόρους και τις κοινωνικές εισφορές όπως ακριβώς και ο λοιπός πληθυσμός. Στη σημερινή συγκυρία κρίσης και δημοσιονομικών δυσχερειών, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί η πληρωμή των φόρων και των κοινωνικών εισφορών από όλους τους υπόχρεους, ώστε να κατοχυρωθεί η βιωσιμότητα των δημοσίων υπηρεσιών.

5.8 Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός

5.8.1 Πολλοί μετανάστες ζουν στη φτώχεια ή διατρέχουν τον κίνδυνο να περιέλθουν σε κατάσταση φτώχειας. Η τρέχουσα οικονομική κρίση, η αύξηση της ανεργίας και της υποαπασχόλησης επιδεινώνουν αυτές τις καταστάσεις. Οι μετανάστες και οι μειονότητες πρέπει οπωσδήποτε να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε προγράμματα μετεδίκευσης, σε μέτρα προστασίας σε περίπτωση ανεργίας, σε στέγαση και σε άλλες δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες.

5.8.2 Το 2010, η ΕΕ θα εορτάσει το ευρωπαϊκό έτος καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να προωθηθεί η **ενεργός ένταξη** των μεταναστών και των μειονοτήτων, προκειμένου να εξασφαλιστούν οι ελάχιστες αποδοχές, να αυξηθεί η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες και πόρους, καθώς και στην αγορά εργασίας.

(19) ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 128.

5.8.3 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στις ενέργειες ορισμένων εγκληματικών δικτύων που εκμεταλλεύονται εργασιακά μετανάστες σε παράτυπη διοικητική κατάσταση, ιδιαίτερα δε στους τομείς της εμπορίας και της σωματεμπορίας γυναικών και ανηλίκων. Μαζί με τα δικαστικά και τα αστυνομικά μέτρα για την καταπολέμηση αυτών των συμμοριών, πρέπει να προβλεφθούν πολιτικές για την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων.

5.9 Καταπολέμηση των διακρίσεων

5.9.1 Πρόσφατα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα ⁽²⁰⁾ σχετικά με τη νέα οδηγία κατά των διακρίσεων, που συμπληρώνει τις τρεις ήδη υπάρχουσες οδηγίες ⁽²¹⁾. Η ΕΟΚΕ εκπόνησε επίσης γνωμοδότηση ⁽²²⁾, στην οποία υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής και συνιστά να ληφθούν επίσης υπόψη οι περιπτώσεις πολλαπλών διακρίσεων.

5.9.2 Μόλις εγκριθεί, η νέα οδηγία, που εφαρμόζει το άρθρο 19 της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα επεκτείνει την αρχή της μη διάκρισης σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η υγεία, η κοινωνική προστασία και η στέγαση. Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο να υιοθετήσει την οδηγία λαμβάνοντας υπόψη τη γνωμοδότησή της.

5.9.3 Όσοι προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, είτε είναι γυναίκες είτε άντρες, είτε ενήλικοι είτε ανήλικοι, αντιμετωπίζουν συχνά καταστάσεις διακρίσεων, που επιδεινώνονται από το γεγονός ότι το νομικό καθεστώς αυτών των ατόμων, ως υπηκόων τρίτων χωρών, τους προσφέρει μικρότερη νομική προστασία. Πολλά άτομα υφίστανται ταυτόχρονα πολλαπλές μορφές διακρίσεων.

5.9.4 Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταρτίσει σχέδιο δράσης ενάντια στις πολλαπλές διακρίσεις και τίθεται στη διάθεσή της για να προσφέρει τη συμβολή της.

5.9.5 Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽²³⁾ θα πρέπει να συνεχίσει να καταρτίζει εκθέσεις σχετικά με τις καταστάσεις άμεσων ή έμμεσων διακρίσεων που υφίστανται πολλοί μετανάστες.

5.10 Ισότητα των δύο φύλων

5.10.1 Οι γυναίκες από οικογένειες μεταναστών αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσχέρειες λόγω του φύλου τους: πρέπει, λοιπόν, οι πολιτικές για την ένταξη να περιλαμβάνουν ειδική πτυχή σχετικά με το φύλο.

5.10.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, και στις κοινές βασικές αρχές για την ένταξη και στην κοινωνική ατζέντα, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην πτυχή του φύλου, έτσι ώστε οι γυναίκες μετανάστριες και εκείνες που είναι μέλη εθνοτικών μειονοτήτων να απολαμβάνουν ίσων ευκαιριών και να μην υφίστανται διακρίσεις.

⁽²⁰⁾ Νομοθετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 2ας Απριλίου 2009 σχετικά με την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που αφορά την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (P6_TA(2009)0211).

⁽²¹⁾ Οδηγία 2000/43/ΕΚ, Οδηγία 2000/78/ΕΚ, Οδηγία 2004/113/ΕΚ.

⁽²²⁾ EE C 182 της 4.8.2009, σ. 19 και EE C 77 της 31.3.2009 σ. 102.

⁽²³⁾ Η έρευνα EU-MIDIS (European Union Minority and Discrimination Survey – Έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις) πραγματοποιήθηκε σε δείγμα περισσότερων των 23 000 προσώπων, μελών εθνοτικών μειονοτήτων και ομάδων μεταναστών, και αφορούσε τις εμπειρίες τους σε θέματα διακρίσεων, αδικημάτων για ρατσιστικούς λόγους και ενεργειών της αστυνομίας στην ΕΕ.

5.11 Μετανάστευση και ανάπτυξη

5.11.1 Η ΕΟΚΕ, σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ⁽²⁴⁾, έχει διατυπώσει την άποψη ότι η πολιτική για τη μετανάστευση θα πρέπει να συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των χωρών προέλευσης, λόγος για τον οποίο η ΕΕ θα πρέπει να καταστήσει πιο ελαστική τη νομοθεσία της για τη μετανάστευση.

5.11.2 Κατά την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής της, η ΕΕ θα πρέπει να προωθήσει, στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, ένα διεθνές κανονιστικό πλαίσιο για τη μετανάστευση, καθώς και να υπογράψει την ισχύουσα Σύμβαση ⁽²⁵⁾.

6. Μέσα της κοινωνικής ατζέντας

6.1 Ολοκληρωμένη προσέγγιση

6.1.1 Η ολοκληρωμένη ενσωμάτωση της διάστασης της ένταξης συνεπάγεται την (αναδι)οργάνωση, την ανάπτυξη και την αξιολόγηση των πολιτικών διαδικασιών, κατά τρόπον ώστε η ένταξη, οι ίσες ευκαιρίες, η ίση μεταχείριση και η απαγόρευση των διακρίσεων εις βάρος των μεταναστών να συμπεριλαμβάνονται σε όλους τους στόχους, τις δράσεις και τα μέσα της κοινωνικής ατζέντας, σε όλα τα επίπεδα και τα στάδια, και από όλους όσους συμμετέχουν στην υιοθέτησή της.

6.1.2 Δεδομένου ότι συνυπάρχουν ανά την Ευρωπαϊκή Ένωση διαφορετικά πολιτισμικά πρότυπα, αυτή η διαδικασία συνυπολογισμού της διάστασης της ένταξης θα πρέπει να διασφαλίζει, μέσα σε ένα συνολικό πλαίσιο, ότι οι εμπειρίες, οι ικανότητες, τα συμφέροντα και οι ανάγκες των προσώπων θα λαμβάνονται υπόψη, υπό το πρίσμα της ένταξης και της πολυμορφίας, σε όλες τις πρωτοβουλίες κάθε είδους και κοινωνικής έκτασης, καθώς επίσης ότι οι δράσεις θα αξιολογούνται.

6.1.3 Το πρώτο βήμα σε αυτή τη διαδικασία πρέπει να είναι η αξιολόγηση του αντικτύπου που θα επιτρέψει να προβλεφθούν οι ανάγκες, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η κοινωνική πολυμορφία θα συμπεριληφθεί κατάλληλα σε όλους τους προβλεπόμενους τομείς. Προς τούτο, θα ήταν σκόπιμο να επιταχυνθεί η διαδικασία προσδιορισμού δεικτών ένταξης, συμπληρωματικά προς εκείνους που προβλέπονται από την ανοικτή μέθοδο συντονισμού για την κοινωνική ένταξη. Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ για την ένταξη θα μπορούσε να συνεργαστεί στην διαμόρφωση των δεικτών.

6.1.4 Τον καθοριστικό ρόλο στην εφαρμογή της ολοκληρωμένης προσέγγισης διαδραματίζουν η καθοδήγηση από την πολιτική ηγεσία καθώς και η συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να σχεδιαστεί ένα πλαίσιο συνεργασίας, μέσω του οποίου θα διαρθρώνονται οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων σχετικά με την αλλαγή.

6.2 Νομοθεσία

6.2.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ποιότητα της κοινής ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τη μετανάστευση απαιτείται να βελτιωθεί και ότι οι οδηγίες θα πρέπει να παρέχουν επαρκή προστασία στους μετανάστες. Με αυτό το στόχο κατά νου, η ΕΟΚΕ έχει εκπονήσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας ⁽²⁶⁾, στην οποία προτείνει τον δέοντα σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την ευρωπαϊκή νομοθεσία και τις πολιτικές για τη μετανάστευση.

⁽²⁴⁾ EE C 44 της 16.2.2008, σ. 91.

⁽²⁵⁾ Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των δικαιωμάτων διακινούμενων εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους.

⁽²⁶⁾ EE C 128 της 18.5.2010, σ. 29.

6.2.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πρόοδος στον τομέα της εναρμόνισης της νομοθεσίας για τη μετανάστευση και το άσυλο θα διευκολυνθεί με την έγκριση του Προγράμματος της Στοκχόλμης.

6.2.3 Η νέα νομοθεσία ενάντια στις διακρίσεις, που καταρτίζεται με νομική βάση το άρθρο 13 της Συνθήκης, πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εκπόνηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τη μετανάστευση.

6.3 Κοινωνικός διάλογος

6.3.1 Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν την ευθύνη να προωθούν την ίση μεταχείριση εντός των επιχειρήσεων, μέσω του διαλόγου και των διαπραγματεύσεων. Η ΕΟΚΕ και το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας διοργάνωσαν μια ακρόαση ως μέρος της διαδικασίας κατάρτισης σχετικής γνωμοδότησης⁽²⁷⁾. Τα συμπεράσματα αυτής της ακρόασης βρίσκονται στο παράρτημα 3 της παρούσης και θα μπορούσαν να αποδειχθούν εξαιρετικά χρήσιμα για τους κοινωνικούς εταίρους και την Επιτροπή, προκειμένου η εργασιακή ένταξη να γίνεται υπό όρους ίσης μεταχείρισης, χωρίς διακρίσεις μεταξύ αυτοχθόνων εργαζομένων και μεταναστών.

6.3.2 Ο κοινωνικός διάλογος στους διάφορους τομείς μπορεί να προωθήσει την ενεργό ένταξη των μεταναστών εργαζομένων και των μειονοτήτων. Στο χώρο της επιχείρησης, είναι ευχερέστερο να επιτευχθεί η ενεργός συμμετοχή των εργαζομένων από οικογένειες μεταναστών.

6.3.3 Κατά την κατάρτιση της νέας κοινωνικής ατζέντας, θα πρέπει να διενεργηθούν οι δέουσες διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους της Ευρώπης, οι οποίοι πρέπει να διατυπώσουν τις απόψεις τους.

6.3.4 Η ισπανική Προεδρία της ΕΕ ζήτησε από την ΕΟΚΕ την εκπόνηση διερευνητικής γνωμοδότησης⁽²⁸⁾ με θέμα «Η ένταξη των μεταναστών εργαζομένων». Στη γνωμοδότηση αυτή, η ΕΟΚΕ προτείνει σειρά πρωτοβουλιών για τη βελτίωση της ένταξης από την άποψη της απασχόλησης.

6.4 Διάλογος πολιτών

6.4.1 Παράλληλα με τον κοινωνικό διάλογο, ο διάλογος πολιτών συνιστά μια εξαιρετική διαδικασία διακυβέρνησης που αποτελεί μέρος του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής κοινωνικής ατζέντας και για την ένταξη.

6.4.2 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στην πολιτική για την ένταξη και στην κοινωνική ατζέντα, πρέπει να βελτιωθεί η συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της συνδρομής προς τους μετανάστες και τις μειονότητες.

6.4.3 Πρέπει να ζητηθεί η γνώμη του ευρωπαϊκού φόρουμ για την ένταξη, το οποίο πρέπει να συμμετάσχει ενεργά στην κατάρτιση της νέας κοινωνικής ατζέντας της ΕΕ.

6.4.4 Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να προωθεί τον διαπολιτισμικό διάλογο, ο οποίος συμπληρώνει την ένταξη και τους στόχους της κοινωνικής πολιτικής.

⁽²⁷⁾ ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 128.

⁽²⁸⁾ Διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η ένταξη των εργαζομένων μεταναστών», εισηγητής: κ. Pariza Castañος.

6.5 Ανοικτή μέθοδος συντονισμού

6.5.1 Όπως έχει προταθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΟΚΕ, πρέπει να θεσπιστεί μια ανοικτή μέθοδος συντονισμού σε θέματα ένταξης, στα πλαίσια της πολιτικής για τη μετανάστευση.

6.5.2 Το Συμβούλιο αποφάσισε να βελτιώσει την ισχύουσα μορφή συντονισμού και να παραχωρήσει σημαντικότερο ρόλο στην Επιτροπή. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την απόφαση αυτή, κρίνει όμως ότι θα έπρεπε να είναι πιο φιλόδοξη.

6.5.3 Αυτή η μέθοδος συντονισμού θα πρέπει να προβλέπει ειδικούς ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες, οι οποίοι μπορούν να σχεδιαστούν σε συνεργασία με την ΕΟΚΕ και το ευρωπαϊκό φόρουμ για την ένταξη.

6.5.4 Οι διάφορες **ανοικτές μέθοδοι συντονισμού** που υφίστανται ήδη στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής πρέπει να βελτιώσουν τους στόχους και τους δείκτες της ένταξης όσον αφορά τις πολιτικές για την απασχόληση, την κοινωνική προστασία, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

6.6 Χρηματοδότηση

6.6.1 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι συνέργειες και η συμπληρωματικότητα μεταξύ του ΕΚΤ και του Ταμείου Ένταξης πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω.

6.6.2 Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο απευθύνεται σ' εκείνους που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες κατά την αναζήτηση εργασίας, όπως οι γυναίκες, οι νέοι και οι ηλικιωμένοι. Βοηθά επίσης τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους να προσαρμοστούν στις αλλαγές που επιφέρουν οι νέες τεχνολογίες και η γήρανση της κοινωνίας. Κατά την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού (2007-2013), αλλά και στο μέλλον, το ΕΚΤ θα πρέπει να ενσωματώσει περισσότερο στους στόχους και τα προγράμματά του την προοπτική της πολυμορφίας που απορρέει από την μετανάστευση.

6.6.3 Μετά από το 2013, θα χρειαστεί επίσης να αυξηθούν οι χρηματοδοτικοί πόροι του Ταμείου Ένταξης και να δοθούν περισσότερες εξουσίες διοίκησης στην Επιτροπή.

6.6.4 Το πρόγραμμα Progress, το οποίο έχει ως στόχο την παροχή χρηματοδοτικής υποστήριξης για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ στον τομέα της απασχόλησης και των κοινωνικών υποθέσεων, πρέπει επίσης να ενισχύσει την πτυχή της ένταξης και της πολυμορφίας και στους πέντε τομείς δράσεων (απασχόληση, κοινωνική προστασία και ένταξη, συνθήκες εργασίας, απαγόρευση διακρίσεων, πολυμορφία και ισοτιμία των φύλων).

7. Μια ευρωπαϊκή ιθαγένεια με λιγότερους αποκλεισμούς

7.1 Οι δημοκρατίες της Ευρώπης είναι ανοικτές και ελεύθερες κοινωνίες, που πρέπει να βασίζονται στην ένταξη όλων των ανθρώπων. Οι πολιτικές για την ένταξη και η νομοθεσία για τη μετανάστευση δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιούνται ως πολιτικό άλλοθι για τον αποκλεισμό των μεταναστών και των μειονοτήτων από το δικαίωμα στην ιθαγένεια.

7.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η βάση των δημοκρατιών μας πρέπει να διευρυνθεί ενσωματώνοντας νέους πολίτες με ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Τα δικαιώματα της εθνικής και της ευρωπαϊκής ιθαγένειας πρέπει να συμπεριλαμβάνουν, άνευ διακρίσεων, την πολυμορφία υπό όλες τις εκφάνσεις της.

7.3 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρόταση, την οποία έχει διατυπώσει σε άλλη γνωμοδότησή της ⁽²⁹⁾, σύμφωνα με την οποία πρέπει να χορηγείται η ιθαγένεια της Ένωσης σε υπηκόους τρίτων χωρών που διαθέτουν καθεστώς κατοίκου μακράς διάρκειας σε κράτος μέλος. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο να συμπεριλάβουν την πρόταση αυτή στους στόχους για τη νέα θητεία τους.

7.4 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να υιοθετήσει νέα πρωτοβουλία για την προώθηση ενός καθεστώτος πολίτη για τους υπηκόους τρίτων χωρών και να ενθαρρύνει την συμμετοχή τους στον κοινωνικό και πολιτικό βίο.

8. Η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή

8.1 Λαμβανομένου υπόψη του στόχου της ένταξης, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα θέματα της μετανάστευσης δεν είναι σωστό να

υπάγονται στο ίδιο χαρτοφυλάκιο με την ασφάλεια στο πλαίσιο του νέου σώματος των Επιτρόπων, ενώ δημιουργείται ξεχωριστό χαρτοφυλάκιο για τη δικαιοσύνη και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

8.2 Η σύνδεση της μετανάστευσης με την ασφάλεια δίνει αρνητικό μήνυμα στην ευρωπαϊκή κοινωνία και στους μετανάστες, πράγμα που αντιτίθεται στην πρώτη από τις κοινές βασικές αρχές για την ένταξη: την αμφίδρομη διάστασή της. Είναι πολλά τα μηνύματα που κάνουν τη μετανάστευση έγκλημα στην Ευρώπη!

8.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι μπορεί να σταλεί ένα πιο πρόσφορο για την ένταξη μήνυμα αν υπαχθεί η μετανάστευση και το άσυλο στο χαρτοφυλάκιο της δικαιοσύνης και των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

8.4 Σε αυτό το πλαίσιο, είναι άκρως αναγκαίο να ενισχυθεί η ολοκληρωμένη ενσωμάτωση της διάστασης της ένταξης στην κοινωνική ατζέντα και στις άλλες κοινοτικές πολιτικές, ιδίως όσον αφορά την υπεράσπιση και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽²⁹⁾ Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, ΕΕ C 208 της 3.9.2003, σ. 76.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Συνέπειες των συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης στις εξόχως απόκεντρες περιοχές (περιοχή της Καραϊβικής)»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 347/04)

Εισηγητής: **ο κ. COUPEAU**

Στις 26 Φεβρουαρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Συνέπειες των συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης στις εξόχως απόκεντρες περιοχές (περιοχή της Καραϊβικής).»

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Το πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας οικονομικής εταιρικής σχέσης (εφεξής ΣΟΕΣ), που υπεγράφη στις 15 Οκτωβρίου 2008 μεταξύ των δεκαπέντε κρατών μελών του Φόρουμ κρατών ΑΚΕ (1) της Καραϊβικής (2) αφενός, και της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφετέρου, είναι ιδιαίτερα ευρύ. Εντούτοις, ορισμένες παράμετροι, παρά το γεγονός ότι αναφέρονται από την ΣΟΕΣ, θέτουν εμπόδια στους στόχους περιφερειακής ολοκλήρωσης, αειφόρου ανάπτυξης ή ακόμα συνεργασίας μεταξύ των κρατών CARIFORUM (φόρουμ των κρατών ΑΚΕ της Καραϊβικής) και των εξόχως απόκεντρων περιοχών (εφεξής ΕΑΠ). Παρόλο που οι ΕΑΠ έχουν μακρά ευρωπαϊκή παράδοση, είναι γεωγραφικά, ιστορικά, πολιτισμικά και οικονομικά συνδεδεμένες με τα κράτη CARIFORUM. Η στρατηγική θέση τους επιτρέπει τη δημιουργία βιώσιμων επιχειρηματικών σχέσεων με τις γειτονικές νήσους· είναι λοιπόν οι κατεξοχήν ευρωπαϊκές περιφέρειες για τις οποίες παρουσιάζει ενδιαφέρον η ΣΟΕΣ.

1.2 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπόψη την περιπλοκότητα των διαπραγματεύσεων, τους δυνητικούς κινδύνους και τις ευκαιρίες που αντιπροσωπεύει η ΣΟΕΣ, τόσο για τα κράτη CARIFORUM όσο και για τις ΕΑΠ και γενικότερα για την ΕΕ.

1.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά θερμά να ζητείται η γνώμη των τοπικών αρχών των ΕΑΠ σε όλες τις διαπραγματεύσεις σχετικά με τη ΣΟΕΣ ΕΕ-CARIFORUM. Αν και οι συγκεκριμένες ΕΑΠ είναι επίσης γαλλικά διαμερίσματα της Αμερικής (DFA), κάτι που τις διαφοροποιεί από τα κράτη CARIFORUM, είναι σε θέση να συμβάλουν στην οικοδόμηση μιας πραγματικής περιφερειακής ολοκλήρωσης.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι εξίσου σημαντικό να εξασφαλισθεί η μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και των τοπικών αρχών των ΕΑΠ στις συζητήσεις και τις διάφορες επιτροπές παρακολούθησης που αποσκοπούν στην εφαρμογή της συμφωνίας, διότι κάτι τέτοιο θα επέτρεπε την επίτευξη του στόχου περιφερειακής ολοκλήρωσης που διέπει τη συγκεκριμένη ΣΟΕΣ.

1.5 Η σταδιακή ένταξη των κρατών CARIFORUM στην παγκόσμια οικονομία δεν θα μπορέσει να ολοκληρωθεί όσο παραμένουν ανεπίλυτες οι δυσκολίες που συνδέονται με τις μεταφορές (υποδομές και μέσα μεταφοράς). Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να εξετάσει ευρύτερα το ζήτημα των μεταφορών και να επιδείξει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις συγκεκριμένες λύσεις που προτείνονται από κοινού από τα κράτη CARIFORUM και τις ΕΑΠ.

1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά στα ενδιαφερόμενα μέρη να προβλέψουν προκαταβολική μείωση των τελωνειακών δεσμών μεταξύ των ΕΑΠ και των κρατών CARIFORUM, με σκοπό να ευνοηθούν οι εμπορικές σχέσεις στην περιοχή.

1.7 Η ΕΟΚΕ δηλώνει ικανοποιημένη από το γεγονός ότι η ΣΟΕΣ έλαβε υπόψη την ανάγκη θέσπισης σαφούς διαδικασίας όσον αφορά τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα (SPS). Συνιστά, εντούτοις, να συμπεριληφθούν οι ΕΑΠ στην αρχή που είναι αρμόδια για την εφαρμογή των υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων για την προώθηση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου, καθώς και στις διαπραγματεύσεις σχετικά με τις διμερείς ρυθμίσεις. Η ΕΟΚΕ προτείνει επίσης την καθιέρωση ονομασίας προέλευσης «ΕΑΠ», που θα επιτρέψει στις ΕΑΠ να καταστήσουν τα προϊόντα τους διακριτά χάρη στην ποιότητά τους και τη συμμόρφωσή τους με τα κοινοτικά πρότυπα.

1.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά ρητά τη διαχείριση της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας των ΕΑΠ σε συμφωνία με τα κράτη CARIFORUM.

1.9 Η ΕΟΚΕ συνιστά, τέλος, την πιο αποτελεσματική διάρθρωση των υπηρεσιών, με σκοπό τη δημιουργία μιας πραγματικής τουριστικής βιομηχανίας της Καραϊβικής.

1.10 Η ΕΟΚΕ παρακολουθεί προσεκτικά την ενσωμάτωση των εννοιών του σεβασμού προς το περιβάλλον και της κοινωνικής προστασίας στη Συμφωνία και πρέπει να της δίδεται η δυνατότητα να παρουσιάσει ανάλυση προοπτικών που να καλύπτει το σύνολο της περιοχής.

(1) Τα κράτη ΑΚΕ είναι τα 79 κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού που έχουν υπογράψει τη σύμβαση της Λομέ το 1975 και, κατόπιν, τη συμφωνία του Κοτονού, το 2000.

(2) Στις 11 Δεκεμβρίου 2009, στη συμφωνία προσχώρησε και η Αϊτή.

2. Εισαγωγή και γενικές παρατηρήσεις

2.1 Τα άρθρα 349 και 355 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εξόχως απόκεντρων περιοχών. Το 1986, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημιούργησε μια Διύπηρεσιακή Ομάδα για τις ΕΑΠ, η οποία συντονίζει τις κοινοτικές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται υπέρ αυτών των περιφερειών και ενεργεί ως μεσολαβητής έναντι των ενδιαφερόμενων εθνικών και περιφερειακών διοικήσεων. Από το 1989, οι περιφέρειες αυτές δικαιούνται ειδικού προγράμματος υποστήριξης μέτρων κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, με σκοπό την ενίσχυση της σύγκλισης με την υπόλοιπη επικράτεια της ΕΕ.

2.2 Το άρθρο 239 της ΣΟΕΣ μεταξύ ΕΕ-CARIFORUM λαμβάνει υπόψη τη γεωγραφική εγγύτητα των ΕΑΠ της Καραϊβικής (Μαρτινίκα και Γουαδελούπη) με τα κράτη CARIFORUM: «με σκοπό την ενίσχυση των οικονομικών και των κοινωνικών δεσμών μεταξύ των εν λόγω περιοχών και των κρατών CARIFORUM, τα μέρη επιδιώκουν συγκεκριμένα να διευκολύνουν τη συνεργασία σε όλους τους τομείς που διέπονται από την παρούσα συμφωνία καθώς και να διευκολύνουν το εμπόριο σε αγαθά και υπηρεσίες, να προωθήσουν τις επενδύσεις και να ενθαρρύνουν τις μεταφορές για την επικοινωνία μεταξύ των εξόχως απόκεντρων περιοχών και των κρατών CARIFORUM.» Το άρθρο αυτό προβλέπει επίσης την από κοινού συμμετοχή των κρατών CARIFORUM και των ΕΑΠ στα προγράμματα-πλαίσια και στις ειδικές δράσεις στους τομείς που καλύπτονται από την ΣΟΕΣ.

2.2.1 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των υπερπόντιων ολλανδικών εδαφών, που είναι τα εξής: Μπονέρ, Κουρασάο, Σάμπα, Άγιος Ευστάθιος, Άγιος Μαρτίνος και Αρούμπα, και που βρίσκονται στην περιοχή της Καραϊβικής. Ωστόσο, από την άποψη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα νησιά αυτά είναι «υπερπόντιες χώρες και εδάφη», γεγονός που τα διαφοροποιεί νομικά από τις ΕΑΠ της περιοχής της Καραϊβικής. Η ΕΟΚΕ οφείλει, εντούτοις, να υπογραμμίσει ότι η περιφερειακή ολοκλήρωση, έτσι όπως νοείται από την ΣΟΕΣ, είναι αδύνατον να επιτευχθεί εάν δεν ληφθούν περισσότερο υπόψη τα εδάφη που συνδέονται με κράτη μέλη της ΕΕ (Κάτω Χώρες, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία).

2.3 Η ΕΟΚΕ έκρινε αναγκαίο να μελετήσει τον οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο αυτής της συμφωνίας στην περιοχή της Καραϊβικής, και ιδίως στις ΕΑΠ. Ο στόχος είναι ο καθορισμός της βραχυπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης αποτελεσματικότητας των προσπαθειών περιφερειακής ολοκλήρωσης όσον αφορά τα εμπορεύματα, τις υπηρεσίες, τη συνεργασία και τη χρηστή οικονομική διαχείριση, μέσω τομέων που σχετίζονται με το εμπόριο (ανταγωνισμός, επενδύσεις, πνευματική ιδιοκτησία, κλπ.).

2.4 Η περιφερειακή ολοκλήρωση, με την ευρεία έννοια του όρου (ευρωπαϊκή στρατηγική για τις ΕΑΠ), αποτελεί έναν από τους κύριους στόχους της ΣΟΕΣ, αλλά και πάγιο στόχο για τις ΕΑΠ, με στόχο την ένταξή τους στην περιοχή τους. Εντούτοις, ορισμένες εγγενείς παράμετροι της Συμφωνίας είναι επιζήμιες τόσο για την περιφερειακή ολοκλήρωση όσο και για την αποτελεσματικότητα της ίδιας της ΣΟΕΣ.

2.4.1 Η απουσία διαβούλευσης με τα περιφερειακά και τα νομαρχιακά συμβούλια των ΕΑΠ στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για τη ΣΟΕΣ, υποβάθμισε το ρόλο τους στην περιοχή της Καραϊβικής. Τα συμβούλια αυτά έχουν αποκτήσει εμπειρογνομοσύνη επί των

επιθετικών και αμυντικών τομέων της οικονομίας των ΕΑΠ⁽³⁾, ενώ, μέσω περιφερειακών συντονιστικών επιτροπών, μπορούν ανά πάσα στιγμή να προβούν σε απολογισμό των αποτελεσμάτων των μελετών τους· η σύνοδος των υπερπόντιων περιοχών, που συγκλήθηκε με πρωτοβουλία της γαλλικής κυβέρνησης, παρέχει εξάλλου πολλές απαντήσεις στα εμπόδια που τίθενται στη ΣΟΕΣ. Επιπλέον, λόγω της γεωγραφικής και πολιτισμικής τους εγγύτητας, οι αρχές αυτές έχουν ήδη αναπτύξει δεσμούς με τα κράτη CARIFORUM.

2.4.2 Η απουσία των ΕΑΠ από την επιτροπή CARIFORUM-ΕΕ «Εμπόριο και ανάπτυξη», από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή CARIFORUM-ΕΕ και κυρίως από τη συμβουλευτική επιτροπή CARIFORUM-ΕΕ, περιορίζει την επιρροή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΟΚΕ συνιστά, λοιπόν, να συμπεριληφθούν στις προαναφερθείσες επιτροπές παρακολούθησης εκπρόσωποι των ΕΑΠ – βουλευτές, μέλη της κοινωνίας των πολιτών ή εκπρόσωποι των τοπικών αρχών, κατά περίπτωση.

2.4.3 Η απουσία διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών των ΕΑΠ, η οποία βρίσκεται καθημερινά αντιμέτωπη με προβλήματα που προκαλούνται από τις δυσκολίες στις συναλλαγές με τα κράτη της Καραϊβικής (υποδομές, ποσοστώσεις, «αρνητικοί κατάλογοι»), θέτει εμπόδια στις άμεσες επαφές με την κοινωνία των πολιτών των κρατών CARIFORUM.

2.4.4 Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα ενδιαφερόμενα μέρη να προωθήσουν την συμμετοχή των ΕΑΠ στους περιφερειακούς θεσμούς της Καραϊβικής, όπως το CARIFORUM ή η Οργάνωση των Κρατών της Ανατολικής Καραϊβικής⁽⁴⁾, με καθεστώς παρατηρητή. Πράγματι, στο πλαίσιο αυτών των οργάνων λαμβάνεται σειρά αποφάσεων που αφορούν την περιοχή της Καραϊβικής και για όσο διάστημα οι ΕΑΠ δεν συμμετέχουν ούτε καν ως παρατηρητές, δεν θα μπορεί να υπάρξει πραγματική ένταξή τους στην περιοχή.

2.5 Οι μεταφορές

2.5.1 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η ελευθέρωση των συναλλαγών αγαθών και υπηρεσιών μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εάν υπάρχουν κατάλληλα μέσα μεταφοράς και υποδομές. Η Καραϊβική δεν διαθέτει επαρκή μέσα μεταφοράς. Υπάρχουν βέβαια δύο αερομεταφορείς και δύο ναυτιλιακές εταιρίες που παρέχουν υπηρεσίες επιβατικών μεταφορών μεταξύ των νήσων. Ωστόσο, δεν εκτελούν τακτικά δρομολόγια και δεν μεταφέρουν εμπορεύματα. Παρά το ειδικό κονδύλιο, ύψους 275,6 εκατομμυρίων ευρώ, που χορηγείται στις ΕΑΠ (Γουαδελούπη, Μαρτινίκα και Γουιάνα) ως αντιστάθμιση του πρόσθετου κόστους που οφείλεται στη γεωγραφική τους θέση, οι ΕΑΠ της Καραϊβικής πλήττονται από προβλήματα ναύλων με υψηλό κόστος, καθώς και από την ακατάλληλη για τις νησιωτικές περιοχές νομοθεσία όσον αφορά τις ενδομεταφορές.

(3) Οι συμβουλευτικές επιτροπές των ΕΑΠ έχουν προοδιστεί ορισμένους τομείς στους οποίους έχουν σημαντικό μερίδιο αγοράς και οι οποίοι είναι σημαντικοί για τις οικονομίες τους (ευαίσθητοι τομείς), καθώς και τομείς που βρίσκονται σε κίνδυνο και, χωρίς την υποστήριξη της ΕΕ, θα κινδύνευαν γρήγορα να εξαφανιστούν πλήρως (αμυντικοί τομείς).

(4) Οργάνωση των Κρατών της Ανατολικής Καραϊβικής: περιφερειακή οργάνωση που συγκεντρώνει εννέα κράτη της Καραϊβικής.

2.5.2 Για να αντιμετωπίσουν αυτές τις δυσκολίες, οι ΕΑΠ καθώς και τα κράτη CARIFORUM σκέφτηκαν να χρησιμοποιήσουν ένα σύστημα φορτηγών πλοίων ή πορθμείων. Εντούτοις, τα σχέδια αυτά δεν μπόρεσαν να υλοποιηθούν, λόγω της έλλειψης των απαραίτητων πόρων.

2.5.3 Η ΣΟΕΣ αναφέρεται στις μεταφορές στο άρθρο 37, σε ένα κεφάλαιο που αφορά τη γεωργία και την αλιεία, χωρίς να παρέχει σαφείς λύσεις, ενώ από τη μεριά τους, οι ΕΑΠ και τα κράτη CARIFORUM είχαν ήδη προβλέψει κοινές λύσεις.

2.5.4 Θα ήταν σκόπιμο να εφαρμοστεί, στο πλαίσιο του επόμενου προγράμματος ΕΤΑ, μια φιλόδοξη διαρθρωτική πολιτική με σκοπό την παροχή, στο σύνολο της Καραϊβικής, ενός μεταφορικού συστήματος προσαρμοσμένου στις νησιωτικές περιοχές.

2.6 Η επίλυση των διαφορών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις δεν προβλέπεται από την ΣΟΕΣ. Σε περίπτωση διαφοράς μεταξύ μιας εταιρίας από ένα κράτος CARIFORUM και μιας άλλης από τις ΕΑΠ, δεν υπάρχουν διατάξεις για την επίλυση των συγκρούσεων δικαιοδοσίας, νόμων ή ακόμη όσον αφορά τη διαδικασία κήρυξης εκτελεστότητας. Η συμφωνία προβλέπει μόνο λύσεις για την επίλυση των διαφορών που προκύπτουν από την ερμηνεία και την εφαρμογή της ΣΟΕΣ. Ωστόσο, στο πλαίσιο μιας ΣΟΕΣ, κρίνεται σκόπιμο να προβλέπονται νομοθετικές επιλογές ανάλογες με τη βαρύτητα μιας τέτοιας συμφωνίας.

3. Ειδικές παρατηρήσεις – Ανάλυση της περιοχής της Καραϊβικής

3.1 Γεωργία

3.1.1 Η **μπανάνα** είναι ένα φρούτο το οποίο παράγεται σε μεγάλες ποσότητες στην Καραϊβική, και αποτελεί έναν από τους κύριους οικονομικούς πόρους των ΕΑΠ. Οι εξαγωγές μπανάνας απασχολούν 10 000 άτομα και αντιπροσωπεύουν 14 % και 24 % των εξαγωγών της Γουαδελούπης και της Μαρτινίκας αντίστοιχα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση· η μπανάνα διαδραματίζει σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό ρόλο στις ΕΑΠ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε πάντα επίγνωση της στρατηγικής σημασίας της παραγωγής μπανάνας: το πρόγραμμα ειδικών μέτρων για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές (POSEI), που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 22 Αυγούστου 2007, προβλέπει ετήσια ενίσχυση ύψους 129,1 εκατομμυρίων ευρώ για αυτές τις ΕΑΠ. Εντούτοις, η βοήθεια αυτή δεν είναι αρκετή, διότι η παραγωγή μπανάνας των ΕΑΠ απειλείται από προβλήματα που σχετίζονται με τις μετεωρολογικές συνθήκες, καθώς και από τους προμηθευτές μπανάνας που εμπορεύονται με βάση το δολάριο, των οποίων το μερίδιο αγοράς στην ΕΕ αγγίζει το 73,4 %, μετά την ελευθέρωση της αγοράς (σύμφωνα με το ODEADOM⁽⁵⁾). Επιπλέον, στις 15 Δεκεμβρίου 2009, η ΕΕ μονογράφησε συμφωνία με τις παραγωγούς χώρες της Λατινικής Αμερικής με στόχο την μείωση των τελωνειακών δασμών για τις μπανάνες από 176 ευρώ σε 114 ευρώ ανά τόνο έως το 2017, γεγονός που καθιστά ακόμη πιο επισφαλή την κατάσταση των ΕΑΠ και ορισμένων κρατών CARIFORUM.

3.1.1.1 Η μπανάνα παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον και για τα υπόλοιπα κράτη του CARIFORUM. Για παράδειγμα, η μπανάνα αντιπροσωπεύει το 18 % του ΑΕΠ της Ντομινίκας και απασχολεί το

28 % του εργατικού δυναμικού της. Η κρίση του τομέα της μπανάνας δεν πλήττει μόνο τις ΕΑΠ: η Αγία Λουκία απασχολεί πλέον μόνο 2 000 παραγωγούς μπανάνας, έναντι 10 000 το 1990.

3.1.1.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη τη σύσταση επαγγελματικής οργάνωσης όλης της Καραϊβικής, που θα έχει ως σκοπό να αυξήσει το μερίδιο της ΕΕ στην αλυσίδα διανομής της μπανάνας της Καραϊβικής. Αυτό θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο, δεδομένου ότι ορισμένα κράτη CARIFORUM (Αγία Λουκία, Ντομινίκας ...) εξάγουν μπανάνα σε άλλες χώρες (Καναδάς ...) που έχουν παρόμοια με την ΕΕ υγειονομικά μέτρα και μέτρα για την ανιχνευσιμότητα.

3.1.2 **Ζαχαροκάλαμο-Ζάχαρη-Ρούμι:** Ο τομέας του ζαχαροκάλαμου διαδραματίζει επίσης πολύ σημαντικό ρόλο για τις ΕΑΠ, όπου αντιπροσωπεύει 32 % και 13 % της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ) της Γουαδελούπης και της Μαρτινίκας αντίστοιχα, και απασχολεί 6 500 άτομα σε πλήρη απασχόληση. Η παραγωγή ζάχαρης ανήλθε για την περίοδο εμπορίας 2006-2007 σε 5 849 τόνους για τη Μαρτινίκα και 80 210 τόνους για τη Γουαδελούπη. Η δε παραγωγή ρουμιού ανήλθε σε 79 352 HAP⁽⁶⁾ για τη Μαρτινίκα και 74 524 HAP για τη Γουαδελούπη· έχει λοιπόν στρατηγική σημασία διόλου αμελητέα όσον αφορά την εμπορευματοποίησή της εκτός των ΕΑΠ.

3.1.3 Σε συνάρτηση με τον πλούτο του εδάφους αυτών των ΕΑΠ, η παραγωγή **οπωροκηπευτικών** είναι ένας πόρος που δεν αξιοποιείται ικανοποιητικά. Εντούτοις, φαίνεται ότι οι ΕΑΠ επέλεξαν τη διαφοροποίηση της γεωργικής παραγωγής τους. Το έτος 2006 η Γουαδελούπη παρήγαγε 17 218 τόνους φρούτων, ενώ η Μαρτινίκα παρήγαγε μόνο 8 666 τόνους. Το ίδιο έτος, η Γουαδελούπη παρήγαγε 43 950 τόνους φρέσκων λαχανικών ενώ η Μαρτινίκα 37 892 τόνους. Επιπλέον, η Γουαδελούπη παράγει αρωματικά φυτά καθώς και φυτά για την αρωματοποιία (βανίλια), καφέ, κακάο, μπαχαρικά, φαρμακευτικά φυτά (η παραγωγή οπωροκηπευτικών αντιπροσωπεύει 179 εκτάρια), ενώ η Μαρτινίκα παράγει κυρίως ανανά και ορισμένα μπαχαρικά (παραγωγή οπωροκηπευτικών: 105 εκτάρια). Κατά συνέπεια, πρόκειται για έναν γεωργικό τομέα με μέλλον, ιδιαίτερα αφού αυτές οι ΕΑΠ επιθυμούν την αύξηση των συναλλαγών με τις άλλες χώρες της Καραϊβικής, τόσο στον τομέα του περιφερειακού και διεθνούς εμπορίου προϊόντων, όσο και στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης.

3.1.3.1 Η διαφοροποίηση αυτή έχει ως σκοπό να ικανοποιήσει πλήρως την εσωτερική ζήτηση τροφίμων (αυτάρκεια), διότι η γεωργία των ΕΑΠ χαρακτηριζόταν από την υπεροχή της καλλιέργειας μπανάνας και ζαχαροκάλαμου που προοριζόνταν για εξαγωγή. Για παράδειγμα, το 2008, η εισαγωγή χοιρέιου κρέατος σημείωσε αύξηση κατά 10 % στη Μαρτινίκα και κατά 68 % στη Γουαδελούπη. Για να επιτύχουν την αυτάρκεια, οι γεωργοί των ΕΑΠ επέλεξαν πρόσφατα διεπαγγελματικές οργανώσεις που επιτρέπουν τη συγκέντρωση όλων των φορέων, από την παραγωγή έως τη διανομή, συμπεριλαμβανομένης της μεταποίησης και των προμηθευτών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, αντιπροσωπεύεται το σύνολο της αλυσίδας και καθένα από τα μέλη έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αποφάσεων της διεπαγγελματικής οργάνωσης⁽⁷⁾. Ωστόσο, αυτό το νομικό σύστημα δεν ισχύει στις γείτονες νήσους που χαρακτηρίζονται από έλλειψη οργάνωσης, κάτι που πλήττει το εμπόριο γεωργικών προϊόντων τους με τις ΕΑΠ.

(5) Office pour le développement de l'économie agricole des départements d'outre-mer – Γραφείο ανάπτυξης της γεωργικής οικονομίας των υπερπόντιων διαμερισμάτων

(6) HAP: hectolitre d'alcool pur (εκατόλιτρο καθαρής αλκοόλης).

(7) IGUALHOR: διεπαγγελματική οργάνωση οπωροκηπευτικών και φυτοκομίας της Γουαδελούπης.

3.1.4 Εμπόδια στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων μεταξύ των ΕΑΠ και των κρατών CARIFORUM

3.1.4.1 Η γεωργία βρίσκεται στο επίκεντρο των μέσων επιβίωσης και της ανάπτυξης της περιοχής και αποτελεί κατά συνέπεια αμυντικό τομέα για τις ΕΑΠ. Τα κύρια προβλήματα της περιοχής είναι η ασφάλεια των τροφίμων, η έλλειψη υποδομών και οι τελωνειακοί δασμοί που περιορίζουν το περιφερειακό εμπόριο, και η κοινωνική προστασία.

3.1.4.2 Από την άποψη της ασφάλειας των τροφίμων, η παραγωγή οπωροκηπευτικών των κρατών CARIFORUM δεν ανταποκρίνεται πλήρως στην ευρωπαϊκή νομοθεσία. Παρόλο που χρησιμοποιούν μεθόδους HACCP⁽⁸⁾, η παραγωγή τους δεν πληροί τα κριτήρια της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Το ζήτημα περιπλέκεται από το γεγονός ότι οι ΕΑΠ δεν διαθέτουν ορισμένα προϊόντα που, αντίθετα, είναι διαθέσιμα σε μεγάλες ποσότητες στα κράτη CARIFORUM.

3.1.4.3 Η ΣΟΕΣ προβλέπει στο άρθρο 40 ότι, όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων, τα μέρη μπορούν, σε περιπτώσεις που η κατάσταση αυτή «προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει σημαντικές δυσχέρειες», να κάνουν χρήση της ρήτρας διασφάλισης. Όμως, η πρόσβαση στη δυνατότητα αυτή εντός σύντομων προθεσμιών μπορεί να αποδειχθεί δυσχερής για τις ΕΑΠ. Επιπλέον, τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα (SPS) που προβλέπονται από τη συμφωνία⁽⁹⁾ έχουν ως στόχο την θέσπιση ενδοπεριφερειακών κανόνων, σύμφωνα με τα πρότυπα του ΠΟΕ, προκειμένου να εναρμονιστούν με τα μέτρα της ΕΕ μέσω διμερών ρυθμίσεων για την αναγνώριση της ισοδυναμίας των μέτρων SPS. Ωστόσο, οι ΕΑΠ, που υπόκεινται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία, εξακολουθούν να μην χαιρούν της ονομασίας «ΕΑΠ» όσον αφορά τα γεωργικά και αλιευτικά προϊόντα τους, όπως ζητήθηκε επανειλημμένα από την ΕΟΚΕ⁽¹⁰⁾, τις τοπικές αρχές⁽¹¹⁾ και τους ευρωβουλευτές⁽¹²⁾. Τέλος, οι ΕΑΠ δεν συμμετέχουν ούτε στην αρχή που είναι αρμόδια για την εφαρμογή των μέτρων SPS για την προώθηση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου, ούτε στις διαπραγματεύσεις σχετικά με τις διμερείς ρυθμίσεις.

3.1.4.4 Η ΕΟΚΕ επομένως συμμερίζεται με τη ΣΟΕΣ την επιθυμία για ανάπτυξη των ικανοτήτων προώθησης εξαγωγών, «τόσο για το εμπόριο μεταξύ των κρατών CARIFORUM όσο και μεταξύ των μερών, καθώς και [προσδιορισμό] των επιλογών για τη βελτίωση της υποδομής εμπορικής προώθησης και των μεταφορών» (Άρθρο 43 παράγραφος 2 στοιχείο β). Η συμφωνία αναφέρει επίσης ότι ο προσδιορισμός των επιλογών χρηματοδότησης και συνεργασίας για τους παραγωγούς και τους εμπόρους είναι μέρος των κύριων στόχων στους τομείς της γεωργίας και της αλιείας.

(8) Hazard Analysis and Critical Control Point (ανάλυση κινδύνων και κρίσιμων σημείων ελέγχου): σύστημα αυτοελέγχου, αμερικανικής προέλευσης, που χρησιμοποιείται στον τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής και στηρίζεται σε επτά θεμελιώδεις αρχές. Πρόκειται για σύστημα εντοπισμού, εκτίμησης και διαχείρισης των σημαντικών κινδύνων όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων. Το σύστημα αυτό έχει ενταχθεί σε ορισμένες ευρωπαϊκές πράξεις (οδηγία 93/43: υγιεινή των τροφίμων), ενώ απουσιάζει από άλλες (κανονισμός 178/2002).

(9) Άρθρα 52 και επόμενα της ΣΟΕΣ.

(10) Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ «Στρατηγική για τις ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιφέρειες: επιτεύγματα και μελλοντικές προοπτικές», ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 72.

(11) Σύνοδος των υπερπόντιων περιοχών.

(12) Για παράδειγμα, η Madeleine Degrandmaison (MPE).

3.1.4.5 Ορισμένα μεταποιημένα προϊόντα (μαρμελάδες, καφές, κ.λ.π.) που προέρχονται από τις ΕΑΠ πλήττονται από την συμπεριληψη τους σε «αρνητικούς καταλόγους» (δασμούς) στα τελωνεία ορισμένων άλλων χωρών της Καραϊβικής, κάτι που δυσκολεύει την πώλησή τους σε αυτές τις χώρες. Παρά τα άρθρα 9 και επόμενα της ΣΟΕΣ σχετικά με τους τελωνειακούς δασμούς, και λόγω της ιδιαίτερης γεωγραφικής θέσης των ΕΑΠ στην Καραϊβική και των ιδιαιτεροτήτων τους, όπως αναγνωρίζονται από τα άρθρα 349 και 355 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΕΟΚΕ συνιστά στα ενδιαφερόμενα μέρη να εξετάσουν το ενδεχόμενο προκαταβολικής μείωσης των τελωνειακών δασμών μεταξύ ΕΑΠ και κρατών CARIFORUM, με σκοπό την προώθηση των εμπορικών τους σχέσεων στην περιοχή της Καραϊβικής.

3.2 Αλιεία

3.2.1 Όσον αφορά την αλιεία, πρέπει ακόμα να επιτευχθεί σημαντική πρόοδος, μετά την αρχική διαφωνία σχετικά με το αν η αλιεία θα αποτελούσε το αντικείμενο χωριστής συμφωνίας ή αν θα αποτελούσε μέρος μιας ΣΟΕΣ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αρνήθηκε να εξετάσει τα θέματα της περιφερειακής αλιείας σε χωριστή συμφωνία και προτίμησε να συνάψει διμερείς συμφωνίες σχετικά με την πρόσβαση στην αλιεία.

3.2.2 Η ΣΟΕΣ προβλέπει στο άρθρο 43 παράγραφος 2 στοιχείο ε) την παροχή βοήθειας στους φορείς των κρατών CARIFORUM για να συμμορφωθούν με τα εθνικά, περιφερειακά και διεθνή τεχνικά, υγειονομικά και ποιοτικά πρότυπα για τα ψάρια και τα προϊόντα αλιείας.

3.2.3 Ο στόχος που επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) είναι να προκρίνει μια μακροπρόθεσμη θεώρηση της διαχείρισης της αλιείας. Η ΚΑΠ διέπεται από την αρχή της προφύλαξης, η οποία υπαγορεύει την προστασία και διατήρηση των έμβιων υδρόβιων πόρων και τον περιορισμό, κατά το δυνατόν, των επιπτώσεων των αλιευτικών δραστηριοτήτων επί των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Εντούτοις, η ζώνη της Καραϊβικής, στο σύνολό της, δεν βρίσκεται στην ίδια κατάσταση, αφού οι μεν ΕΑΠ εξακολουθούν να υπόκεινται σε πολύ αυστηρή νομοθεσία [ζώνες πλήρους απαγόρευσης της αλιείας, ρύθμιση της αλιείας για τον αστακό, το κοχύλι του είδους *Strombus gigas* (lambi) και τον αχινό, διατάξεις για τη συγκέντρωση ιχθύων, κλπ⁽¹³⁾], ενώ αυτό δεν συμβαίνει με τα υπόλοιπα κράτη CARIFORUM. Η διαχείριση της αλιείας ανατίθεται σε κάθε κράτος μέλος, αλλά δεν λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες της περιοχής της Καραϊβικής, κάτι που πλήττει την αλιεία ανοικτής θάλασσας σε αυτή την περιοχή.

3.2.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά, λοιπόν, η διαχείριση της αλιείας στη ζώνη της Καραϊβικής να γίνεται σε συμφωνία με τα κράτη CARIFORUM.

3.3 Υδατοκαλλιέργεια

3.3.1 Η αλιεία στην Καραϊβική αφορά ιδιαίτερα τα είδη που βρίσκονται κοντά στην ακτή: το κοχύλι lambi (μεγάλο θαλάσσιο γαστερόποδο του οποίου το κρέας χρησιμοποιείται σε πολλές τοπικές συνταγές), το ροφό, τον αστακό, τον λουτιάνο καθώς και πολλά άλλα είδη των κοραλλιογενών υφάλων. Η εκμετάλλευση των πελαγικών θαλάσσιων πόρων βρίσκεται σε αρχικό μόνο στάδιο, λόγω της έλλειψης σκαφών βαθέων υδάτων και των ελλείψεων που συνδέονται με τα χαρακτηριστικά των τροπικών υδάτων.

(13) Σημείωμα της Γενικής Διεύθυνσης «Εσωτερικές υποθέσεις» της Ένωσης, με θέμα «Η αλιεία στην Μαρτινίκα», Ιανουάριος 2007.

3.3.2 Τα τελευταία χρόνια, η ζήτηση των τοπικών αγορών αυξήθηκε χάρη στην τουριστική βιομηχανία. Σε αυτό, πρέπει να προστεθούν τα κίνητρα για εξαγωγή προς την αμερικανική και την ευρωπαϊκή αγορά, με αποτέλεσμα την υπερεκμετάλλευση, η οποία, τελικά, θα οδηγήσει σε απότομη πτώση των αλιευτικών αποθεμάτων σε ολόκληρη την περιοχή.

3.3.3 Σήμερα, σχεδόν όλα τα κράτη της Καραϊβικής εισάγουν προϊόντα της θάλασσας. Μέχρι σήμερα, λόγω της αφθονίας, δεν υπήρχε ανάγκη για υδατοκαλλιέργεια και οι περισσότερες από τις χώρες της περιοχής δεν είχαν μεγάλη παράδοση στον τομέα αυτόν. Επομένως, παρά την αύξηση της υδατοκαλλιέργειας σε παγκόσμιο επίπεδο, η Καραϊβική δεν ανέπτυξε σημαντικά την υδατοκαλλιεργητική παραγωγή της.

3.3.4 Μόνο μετά το 2000 αρχίζει να διακρίνεται σαφής ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας. Το 2004, η υδατοκαλλιεργητική παραγωγή της Μαρτινίκας αγγίζει έτσι τους 97 τόνους (10 τόνοι καραβίδας ποταμού, 12 τόνοι χριστόψαρου και 75 τόνοι λυκόψαρου της Καραϊβικής).

3.3.5 Οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στις ΕΑΠ για την υδατοκαλλιέργεια προέρχονται κυρίως από τα περιφερειακά συμβούλια και από το ΧΜΠΑ⁽¹⁴⁾. Ωστόσο, αυτές οι ενισχύσεις δεν φαίνονται αρκετές, λόγω της πρόδου ορισμένων κρατών της Καραϊβικής (σύμφωνα με τον Οργανισμό Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών, η παραγωγή στη Τζαμάικα το 2002 άγγιξε τους 6 000 τόνους) αλλά και επειδή αυτές οι ενισχύσεις δεν παρέχουν λύση στις ΕΑΠ όσον αφορά το ζήτημα της εισαγωγής προϊόντων της θάλασσας από την Βενεζουέλα, την Ευρωπαϊκή Ένωση και ορισμένα κράτη της Ασίας.

3.3.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά ένδερμα να μελετηθούν οι δυνατότητες κοινής ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας στη ζώνη της Καραϊβικής με τη βοήθεια ενισχύσεων όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης.

3.4 Τουρισμός

3.4.1 Ο τουρισμός είναι σημαντική πηγή εσόδων για τις ΕΑΠ. Η λεκάνη της Καραϊβικής διαθέτει φυσικό πλεονέκτημα. Το φυσικό περιβάλλον της δεν μπορεί να συγκριθεί με καμία άλλη περιοχή στον κόσμο. Καταλαμβάνει μοναδική γεωγραφική θέση και είναι μία από τις μεγαλύτερες τουριστικές αγορές του κόσμου. Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της παγκόσμιας τουριστικής αγοράς, τα προϊόντα τουρισμού από τις δύο πλευρές του Ατλαντικού δημιουργούν την ανάγκη για νέες, αυστηρότερες προδιαγραφές, προκειμένου να καλυφθούν οι επιθυμίες των τουριστών που επισκέπτονται τη ζώνη της Καραϊβικής.

3.4.2 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πρέπει να υπογραμμίσει τις ανισότητες μεταξύ των ΕΑΠ και των άλλων κρατών της Καραϊβικής, οι οποίες σχετίζονται με την υπάρχουσα τουριστική υποδομή, αφού τα κράτη της Καραϊβικής επικεντρώνονται σε μαζικό τουρισμό με πιο διαφοροποιημένη προσφορά (κρουαζιέρες, ναυτικός τουρισμός και, σε μικρότερο βαθμό, οικοτουρισμός), ενώ οι ΕΑΠ περιορίζονται αναγκαστικά σε συγκεκριμένο είδος τουρισμού, πιο εποχιακό και κυρίως γαλλόφωνο. Αυτή η ανισότητα υπάρχει λόγω της επισφαλούς κοινωνικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται οι εργαζόμενοι στα κράτη CARIFORUM.

(14) ΧΜΠΑ – χρηματοδοτικό μέσον προσανατολισμού της αλιείας: διαρθρωτικό μέσον το οποίο διαθέτει η Επιτροπή, με στόχο την προσαρμογή και τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού του κλάδου.

3.4.3 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί επίσης να τονίσει ότι ο τουρισμός μεταξύ των νήσων είναι αρκετά περιορισμένος. Πράγματι, αν εξαιρέσουμε τον τουρισμό με κρουαζιερόπλοια, διαπιστώνεται ότι μόνο δύο αερομεταφορείς και δύο ναυτιλιακές εταιρίες παρέχουν επιβατικές μεταφορικές υπηρεσίες μεταξύ των νήσων της Καραϊβικής. Επιπλέον, όταν οι κάτοικοι ενός κράτους CARIFORUM επιθυμούν να μεταβούν σε μια από τις γειτονικές ΕΑΠ, πρέπει να υποβάλουν αίτηση θεώρησης, η οποία ενδέχεται να απαιτήσει πολλούς μήνες. Ο συνδυασμός αυτών των δύο παραγόντων περιορίζει τον τουρισμό, καθώς και τις περιφερειακές εμπορικές σχέσεις.

3.4.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της σχετικά με το γεγονός ότι η ΣΟΕΣ έλαβε υπόψη τις τουριστικές υπηρεσίες, υιοθετώντας σειρά κανόνων που αφορούν την πρόληψη των αντιανταγωνιστικών πρακτικών, τις ΜΜΕ, τα πρότυπα ποιότητας και τα περιβαλλοντικά πρότυπα, τη συνεργασία και την τεχνική υποστήριξη. Ωστόσο, καμία διάταξη δεν αναφέρεται σε τουρισμό της Καραϊβικής, ιδίως με τις ΕΑΠ· η ΣΟΕΣ προβλέπει μόνο την προσωρινή παρουσία φυσικών προσώπων για επαγγελματικούς λόγους.

3.4.5 Η περιοχή της Καραϊβικής, όπως προσδιορίζεται από την Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών⁽¹⁵⁾ αριθμεί 250 εκατομμύρια κατοίκους, από τους οποίους 41 εκατομμύρια βρίσκονται μόνο και μόνο στις νήσους. Ωστόσο, η περιοχή αυτή συνιστά επίσης μια ζώνη με δυσχερείς διασυνδέσεις μεταξύ των νήσων, γεγονός που δεν ευνοεί τον περιφερειακό τουρισμό. Κατά συνέπεια, θα ήταν επιζήμιο τόσο για τις ΕΑΠ όσο και για τα κράτη CARIFORUM να χάσουν την ευκαιρία μιας αγοράς τουρισμού της Καραϊβικής με την ευρύτερη έννοια.

3.4.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα ήταν ωφέλιμη η δημιουργία ενός χώρου τουρισμού της Καραϊβικής, μέσω της πιο αποτελεσματικής διάρθρωσης των υπηρεσιών.

3.5 Υπηρεσίες

3.5.1 Το εμπόριο στον τομέα των υπηρεσιών σημειώνει ραγδαία ανάπτυξη: η επιτυχία του τομέα είναι πραγματική, καθιστώντας τον «επιθετικό» τομέα για τις ΕΑΠ. Μολονότι το ποσοστό εξαγωγών εμπορευμάτων που αντιστοιχεί στην οικονομία της Καραϊβικής είναι μικρότερο από ό,τι παλαιότερα, οι εξαγωγές υπηρεσιών έχουν αυξηθεί, κυρίως χάρη στον τουρισμό. Η περιοχή έχει πλήρη επίγνωση των δυνατοτήτων που προσφέρονται από το εμπόριο υπηρεσιών. Ο τουρισμός, οι ασφάλειες, η οικοδομή, οι περιβαλλοντικές υπηρεσίες, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η παροχή συμβουλών (ποιότητα και εμπορική προώθηση), η εξειδικευμένη συντήρηση και οι μεταφορές αποτελούν τομείς που τονώνουν το εμπόριο και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

3.5.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι οι ΕΑΠ έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εξαγωγή υπηρεσιών στη ζώνη της Καραϊβικής, καθώς χώρες όπως η Αιτή και η Δομινικανή Δημοκρατία, οι οποίες έχουν περίπου 20 εκατομμύρια κατοίκους, επιθυμούν να αποκτήσουν υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ή υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις που βασίζονται στο πρότυπο ΕΑΠ. Επιπλέον, όσον αφορά την κινητή τηλεφωνία, ορισμένοι φορείς εκμετάλλευσης είναι ήδη παρόντες σε ορισμένα κράτη της Καραϊβικής (Δομινικανή Δημοκρατία), αλλά μπορούν και θέλουν να ενισχύσουν τη θέση τους.

(15) Η περιοχή της Καραϊβικής περιλαμβάνει το Τόξο των Αντιλλών, (Μεγάλες Αντίλλες και Μικρές Αντίλλες), τη χερσόνησο του Γιουκατάν, τα παράλια της Κεντρικής Αμερικής στην Καραϊβική, καθώς και τις παράλιες πεδιάδες της Κολομβίας, της Βενεζουέλας, και το οροπέδιο της Γουιάνας.

3.5.3 Παρά τα άρθρα 75 και επόμενα της ΣΟΕΣ, τα οποία καλύπτουν μόνο το εμπόριο μεταξύ των κρατών CARIFORUM και της ηπειρωτικής ΕΕ, η ταχεία ελευθέρωση των υπηρεσιών στην Καραϊβική (Δομινικανή Δημοκρατία), συμπεριλαμβανομένων των ΕΑΠ, θα επιτρέψει και στα δύο μέρη της συμφωνίας να αξιοποιήσουν ορισμένες ευκαιρίες προς όφελος όλων.

3.6 ΜΜΕ/ΜΜΒ

3.6.1 Οι Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και οι Μικρές και Μεσαίες Βιομηχανίες (ΜΜΒ) έχουν ανάγκη από ένα σταθερό περιβάλλον με διαφανείς κανόνες και πρόσβαση στις πιο προηγμένες διεργασίες. Από το 2000, τα τρία τέταρτα των επιχειρήσεων που αποτελούν τον οικονομικό ιστό των ΕΑΠ είναι μικρές επιχειρήσεις που δεν απασχολούν προσωπικό (πηγή: INSEE⁽¹⁶⁾). Το 2007, δημιουργήθηκαν πολλές νέες επιχειρήσεις. Η βιομηχανία (18 %), το χονδρικό και λιανικό εμπόριο (12,8 %) αλλά κυρίως οι υπηρεσίες (λίγο περισσότερες από τις μισές από τις νέες επιχειρήσεις) αυξήθηκαν με ταχείς ρυθμούς.

3.6.2 Οι ΜΜΕ/ΜΜΒ των υπερπόντιων διαμερισμάτων έχουν υψηλότερες δαπάνες και τιμές απ' ό,τι στις γειτονικές χώρες, αλλά

προσφέρουν επίσης τις εγγυήσεις ποιότητας του προτύπου ΕΕ. Αυτές οι εγγυήσεις που επιβάλλονται στις ΕΑΠ, και τις οποίες αγνοούν τα κράτη CARIFORUM, πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο μιας ονομασίας «ΕΑΠ» (βλ. και 3.1.4.3).

3.6.3 Για μια σφαιρική προσέγγιση, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα παρουσίαζε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να βελτιωθεί η πρόσβαση σε τέτοιου είδους δομές για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς της Καραϊβικής. Επομένως, με βάση τις εργασίες που έχουν ήδη αρχίσει στην ΕΕ, και από την Επιτροπή⁽¹⁷⁾ και από την ΕΟΚΕ⁽¹⁸⁾, θα ήταν σκόπιμο να προταθούν συγκεκριμένες λύσεις υπέρ της δημιουργίας μικρομεσαίων μονάδων παραγωγής. Έτσι, ο καθορισμός προδεσμιών πληρωμής, η μείωση του γραφειοκρατικού φόρτου, η δικτύωση, οι επενδύσεις, η δια βίου κατάρτιση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν ως μέσα που θα οδηγήσουν την περιοχή της Καραϊβικής σε μια σταθερή ανταγωνιστικότητα.

3.6.4 Συνεπώς, στα πλαίσια του προγράμματος περιφερειακής ανάπτυξης ή/και του προσεχούς προγράμματος ΕΤΑ (Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης), καλό θα ήταν να εφαρμοστεί μια τολμηρή πολιτική που θα ευνοεί τη δημιουργία ΜΜΕ/ΜΜΒ σε δίκτυο στο σύνολο της περιοχής της Καραϊβικής.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ INSEE: Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques (Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής και Οικονομικών Μελετών της Γαλλίας).

⁽¹⁷⁾ COM(2007) 724 τελικό και COM(2008) 394 τελικό.

⁽¹⁸⁾ Γνωμοδότηση με θέμα «Τα διάφορα πολιτικά μέτρα, εκτός της κατάλληλης χρηματοδότησης, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην οικονομική μεγέθυνση και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων», ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σ. 7· γνωμοδότηση για τις «Διεθνείς δημόσιες συμβάσεις», ΕΕ C 224 της 30.8.2008, σ. 32· γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής «Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις – Μια "Small Business Act" για την Ευρώπη», ΕΕ C 182 της 4.8.2009, σ. 30.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη Μελλοντική στρατηγική για τον ευρωπαϊκό γαλακτοκομικό τομέα κατά την περίοδο 2010-2015 και πέραν αυτής

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 347/05)

Εισηγητής: **Frank ALLEN**

Στις 16 Ιουλίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παρ.2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκπονήσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Μελλοντική στρατηγική για τον ευρωπαϊκό γαλακτοκομικό τομέα κατά την περίοδο 2010-2015 και πέραν αυτής.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, Αγροτική Ανάπτυξη, Περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες για το θέμα, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Ιανουαρίου 2010.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρακάτω γνωμοδότηση με 152 ψήφους υπέρ, 6 ψήφους κατά και 6 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η βιομηχανία γαλακτοκομικών προϊόντων της ΕΕ έχει στρατηγική σημασία σε βάθος χρόνου εφόσον παρέχει υψηλής ποιότητας και ασφαλή γαλακτοκομικά προϊόντα στους ευρωπαίους πολίτες. Η ΕΕ δεν πρέπει ποτέ να εξαρτηθεί από εξωκοινοτικούς προμηθευτές γάλακτος. Πρέπει να συνεχίσει να τηρεί τα υψηλότερα πρότυπα για την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγιεινή, την ιχνηλασιμότητα, την κτηνιατρική, την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο παραγωγή.

1.2 Οι αγρότες θα συνεχίσουν να παράγουν καλής ποιότητας γάλα, (υπό την προϋπόθεση ότι η δραστηριότητα αυτή θα είναι επικερδής). Αν δεν σταθεροποιηθούν οι τιμές και αν δεν αποφέρουν κέρδος, η παραγωγή γάλακτος θα μειωθεί και θα εξαφανιστεί εντελώς από μερικές περιοχές της ΕΕ. Οι μειονεκτικές περιοχές χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής. Οι γαλακτοπαραγωγοί πρέπει να λαμβάνουν επίσης οικονομικό αντάλλαγμα για την άσκηση της πολυλειτουργικής γεωργίας, που αποτελεί «δημόσια υπηρεσία παροχής μη-εμπορευματικών προϊόντων», όπως η διατήρηση και ανάπτυξη του αγροτικού τοπίου, της βιοποικιλότητας, των φυσικών οικοτόπων καθώς και της αγροτικής τέχνης και του πολιτισμού. Στα νέα κράτη μέλη πρέπει να εξετασθεί η δυνατότητα συνδυασμένων άμεσων πληρωμών στους γαλακτοπαραγωγούς.

1.3 Πρέπει να διατεθούν σημαντικοί πόροι στην καινοτομία, την έρευνα και ανάπτυξη και την κτηνοτροφία ώστε να εξασφαλισθεί μεγαλύτερη αποδοτικότητα στη βιομηχανία γαλακτοκομικών προϊόντων σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης και επεξεργασίας. Αυτό θα επιτευχθεί με την καλύτερη αξιοποίηση της χορτονομής και των ζωοτροφών σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης και μέσω νέων προϊόντων σε επίπεδο επεξεργασίας. Υπάρχει επίσης ανάγκη να υιοθετηθούν και στα δύο επίπεδα νέες και αποτελεσματικότερες τεχνολογίες. Ζωτική σημασία για την ανάπτυξη του τομέα έχει η πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων χάρη στις οποίες η ΕΕ θα μπορέσει να πρωτοστατήσει παγκοσμίως σε αυτόν τον τομέα.

1.4 Πρωταρχική προϋπόθεση είναι να μην επαναληφθεί η αστάθεια των τιμών που σημειώθηκε το 2007/08. Για το σκοπό αυτό απαιτούνται κατάλληλα μέτρα στήριξης και ορθή παρακολούθηση της αγοράς, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί εύλογη ισορροπία μεταξύ προ-σφοράς και ζήτησης.

1.5 Η ΕΕ έχει τη δυνατότητα (τουλάχιστον μέχρι το 2015) να αντιδράσει στην κατάσταση της αγοράς, χρησιμοποιώντας το σύστημα των ποσοτώσεων και άλλα μέσα για την οργάνωση της αγοράς.

1.6 Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής του Ιουλίου του 2009, χρειάζεται να καταστρωθεί και να εφαρμοστεί χάρτης πορείας, προκειμένου να διασαφηνιστεί για ποιό λόγο οι τιμές καταναλωτή παρέμειναν κατά 14 % υψηλότερες από ό,τι ήταν πριν την απότομη αύξηση των τιμών των γαλακτοκομικών προϊόντων. Πρέπει να υπάρχει διαφάνεια σε όλη την τροφική αλυσίδα.

1.7 Προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του κλάδου παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων στην ΕΕ μετά το 2015, απαιτούνται διάφορα άλλα πρόσθετα μέτρα αγροτικής πολιτικής, σε συνδυασμό με ένα σύστημα που θα προβλέπει ένα δίκτυο ασφαλείας για την στήριξη και την σταθεροποίηση των τιμών και που θα εμποδίζει την πτώση τους κάτω από ένα ορισμένο επίπεδο, θα περιορίζει τις υπερβολικές διακυμάνσεις των τιμών και θα προσφέρει επίσης επαρκή αποθέματα για την κάλυψη απρόβλεπτων ελλείψεων ή φυσικών καταστροφών. Προκειμένου να διασφαλιστεί βιώσιμη και φιλική προς το περιβάλλον βιομηχανία γαλακτοκομικών προϊόντων για το διάστημα μετά το 2015, έχει ουσιαστική σημασία η δημιουργία ενός συστήματος με μέτρα της αγοράς που να λαμβάνουν υπόψη την προσφορά και τη ζήτηση. Τα τρόφιμα εν γένει και ιδίως το γάλα έχουν πολύ μεγάλη σημασία για την ευημερία των πολιτών και δεν είναι δυνατόν να εξαρτώνται από τις ιδιαιτερότητες ενός συστήματος ελεύθερης και ανεξέλεγκτης αγοράς.

2. Εισαγωγή

2.1 Η εκτροφή γαλακτοπαραγωγικών ζώων είναι μία από τις κύριες γεωργικές δραστηριότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 2008, ένα εκατομμύριο αγρότες παρήγαγαν 150 εκατομμύρια τόνους γάλακτος αξίας άνω των 40 δισ. ευρώ, η οποία αντιστοιχεί στο 14 % της αξίας της όλης γεωργικής παραγωγής στην ΕΕ. Πάνω από το 60 % του βοείου κρέατος που παράγεται στην ΕΕ προέρχεται από αγελάδες γαλακτοπαραγωγής. Σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Ομοσπονδίας Γαλακτοκομικών (IDF), η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός γάλακτος παγκοσμίως, με 27 % της παγκόσμιας παραγωγής, ακολουθούμενη από την Ινδία (20 %) και τις ΗΠΑ (16 %).

2.2 Ο γαλακτοπαραγωγικός κλάδος από τη συλλογή του γάλακτος μέχρι και τη μεταποίησή του απασχολεί περίπου 400 000 εργαζόμενους στην ΕΕ.

2.3 Η παραγωγή γαλακτοκομικών διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη διατήρηση του οικονομικού και κοινωνικού ιστού στις μειονεκτικές περιοχές (ΜΠ). Πράγματι, το 60 % των γαλακτοπαραγωγικών εκμεταλλεύσεων στην ΕΕ 25 ευρίσκονται σε μειονεκτικές περιοχές. Η παραγωγή γάλακτος αποτελεί μία από τις καταλληλότερες δραστηριότητες συντήρησης των αγροτικών οικογενειών στις μειονεκτικές περιοχές και, μαζί με την εκτροφή βοοειδών και προβάτων, διαδραματίζει μείζονα ρόλο στη διατήρηση και ανάπτυξη της υπαίθρου και του περιβάλλοντος.

3. Ιστορικό

3.1 Στις παγκόσμιες αγορές γαλακτοκομικών σημειώθηκαν σημαντικές αυξομειώσεις των τιμών την τελευταία διετία. Το 2007 και στις αρχές του 2008 σημειώθηκε αύξηση ρεκόρ, που οδήγησε σε σημαντικές αυξήσεις των τιμών του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, ενώ το 2ο εξάμηνο του 2008 ακολούθησε μια ακόμα πιο δραματική πτώση των τιμών.

3.2 Τα περισσότερα γαλακτοκομικά προϊόντα καταναλώνονται στην περιοχή όπου παράγονται. Περίπου το 8 % της παγκόσμιας παραγωγής γάλακτος αποτελεί αντικείμενο συναλλαγών στις διεθνείς αγορές και, κατά συνέπεια, μια μικρή αλλαγή στην παγκόσμια παραγωγή μπορεί να έχει σημαντική επίδραση στις διεθνείς αγορές. Για παράδειγμα, 2 % διαφορά μεταξύ παγκόσμιας παραγωγής και κατανάλωσης ισοδυναμεί περίπου με το 25 % του παγκόσμιου εμπορίου γαλακτοκομικών προϊόντων.

3.3 Αν και η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας τυριού, τα βασικά προϊόντα, δηλαδή το γάλα σε σκόνη και το βούτυρο, αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πράγματι, η παγκόσμια αγορά γαλακτοκομικών προϊόντων μπορεί να περιγραφεί κατά κύριο λόγο ως αγορά βασικών γαλακτοκομικών προϊόντων.

3.4 Δεδομένου ότι η αυτάρκεια γαλακτοκομικών προϊόντων στην ΕΕ ανέρχεται σε 109 %, το 9 % που είναι το πλεόνασμα διατίθεται για εξαγωγή στη διεθνή αγορά. Οι κυριότερες εξαγωγές της ΕΕ είναι βούτυρο/βουτυρέλαιο, αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη, τυριά, πλήρες γάλα σε σκόνη και συμπυκνωμένο γάλα.

3.5 Από το 2000, η παγκόσμια κατανάλωση γαλακτοκομικών προϊόντων αυξανόταν 2,5 % ετησίως κατά μέσο όρο. Το ποσοστό αυτό έχει μειωθεί πλέον στο 1 %.

3.6 Από το 2004 έως το 2006, η παγκόσμια κατανάλωση γαλακτοκομικών υπερέβαινε την παραγωγή, πράγμα που οδήγησε στην εξάντληση όλων των αποθεμάτων. Αυτός ήταν ο κύριος λόγος για την απότομη αύξηση των τιμών των γαλακτοκομικών προϊόντων. Από το 2008 η σχέση έχει αλλάξει, με αποτέλεσμα η παραγωγή να υπερβαίνει σήμερα τη ζήτηση.

3.7 Η απότομη αύξηση των τιμών του γάλακτος προκάλεσε τελικά μείωση του μεριδίου αγοράς, καθώς οι καταναλωτές στράφηκαν σε φθηνότερα υποκατάστατα και, κυρίως, καθώς τα γαλακτοκομικά συστατικά αντικαθίσταντο με φθηνότερες εναλλακτικές λύσεις. Η παγκόσμια ύφεση και η πτώση των τιμών του πετρελαίου οδήγησαν σε περαιτέρω μείωση των πωλήσεων γαλακτοκομικών προϊόντων. Οι πετρελαιοπαραγωγοί χώρες είναι μεγάλοι εισαγωγείς γαλακτοκομικών προϊόντων και μια πτώση των τιμών του πετρελαίου οδηγεί σε μείωση των εισαγωγών τους σε γαλακτοκομικά προϊόντα, πράγμα που με τη σειρά του ενδέχεται να οδηγήσει σε πτώση των τιμών των προϊόντων αυτών.

3.8 Αν και οι διακυμάνσεις των τιμών των γαλακτοκομικών προϊόντων μεγαλύτερης αξίας είναι πιο δύσκολο να εντοπιστούν σε σύγκριση με τα βασικά προϊόντα, είναι προφανές ότι οι πωλήσεις των γαλακτοκομικών προϊόντων προστιθέμενης αξίας έχουν μειωθεί, καθώς οι πελάτες έχουν στραφεί σε φθηνότερα προϊόντα.

3.9 Στην ανακοίνωσή της προς το Συμβούλιο, που εξέδωσε τον Ιούλιο του 2009, η Επιτροπή αναφέρει ότι η αύξηση των τιμών κατά το 2ο εξάμηνο του 2007 προκάλεσε ταχεία αύξηση των τιμών γάλακτος και έντονη αύξηση των τιμών καταναλωτή. Αντίθετα, η μείωση των τιμών κατά το 2ο εξάμηνο του 2008/2009, όταν η τιμή του βουτύρου σημείωσε πτώση 39 %, του αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη 49 %, του τυριού 18 % και του γάλακτος 31 %, προκάλεσε (κατά μέσο όρο στην ΕΕ) πτώση των τιμών καταναλωτή της τάξης του 2 % μόνο. Πράγματι, οι τιμές καταναλωτή παρέμειναν κατά μέσον όρο 14 % υψηλότερες από ό,τι πριν την απότομη αύξηση των τιμών. Ωστόσο, οι χώρες που έχουν υψηλές πωλήσεις γαλακτοκομικών προϊόντων σε χαμηλές τιμές βίωσαν έναν «πόλεμο τιμών» το 2009, καθώς τα γαλακτοκομικά προϊόντα χρησιμοποιούνταν για την υπονόμευση άλλων λιανεμπόρων (1).

3.10 Ο εξορθολογισμός και η αύξηση της συγκέντρωσης στο λιανικό εμπόριο έχει αποφέρει στον τομέα της λιανικής μίαν άνευ προηγουμένου διαπραγματευτική ισχύ σε σχέση με την υπόλοιπη αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων. Οι αγρότες υφίστανται τις τιμές αντί να τις διαμορφώνουν, ειδικά όταν η προσφορά υπερβαίνει τη ζήτηση του γάλακτος. Σε γενικές γραμμές, φαίνεται ότι οι αρχές και οι κανόνες ανταγωνισμού ωφέλησαν περισσότερο για τις αλυσίδες καταστημάτων παρά το ένα εκατομμύριο παραγωγούς γαλακτοκομικών προϊόντων. Οι κτηνοτρόφοι χρειάζονται μια ισχυρότερη διαπραγματευτική θέση όσον αφορά τις τιμές παραγωγού γάλακτος, ώστε να αποκατασταθεί η ισορροπία της διατροφικής αλυσίδας.

3.11 Στο Πρόγραμμα Δράσης 2000, και κατόπιν στην ενδιάμεση επανεξέταση και το διαγνωστικό έλεγχο με στόχο την προετοιμασία του κλάδου της Γεωργίας της ΕΕ για μια ενδεχόμενη μελλοντική συμφωνία με τον ΠΟΕ, η τιμή παρέμβασης μειώθηκε και αυτό, μαζί με τους ποσοτικούς περιορισμούς όσον αφορά την παρέμβαση, αποδυνάμωσε το μηχανισμό στήριξης των τιμών, με αποτέλεσμα οι τιμές του γάλακτος να μειωθούν σε επίπεδο χαμηλότερο από αυτό που ίσχυε στο παρελθόν όταν δεν είχαν ακόμη τεθεί σε λειτουργία μηχανισμοί όπως αυτός της παρέμβασης.

4. Προοπτικές της αγοράς

4.1 Ευρωπαϊκή Ένωση

4.1.1 Η αγορά των γαλακτοκομικών στην ΕΕ χαρακτηρίζεται από πλεόνασμα ύψους 9 % της παραγωγής έναντι της κατανάλωσης.

4.1.2 Επίσης, εισάγονται γαλακτοκομικά προϊόντα από τρίτες χώρες με μειωμένους δασμούς. Αυτές οι εισαγωγές είναι περιορισμένες σε σχέση με τη συνολική κατανάλωση γαλακτοκομικών προϊόντων στην ΕΕ. Έτσι, το 2007 και το 2008, η ΕΕ εισήγαγε αντιστοίχως περίπου 330 000 και 300 000 τόνους γαλακτοκομικών προϊόντων. Τα γαλακτοκομικά προϊόντα που εισάγονται στην ΕΕ περιλαμβάνουν τυρί (1,1 % της παραγωγής της ΕΕ), βούτυρο (4,3 % της παραγωγής της ΕΕ) και αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη (2,4 % της παραγωγής της ΕΕ). Οι εισαγωγές γαλακτοκομικών προϊόντων ισοδυναμούν με το 2 % έως το 3 % περίπου της παραγωγής γάλακτος στην ΕΕ.

(1) ΕΕ C 128 της 18.5.2010, σελ. 111 και ΕΕ C 255 της 14.10.2005, σελ. 44

4.1.3 Έως και 40 % της ποσότητας παραγόμενου γάλακτος στην ΕΕ μετατρέπεται σε τυρί και περίπου το 30 % χρησιμοποιείται για την παρασκευή νωπών γαλακτοκομικών προϊόντων. Αυτοί οι δύο τύποι προϊόντων αποτέλεσαν τους κύριους καταλύτες στην άνοδο της κατανάλωσης εντός της ΕΕ την τελευταία δεκαετία. Το υπόλοιπο 30 % μετατρέπεται σε βούτυρο, σκόνες και τυρίνη.

4.1.4 Υπήρξε μια συσώρευση αποθεμάτων παρέμβασης για το βούτυρο και το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη λόγω της χαμηλότερης κατανάλωσης στην ΕΕ, της πτώσης των τιμών στην παγκόσμια αγορά και της παγκόσμιας ύφεσης. Οι ποσοτώσεις της ΕΕ αυξήθηκαν κατά 2 % το 2008 και 1 % το 2009 και, μαζί με τις ήδη συμπεφωνημένες μελλοντικές αυξήσεις των ποσοτώσεων, ενδέχεται να οδηγήσουν στην άνοδο της παραγωγής γάλακτος στην ΕΕ.

4.1.5 Η χρήση των επιστροφών κατά την εξαγωγή απέτρεψε την υπαγωγή ακόμα μεγαλύτερων αποθεμάτων σε καθεστώς παρέμβασης, ενώ αυτό ίσχυε ακόμα.

4.1.6 Χάρη στις ενέργειες της Επιτροπής, οι τιμές του γάλακτος εντός της ΕΕ δεν έπεσαν στα επίπεδα της παγκόσμιας αγοράς, δηλαδή στα 14-15 λεπτά ανά λίτρο. Οι τιμές παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις από το ένα κράτος μέλος στο άλλο· έτσι, στη Λεττονία, τη χώρα με τη χαμηλότερη τιμή γάλακτος, το λίτρο κοστίζει 16 λεπτά, ενώ σε άλλα κράτη μέλη κυμαίνεται στα 25-27 λεπτά, τιμή η οποία, παρ' όλα αυτά, είναι κάτω του κόστους παραγωγής. Άραγε ποιος άλλος παραγωγικός κλάδος της κοινωνίας εργάζεται για μηδενικό εισόδημα ή ακόμα και για λιγότερο από το κατώτατο νόμιμο ημερομίσθιο;

4.1.7 Επί του παρόντος, η παραγωγή γάλακτος είναι κατά 4,2 % κατώτερη των ποσοτώσεων και, για την περίοδο εμπορίας 2009/2010, αναμένεται να εξακολουθήσει να είναι μικρότερη των ποσοτώσεων.

4.1.8 Η ανάκαμψη των τιμών στην αγορά της ΕΕ (η οποία έχει ήδη ξεκινήσει) αναμένεται να είναι σταδιακή. Η ύπαρξη σημαντικών αποθεμάτων παρέμβασης ενδέχεται να την καθυστερήσει, ανάλογα με τη χρονική στιγμή που θα αποφασίσει η Επιτροπή να διαθέσει τα αποθέματα παρέμβασης στην αγορά.

4.1.9 Η σφαγή των αγελάδων έχει αυξηθεί σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΕ. Είναι δε πιθανό να πραγματοποιούνται σήμερα περισσότερες σφαγές γαλακτοφόρων αγελάδων, με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής γαλακτοκομικών ειδών στο άμεσο μέλλον. Ωστόσο, η σταδιακή άνοδος της τιμής του γάλακτος θα οδηγήσει βραχυπρόθεσμα στην αύξηση της παραγωγής σε λίγες χώρες.

4.1.10 Η μεσοπρόθεσμη ανάκαμψη της τιμής του γάλακτος θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής γάλακτος μέχρι το 2015, συμβαδίζοντας, πιθανότατα, με τις αυξήσεις των ποσοτώσεων που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο του Διαγνωστικού Ελέγχου.

4.1.11 Η πτωτική τάση της παραγωγής γάλακτος στη Νότια Ευρώπη και σε ορισμένα κράτη μέλη από τον Βορρά αναμένεται να συνεχιστεί.

4.1.12 Η κατανάλωση τυριού και νωπών γαλακτοκομικών προϊόντων στην ΕΕ εκτιμάται ότι θα εξακολουθήσει να είναι περιορισμένη, δεδομένων των δυσοίωνων προοπτικών αύξησης του μέσου εισοδήματος των καταναλωτών.

4.1.13 Η Επιτροπή προβλέπει περιορισμό του πλεονάματος βουτύρου μέχρι το 2015 λόγω της μειωμένης παραγωγής του και της αυξημένης παραγωγής τυριού. Με αυτόν τον τρόπο καθίσταται ευκολότερη και η απαιτούμενη μείωση των επιστροφών κατά την εξαγωγή, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο των τρεχουσών διαπραγματεύσεων σε επίπεδο ΠΟΕ.

4.1.14 Ορισμένοι ειδικοί της αγοράς υποστηρίζουν ότι ενδέχεται να εξακολουθήσει να υφίσταται πλεόνασμα βουτύρου λόγω της αυξημένης παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων με χαμηλή περιεκτικότητα σε λιπαρά και της στασιμότητας που παρουσιάζει η κατανάλωση τυριού.

4.1.15 Οι προοπτικές της αγοράς εντός της ΕΕ με ορίζοντα το 2015 παραμένουν αβέβαιες, αλλά είναι μάλλον απίθανο να σημειωθεί αύξηση ανάλογη με αυτή της περασμένης δεκαετίας.

4.1.16 Η έντονη διακύμανση των τιμών τα τελευταία χρόνια αποτελεί ένα ιδιαίτερο πρόβλημα στην αγορά γαλακτοκομικών προϊόντων της ΕΕ. Το φαινόμενο αυτό συνεπάγεται μεγάλα προβλήματα για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και δημιουργεί επίσης αβεβαιότητα και στους καταναλωτές λόγω των συχνών μεταβολών των τιμών. Θα πρέπει επομένως να καταβληθούν προσπάθειες μείωσης της υψηλής αστάθειας στις αγορές με τη λήψη κατάλληλων μέτρων.

4.2 ΗΠΑ

4.2.1 Την πενταετία που έληξε το 2008, η παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων στις ΗΠΑ χαρακτηρίστηκε από ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξης του 2,5 %, ενώ η κατανάλωση αυξήθηκε κατά 1 %. Το δε ετήσιο εξαγωγίμο πλεόνασμα των ΗΠΑ ανήλθε στους 5 εκατομμύρια τόνους. Σημαντική ώθηση στις εξαγωγές έδωσε εξάλλου το αδύναμο δολάριο.

4.2.2 Οι βραχυπρόθεσμες προοπτικές της αμερικανικής γαλακτοβιομηχανίας είναι αρνητικές· το 2009 η παραγωγή μειώθηκε κατά 1 % και ενόψει του 2010 αναμένεται περαιτέρω μείωση επίσης κατά 1 %. Μεσοπρόθεσμα, η ανάκαμψη της τιμής του γάλακτος και το προσιτό κόστος των ζωτροφών γεννούν ελπίδες για ορισμένη άνοδο της παραγωγής. Σε αυτή την περίπτωση, η αύξηση των παραγόμενων ποσοτήτων αναμένεται να διοχετευτεί στον τυροκομικό κλάδο και στη συνέχεια στην εσωτερική κατανάλωση.

4.2.3 Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Υπηρεσίας Οικονομικής Έρευνας του Υπουργείου Γεωργίας των ΗΠΑ, η τιμή του γάλακτος στη χώρα το 2010 θα σημειώσει άνοδο λόγω της εντατικοποίησης της σφαγής γαλακτοφόρων αγελάδων και της αύξησης των εξαγωγών γαλακτοκομικών προϊόντων.

4.3 Νέα Ζηλανδία

4.3.1 Η Νέα Ζηλανδία είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας γαλακτοκομικών προϊόντων παγκοσμίως. Το 2007-2008 η παραγωγή περιστάλη κατά 3 % με συνακόλουθη μείωση των εξαγωγών. Ωστόσο, το 2008-2009, η παραγωγή κατέγραψε άνοδο της τάξης του 8 %. Σύμφωνα με τους ειδικούς αναλυτές, αναμένεται μέση ετήσια αύξηση ύψους 3 %, την οποία, όμως, θα διαδεχθεί νέα πτώση μέχρι το 2015. Καθότι δε η παραγωγή της Νέας Ζηλανδίας βασίζεται στη χορτονομή, οι καιρικές συνθήκες επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τα επίπεδα παραγωγής.

4.3.2 Μέχρι σήμερα, οι χαμηλές τιμές δεν προκάλεσαν μείωση της παραγωγής στη Νέα Ζηλανδία. Εντούτοις, στο μέλλον, ο συνδυασμός της διαδεδομένης χρήσης συμπυκνωμένων ζωοτροφών και λιπασμάτων με μια νέα πτώση των τιμών ενδέχεται να περιορίσει την αύξηση της παραγωγής γάλακτος.

4.3.3 Τα περιβαλλοντικά ζητήματα αποκτούν όλο και περισσότερη βαρύτητα στη χώρα και αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει τροχοπέδη για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της παραγωγής.

4.3.4 Είναι αρκετά πιθανό να συνεχιστεί η ανάπτυξη των εξαγωγών γαλακτοκομικών προϊόντων της Νέας Ζηλανδίας.

4.4 Νότια Αμερική

4.4.1 Η σημασία της Νότιας Αμερικής ως εξαγωγέα αυξάνεται ολοένα και περισσότερο, συγκεντρώνοντας περισσότερες πιθανότητες να ανταγωνιστεί την ΕΕ στις αφρικανικές αγορές παρά τη Νέα Ζηλανδία στις αντίστοιχες ασιατικές. Πιο συγκεκριμένα, το εξαγωγίμο πλεόνασμα της Βραζιλίας αναμένεται να συνεχιστεί μέχρι το 2015.

4.5 Κίνα

4.5.1 Αν και η επέκταση της κινεζικής γαλακτοκομικής παραγωγής κατά την τελευταία δεκαετία υπήρξε ραγδαία, αυτή η ανάπτυξη αναμένεται να επιβραδυνθεί την επόμενη δεκαετία. Η κινεζική παραγωγή δεν μπορεί ακόμα να καλύψει την κατανάλωση, αλλά οι εισαγωγές γαλακτοκομικών προϊόντων στη χώρα αποδείχθηκαν κατώτερες του αναμενομένου.

4.5.2 Μεσοπρόθεσμα, εκτιμάται ότι οι κινεζικές εισαγωγές τυριού και αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη θα έχουν ανοδική πορεία, όπως άλλωστε και οι εξαγωγές πλήρους γάλακτος σε σκόνη.

4.5.3 Τον Δεκέμβριο του 2009 καταγράφηκαν δύο ακόμα περιστατικά μολυσμένου γάλακτος με μελαμίνη, γεγονός το οποίο ενδέχεται να βλάψει σε μεγάλο βαθμό τις κινεζικές εξαγωγές γαλακτοκομικών προϊόντων.

4.6 Ρωσία

4.6.1 Η παραγωγή γάλακτος στη Ρωσία αναμένεται να ανακάμψει κατά την επόμενη πενταετία, καθότι σιγά-σιγά αντικαθίστανται οι γαλακτοπαραγωγοί αγελάδες περιορισμένης αποδοτικότητας με άλλες εισαγόμενες υψηλότερης αποδοτικότητας. Για λόγους επισιτιστικής ασφάλειας, η Ρωσία επιθυμεί η αυτάρκειά της σε γαλακτοκομικά προϊόντα να ανέλθει από το 70 % στο 95 %. Για το 2012, ως στόχος παραγωγής γάλακτος έχει τεθεί τα 37 εκατομμύρια τόνοι. Συνεπώς, ενδέχεται μακροπρόθεσμα να μειωθούν οι εισαγωγές βουτύρου, ενώ οι εισαγωγές τυριού προβλέπεται ότι θα σημειώσουν άνοδο.

4.7 Οι συνολικές προοπτικές της αγοράς μεταφράζονται σε αργούς ρυθμούς ανάπτυξης και, αναλόγως με το εύρος της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης, θα καθοριστεί η αύξηση της παραγωγής, ιδίως στις χώρες του Τρίτου Κόσμου.

4.8 Η παγκόσμια αύξηση του πληθυσμού μέσα στα επόμενα 30 χρόνια θα αφορά κυρίως τις χώρες του Τρίτου Κόσμου με συνακόλουθη άνοδο της ζήτησης γαλακτοκομικών προϊόντων. Ωστόσο, χωρίς την κατάλληλη οικονομική ανάπτυξη, οι χώρες αυτές δεν θα είναι σε θέση να αγοράσουν περισσότερες ποσότητες γαλακτοκομικών προϊόντων. Παραδοσιακά, τα συγκεκριμένα προϊόντα δεν αποτελούν είδος πρώτης ανάγκης στη διατροφή των ασιατικών και ορισμένων τριτοκοσμικών χωρών.

4.9 Παράμετροι όπως η υγεία των καταναλωτών και η θρεπτική αξία των γαλακτοκομικών προϊόντων θα αποτελέσουν παράγοντες καταλυτικής σημασίας για τη διατήρηση και τη διεύρυνση του μεριδίου στην αγορά των γαλακτοκομικών προϊόντων. Ως εκ τούτου, απαιτείται να δοθεί έμφαση στην έρευνα και στην καινοτομία.

4.10 Επιβάλλεται, επίσης, να αναγράφεται στην ετικέτα ότι είναι γνήσιο γαλακτοκομικό προϊόν και να αναφέρονται με σαφήνεια η θρεπτική του αξία και οι υγιεινές του ιδιότητες. Στο μέλλον, η τήρηση περιβαλλοντικών προτύπων κατά την παραγωγή γάλακτος θα είναι μείζονος σημασίας.

5. Ομάδα Υψηλού Επιπέδου

5.1 Η Επίτροπος κ. Fischer Boel έχει συγκροτήσει μια ομάδα υψηλού επιπέδου (ΟΥΕ) για το γάλα, η οποία θα υποβάλει την τελική της έκθεση μέχρι τα τέλη Ιουνίου 2010.

5.2 Η ΟΥΕ θα συζητήσει τα ακόλουθα θέματα:

- Συμβατικές σχέσεις των γαλακτοπαραγωγών με τους υπόλοιπους παραγωγούς του γαλακτοκομικού τομέα με σκοπό να επιτευχθεί ισορροπία ζήτησης και προσφοράς στην αγορά των γαλακτοκομικών.
- Απαιτούμενες ενέργειες προκειμένου να ενισχυθεί η διαπραγματευτική δύναμη των γαλακτοπαραγωγών.
- Διαφάνεια και ενημέρωση των καταναλωτών, ζητήματα ποιότητας, υγιεινής και επισήμανσης των προϊόντων.
- Έρευνα και καινοτομία με σκοπό να καταστεί ο τομέας πιο ανταγωνιστικός.
- Πιθανή προθεσμιακή αγορά γαλακτοκομικών προϊόντων.

6. Γαλλο-γερμανική πρωτοβουλία

6.1 Ο γάλλος υπουργός Γεωργίας, κ. Le Maire, περιέγραψε τους τρεις βασικούς στόχους του ευρωπαϊκού γεωργικού τομέα:

- Διασφάλιση σταθερού και αξιοπρεπούς εισοδήματος για τους παραγωγούς με τη βοήθεια ισχυρών κανονιστικών μέσων.
- Περισσότερη διαφάνεια των τιμών σε όλο το φάσμα της διατροφικής αλυσίδας, με τη σύσταση, ενδεχομένως, ευρωπαϊκής εποπτικής αρχής.
- Ιδιαίτερη έμφαση στην καινοτομία και στις επενδύσεις στον τομέα των προϊόντων διατροφής στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβώνας.

6.2 Υπό το πρίσμα της γαλλο-γερμανικής πρωτοβουλίας διατυπώνεται το αίτημα να αναλάβει η ΕΕ περαιτέρω δράση προκειμένου να προασπίσει τα συμφέροντα των παραγωγών του γαλακτοκομικού τομέα. Προτείνεται δε η προσωρινή αύξηση της ελάχιστης τιμής παρέμβασης της ΕΕ, στην οποία η τελευταία θα δεσμεύεται να αγοράζει τις πλεονασματικές ποσότητες των παραγωγών.

7. Πολιτική μέχρι το 2015

7.1 Η Επιτροπή είναι κατηγορηματικά αντίθετη σε οποιαδήποτε αλλαγή όσον αφορά την αύξηση των ποσοστώσεων, όπως αποφασίστηκε στο διαγνωστικό έλεγχο της ΚΓΠ. Σήμερα, οι αυξήσεις αυτές έχουν περιορισμένο αντίκτυπο διότι η ΕΕ υπολείπεται κατά 4,5 % των ποσοστώσεων και πιθανόν να συμβεί το ίδιο και το επόμενο έτος. Πάντως, επειδή η τιμή του γάλακτος βελτιώνεται μεσοπρόθεσμα, η παραγωγή θα αυξηθεί και θα διευρυνθεί το χάσμα μεταξύ της παραγωγής γάλακτος και της κατανάλωσης, με αποτέλεσμα να έχουν οι τιμές παραγωγού καθοδική τάση, διότι θα εξαρτώνται από την κατάσταση στην παγκόσμια αγορά.

7.2 Συνήθως, οι διεθνείς τιμές των γαλακτοκομικών προϊόντων είναι χαμηλότερες από τις τιμές της ΕΕ. Αυτό είναι συνέπεια των διαφορετικών προτύπων (και επομένως του διαφορετικού κόστους παραγωγής) εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρότυπο της ΕΕ για την γαλακτοκομία δεν θα μπορέσει ποτέ να ανταγωνιστεί εκείνο της Νέας Ζηλανδίας και ορισμένων άλλων χωρών διότι η δομή του κόστους παραγωγής και το μέγεθος των γαλακτοπαραγωγικών μονάδων τους είναι τελείως διαφορετικά.

7.3 Οι εξαγωγές τυριού της ΕΕ σε τρίτες χώρες είναι γενικά ανταγωνιστικές, ωστόσο η αύξηση της κατανάλωσης εκτός της ΕΕ εξαρτάται από μια βιώσιμη παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη για ορισμένη χρονική περίοδο.

7.4 Χωρίς προστατευτικά μέτρα η σκέψη να αυξηθούν οι ποσοτώσεις ανεξαρτήτως του επιπέδου ζήτησης προκειμένου να επιτευχθεί η αποκαλούμενη «ομαλή προσγείωση» είναι αντιφατική εάν εφαρμοστεί χωρίς συνοδευτικά μέτρα, εφόσον επιθυμούμε να αναπτύξουμε ένα ευρωπαϊκό πρότυπο κτηνοτροφίας και να διασφαλίσουμε τη συνέχιση της παραγωγής γάλακτος στις Μειονεκτικές Γεωργικές Περιοχές (LFAs). Χρειαζόμαστε ένα δυναμικό γεωργικό περιβάλλον και σε ορισμένες περιοχές η παραγωγή γάλακτος αποτελεί τον βασικό κινητήριο μοχλό για το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό μέλλον παρόμοιων περιοχών. Η άλλη δυνατότητα είναι να εγκαταλειφθεί η γη με αρνητικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνέπειες.

7.5 Η αύξηση των ποσοτώσεων γάλακτος, ανεξαρτήτως των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά και τέλος η πλήρης απορύθμιση του γαλακτοκομικού τομέα θα μπορούσε να είναι λογικές μόνον εάν η ΕΕ επιθυμούσε να αναπτύξει τα πρότυπα κτηνοτροφίας της Νέας Ζηλανδίας και των Ηνωμένων Πολιτειών. Η εμφάνιση μεγάλου αριθμού βοσκοτόπων πάχυνσης στις Ηνωμένες Πολιτείες με περισσότερες από 2 000 αγελάδες θεωρείται ότι θα επικρατήσει στο μέλλον. Με τις σημερινές εξελίξεις, 500 μόνο κτηνοτροφικές μονάδες σύντομα θα παράγουν το 1/3 της παραγωγής γάλακτος των Ηνωμένων Πολιτειών. Μια τέτοια πολιτική εγκυμονεί σημαντικούς κινδύνους όσον αφορά την πολιτιστική κληρονομιά, το φυσικό χώρο και την ανάπτυξη των περιοχών της υπαίθρου της ΕΕ, θα βλάψει το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα της ΕΕ, και επιπλέον, θα αποτελέσει αιτία για την εγκατάλειψη των ορεινών ζωνών και των υγροτόπων. Εξ ου και η ΕΟΚΕ θα το θεωρούσε ως απόρριψη του ευρωπαϊκού προτύπου για την πολυλειτουργική γεωργία.

7.6 Η έννοια της πολυλειτουργικής γεωργίας σημαίνει ότι πέραν της παραγωγής τροφίμων, η γεωργία έχει και άλλες λειτουργίες όπως είναι η ανάπτυξη των περιοχών της υπαίθρου, της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η ενίσχυση της αγροτικής οικονομίας και η αύξηση της επισιτιστικής ασφάλειας. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η προοπτική της πολυλειτουργικότητας είναι ότι η γεωργία παράγει αφενός σειρά προϊόντων (τρόφιμα και ίνες) και αφετέρου, σειρά μη εμπορικών προϊόντων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται περιβαλλοντικά και κοινωνικά προϊόντα και υπηρεσίες.

7.7 Ο μεγάλος αριθμός βοσκοτόπων πάχυνσης για την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων που δεν τηρούν ορισμένες νομοθετικές διατάξεις, όπως αυτή που αφορά την περιεκτικότητα του εδάφους σε άζωτο, έχει π.χ. σημαντικές συνέπειες για το περιβάλλον.

7.8 Σήμερα, το 50 % της παραγωγής γάλακτος στην ΕΕ επικεντρώνεται στο 11 % της επικράτειάς της. Ανεξαρτήτως των πολιτικών αποφάσεων που λαμβάνονται, στο μέλλον το μέσο μέγεθος αγέλης στην ΕΕ θα συνεχίσει να αυξάνεται. Πάντως, δεν είναι καθόλου επιθυμητή η υιοθέτηση πολιτικών επιλογών οι οποίες θα ενθαρρύνουν την πολύ μεγάλη και εντατική παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων σε περιοχές οι οποίες διαθέτουν ιδιαίτερα πλεονεκτήματα από την άποψη του κόστους παραγωγής. Παρόμοια πολιτική μπορεί να παρουσιάζει σημαντικούς περιβαλλοντικούς κινδύνους.

7.9 Οι παραγωγοί γαλακτοκομικών προϊόντων συμμετέχουν στο πρότυπο της πολυλειτουργικής γεωργίας της ΕΕ. Ένα τέτοιο πρότυπο δεν είναι βιώσιμο όταν η αστάθεια των τιμών παραγωγού καταστεί καθημερινό φαινόμενο για τους γαλακτοπαραγωγούς, μολονότι μια πολυλειτουργική εκμετάλλευση μπορεί να ανταπεξέλθει στις προσωρινές δυσκολίες. Η σταθερότητα των τιμών παραγωγού, μέσω των

οποίων οι γαλακτοπαραγωγοί αποκτούν λογικό εισόδημα είναι χρήσιμη τόσο γι' αυτούς όσο και για τους καταναλωτές.

8. Πολιτική μετά το 2015

8.1 Εάν η παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων πρέπει να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί ως βιώσιμος τομέας σε ολόκληρη την ΕΕ, οι γαλακτοπαραγωγοί πρέπει να αποκτούν δίκαιο εισόδημα που θα τους επιτρέπει να εξασφαλίζουν κανονικό βιοτικό επίπεδο και να επενδύουν στο μέλλον τους ως γαλακτοπαραγωγούς. Δίκαιο εισόδημα σημαίνει εισόδημα που να συγκρίνεται με το μέσο εισόδημα από μη γεωργικές εργασίες.

8.2 Στο άρθρο 33 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ορίζονται οι στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ), στους οποίους περιλαμβάνονται τα εξής (α) εξασφάλιση ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου, (β) σταθεροποίηση των αγορών, (γ) εξασφάλιση του εφοδιασμού και (δ) διασφάλιση λογικών τιμών κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές.

8.3 Είναι σημαντικό να χορηγηθούν περισσότεροι πόροι για την κτηνοτροφία και την προφύλαξη από επιζωοτίες αλλά και για την έρευνα και την καινοτομία στην κτηνοτροφία προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματικότερη ανάπτυξη του τομέα. Μπορεί να επιτευχθεί πιο ανταγωνιστική γαλακτοβιομηχανία με την καλύτερη χρήση της χορτονομής και των άλλων ζωοτροφών. Χρειάζεται περισσότερη έρευνα και καινοτομία σε επίπεδο επεξεργασίας προκειμένου να αναπτυχθούν νέα προϊόντα, ώστε να αυξηθεί το μερίδιο στην αγορά. Τα εκπαιδευτικά και υγειονομικά ιδρύματα και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να ενθαρρύνουν την κατανάλωση γαλακτοκομικών προϊόντων, διότι το γάλα είναι μεν είδος διατροφής, έχει όμως και θεραπευτικές ιδιότητες και επιπλέον είναι και δροσιστικό ρόφημα. Πρέπει να επιχειρηθούν ριζικές αλλαγές στους τομείς αυτούς. Η ΕΕ πρέπει να διατηρήσει την ασφάλεια και την αυτάρκεια του εφοδιασμού σε γάλα στην ΕΕ. Θα αποτελέσει μείζον σφάλμα η εξάρτηση της από εισαγωγές γαλακτοκομικών προϊόντων όπως συνέβη με την παραγωγή βοείου κρέατος στην ΕΕ, που ήταν αποτέλεσμα των χαμηλών τιμών στον παραγωγό.

8.4 Στην ειδική έκθεση 14/2009 του Ελεγκτικού Συνεδρίου αναφέρεται, στη Σύσταση 1, ότι η Επιτροπή πρέπει να συνεχίσει να επιτηρεί την ανάπτυξη της αγοράς γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων λαμβάνοντας τα απαιτούμενα μέτρα για να διασφαλισθεί ότι η απορρύθμιση του τομέα δεν θα οδηγήσει στην επανάληψη της υπερπαραγωγής. Σε περίπτωση αποτυχίας, ο στόχος της Επιτροπής να διατηρηθεί μια ελάχιστη ρύθμιση με τη μορφή διχτύου ασφαλείας, πιθανόν να αποδειχθεί γρήγορα ανεφάρμοστη. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η παρέμβαση με τη μορφή διχτύου ασφαλείας και η διατήρηση ανάλογων αποθεμάτων προϋποθέτουν ορισμένα επιπρόσθετα μέτρα σχετικά με την ζήτηση και την προσφορά για τη σταθεροποίηση της αγοράς.

8.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι έχει ουσιαστική σημασία να διασφαλισθούν οι προϋποθέσεις για το μέλλον μιας βιώσιμης γαλακτοβιομηχανίας σε ολόκληρη την ΕΕ.

8.6 Ένα σύστημα με μέτρα που θα αφορούν τη ζήτηση και την προσφορά στην αγορά καθώς και με τα κατάλληλα συστήματα άμεσης υποστήριξης έχει ουσιαστική σημασία για να διασφαλισθεί ο τομέας γάλακτος στην ΕΕ, ο οποίος θα ικανοποιεί κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές ανάγκες της κοινωνίας και θα καταστεί ένα πραγματικά πολυλειτουργικό γεωργικό σύστημα το οποίο θα προσδώσει νέο δυναμισμό στο γεωργικό τομέα της ΕΕ. Μια τέτοια εξέλιξη θα έχει κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά οφέλη για τη γενική ανάπτυξη της ΕΕ.

9. Ειδικές παρατηρήσεις

9.1 Η χρήση «προθεσμιακών αγορών» στον τομέα του γάλακτος χρειάζεται να εξεταστεί πολύ προσεκτικά. Πάντως, πρέπει να λάβουμε υπόψη την παγκόσμια χρηματοπιστωτική αναταραχή που οφείλεται στην ακατάλληλη χρήση χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Η ΕΟΚΕ ανέφερε παλαιότερα ότι για το λόγο αυτό τα τρόφιμα πρέπει να εξετάζονται κάτω από τελείως διαφορετική οπτική, σε σύγκριση π.χ. με τα βιομηχανικά προϊόντα, όπου οι παράγοντες κόστους καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό, τον τόπο παραγωγής.

9.2 Η πλειοψηφία των γαλακτοπαραγωγών έχει οργανωθεί σε συνεταιρισμούς. Με τον τρόπο αυτό μπορούν, έως ένα βαθμό, να επηρεάζουν την εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων τους. Όταν οι γαλακτοπαραγωγοί είναι μέλη συνεταιρισμού στον οποίο πωλούν το γάλα τους, τότε διαθέτουν καλύτερη προστασία σε σύγκριση με τον γαλακτοπαραγωγό που το πουλά σε ιδιωτική γαλακτοβιομηχανία. Μολονότι οι ιδιωτικές συμβάσεις μεταξύ γαλακτοπαραγωγού και αγοραστών υπάρχουν ήδη, στην περίπτωση της ιδιωτικής γαλακτοβιομηχανίας ο γαλακτοπαραγωγός διαθέτει περιορισμένες δυνατότητες στις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη της σύμβασης; Οι συμβάσεις αυτές αποσαφηνίζουν τους όρους παράδοσης, δεν μπορούν όμως να επηρεάσουν τις ευρύτερες τάσεις στην αγορά της ΕΕ. Η πείρα έχει επίσης δείξει ότι πρέπει να βελτιωθεί η θέση στην αγορά των γεωργών και των συνεταιρισμών που τους εκπροσωπούν στην διατροφική αλυσίδα. Πρέπει, επομένως, να επανεξεταστούν οι δυνατότητες συνεργασίας από πλευράς δικαίου περί ανταγωνισμού.

9.3 Πάντως, στα νέα κράτη μέλη, πολλοί γαλακτοπαραγωγοί πωλούν το γάλα τους απευθείας σε ιδιωτικά γαλακτοκομεία. Επειδή ο τομέας γαλακτοκομικών προϊόντων γνωρίζει μεγάλη συγκέντρωση, δεν υπάρχουν καθόλου επιλογές ή είναι ελάχιστες και οι τιμές για τον παραγωγό πέφτουν. Προκειμένου να διατηρηθεί ο ανταγωνισμός για το νωπό γάλα οι γαλακτοπαραγωγοί πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να οργανώνονται σε συνεταιρισμούς που θα μπορούν εν συνεχεία να πωλούν το γάλα στα γαλακτοκομεία.

9.4 Οι περισσότεροι γαλακτοπαραγωγοί στα πρόσφατα κράτη μέλη (Βουλγαρία και Ρουμανία) λαμβάνουν πολύ μικρή ενίσχυση με απευθείας πληρωμές, οι οποίες έχουν τελείως αποσυνδεθεί από την ανά εκτάριο βάση. Οι γαλακτοπαραγωγοί έχοντας να αντιμετωπίσουν το πολύ χαμηλό επίπεδο ενίσχυσης, μαζί με την χαμηλή παραγωγικότητα, την έλλειψη εισοδήματος από την αγορά και την δύσκολη πρόσβαση σε πιστώσεις, δεν μπορούν να επενδύσουν προκειμένου να συμμορφωθούν με τα πρότυπα υγιεινής της ΕΕ.

9.5 Όλες οι εισαγωγές γαλακτοκομικών προϊόντων στην ΕΕ πρέπει να συμμορφώνονται με τα πρότυπά της, ειδικότερα στους τομείς της ανιχνευσιμότητας, της ορθής μεταχείρισης των ζώων, της υγιεινής, της χρήσης κτηνιατρικών φαρμάκων, της προστασίας του περιβάλλοντος, της επισιτιστικής ασφάλειας και των βιώσιμων μεθόδων παραγωγής. Η περιεκτικότητα σε άνθρακα αποτελεί καινούργιο πρόβλημα

9.6 Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι τα υφιστάμενα όργανα, όπως οι συμβουλευτικές και διαχειριστικές επιτροπές διαθέτουν επαρκείς πόρους για να αναλύουν την κατάσταση της προσφοράς και της ζήτησης στη αγορά γάλακτος. Τα απαραίτητα εργαλεία πρέπει να είναι διαθέσιμα για να διασφαλιστεί ότι οι γαλακτοπαραγωγοί πληρώνονται με τη δέουσα τιμή γάλακτος, η οποία καλύπτει τις δαπάνες τους και τους αφήνει και κέρδος. Η ΕΕ πρέπει να διατηρήσει την ικανότητά της να παράγει επαρκείς ποσότητες γάλακτος. Δεν πρέπει να εξαρτώμεθα από τις εισαγωγές γάλακτος που θα παράγεται εκτός της ΕΕ. Εάν συνεχίσουμε να ακολουθούμε εσφαλμένες πολιτικές η εξάρτηση αυτή μπορεί να επέλθει στο απώτερο μέλλον.

9.7 Η διατήρηση και η περαιτέρω ανάπτυξη πλήρους και μερικής απασχόλησης στον γαλακτοκομικό τομέα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, για τις περιοχές της υπαίθρου.

9.8 Δεν μπορούμε να αγνοούμε θέματα πείνας και έλλειψης των κατάλληλων πόρων διατροφής του Τρίτου Κόσμου. Τα θέματα για την παγκόσμια κλιματική αλλαγή, τις τιμές των τροφίμων σε παγκόσμιο επίπεδο και τον παγκόσμιο εφοδιασμό σε τρόφιμα συνδέονται στενά. Έχουμε ευθύνη να βοηθήσουμε τον αναπτυσσόμενο κόσμο.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η παρακάτω τροπολογία, η οποία συγκέντρωσε τουλάχιστον το ένα τέταρτο των ψήφων, απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων.

Σημείο 7.7

Να διαγραφεί:

«Ο μεγάλος αριθμός βοσκοτόπων πάχυνσης για την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων που δεν τηρούν ορισμένες νομοθετικές διατάξεις, όπως αυτή που αφορά την περιεκτικότητα του εδάφους σε άζωτο, έχει π.χ. σημαντικές συνέπειες για το περιβάλλον».

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Υπέρ: 56

Κατά: 76

Αποχές: 25

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η γεωργία στην Euromed (καθώς και η σημασία της εργασίας της γυναίκας στη γεωργία και ο ρόλος των συνεταιρισμών)»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 347/06)

Εισηγητής: ο κ. **Pedro NARRO**

Στις 26 Φεβρουαρίου 2009 και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Η γεωργία στην Euromed (καθώς και η σημασία της εργασίας της γυναίκας στη γεωργία και ο ρόλος των συνεταιρισμών)».

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 18ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 156 ψήφους υπέρ και 7 αποχές.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η μεσογειακή γεωργία χαρακτηρίζεται από μεγάλη ανομοιογένεια. Στις διαφορές όσον αφορά τα συστήματα παραγωγής, προστίθενται τα διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης, δημοσίων γεωργικών ενισχύσεων και οικονομικών δομών. Ωστόσο, σε όλες τις χώρες της λεκάνης της Μεσογείου, η γεωργία αποτελεί τη ραχοκοκαλιά των αγροτικών ζωνών και την κινητήρια δύναμη των οικονομιών τους.

1.2 Από την ελευθέρωση της γεωργικής αγοράς, μια διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη και δεν μπορεί να αναχαιτισθεί, θα εξαρτηθούν οι συνθήκες βιωσιμότητας της μεσογειακής γεωργίας. Η ελευθέρωση αυτή καθεαυτή δεν πρέπει να αποτελεί το στόχο της Euromed, αλλά πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της οικονομικής, κοινωνικής και περιφερειακής ανάπτυξης και στις δύο όχθες της Μεσογείου.

1.3 Η ΕΟΚΕ προσδοκεί ότι μια μεταβατική φάση θα επιτρέψει την εισαγωγή των απαραίτητων αλλαγών στη γεωργία, διευκολύνοντας τις ενδιαφερόμενες χώρες ώστε να αντιμετωπίσουν με τις απαραίτητες διασφαλίσεις τις προκλήσεις που αναδύονται για τη γεωργία από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, των συναλλαγών και της γνώσης.

1.4 Οι μελέτες αντικτύπου που κατάρτισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσον αφορά τις επιπτώσεις στη γεωργία από μια ζώνη ελευθέρων συναλλαγών στη Μεσόγειο υποδεικνύουν σαφώς τους μεγάλους χαμένους από τη διεργασία αυτή. Στην Ευρώπη, οι περιοχές του Νότου που εξειδικεύονται στην παραγωγή σπωροκηπευτικών δεν θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό των μεσογειακών γειτόνων τους. Από την πλευρά τους, οι χώρες της νότιας όχθης της Μεσογείου θα υποστούν τη σταδιακή εγκατάλειψη της ηπειρωτικής παραγωγής τους (δημητριακά, γάλα, κρέας κτλ.). Είναι απαραίτητο να ληφθούν μέτρα για την προστασία των ευαίσθητων προϊόντων στο πλαίσιο της τρέχουσας διαδικασίας ελευθέρωσης.

1.5 Αυτό το στάδιο μεταλλαγής της μεσογειακής γεωργίας, που χαρακτηρίζεται από την επισιτιστική κρίση και την ελευθέρωση, καθιστά απαραίτητη εκ μέρους των δημοσίων αρχών μια σταθερή και μακροπρόθεσμη στρατηγική που να επιτρέπει τη διατήρηση και τη βιωσιμότητα της γεωργικής δραστηριότητας. Η στρατηγική αυτή

πρέπει να βασίζεται σε τρεις παράγοντες: κατάρτιση, τεχνολογία και έρευνα, προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση προς μια γεωργία που να αποδίδει προτεραιότητα στην ποιότητα, στην προστιθέμενη αξία και στη βελτίωση της διαδικασίας διάθεσης στην αγορά.

1.6 Οι πολιτικές που ακολουθούνται στις χώρες της Μεσογείου πρέπει να επιδιώξουν την αποτελεσματική διαχείριση των επιπτώσεων της παγκοσμιοποίησης. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, χρειάζονται βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες πολιτικές, οι οποίες να θεσπίζουν πραγματικές αντισταθμίσεις, μέσω κονδυλίων πρόσθετης στήριξης, για τους παραγωγούς της ΕΕ που δραστηριοποιούνται στους τομείς που πλήττονται περισσότερο από την ελευθέρωση του εμπορίου. Πρέπει, επίσης, να εφαρμοσθούν πολιτικές για τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο και τη στήριξη των αγροτών και των επιχειρήσεών τους, ώστε να διευκολυνθεί η προσαρμογή στο νέο πλαίσιο παραγωγής.

1.7 Οι χώρες της Μεσογείου πρέπει να εφαρμόσουν πολιτικές κατάρτισης που να απευθύνονται στον γεωργικό τομέα με σκοπό να προωθηθεί η απασχόληση υψηλής ποιότητας, να προσαρμοστεί το εργατικό δυναμικό στις ανάγκες του νέου παραγωγικού προτύπου και να περιοριστούν οι επιπτώσεις της εγκατάλειψης της υπαίθρου στην απασχόληση και οι μεταναστευτικές ροές.

1.8 Προκειμένου να στηριχθούν οι διεργασίες γεωργικής ανάπτυξης στη Δεκάνη της Μεσογείου, η ΕΟΚΕ θεωρεί πρωταρχικό να ενισχυθεί ο ρόλος των τοπικών γεωργικών ενώσεων μέσω αναπτυξιακών σχεδίων, διαμορφωμένων για τη διευκόλυνση της εκπροσώπησης των γεωργών και της συμμετοχής τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

1.9 Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της μεσογειακής γεωργίας βασίζεται σε μια πιο δυναμική στρατηγική διάθεσης στην αγορά. Ένας πυλώνας της νέας στρατηγικής θα είναι οι συνεταιρισμοί και άλλες μορφές οργάνωσης των παραγωγών, με την προϋπόθεση όμως ότι θα διαμορφωθούν ως μέσα που θα επιτρέπουν στους γεωργούς να συγκεντρώνουν την προσφορά και να βελτιώνουν τη θέση τους στις αγορές. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ των πρωτοβουλιών που βελτιώνουν τη λειτουργία της αλυσίδας τροφίμων και την κατανομή των κερδών σε όλους τους κρίκους της.

1.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ουσιαστικό να αναδειχθεί ο ρόλος που διαδραματίζουν οι γυναίκες και οι νέοι στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και στον αγροτικό κόσμο. Στις χώρες της νότιας όχθης της Μεσογείου, η συμβολή της γυναίκας στη γεωργία είναι πολύ σημαντική, ακόμα και αν συνήθως η εργασία της ούτε αναγνωρίζεται ούτε αμειβεται, ενώ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από κοινωνικούς παράγοντες. Για το λόγο αυτό, χρειάζονται νέες διαρθρωτικές πολιτικές και κίνητρα που να προσδίδουν αξία στην εργασία της γυναίκας, να της επιτρέπουν να εξέλθει από την άτυπη οικονομία και να ενθαρρύνουν το συνεταιριστικό κίνημα ως μέσο ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας, η οποία είναι απαραίτητη και στον γεωργικό τομέα.

1.11 Ένας καθοριστικός παράγοντας για την ανάπτυξη της γεωργίας στη Μεσόγειο είναι η διαχείριση των υδάτων. Η μείωση διαθέσιμων για τη γεωργία των υδάτινων πόρων θα αποτελέσει μια από τις πλέον αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην περιοχή αυτή. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι εξαιρετικά επείγον να τεθούν σε εφαρμογή νέες πολιτικές ελέγχου και εκσυγχρονισμού που θα επιτρέψουν όχι μόνο την εξοικονόμηση του νερού, αλλά και τη βελτιστοποίηση της χρήσης του πολύτιμου αυτού πόρου. Όλες οι σχετικές πολιτικές πρέπει να βασίζονται στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών που να διασφαλίζουν την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα της άρδευσης.

1.12 Η θεσμική συνεργασία πρέπει να συνδυαστεί με μια άλλη, πιο στενή, μεταξύ των συνιστωσών της κοινωνίας των πολιτών. Προτεραιότητα αποτελεί να διευκολύνει η ΕΕ την περιφερειακή συνεργασία και τη μεγαλύτερη συμμετοχή των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών και την επεξεργασία συγκεκριμένων σχεδίων, χάρη στα οποία οι γεωργικές οργανώσεις της περιοχής θα μπορέσουν να προωθήσουν ένα πρότυπο πολυλειτουργικής γεωργίας. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να ενισχυθεί η γεωργική πτυχή της Ένωσης για τη Μεσόγειο και να πραγματοποιηθεί πρόοδος ως προς τη σύσταση της Τράπεζας της Μεσογείου.

2. Εισαγωγή

2.1 Η δρομολόγηση της διαδικασίας της Βαρκελώνης το 1995 έδωσε ώθηση στις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις γειτονικές της χώρες της Μεσογείου ⁽¹⁾ και χάραξε το δρόμο για τη δημιουργία μιας ζώνης ειρήνης και οικονομικής ευημερίας στην περιοχή. Όμως, δεκαπέντε χρόνια μετά τη δήλωση της Βαρκελώνης, μπορούμε να μιλήσουμε μόνο για περιορισμένη πρόοδο και για κάποια απογοήτευση των εταίρων μας από τη νότια όχθη της Μεσογείου.

2.2 Η πρόσφατη πολιτική πρωτοβουλία της Ένωσης για τη Μεσόγειο (2008), υπό την αιγίδα της Γαλλίας και της Γερμανίας, αποτελεί την απόδειξη ότι, μετά από χρόνια απραξίας, το ζήτημα της Μεσογείου αναδεικνύεται πάλι μεταξύ των προτεραιοτήτων της κοινοτικής ατζέντας, με αποτέλεσμα την αναζωογόνηση της συζήτησης για έναν τομέα εξαιρετικά στρατηγικό για τον εικοστό πρώτο αιώνα, τον τομέα της γεωργίας.

(1) Σήμερα, η Ένωση για τη Μεσόγειο περιλαμβάνει τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ και τα ακόλουθα μεσογειακά κράτη: Αλγερία, Μαρόκο, Τυνησία, Τουρκία, Αίγυπτος, Ισραήλ, Παλαιστίνη, Συρία, Λίβανο, Ιορδανία, Κροατία, Αλβανία, Μαυροβούνιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Μονακό, Μαυριτανία, καθώς και τη Λιβύη με καθεστώς παρατηρητή.

2.3 Η ΕΟΚΕ αποφάσισε να καταρτίσει την παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας προκειμένου να συμβάλει στην απαραίτητη συζήτηση σχετικά με το ρόλο που πρέπει να αναλάβει ο γεωργικός τομέας στην περιοχή της Μεσογείου. Βρισκόμαστε σε μια κρίσιμη φάση της ανάπτυξής της, η οποία χαρακτηρίζεται από σημαντικές κοινές προκλήσεις για όλον τον πλανήτη.

2.4 Ο εξαιρετικά πολύπλοκος χαρακτήρας του γεωργικού ζητήματος στη Μεσόγειο εμποδίζει την εις βάθος εξέταση των καθημερινών προβλημάτων του κλάδου. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εισαγάγει έναν στρατηγικό προβληματισμό για το μέλλον της γεωργικής δραστηριότητας στη Μεσόγειο, λαμβάνοντας ως αφετηρία τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει και για τις δύο όχθες της μεσογειακής λεκάνης η θέσπιση μιας ζώνης ελευθέρων συναλλαγών για τα γεωργικά προϊόντα. Οι επιπτώσεις της ελευθέρωσης των συναλλαγών δεν περιορίζονται μόνο στον εμπορικό τομέα· επηρεάζουν σημαντικά και την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη των ενδιαφερόμενων χωρών.

2.5 Στο παρελθόν, οι χώρες της νότιας όχθης της Μεσογείου διατύπωσαν έντονες διαμαρτυρίες προς την ΕΕ εξαιτίας του υπερβολικού γεωργικού προστατευτισμού. Από την πλευρά της, η ΕΕ ανησυχεί για τις επιπτώσεις, για πολλές ευρωπαϊκές περιφέρειες, των εισαγωγών ορισμένων προϊόντων, ιδίως οπωροκηπευτικών από το Μαρόκο, μια χώρα που λόγω του γεωργικού δυναμικού της και της γεωγραφικής και πολιτιστικής εγγύτητας με την Ευρώπη, αποτελεί την εμπροσθοφυλακή της μεσογειακής γεωργίας. Ένας άλλος μεγάλος γεωργικός παράγοντας στη Μεσόγειο είναι η Τουρκία, χώρα υποψήφια για ένταξη στην ΕΕ, όπου η γεωργία είναι ο πρώτος τομέας της οικονομίας και διαθέτει τεράστιο δυναμικό ως γεωργική παρακαταθήκη της Ευρώπης. Τα τελευταία χρόνια, η Αίγυπτος έχει επίσης εξελιχθεί σε μία από τις χώρες με το μεγαλύτερο γεωργικό δυναμικό στη Δεκάνη της Μεσογείου.

2.6 Πέρα από την παραδοσιακή θεώρηση των γεωργικών σχέσεων στη Μεσόγειο, είναι επείγον να διαμορφωθεί μια μακροπρόθεσμη στρατηγική θεώρηση της μεσογειακής γεωργίας που να επιτρέπει την αναζήτηση συνεργιών και να διευκολύνει την οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα του γεωργικού τομέα και στις δύο όχθες της Μεσογείου.

2.7 Η πείρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ποιοτική παραγωγή, την ανάδειξη της προέλευσης των προϊόντων, τον εκσυγχρονισμό των υποδομών και την κατάρτιση, πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως παράδειγμα και να προσδώσει χρήσιμους προσανατολισμούς για την αντιμετώπιση των αλλαγών που διαφαινονται στη νότια όχθη της Μεσογείου. Ωστόσο, πολύτιμα μαθήματα δεν αντλούνται μόνο από τις θετικές εμπειρίες. Δυστυχώς, στην Ευρώπη η έλλειψη συνεκτικότητας των πολιτικών στήριξης της γεωργίας, η απουσία μακροπρόθεσμου σχεδιασμού και οι ανισορροπίες σε μια αλυσίδα τροφίμων που χαρακτηρίζεται από κατακερματισμό της προσφοράς, από τον οποίο επωφελούνται οι μεγάλοι διανομείς, φανερώνουν τους κινδύνους που πρέπει να ληφθούν υπόψη στην παρούσα φάση, την οποία μπορούμε να χαρακτηρίσουμε «σημαντικό μεταβατικό στάδιο της μεσογειακής γεωργίας».

2.8 Στις χώρες του Νότου παρατηρείται μεγάλο χάσμα στη γεωργία: αφενός, υπάρχει ένας δυναμικός τομέας που προσανατολίζεται στις εξαγωγές και τροφοδοτείται από κεφάλαια μεγάλων εμπορικών παραγόντων και, αφετέρου, μια γεωργία που απευθύνεται στις εγχώριες αγορές, υπηρετείται από μικροπαραγωγούς και παρουσιάζει ελλείψεις στην οικονομική οργάνωση.

3. Οι διεργασίες εμπορικής ελευθέρωσης

3.1 Σύμφωνα με το φύλλο πορείας που καταρτίστηκε κατά τη δρομολόγηση της διαδικασίας της Βαρκελώνης (1995), τα γεωργικά προϊόντα πρέπει να χαιρούν προτιμησιακής μεταχείρισης. Η προοδευτική ελευθέρωση των συναλλαγών για τα γεωργικά προϊόντα, μέσω καθεστώτος προτιμησιακής και αμοιβαίας πρόσβασης των ενδιαφερομένων μερών, λαμβάνει υπόψη τις παραδοσιακές εμπορικές ροές και τις αντίστοιχες γεωργικές πολιτικές (2). Από το 1995, προτεραιότητα είναι η δημιουργία μιας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών το 2010. Η προθεσμία αυτή πρέπει να θεωρηθεί ενδεικτική, και σε καμία περίπτωση οριστική, διότι οι διάφορες χώρες προοδεύουν με διαφορετικούς ρυθμούς προς την υλοποίηση της ζώνης αυτής.

3.2 Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνήψε τα τελευταία χρόνια νέες και φιλόδοξες συμφωνίες με το Ισραήλ, την Ιορδανία και την Αίγυπτο. Οι περίπλοκες και μακρόχρονες διαπραγματεύσεις με το Μαρόκο συνεχίζονται και, παρά την περιορισμένη πληροφόρηση εκ μέρους των ευρωπαίων αρμοδίων, όλα δείχνουν ότι, μετά την πρόσφατη ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, η υπογραφή της συμφωνίας αναμένεται να πραγματοποιηθεί εντός του 2010. Από τις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες, μόνο η Τυνησία και πρόσφατα η Αλγερία έχουν ξεκινήσει νέο κύκλο διαπραγματεύσεων.

Γεωργικές διαπραγματεύσεις μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Μεσογείου

3.3 Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η προστασία των γεωργικών προϊόντων διαρθρώνεται με τη βοήθεια πολλών συνδυασμένων μέσων: ποσοτώσεις, δασμοί, χρονοδιαγράμματα, άδειες εισαγωγής, τιμές εισόδου κτλ. Κατά συνέπεια, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η ΕΕ, κατά παράδοση, παρέχει στήριξη στους γεωργούς της μέσω των δασμών, δεδομένου ότι οι παραδοσιακές ενισχύσεις της ΚΠΠ διαδραματίζουν ένα ρόλο εξαιρετικά περιθωριακό για τις μεσογειακές καλλιέργειες (3). Ανεξάρτητα από αυτήν την ολοένα και πιο περιορισμένη δασμολογική προστασία, το εμπόριο αγροτικών προϊόντων διατροφής υπόκειται και σε άλλους σημαντικούς παράγοντες όπως η απόσταση, το κόστος παραγωγής και οι υποδομές.

3.4 Η ευρωπαϊκή οργάνωση COPA-COGECA, η οποία συγκεντρώνει τις κυριότερες γεωργικές και συνεταιριστικές οργανώσεις της ΕΕ, στη θέση της σχετικά με τις ευρωμεσογειακές συμφωνίες, επισημαίνει ότι η ΕΕ οφείλει να τηρεί ορισμένες βασικές αρχές κατά τη διαπραγμάτευση. Από τις βασικές αυτές αρχές τονίζεται η διατήρηση της έννοιας του ευαίσθητου προϊόντος και της τιμής εισόδου για τα οπωροκηπευτικά, η ενίσχυση των τελωνειακών ελέγχων για την αποτροπή καταστρατηγήσεων, η εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος φυτοϋγειονομικού ελέγχου και η τήρηση του εποχιακού χαρακτήρα των προϊόντων μέσω της πρόωξης κοινής διαχείρισης των χρονοδιαγραμμάτων παραγωγής και διάθεσης στο εμπόριο (4).

(2) Οι ευρωμεσογειακές διασκέψεις των υπουργών εμπορίου που διοργανώνονται τακτικά αποτελούν τις αρμόδιες αρχές που δίνουν την πολιτική ώθηση στις εμπορικές πτυχές της διαδικασίας ελευθέρωσης. Η τελευταία υπουργική διάσκεψη πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2009 στην έδρα της ΕΟΚΕ στις Βρυξέλλες.

(3) Αν και ο τομέας των οπωροκηπευτικών ανέρχεται στο 16 % της τελικής γεωργικής παραγωγής της ΕΕ, το ύψος των ενισχύσεων που λαμβάνει δεν υπερβαίνει το 4,5 % των δαπανών του ΕΓΓΠΕ.

(4) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Υγειονομική ασφάλεια των εισαγωγών γεωργικών προϊόντων και τροφίμων» (ΕΕ C 100 της 30.4.2009, σελ. 60).

3.5 Οι παραγωγοί της νότιας όχθης της Μεσογείου αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εφαρμογή των ευρωπαϊκών υγειονομικών κανόνων. Πράγματι, οι απαιτήσεις που εφαρμόζονται στα γεωργικά προϊόντα που εισάγονται από τη Μεσόγειο είναι χαμηλότερες από τις απαιτήσεις που ισχύουν για τα κοινοτικά προϊόντα όσον αφορά την ευημερία των ζώων, την ανιχνευσιμότητα και τα περιβαλλοντικά πρότυπα. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να προσφέρει στους εταίρους μας από την περιοχή αυτή την απαραίτητη τεχνική βοήθεια για το εμπόριο, να προβεί σε μεταφορά τεχνολογίας και να παράσχει υποστήριξη στη θέσπιση συστημάτων ανιχνευσιμότητας και έγκαιρης προειδοποίησης.

3.6 Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένως επισημάνει τη σημασία που παρουσιάζουν η ανιχνευσιμότητα και η πιστοποίηση της ποιότητας ως θεμελιώδεις πυλώνες του κοινοτικού γεωργικού προτύπου. Χάρη σ' αυτό το ενοποιημένο σε όλη την ΕΕ σύστημα, είναι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με ένα τρόφιμο «από το αγρόκτημα στο τραπέζι», ενώ υπάρχει δυνατότητα εντοπισμού της προέλευσής του διαμέσου όλων των σταδίων παραγωγής, μεταποίησης και διανομής. Η ανιχνευσιμότητα πρέπει να εξεταστεί κατά προτεραιότητα κατά τις γεωργικές διαπραγματεύσεις με τις χώρες της Δεκάτης της Μεσογείου.

3.7 Αν και ατελής, η ελευθέρωση του εμπορίου γεωργικών προϊόντων στη Μεσόγειο ανέρχεται σήμερα σε ποσοστό 90 % των συναλλαγών. Η ΕΕ είναι μεγάλος εισαγωγέας τροφίμων σε παγκόσμιο επίπεδο και βρίσκεται εν μέσω μιας διαδικασίας εμπορικού ανοίγματος χωρίς προηγούμενο. Παρά το αξιοσημείωτο αυτό άνοιγμα, έχει διατηρήσει για μια σειρά ευαίσθητων προϊόντων ειδικές διατάξεις, προκειμένου να μην επιβαρύνει ορισμένους παραγωγούς, για τους οποίους μια σημαντική αύξηση των εισαγωγών γεωργικών προϊόντων, κυρίως οπωροκηπευτικών, θα είχε πολύ αρνητικές συνέπειες.

3.8 Ο τομέας των οπωροκηπευτικών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία ελευθέρωσης. Πράγματι, αντιπροσωπεύει περίπου το ήμισυ των εξαγωγών γεωργικών προϊόντων διατροφής των τρίτων μεσογειακών χωρών προς την ΕΕ. Πολλές περιφέρειες της νότιας Ευρώπης έχουν ειδικευση στην παραγωγή οπωροκηπευτικών, από την οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η οικονομία τους. Σε είκοσι περιφέρειες της ΕΕ, η καλλιέργεια οπωροκηπευτικών υπερβαίνει το ήμισυ της τελικής γεωργικής παραγωγής. Η ΕΕ πρέπει να διασφαλίσει ότι, κατά τη σύναψη γεωργικών συμφωνιών με τις χώρες της νότιας όχθης της Μεσογείου, θα ληφθούν μέτρα για την στήριξη των προϊόντων εκείνων που θεωρούνται «ευαίσθητα» και αναμένεται να πληγούν περισσότερο από τις εν λόγω συμφωνίες.

3.9 Οι αναλύσεις αντίκτυπου που παρήγγειλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (5) όσον αφορά την εμπορική ελευθέρωση της ζώνης της Μεσογείου δείχνουν ότι, σε περίπτωση μερικής ή ολικής ελευθέρωσης, η ΕΕ θα αύξανε τις εξαγωγές των αποκαλούμενων ηπειρωτικών προϊόντων (σιτηρά, γαλακτοκομικά και κρέας). Αντίθετα, η παραγωγή των προϊόντων αυτών θα σημείωνε σημαντική μείωση σε χώρες όπως το Μαρόκο, του οποίου η παραγωγή σε διάστημα δεκατεσσάρων ετών θα μειωνόταν κατά 55 % για το γάλα, κατά 22 % για το κρέας και κατά 20 % για το σιτάρι (6). Ο κίνδυνος της μονοκαλλιέργειας θα μπορούσε να οδηγήσει σε έλλειψη εφοδιασμού και σε εξάρτηση από τις εισαγωγές.

(5) Sustainability impact assessment, Eu-Med Ag Pol.

(6) Δεδομένα που προέρχονται από τη μελέτη με τίτλο «Defining a trade strategy for Southern Mediterranean Countries». Antoine Bouet, International food policy research institute, 2006.

3.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, στις σχετικές Συμφωνίες Σύνδεσης, θα πρέπει να εισαχθούν κριτήρια και ρήτρες, βάσει των οποίων θα μπορεί να εξακριβώνεται ο αντίκτυπος του ανοίγματος του εμπορίου και στις δύο πλευρές, ειδικότερα δε προκειμένου να ελέγχεται κατά πόσον πληρούται ο απώτερος στόχος της κοινοτικής εξωτερικής πολιτικής: η επίτευξη προόδου σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, εργασιακών δικαιωμάτων και, κυρίως, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του τοπικού πληθυσμού και, συνεπώς, όχι μόνο των μεγάλων επιχειρήσεων, είτε τοπικών είτε ξένων. Από αυτή την άποψη, προϋπόθεση για το άνοιγμα των ευρωπαϊκών αγορών θα πρέπει να είναι η τήρηση ορισμένων ελάχιστων προτύπων σε θέματα κοινωνικά και εργασιακά, περιβαλλοντικά και υγειονομικά, και τούτο για λόγους ασφάλειας των τροφίμων και προστασίας των ευρωπαϊών καταναλωτών, αλλά και για να επιτευχθεί η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας στις χώρες της νότιας όχθης της Μεσογείου.

3.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να θεσπιστούν κατάλληλοι μηχανισμοί και να βελτιωθούν οι ήδη υπάρχοντες, προκειμένου να εξασφαλιστεί η τήρηση των διατάξεων που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ των δύο μερών, στα πλαίσια των Συμφωνιών Σύνδεσης, για θέματα ελευθέρωσης του εμπορίου, ειδικότερα δε όσον αφορά την τήρηση των ορισθέντων τελωνειακών δασμών και των ποσοστώσεων.

Ρόλος των δημοσίων αρχών έναντι της ελευθέρωσης

3.12 Σήμερα, η νότια ακτή της Μεσογείου βρίσκεται αντιμέτωπη με ορισμένα μεγάλα διλήμματα που έχουν τεθεί και στην ΕΕ. Ποιο ρόλο πρέπει να διαδραματίσουν οι δημόσιες αρχές σε μια διαδικασία ελευθέρωσης και απορρύθμισης των αγορών; Σχετικά με το ζήτημα αυτό, η ΕΕ και πιο συγκεκριμένα η ΚΓΠ, έχει προβεί σε αλλαγές κατευθύνσεων που προκαλούν έκπληξη και πρέπει να χρησιμοποιούν ως παράδειγμα στις χώρες της νότιας όχθης της Μεσογείου, έτσι ώστε να αποκομίσουν τα διδάγματα από τα λάθη και τις επιτυχίες της γειτονικής Ευρώπης και να εφαρμόσουν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα αποτελεσματικές και συνεκτικές πολιτικές, χάρη στις οποίες θα μπορούν να αντιμετωπίσουν την παγκοσμιοποίηση με τις απαραίτητες διασφαλίσεις. Και τούτο επειδή η παγκοσμιοποίηση, ορισμένες φορές, προκαλεί στρεβλώσεις στον αγροτικό τομέα, ο οποίος, λόγω της συνεισφοράς του στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κάποιων χωρών, δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται στις διεθνείς διαπραγματεύσεις όπως οποιοσδήποτε άλλος κλάδος της οικονομίας.

3.13 Μέχρι πρόσφατα, οι μεσογειακές τρίτες χώρες δεν περιελάμβαναν τη γεωργία στις πολιτικές προτεραιότητές τους, και διοχέτευαν προς άλλους τομείς τους πόρους που χορηγούν η ΕΕ και άλλες διεθνείς οργανώσεις ως συνεργασία για την ανάπτυξη (7), ακολουθώντας μια βραχυπρόθεσμη θεώρηση η οποία εμπόδιζε την γεωργική ανάπτυξη των χωρών αυτών. Τα τελευταία χρόνια, η νοοτροπία των πολιτικών ιδιωνόντων εξελίσσεται.

3.14 Η επισιτιστική κρίση του 2008, με την αύξηση των τιμών των βασικών πρώτων υλών και με τους φόβους που γεννά η διαδικασία ελευθέρωσης, ταρακούνησε ορισμένες εθνικές και περιφερειακές αρχές και τις ώθησε να επανεξετάσουν την παραδοσιακή προσέγγισή τους έναντι της γεωργίας, που αποσκοπούσε στην αύξηση της παραγωγής και την επικέντρωση των προσπαθειών στις εξαγωγές γεωργικών προϊόντων.

(7) Από το σύνολο των πόρων MEDA που χορηγήθηκαν στις μεσογειακές χώρες εταίρους, μόνο το 5 % διοχετεύτηκε στη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη.

3.15 Η γεωργική στρατηγική των κυβερνήσεων των χωρών της Μεσογείου πρέπει να ευνοήσει μια γεωργία που να δίνει την προτεραιότητα στην ποιότητα, στην προστιθέμενη αξία και στη βελτίωση της διαδικασίας διάθεσης στο εμπόριο. Η φιλοσοφία που πρέπει να ακολουθηθεί είναι σαφής και συγκεντρώνει την πλήρη συμφωνία όλων των παραγόντων του μεσογειακού κόσμου. Ωστόσο, η σκληρή αλήθεια είναι ότι η έλλειψη οικονομικών μέσων είναι ένα εμπόδιο που δύσκολα μπορεί να ξεπεραστεί.

3.16 Η κατάρτιση, η τεχνολογική στήριξη και η έρευνα αποτελούν τα βασικά στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται στις μελλοντικές γεωργικές πολιτικές των χωρών της Μεσογείου. Ο συνδυασμός των παραγόντων αυτών θα συμβάλει στη βελτίωση της θέσης και της βιωσιμότητας της μεσογειακής γεωργίας, με απώτερο στόχο την επισιτιστική ασφάλεια και την καταπολέμηση της φτώχειας και της εγκατάλειψης της υπαίθρου.

3.17 Παρά τις μεγαλεπήβολες δηλώσεις υπέρ της γεωπονικής έρευνας, πολλές μεσογειακές χώρες δεν έχουν επιδείξει την απαραίτητη πολιτική βούληση για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού νομοθετικού πλαισίου. Είναι απαραίτητο να εντατικοποιηθούν οι ερευνητικές προσπάθειες, προκειμένου να βελτιωθούν οι τεχνικές καλλιέργειες και να εξερευνηθούν νέες ειδικευμένες αγορές, χάρη σ' ένα ποιοτικό άλμα. Λόγω της αύξησης του πληθυσμού, κάθε εκτάριο πρέπει σήμερα να θρέψει τρεις φορές περισσότερα άτομα απ' ό,τι πριν από σαράντα χρόνια. Πρέπει να αξιοποιηθεί η τεχνολογική πρόοδος ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα· επίσης, η βιοτεχνολογία μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά σε μια γεωργία πιο παραγωγική και πιο φιλική προς το περιβάλλον (8). Μελλοντικά, μέσω της έρευνας, πρέπει να ενισχυθεί ο συντονισμός των δημόσιων και των ιδιωτικών πρωτοβουλιών και να βελτιωθεί ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων οργανισμών, έτσι ώστε η έρευνα να ανταποκρίνεται στις ουσιαστικές και πραγματικές ανάγκες της γεωργίας και των γεωργών.

Ένα μέσο για την αντιμετώπιση της γεωργικής πρόκλησης: το οικολογικό πρόγραμμα του Μαρόκου

3.18 Αυτή η αλλαγή νοοτροπίας μπορεί να γίνει σαφής με το παράδειγμα του οικολογικού προγράμματος που παρουσίασε το Μαρόκο τον Απρίλιο του 2008· πρόκειται για μια ενδιαφέρουσα και καινοτόμα γεωργική στρατηγική για τη βορειοδυτική Αφρική (Μαγκρέμπ). Το πρόγραμμα αυτό επιδιώκει, εντός των προσεχών δέκα ή δεκαπέντε ετών, να μετατρέψει τη γεωργία στην κινητήρια δύναμη της εθνικής οικονομίας μέσω σημαντικών δημοσίων επενδύσεων (9), με σκοπό την επίτευξη δύο μεγάλων στόχων: μια σύγχρονη γεωργία υψηλής προστιθέμενης αξίας και βελτίωση του εισοδήματος των μικροκαλλιεργητών.

3.19 Για την επίτευξη αυτών των φιλόδοξων στόχων, η μαροκινή κυβέρνηση προβλέπει να καταρτίσει περιφερειακά προγράμματα που θα βασίζονται σε τρία είδη σχεδίων. Τα πρώτα θα επιδιώκουν να διευκολύνουν το πέρασμα από την καλλιέργεια σιτηρών σε καλλιέργειες που παρέχουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία και εξαρτώνται λιγότερο από το νερό. Τα δεύτερα προβλέπουν την προώθηση της εντατικοποίησης της γεωργίας, σύμφωνα με ένα σύστημα που θα θέτει στη διάθεση των γεωργών νέες τεχνικές παραγωγής. Τέλος, τα περιφερειακά προγράμματα θα συμβάλουν στην διαφοροποίηση της παραγωγής και στην ανάδειξη των περιφερειακών και τοπικών προϊόντων.

(8) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η παγκόσμια επισιτιστική πρόκληση» (ΕΕ C 100 της 30.4.2009, σελ. 44).

(9) Κατά την επόμενη δεκαετία, το Μαρόκο θα διοχετεύσει, μέσω του Οργανισμού Γεωργικής Ανάπτυξης, 150 εκατ. ντιράμ για την εφαρμογή των μέτρων που περιλαμβάνονται στο Πράσινο Πρόγραμμά του.

Τα θύματα της ελευθέρωσης και στις δύο όχθες της Μεσογείου

3.20 Σε περιφερειακό επίπεδο, οι επιπτώσεις της ελευθέρωσης θα είναι εξαιρετικά δυσμενείς για τις ευρωπαϊκές περιφέρειες που εξειδικεύονται στην παραγωγή οπωροκηπευτικών. Πρόκειται για περιφέρειες που συγκαταλέγονται ήδη μεταξύ των πλέον μειονεκτικών και με τη μεγαλύτερη καθυστέρηση στην ΕΕ. Μεταξύ αυτών, μπορούμε να αναφέρουμε τις ακόλουθες: Ανδαλουσία (Ισπανία), Θεσσαλία (Ελλάδα), Καλαβρία (Ιταλία) και Norte-Douro (Πορτογαλία). Η μελέτη αντίκτυπου που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέθεσε το 2007 στο CIHEAM⁽¹⁰⁾, συμπεραίνει κατηγορηματικά ότι «οι αρνητικές συνέπειες της διαδικασίας δεν θα κατανεμηθούν σε όλη την Ευρώπη αλλά θα επικεντρωθούν σε ορισμένες συγκεκριμένες περιφέρειες, που θα είναι τα πραγματικά θύματα της ελευθέρωσης».

3.21 Οι μικροπαραγωγοί των χωρών της νότιας όχθης της Μεσογείου θα πληγούν άμεσα από τις διεργασίες ανοίγματος των συνόρων διότι θα υποχρεωθούν να εγκαταλείψουν την «ηπειρωτική» παραγωγή τους, λιγότερο ανταγωνιστική από εκείνη των γειτόνων τους στις βόρειες ακτές της Μεσογείου. Σε αυτό το πλαίσιο ελευθέρωσης, είναι απαραίτητο να προβλεφθούν τα απαραίτητα μέσα προκειμένου οι μικροί παραγωγοί που είναι και πιο ευάλωτοι να μπορέσουν να αξιοποιήσουν τις νέες συμφωνίες. Χρειάζεται λοιπόν να δοθεί προτεραιότητα στις πολιτικές στήριξης του εισοδήματος, της οργάνωσης και του εκσυγχρονισμού της γεωργίας.

3.22 Οι δημόσιες αρχές οφείλουν να καταβάλουν προσπάθειες για την αναστροφή της επικίνδυνης τάσης που διαμορφώνεται σήμερα, όπου οι κύριοι ωφελημένοι από τη διαδικασία είναι οι μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι πολυεθνικές και οι ξένοι επενδυτές. Τα οφέλη από το άνοιγμα των αγορών πρέπει να κατανέμονται κατά τρόπο ισόρροπο και ισότιμο κατά μήκος της αλυσίδας παραγωγής.

Η οργάνωση του τομέα παραγωγής ενόψει των νέων δομών διάθεσης στο εμπόριο

3.23 Στην ΕΕ, η έλλειψη ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων παραγόντων της αλυσίδας των τροφίμων βλάπτει σοβαρά τον τομέα της παραγωγής, ο οποίος δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τη δεσπόζουσα θέση που έχουν επιτύχει οι μεγάλοι διανομείς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο κίνδυνος συγκέντρωσης των μεγάλων επιχειρήσεων θα είναι επίσης παρών κατά την ανάπτυξη της γεωργίας στην απέναντι όχθη της Μεσογείου. Οι γεωργοί ενδέχεται να απολέσουν τους δεσμούς τους με την εθνική αγορά και να υποταχθούν στις απαιτήσεις των μεγάλων διανομέων.

3.24 Η ανταγωνιστικότητα του γεωργικού τομέα δεν βασίζεται μόνο στη βελτίωση της παραγωγής όσον αφορά τις τιμές και την ποιότητα. Προκειμένου να αποκτήσει νόημα η έννοια της «ανταγωνιστικότητας», ιδιαίτερη σημασία κατέχει η στρατηγική προώθησης και διάθεσης στην αγορά. Λόγω του έντονου κατακερματισμού του τομέα της παραγωγής, ένας από τους πυλώνες της νέας στρατηγικής θα πρέπει να είναι η ενίσχυση και ανάπτυξη των δομών συγκέντρωσης της προσφοράς, όπως οι ενώσεις παραγωγών, οι συνεταιρισμοί και όλες οι άλλες μορφές ομαδοποίησης.

(10) Μελέτη για τον αντίκτυπο της ελευθέρωσης των συναλλαγών μεταξύ της ΕΕ και των μεσογειακών χωρών, EU-MED AGPOL, καταρτίστηκε από το CIHEAM- IAM Μονπελιέ.

3.25 Η οργάνωση των παραγωγών σε συνεταιριστικό κίνημα δεν είναι εύκολη. Στη νότια όχθη της Μεσογείου συνεχίζουν να υφίστανται πολλοί φραγμοί που εμποδίζουν την ανάπτυξη του γεωργικού συνεταιριστικού κινήματος, παρά την ύπαρξη νέας νομοθετικής βάσης που επιδιώκει να διαμορφώσει τις κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη αυτής της μορφής ομαδοποίησης. Ορισμένα από τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί στην περιοχή αυτή είναι: η έλλειψη κατάλληλου προσωπικού για τη διασφάλιση μιας διαχείρισης επιχειρησιακού τύπου του συνεταιρισμού, οι επισφαλείς οικονομικοί πόροι, η υπερβολική εξάρτηση από τις κρατικές ενισχύσεις, η άκαμπτη νομοθεσία και η δυσκολία πρόσβασης στις αγορές. Η επιτυχία του συνεταιριστικού κινήματος εξαρτάται από την επίλυση των ανωτέρω προβλημάτων και από την υιοθέτηση μιας νέας φιλοσοφίας που να βασίζεται στη συλλογική προσπάθεια. Ωστόσο, σε ολόκληρη τη Δεκάνη της Μεσογείου, η σημαντικότερη αρχή που πρέπει να τηρηθεί είναι να συνεχίσουν οι αγρότες τη γεωργική δραστηριότητά τους και να μην ξεαναγκαστούν να εγκαταλείψουν τον τομέα.

3.26 Με τη συνεργασία και την οργάνωση, οι αγρότες μπορούν να βελτιώσουν την κατάστασή τους, προκειμένου να υπερβούν το σημαντικό μειονέκτημα του κατακερματισμού. Η επιτυχία του μαροκινού συνεταιρισμού γαλακτοπαραγωγών COPAG, που παράγει ετησίως 170 εκατομμύρια λίτρα και συγκεντρώνει το 11 % της εθνικής παραγωγής, αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση και για άλλους τομείς. Ο συνεταιρισμός δημιουργεί προστιθέμενη αξία, διασφαλίζει την κατανομή των επιδοτήσεων και εγγυάται μια ελάχιστη τιμή στα μέλη του. Ωστόσο, σε χώρες όπως ο Λίβανος, πολλοί συνεταιρισμοί συστάθηκαν με μόνο σκοπό την πλήρωση της απαραίτητης προϋπόθεσης για πρόσβαση σε αναπτυξιακά προγράμματα που προωθούν οι ΜΚΟ και, μόλις σταματήσει η ροή πόρων, δυστυχώς διαλύονται και εξαφανίζονται.

3.27 Στη νότια όχθη της Μεσογείου, η ανάπτυξη συνεταιριστικών υποδομών και η προώθηση των συνεταιρισμών απαιτούν την αποφασιστική στήριξη των δημόσιων αρχών. Η συμμετοχή σε συνεταιρισμούς πρέπει να προωθηθεί, προκειμένου να καταστούν ένα χρήσιμο και αποδοτικό εργαλείο για τη γεωργία. Προκειμένου να επιτύχουν, δεν αρκεί μόνο να συσταθούν· πρέπει και να αποκτήσουν τον απαραίτητο δυναμισμό και επιχειρηματικότητα έτσι ώστε να μπορέσουν να αντέξουν τον ανταγωνισμό της παγκοσμιοποιημένης αγοράς, να παγιώσουν τα έσοδα των μελών τους και να βελτιώσουν την πρόσβασή τους στα παραγωγικά μέσα, στις υπηρεσίες και στις αγορές.

4. Η κοινωνική μεταλλαγή της μεσογειακής γεωργίας

4.1 Οι ελεύθερες συναλλαγές στον γεωργικό τομέα πρέπει να προωθούν και να είναι απόλυτα συμβατές με την κοινωνική ανάπτυξη και τις περιφερειακές ιδιαιτερότητες. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι χρειάζεται να αναλυθεί λεπτομερώς το κοινωνικό κόστος της ενσωμάτωσης των ενδιαφερομένων χωρών στις παγκόσμιες εμπορικές ροές, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η ποσοτική εκτίμηση του αντίκτυπου της διαδικασίας αυτής, η οποία βέβαια είναι αναπόφευκτη, και να δοθεί η δυνατότητα στις πιο ευάλωτες ομάδες να προετοιμάσουν την προσαρμογή τους. Παρά το γεγονός ότι, με καθαρά μακροοικονομικά στοιχεία, η βαρύτητα της γεωργίας στο εμπόριο των μεσογειακών χωρών είναι περιορισμένη (αφορά μόλις στο 7 % των εξαγωγών τους και το 9 % των εισαγωγών τους), στην πράξη είναι σαφές ότι η παραγωγή αυτή έχει πολύ μεγαλύτερη πολιτική και κοινωνική σημασία.

4.2 Η ευαίσθητη κοινωνική κατάσταση των μεσογειακών αγροτικών ζωνών εκφράζεται ως φτώχεια, ανεργία, έλλειψη υποδομών, υποβάθμιση του εδάφους και συνεχής εγκατάλειψη της υπαίθρου. Όπως συνέβη και στις χώρες της ΕΕ, η προσαρμογή στην παγκοσμιοποίηση θα οδηγήσει τις μεσογειακές χώρες στην εγκατάλειψη γεωργικών εκμεταλλεύσεων, στην μείωση του πληθυσμού των πλέον μειονεκτικών αγροτικών ζωνών και σε εντονότερες μεταναστευτικές ροές.

4.3 Προκειμένου να περιοριστούν οι αρνητικές συνέπειες της ελευθέρωσης στο αγροτικό περιβάλλον, οι εθνικές και οι περιφερειακές αρχές πρέπει να εφαρμόσουν σταθερές πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης που να βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα των μικρών εκμεταλλεύσεων, να προσφέρουν πραγματικές εναλλακτικές λύσεις απασχόλησης για τους γεωργούς που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν το επάγγελμα και να επιτρέπουν στις αγροτικές ζώνες να αντιμετωπίσουν με ασφάλεια την μετατροπή ενός τομέα που κατέχει ουσιαστική σημασία για τον κοινωνικοοικονομικό ιστό τους. Η επικίνδυνη αυτή τάση εγκατάλειψης της υπαίθρου δεν θα μπορέσει να αναστραφεί παρά μόνο εάν οι γυναίκες και οι νέοι καταφέρουν να ενσωματωθούν επιτυχώς στον γεωργικό τομέα.

Οι γυναίκες και οι νέοι, παράγοντες της αλλαγής

4.4 Οι γυναίκες και οι νέοι θα είναι σε λίγα χρόνια οι πραγματικοί φορείς της αλλαγής στη γεωργία των χωρών της νότιας όχθης της Μεσογείου. Στη μεσογειακή στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη, χρειάζεται να αναπτυχθούν προγράμματα που να ενισχύουν το ρόλο των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και να προωθούν την κατάρτιση νέων ηγετών του γεωργικού και αγροτικού κόσμου, οι οποίοι, με την ικανότητά τους για καινοτομία και προετοιμασία, θα μπορέσουν να αναδειχθούν σε παράγοντες της αλλαγής.

4.5 Οι γυναίκες συμμετέχουν όλο και περισσότερο στον μεσογειακό γεωργικό τομέα. Ο ρόλος που διαδραματίζουν καθίσταται ολοένα και σημαντικότερος και το δυναμικό που εκπροσωπούν τεράστιο, λόγω της σημαντικής αύξησης του πληθυσμού, των περιβαλλοντικών αλλαγών και των μεταναστευτικών ροών των ανδρών της περιφέρειας προς τα αστικά κέντρα ή προς πλέον ευημερούσες περιοχές⁽¹¹⁾. Δυστυχώς, οι επίσημες στατιστικές είναι σπάνιες και καταγράφουν ελάχιστα την πραγματική συμβολή των γυναικών στη γεωργία.

4.6 Στη Μεσόγειο, έχουν αναπτυχθεί ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της κατάστασης της γυναίκας στην υπαίθρο. Οι πόροι του προγράμματος MEDA επέτρεψαν τη χρηματοδότηση αποκλειστικά γυναικείων συνεταιρισμών παραγωγών αργαλειού στο Μαρόκο και το πρότυπο αυτό μεταφέρθηκε και σε άλλες περιοχές της Μεσογείου. Στο Λίβανο, η δημιουργία, το 2008, του εθνικού παρατηρητηρίου για τη γυναίκα της υπαίθρου NOWARA⁽¹²⁾, συνέβαλε στη δρομολόγηση πολυάριθμων πρωτοβουλιών για την προώθηση της ισότητας των φύλων στον γεωργικό τομέα, μέσω του εντοπισμού προγραμμάτων και δραστηριοτήτων για την καλύτερη πρόσβαση των γυναικών στους παραγωγικούς πόρους.

(11) Η συμβολή της γυναίκας στη γεωργική παραγωγή λαμβάνει ιδιαίτερη σημασία στις ζώνες που πλήττονται από έντονη αστυφιλία.

(12) Για περισσότερες πληροφορίες: www.nowaralebano.org

4.7 Η αντιμετώπιση της γυναίκας που εργάζεται στη γεωργία διαφέρει σημαντικά ανάλογα με τα εθνικά πλαίσια. Στο Λίβανο, μόνο το 3,4 % των γυναικών εργάζεται στη γεωργία και στην Αλγερία η κατάσταση είναι παρόμοια, με πολύ χαμηλή συμμετοχή των γυναικών στις οικονομικές δραστηριότητες. Αντίθετα, στην Αίγυπτο οι γυναίκες εκπροσωπούν το 50 % του εργατικού δυναμικού στη γεωργία παρά το γεγονός ότι δεν δικαιούνται να διαχειρίζονται την αγροτική περιουσία που έχουν κληρονομήσει. Στη Συρία, η κατάσταση είναι ακόμα χειρότερη στην πράξη, καθώς οι κοινωνικές συμβάσεις τις αναγκάζουν να αρνηθούν το δικαίωμά τους στη γη. Ξεχωρίζει το Μαρόκο, με υψηλή ενσωμάτωση της γυναίκας στις γεωργικές ασχολίες, σε ποσοστό 60 %, ενώ στην Τουρκία το ποσοστό ανέρχεται στο 70 %. Στις χώρες αυτές, οι γυναίκες απασχολούνται κυρίως σε δραστηριότητες μη μηχανοποιημένες και με υψηλή συγκέντρωση εργατικού δυναμικού. Οι γυναίκες είναι υπεύθυνες για την συγκομιδή και την αποθήκευση των τροφίμων, ενώ συμμετέχουν σημαντικά στη σπορά, την άρδευση, την καταπολέμηση των παρασίτων και τη λίπανση.

4.8 Οι γυναίκες που ασκούν γεωργική δραστηριότητα στις χώρες της νότιας όχθης της Μεσογείου αντιμετωπίζουν μια σειρά σημαντικών εμποδίων που επηρεάζουν την ανάπτυξη της δραστηριότητάς τους, όπως: υψηλό ποσοστό αναλφαριθμισμού, απουσία κατάρτισης, μη αμοιβή της εργασίας τους, περιορισμένη πρόσβαση στην ιδιοκτησία, μη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, χειρότερες συνθήκες εργασίας από εκείνες των ανδρών, δυσχέρεια πρόσβασης στην πίστωση και, βεβαίως, κοινωνικοί και θρησκευτικοί περιορισμοί που αφαιρούν από τη γυναίκα το δικαίωμα να λαμβάνει αποφάσεις. Δυστυχώς, χρειάζεται να καταβληθούν ακόμη μεγάλες προσπάθειες για να επιτευχθεί η ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών στη γεωργία και την υπαίθρο. Για το λόγο αυτό, οι κυβερνήσεις των χωρών της Μεσογείου πρέπει να ορίσουν το ζήτημα αυτό ως προτεραιότητα⁽¹³⁾.

5. Η μεσογειακή γεωργία αντιμετώπιση με την κλιματική αλλαγή

5.1 Όλες οι επιστημονικές μελέτες που έχουν καταρτιστεί μέχρι σήμερα συμφωνούν ότι η μεσογειακή ζώνη θα είναι εκείνη που θα πληγεί περισσότερο από την κλιματική αλλαγή. Οι γεωγραφικές και κλιματικές συνθήκες που καθορίζουν την αγροτική δραστηριότητα στις περιοχές αυτές συμβάλουν ώστε η μεσογειακή γεωργία να αποτελέσει μια δραστηριότητα ιδιαίτερα ευάλωτη στις αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, κυρίως εάν ληφθεί υπόψη η δημογραφική ανάπτυξη της περιοχής και η ανάγκη αύξησης της παραγωγής τροφίμων, την οποία έχει υπογραμμίσει και ο FAO (Οργανισμός Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών). Ορισμένες από τις ενδεχόμενες επιπτώσεις είναι οι ακόλουθες:

- εξαφάνιση ορισμένων καλλιεργειών και απώλεια βιοποικιλότητας,
- εξάπλωση της ερημοποίησης και επέκταση των άγονων ζωνών,
- εμφάνιση νέων παρασίτων και ασθένειών,
- μείωση της απόδοσης και μεγάλη αστάθεια της γεωργικής παραγωγής,
- μείωση των υδάτινων πόρων.

(13) Βλ. γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρώδηση του επιχειρηματικού πνεύματος των γυναικών στην περιοχή EUROMED», CESE 1004/2007, της 12ης Ιουνίου 2007. Τα θέματα αυτά συζητήθηκαν επίσης κατά τη Δεύτερη Υπουργική Διάσκεψη με θέμα: «Ενίσχυση του ρόλου των γυναικών στην κοινωνία», η οποία πραγματοποιήθηκε στο Μαρακές στις 11 και 12 Νοεμβρίου 2009.

5.2 Η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή απαιτεί την επείγουσα λήψη μέτρων και τη διαμόρφωση μέσων για την καλύτερη διαχείριση του κινδύνου στη γεωργία, την ανάπτυξη νέων ποικιλιών, πιο ανθεκτικών, την παροχή τεχνικής στήριξης στους γεωργούς για την καθημερινή εξάσκηση του επαγγέλματός τους και, κυρίως, την εφαρμογή στον γεωργικό τομέα των αποτελεσμάτων της έρευνας και των νέων τεχνολογιών.

Η σχέση υδάτων και γεωργίας

5.3 Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το στοιχείο που πλήττεται περισσότερο από την κλιματική αλλαγή είναι το νερό, το οποίο συνιστά και καθοριστικό παράγοντα για την ανάπτυξη της μεσογειακής γεωργίας. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εξετάσει τις επιπτώσεις στη γεωργία από τη μείωση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων⁽¹⁴⁾ και επαναλαμβάνει την προειδοποίηση που είχε διατυπώσει όσον αφορά την ανάγκη μεταστροφής των δημοσίων πολιτικών προς μια πιο βιώσιμη χρήση του φυσικού αυτού πόρου. Ουσιαστικά, η πρόκληση συνίσταται στη συνέχιση της δημιουργίας πλούτου με τη μορφή γεωργικής παραγωγής, προστιθέμενης αξίας, απασχόλησης κτλ., όταν οι διαθέσιμες ποσότητες ύδατος θα είναι μικρότερες.

5.4 Το Γαλάζιο Σχέδιο για τη Μεσόγειο (Plan Bleu)⁽¹⁵⁾ προβλέπει ήδη ότι, έως το 2025, η ζήτηση σε νερό στα νότια και ανατολικά παράλια της Μεσογείου θα αυξηθεί κατά 25 %. Συνεπώς θα χρειαστεί να γίνει διαχείριση της αύξησης αυτής σε ένα πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από την σπανιότητα αυτού του πολύτιμου φυσικού πόρου και από τη μείωση της διαθεσιμότητάς του. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η βιώσιμη διαχείριση δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά σε μείωση της άρδευσης, αλλά θα πρέπει επίσης να βελτιωθούν οι πολιτικές ελέγχου και εκσυγχρονισμού.

Βρυξέλλες, 18 Φεβρουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

5.5 Στη μεσογειακή γεωργία, η άρδευση διαδραματίζει στρατηγικό ρόλο. Το σύνολο της καλλιεργήσιμης έκτασης της Αιγύπτου αρδεύεται. Το Μαρόκο σχεδιάζει να αυξήσει τις αρδευόμενες εκτάσεις του κατά 450 000 εκτάρια έως το 2025. Το Ισραήλ διαθέτει τις καλύτερες τεχνολογικές ικανότητες διαχείρισης του ύδατος για αγροτική χρήση σε ολόκληρο τον κόσμο. Η Τυνησία κατόρθωσε να εφαρμόσει επιτυχώς ένα πρόγραμμα διαχείρισης του ύδατος άρδευσης, το οποίο έλαβε τους επαινούς του FAO και της Παγκόσμιας Τράπεζας.

5.6 Για να εφαρμοστεί το στρατηγικό της σχέδιο, η κυβέρνηση της Τυνησίας επέλεξε να προωθήσει τις εταιρικές σχέσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Η στρατηγική αυτή τέθηκε στην πράξη μέσω της θέσπισης συμβάσεων εκμετάλλευσης με κίνητρα για τους γεωργούς, προγράμματα βελτίωσης της αρδευόμενης επιφάνειας που διευκόλυναν τη μετάβαση προς καλλιέργειες με υψηλή προστιθέμενη αξία και μικρότερη ανάγκη σε νερό, κατανομή των ποσοστώσεων που παραχωρούνται ανά υδρολογική λεκάνη και ένα σύστημα τιμολόγησης που επέτρεψε να καλυφθεί το κόστος. Η ισπανική περιφέρεια της Ανδαλουσίας αποτελεί παράδειγμα εκσυγχρονισμού της άρδευσης, καθώς, σε διάστημα μόλις τριάντα ετών, πέτυχε τη μείωση κατά 50 % των αναγκών σε νερό ανά εκτάριο.

5.7 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την επείγουσα ανάγκη εφαρμογής νέων τεχνολογιών που να επιτρέπουν όχι μόνο την εξοικονόμηση ύδατος αλλά και την βέλτιστη χρήση του πόρου αυτού. Όσον αφορά τη διαχείριση του ύδατος για γεωργικούς σκοπούς, πρέπει να διερευνηθούν διάφορες δυνατότητες, όπως: συστήματα τοπικής άρδευσης, καθαρισμός και αφαλάτωση του ύδατος, νέες υποδομές, γενετικά βελτιωμένες και καλύτερα προσαρμοσμένες στην λειψυδρία ποικιλίες, αξιοποίηση των μη συμβατικών υδάτων κτλ.

⁽¹⁴⁾ Βλ. τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ «Αλλαγή του κλίματος και γεωργία στην Ευρώπη» ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σελ. 59; «Η αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψυδρίας και της ξηρασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση» ΕΕ C 224 της 30.8.2008, σελ. 67.

⁽¹⁵⁾ Το Γαλάζιο Σχέδιο είναι ένα κέντρο συνεργασίας στον τομέα του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης της Μεσογείου που συνδέεται με το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για τη Μεσόγειο (PNUE/PAM).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρώθηση των κοινωνικοοικονομικών πτυχών στις σχέσεις ΕΕ-Λατινικής Αμερικής»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 347/07)

Εισηγητής: ο κ. **José María ZUFIAUR NARVAIZA**

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 26ης Φεβρουαρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Πρώθηση των κοινωνικοοικονομικών πτυχών στις σχέσεις ΕΕ – Λατινικής Αμερικής».

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 110 ψήφους υπέρ, καμία ψήφο κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συστάσεις

1.1 Υλοποίηση ποιοτικού άλματος στην διπεριφερειακή στρατηγική εταιρική σχέση. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, είναι πρωταρχικό στο νέο παγκόσμιο πλαίσιο να εντατικοποιηθεί ο πολιτικός διάλογος και να καθοριστεί ένα ενισχυμένο πρόγραμμα που να προσανατολίζεται τόσο στην αλληλεξάρτηση όσο και σε ζητήματα που απαιτούν καλύτερη διεθνή ρύθμιση, όπως το περιβάλλον, η μείωση των ανισοτήτων, η μετανάστευση, η ειρήνη και η ασφάλεια. Στον διπεριφερειακό τομέα, θα πρέπει να εφαρμοστούν αποτελεσματικότερα τα συμπεράσματα των διασκέψεων κορυφής.

1.2 Νέα ώθηση στις παραδοσιακές πολιτικές. Τούτο σημαίνει να συμπεριληφθούν οι μεταναστευτικές ροές στα κεντρικά θέματα της διπεριφερειακής ατζέντας, να εξεταστεί η κοινωνική συνοχή από μια συνολική άποψη που να περιλαμβάνει τον εντονότερο προσανατολισμό της συνεργασίας για την επίτευξη του εν λόγω στόχου, τη διαμόρφωση μηχανισμών διαρθρωτικής σύγκλισης, την πρόωθηση τομεακών πολιτικών και τη διαμόρφωση συνθηκών που να ευνοούν την αξιοπρεπή εργασία. Οι συμφωνίες σύνδεσης πρέπει να συνεκτιμούν δεόντως τις υφιστάμενες ασυμμετρίες, κάνοντας χρήση εργαλείων όπως οι αξιολογήσεις βιωσιμότητας, η ουσιαστική αναγνώριση της αρχής της ειδικής και διαφοροποιημένης μεταχείρισης για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, η θέσπιση εξαιρέσεων και μεταβατικών περιόδων σε τομείς όπου αυτό είναι απαραίτητο και η διαφοροποιημένη προσέγγιση στην αναπτυξιακή συνεργασία. Η συνεργασία με τις χώρες μέσω εισοδήματος της Λατινικής Αμερικής πρέπει να προσανατολίζεται στους εξής στόχους: μακροοικονομική σταθερότητα, οικοδόμηση θεσμικής ικανότητας, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εμπορικής ικανότητας, φορολογική μεταρρύθμιση, καινοτομία καθώς και εκπαιδευτική, επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία.

1.3 Διαμόρφωση ενός προγράμματος καινοτομίας ως συντελεστή ανάπτυξης και παραγωγικής μεταρρύθμισης που θα λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές πτυχές της καινοτομίας. Η ΕΟΚΕ ζητεί να συνεκτιμηθούν όλες οι πτυχές της κοινωνικής διάστασης της καινοτομίας: η σημασία του κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου

στις διαδικασίες τεχνολογικής καινοτομίας, οι κοινωνικοί φραγμοί, όπως η φτώχεια, που εμποδίζουν την καινοτομία, ο κοινωνικός αντίκτυπος των πολιτικών καινοτομίας, η ικανότητα της καινοτομίας να δημιουργεί κοινωνικό ιστό, η ανάγκη συνεκτίμησης της κοινωνικής καινοτομίας που παράγεται από την ίδια την κοινωνία και προέρχεται από την πατροπαράδοτη, συλλογική ή πρακτική γνώση και αντανακλάται, για παράδειγμα, στον κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα και μεταφράζεται σε εθνικές πολιτικές, η σημασία της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών για να διασφαλιστεί ότι οι δραστηριότητες και οι πολιτικές καινοτομίας γίνονται αποδεκτές και κατανοητές.

1.4 Η συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) στο επίκεντρο της στρατηγικής σύνδεσης ΕΕ- Λατινικής Αμερικής. Για το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ ζητεί να συμπεριληφθούν στις προτεραιότητες της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη συνεργασία και στη νέα έκδοση του προγράμματος EurosociAL η ενίσχυση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των αντιπροσωπευτικών τους φορέων σε περιφερειακό επίπεδο στη Λατινική Αμερική, η δημιουργία διπεριφερειακού συντονιστικού μηχανισμού για αντιπροσωπευτικούς φορείς της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών από τις δύο περιοχές, η συμπερίληψη της ΕΟΚΕ στο διοικητικό συμβούλιο του μελλοντικού ιδρύματος ΕΕ-ΛΑΚ, η συμμετοχή της ΟΚΠ στη συμφωνία σύνδεσης ΕΕ-ΛΑΚ μέσω της δημιουργίας μικτών συμβουλευτικών επιτροπών και η ενσωμάτωση στις συμφωνίες αυτές κεφαλαίων σχετικά με θέματα κοινωνικά, εργατικά και περιβαλλοντικά, η θεσμοθέτηση της συμμετοχής της ΟΚΠ στη στρατηγική σύνδεση ΕΕ- Μεξικού, και η συμμετοχή της ΟΚΠ στο προσδιορισμό και την ανάπτυξη του προγράμματος EurosociAL καθώς και στα φόρουμ κοινωνικής συνοχής ΕΕ-ΛΑΚ.

1.5 Όσον αφορά τις συμφωνίες σύνδεσης και ελεύθερων συναλλαγών που διαπραγματεύεται η ΕΕ με τις περιφέρειες και τις χώρες της Λατινικής Αμερικής, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι ο σεβασμός των θεμελιωδών ανθρωπίνων, κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων πρέπει να θεωρηθεί ως απαραίτητη προϋπόθεση για την υπογραφή τέτοιων συμφωνιών από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την αναγνώριση μηχανισμών παρακολούθησης,

αξιολόγησης και διαβούλευσης για αυτές τις συμφωνίες με τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Ειδικότερα, καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει την ενσωμάτωση αυτών των αρχών στις διαπραγματεύσεις για τις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με την Κολομβία και το Περού. Η ΕΟΚΕ επιμένει στη διεξαγωγή πολιτικών διαλόγων σε βάθος εντός των θεσμικών οργάνων πριν την έναρξη, πολλώ δε μάλλον την κύρωση οιασδήποτε συμφωνίας, όπως υποσχέθηκε ο αρμόδιος Επίτροπος de Gucht, και ζητά τη συμμετοχή της ΕΟΚΕ και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε αυτές τις συζητήσεις.

2. Θετικό ισοζύγιο στις σχέσεις ΕΕ-Λατινικής Αμερικής

2.1 Η έκτη διάσκεψη κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής (ΛΑΚ) θα εκτυλιχθεί σε μια συγκυρία, ευρωπαϊκή, λατινοαμερικανική και παγκόσμια, πολύ διαφορετική από εκείνη που επικρατούσε όταν πραγματοποιήθηκαν τα πρώτα βήματα για τη θεμελίωση της ευρω-λατινοαμερικανικής στρατηγικής σύνδεσης, στη Διάσκεψη του Ρίο το 1999 ⁽¹⁾.

2.2 Οι σχέσεις μεταξύ ΕΕ και Λατινικής Αμερικής (ΛΑ) έχουν διανύσει ήδη μια μακρά πορεία άνω των τριάντα ετών, που ξεκίνησε με τη δρομολόγηση του κοινοβουλευτικού διαλόγου ΕΚ-Parlantino στη δεκαετία του '70, τη Διαδικασία του Σαν Χοσέ και το διάλογο ΕΕ-Ομάδα του Ρίο. Παρότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα προτιμούσαν να είχε σημειωθεί μεγαλύτερη πρόοδος, να είχαν ήδη υπογραφεί εδώ και χρόνια ορισμένες Συμφωνίες Σύνδεσης όπως, επίσης, τα συμπεράσματα των διασκέψεων κορυφής να είχαν εφαρμοστεί καλύτερα στην πράξη—ωστόσο είναι γεγονός ότι ο απολογισμός των μέχρι στιγμής πεπραγμένων είναι ιδιαίτερα θετικός. Κατά τη δεκαετία του '80, η σχέση αυτή ανταποκρίθηκε στις επιταγές της ειρήνης και της δημοκρατίας και υλοποιήθηκε στην πράξη με την καιρία συμβολή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην ειρηνευτική διαδικασία στην Κεντρική Αμερική. Πρόσφατα, η ΕΕ προώθησε την περιφερειακή ολοκλήρωση και τη διπεριφερειακή στρατηγική εταιρική σχέση, με ιδιαίτερη επικέντρωση στην κάθε υποπεριφέρεια, καθώς και στη διαχείριση κοινών προκλήσεων που απορρέουν από την παγκοσμιοποίηση, όπως οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι, η ενέργεια, η επισιτιστική ασφάλεια, οι μεταναστευτικές και η ανταπόκριση στην χρηματοοικονομική κρίση. Ο στόχος της πολιτικής κοινωνικής συνοχής και παροχής περιφερειακών και διεθνών δημόσιων αγαθών ενσωματώθηκε στην περιφερειακή ατζέντα. Επίσης, η διπεριφερειακή σχέση είχε αντίκτυπο στην παγκόσμια διακυβέρνηση, μέσα από την υπέρσπιση ενός αποτελεσματικού πολυμερούς συστήματος. Όπως επισημαίνεται στην τελευταία Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ⁽²⁾, τέθηκαν σε εφαρμογή συγκεκριμένα μέσα, αρχής γενομένης από τις ίδιες τις διασκέψεις κορυφής και βήματα προς ένα πλέγμα Συμφωνιών Σύνδεσης, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών του τύπου που έχουν συναφθεί με τη Χιλή και το Μεξικό. Επίσης, έχουν τεθεί σε ισχύ στρατηγικές εταιρικές σχέσεις με τη Βραζιλία και το Μεξικό. Έχουν εφαρμοστεί μέσα για τη στήριξη τομεακών πολιτικών όπως το πρόγραμμα EUROsociAL, το EuroLima και άλλα στον τομέα της εκπαίδευσης. Επιπλέον, συστάθηκε η Κοινοβουλευτική

Συνέλευση Ευρωπαϊκής Ένωσης – Λατινικής Αμερικής (EuroLat). Η ΕΕ εξακολουθεί να αποτελεί τον μεγαλύτερο επενδυτή στην περιοχή, τον δεύτερο κατά σειρά εμπορικό εταίρο και τον μεγαλύτερο χορηγό αναπτυξιακής βοήθειας.

2.3 Στο πεδίο της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ), έχει διαμορφωθεί ένα δίκτυο σχέσεων με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στις υπο-περιφέρειες της Λατινικής Αμερικής, έχει προσφερθεί αποτελεσματική συμβολή για τον καλύτερο συντονισμό μεταξύ των διαφόρων τομέων—επιχειρηματικού, συνδικαλιστικού, τρίτου τομέα—των δύο ηπείρων, έχει βελτιωθεί η συνεργασία με τα περιφερειακά κοινοβούλια και η ΕΟΚΕ έχει αποκτήσει καθεστώς παρατηρητή στην EuroLat, με την οποία έχει υπογραφεί Πρωτόκολλο Συνεργασίας και είναι ανοιχτό στην ένταξη των ομολόγων οργανισμών στη Λατινική Αμερική. Σύμφωνα με τη Στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-Βραζιλία, έχει συσταθεί στρογγυλή τράπεζα ΕΕ-Βραζιλίας συνδέοντας την ΕΟΚΕ με το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο της Βραζιλίας (CDES). Η ΕΟΚΕ έχει συμβάλει στην ενίσχυση των θεσμών συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στις υποπεριφερειακές διαδικασίες ολοκλήρωσης στη Λατινική Αμερική, ενώ έχουν σημειωθεί βήματα, αν και όχι ακόμη ικανοποιητικά, όσον αφορά τη συμμετοχή της ΟΚΠ στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης, την αναγνώριση της αρχής της θεσμοθέτησης μηχανισμών παρακολούθησης και διαβούλευσης στις Συμφωνίες Σύνδεσης, και την εισαγωγή στις Συμφωνίες αυτές μιας κοινωνικής, εργασιακής και περιβαλλοντικής πτυχής.

3. Προς ένα ποιοτικό βήμα στην διπεριφερειακή στρατηγική εταιρική σχέση

3.1 Η νέα πολιτική συγκυρία χαρακτηρίζεται σήμερα από την παγκόσμια οικονομική κρίση, την περιβαλλοντική πρόκληση, την οικονομική άνοδο της Ασίας, την παράλυση των διαπραγματεύσεων στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), τις αυξημένες μεταναστευτικές ροές, την εντατικοποίηση όλων των πτυχών στις σχέσεις Βορρά-Νότου και την εμφάνιση νέων φόρουμ διακυβέρνησης σε παγκόσμιο επίπεδο, για παράδειγμα, Ομάδα των 20 (G-20) και BRIC (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα). Στο πλαίσιο αυτό, οι αναπτυσσόμενες χώρες αποκτούν πιο πρωταγωνιστικό ρόλο, ο οποίος θα πρέπει να επεκταθεί και σε άλλους θεσμούς όπως τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ⁽³⁾ ή τους οργανισμούς του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών. Όλα αυτά καθιστούν απαραίτητο τον εκσυγχρονισμό της ατζέντας των σχέσεων ΕΕ-Λατινικής Αμερικής και την καθιέρωση πιο εξειδικευμένων και λειτουργικών μηχανισμών για την ανάπτυξη των συμπερασμάτων των διασκέψεων κορυφής και όλων των τομέων των διμερών σχέσεων.

3.2 Παράλληλα, νέα σχέδια ενοποίησης εμφανίζονται στη Λατινική Αμερική (όπως στην περίπτωση της Ένωσης των Εθνών της Νότιας Αμερικής (Unión de Naciones Suramericanas – UNASUR), τα οποία δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην πολιτική διάσταση και στη διάσταση της ασφάλειας και της άμυνας, στις υποδομές, στον συντονισμό ενεργειακών ή δημοσιονομικών πολιτικών. Εξάλλου, η αυξανόμενη ανάγκη για μια πολιτική συνεργασίας στον διεθνή χώρο, η οποία αναδείχθηκε ιδιαίτερα με την κρίση, εντείνει τη σημασία των μη εμπορικών ζητημάτων—περιβαλλοντικοί κίνδυνοι, ενέργεια, επισιτιστική ασφάλεια και ασφάλεια των τροφίμων, μεταναστευση, φτώχεια και ανισότητα, διεθνής χρηματοπιστωτική σταθερότητα—στην διπεριφερειακή ατζέντα.

⁽¹⁾ Οι διασκέψεις κορυφής που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα είναι οι ακόλουθες: Ρίο ντε Τζανέιρο 1999, Μαδρίτη 2002, Μεξικό 2004, Βιέννη 2006 και Λίμα 2008

⁽²⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο - Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Λατινική Αμερική: Εταιρική σχέση μεταξύ παγκόσμιων παραγόντων COM(2009) 495/3

⁽³⁾ Βλ. τις συστάσεις που διατυπώνει η ΕΟΚΕ στο «Πρόγραμμα για την Ευρώπη»: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να λάβει υπόψη τις ακόλουθες προτάσεις: [...] Την ανάληψη δράσεων υπέρ της αύξησης των αρμοδιοτήτων των αναπτυσσόμενων χωρών στους διεθνείς οργανισμούς, ιδίως στα πλαίσια του FMI και της Παγκόσμιας Τράπεζας» (18.3).

3.3 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η νέα φάση απαιτεί την ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου καθώς και μια ανανεωμένη ατζέντα που να επικεντρώνεται τόσο στις κοινές πτυχές της αλληλεξάρτησης όσο και στα ζητήματα που απαιτούν μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό διεθνούς ρύθμισης, όπως το περιβάλλον, η μετανάστευση, η αύξηση των ανισορροπιών, η ειρήνη και η ασφάλεια. Προς τούτο, απαιτείται η θέσπιση κοινών σχεδίων για την αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, και η τόνωση της συνεργασίας σε θέματα που αφορούν την κλιματική αλλαγή και τις αρνητικές επιπτώσεις της, η αλλαγή του ενεργειακού προτύπου, η έρευνα και ανάπτυξη και η διεθνή διακυβέρνηση. Παράλληλα, υπάρχει συνεχής ανάγκη να διατηρηθούν οι παραδοσιακοί στόχοι της διπεριφερειακής σχέσης, όπως η προώθηση της κοινωνικής συνοχής και η περιφερειακή ολοκλήρωση. Ακόμη, πρέπει να εντατικοποιηθούν και να προσαρμοστούν κατάλληλα τα προγράμματα συνεργασίας και να δοθεί μια νέα ώθηση για την επίτευξη των Συμφωνιών Σύνδεσης που βρίσκονται υπό διαπραγμάτευση, με την εισαγωγή, προς τον σκοπό αυτόν, μηχανισμών που θα λαμβάνουν περισσότερο υπόψη τις ασυμμετρίες και θα εξασφαλίζουν καλύτερα την κοινωνική συνοχή. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ θεωρεί θετική – αν και επιδέχεται βελτίωση – την αναγγελία της Επιτροπής για τη δημιουργία Επενδυτικής Διευκόλυνσης για τη Λατινική Αμερική (ΕΔ-ΛΑ) η οποία θα προωθήσει την περιφερειακή ολοκλήρωση και διασύνδεση καθώς και την εφαρμογή των τομεακών πολιτικών αλλά και θα ενισχύσει την πτυχή της κοινωνικής συνοχής στις Συμφωνίες – σε συνδυασμό και με άλλα μέτρα οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα – και θα ενισχύσει πρωτοβουλίες σύστασης ταμείων συνοχής, όπως το ταμείο διαρθρωτικής σύγκλισης της Mercosur (FO-CEM) ή το σχεδιαζόμενο Ταμείο Σύγκλισης με βάση τη σύμβαση τελωνειακής ένωσης που θεσπίστηκε από την Κεντρική Αμερική το 2007.

4. Προς μια στενότερη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στους στόχους και στα προγράμματα της Στρατηγικής εταιρικής σχέσης

4.1 Με βάση την ίδια την εμπειρία από την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ενίσχυση της διπεριφερειακής στρατηγικής σύνδεσης και των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών στόχων της απαιτεί τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, κατά τρόπο πολύ πιο αποφασιστικό, συγκροτημένο και αποτελεσματικό. Καθοριστικό στοιχείο είναι η κοινωνική συμμετοχή προκειμένου να καταστούν οι σχέσεις πιο ανοιχτές, πιο γνωστές και διαφανείς, να προωθηθεί ένα εντονότερο αίσθημα συμμετοχής των διαφόρων κοινωνιών στις σχέσεις αυτές και να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των μέτρων που θα συμφωνηθούν από κοινού. Οι σχέσεις ΕΕ-ΛΑΚ δημιουργήθηκαν πριν από τριάντα και πλέον έτη χάρη στους δεσμούς που διαμόρφωσαν τα πολιτικά κινήματα και οι κοινωνικές οργανώσεις. Γι αυτόν ακριβώς το λόγο, η αναζωογόνηση του διπεριφερειακού διαλόγου δεν εξαρτάται μόνο από την ενσωμάτωση νέων ζητημάτων στο πρόγραμμα ή από την αύξηση της ευελιξίας και της αποτελεσματικότητας αυτού, αλλά και από την προσφορά στους διάφορους φορείς και τομείς της δυνατότητας να συμμετάσχουν στο διάλογο.

4.2 Πράγματι, για να δοθεί ώθηση και ηθικό έρεισμα στις διαδικασίες περιφερειακής ολοκλήρωσης, καθοριστική σημασία έχει η συμβολή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών από τη βάση προς την κορυφή. Ομοίως, η εφαρμογή δημόσιων πολιτικών υπέρ της κοινωνικής συνοχής προϋποθέτει τη δημιουργία συμμετοχικών κοινωνικών δομών καθώς και την ενίσχυσή τους. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή, κατά την ανανέωση του προγράμματος EUROsociAL, να προβλεφθεί πρόγραμμα ενίσχυσης των οργανώσεων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των θεσμών και οργανισμών που την αντιπροσωπεύουν σε επίπεδο ΕΕ και ΛΑ αντίστοιχα.

4.3 Η ΕΟΚΕ στηρίζει απόλυτα το στόχο της διπεριφερειακής στρατηγικής εταιρικής σχέσης για ένα ακριβέστερο και λειτουργικότερο πρόγραμμα δράσης με ευκολότερη παρακολούθηση και αξιολόγηση. Για να είναι όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικό, απαραίτητη προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, είναι να ρυθμιστεί η συμμετοχή των διαφόρων οργανώσεων που εκπροσωπούν την ΟΚΠ της ΛΑΚ και της ΕΕ: Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβουλευτικό Φόρουμ της Mercosur, Συμβουλευτική επιτροπή του συστήματος ολοκλήρωσης της Κεντρικής Αμερικής, Εργοδοτικό Συμβουλευτικό Συμβούλιο της Κοινότητας των Άνδων και Εργατικό Συμβουλευτικό Συμβούλιο της Κοινότητας των Άνδων, Συμβουλευτικό Συμβούλιο των αυτοχθόνων πληθυσμών της Κοινότητας των Άνδων και Ομάδα εργασίας της Κοινότητας των Άνδων για τα δικαιώματα των καταναλωτών, καθώς και άλλοι οργανισμοί που ενδέχεται να διαμορφωθούν στην Χιλή και το Μεξικό και η ίδια η ΕΟΚΕ. Όλοι αυτοί οι φορείς μπορούν να συμβάλλουν θετικά στην διαμόρφωση των πολιτικών που θα υιοθετηθούν κατά τη διάσκεψη κορυφής και θα συμπεριληφθούν στην διπεριφερειακή ατζέντα, όπως λ.χ. οι πολιτικές που αφορούν την κοινωνική συνοχή, την κλιματική αλλαγή, την καινοτομία, την μετανάστευση και την αξιοπρεπή εργασία κλπ. Η ΕΟΚΕ ευχαρίστως θα συμβάλει στη σύσταση ενός διπεριφερειακού συντονιστικού μηχανισμού των οργανώσεων που εκπροσωπούν την ΟΚΠ, προκειμένου να προωθηθούν οι συμβολές για τα διαστήματα που μεσολαβούν μεταξύ των συνόδων κορυφής ΕΕ και Λατινικής Αμερικής.

4.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την αναγγελθείσα σύσταση ενός Ιδρύματος ΕΕ-ΛΑΚ, στο οποίο θα ανατεθεί η προετοιμασία και παρακολούθηση και, ενδεχομένως, η εκτέλεση των εντολών των διασκέψεων κορυφής· επίσης, θεωρεί ότι η αρμοδιότητα οργάνωσης και η συμμετοχή των διαφόρων φορέων στο Ίδρυμα μπορεί να αποδειχθεί πολύ θετική. Ως ο πλέον αντιπροσωπευτικός φορέας της ευρωπαϊκής οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, η ΕΟΚΕ ζητά να συμμετάσχει στο μελλοντικό διοικητικό συμβούλιο του Ιδρύματος.

4.5 Όπως έχει ζητηθεί και σε όλες τις προηγούμενες διασκέψεις κορυφής, η συμμετοχή της ΟΚΠ θα πρέπει, επίσης, να αντικατοπτρίζεται στις Συμφωνίες Σύνδεσης, χάρη στη δημιουργία Μικτών Συμβουλευτικών Επιτροπών στα πλαίσια αυτών, στην εισαγωγή στις Συμφωνίες μιας κοινωνικής, εργασιακής και περιβαλλοντικής πτυχής και στην ενεργό συμμετοχή και διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών στο πλαίσιο των αξιολογήσεων του αντικτύπου των Συμφωνιών.

4.6 Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης να προβλεφθεί η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και των δύο πλευρών στη Στρατηγική Σύνδεση μεταξύ ΕΕ και Μεξικού, όπως προβλέπεται για στη στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ- Βραζιλίας με τη σύσταση Στρογγυλής Τραπέζης στην οποία συμμετέχουν οι σχετικές αντιπροσωπευτικές οργανώσεις.

4.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, για να ενσωματωθεί αποτελεσματικά η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών στην διπεριφερειακή στρατηγική εταιρική σχέση, χρειάζεται να αναπτυχθεί περαιτέρω το έργο της με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση ΕΕ- Λατινικής Αμερικής (EuroLat). Για το σκοπό αυτό, θα διαμορφώσει ένα αποτελεσματικό σύστημα επικοινωνίας με τη Συνέλευση και, ως ο οργανισμός με το καθεστώς παρατηρητή στην EuroLat, θα μεταφέρει τη συμβολή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά ζητήματα που εξετάζονται και συμφωνούνται από τη Συνέλευση. Η θέσπιση του διπεριφερειακού συντονιστικού μηχανισμού που αναφέρθηκε στο σημείο 4.3 ανωτέρω θα συμβάλει σημαντικά στο σκοπό αυτό.

4.8 Παράλληλα, η ΕΟΚΕ ζητά την πιο ενεργό συμμετοχή των κοινωνικο-επαγγελματικών οργανώσεων κατά τον καθορισμό και την ανάπτυξη της δεύτερης φάσης του προγράμματος EUROsociAL. Πιστεύει δε ότι η ίδια θα μπορέσει να συμβάλει αποτελεσματικότερα στο Φόρουμ Κοινωνικής Συνοχής, εάν ενταχθεί περισσότερο στην προετοιμασία και την ανάπτυξη του.

5. Κοινωνικοοικονομικές πτυχές των σχέσεων ΕΕ-Λατινικής Αμερικής

5.1 Η μεταναστευτική πολιτική ΛΑ-ΕΕ

5.1.1 Οι εντεινόμενες μεταναστευτικές ροές από τη Λατινική Αμερική προς την Ευρώπη καθιστούν απαραίτητο τον διάλογο μεταξύ ΕΕ και Λατινικής Αμερικής και τη μετανάστευση ως κύριο θέμα της διπεριφερειακής ατζέντας. Ο διάλογος πρέπει να οδηγήσει σε συμφωνίες που να προωθούν την ανάπτυξη προληπτικών πολιτικών μετανάστευσης που να παρέχουν νόμιμες οδούς μετανάστευσης καθώς και την προώθηση κατάλληλων πολιτικών ενσωμάτωσης. Κατά συνέπεια, πρέπει να διασφαλιστεί τα θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών, ιδίως των εργατικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Χρειάζονται συμφωνίες όσον αφορά την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων. Η προσωρινή μετανάστευση και οι διαδικασίες οικογενειακής επανένωσης για μετανάστες εργαζόμενους στην Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να απλουστευθούν. Επίσης, πρέπει να συναφθούν συμφωνίες για την προώθηση του δικαιώματος πολιτικής συμμετοχής των μεταναστών.

5.1.2 Παράλληλα, πρέπει να διασφαλισθεί ισότιμη μεταχείριση στους μετανάστες από την ΕΕ προς τις χώρες της ΛΑΚ. Ως προς το ζήτημα των μεταναστευτικών ροών, προσωρινών (αποσπασμένοι εργαζόμενοι) ή μόνιμων (παράδοσιακή μετανάστευση), πρέπει να εξευρεθούν λύσεις ούτως ώστε οι προσωρινά αποσπασμένοι εργαζόμενοι της ΕΕ στην Λατινική Αμερική και αντιστρόφως, στα πλαίσια παροχής υπηρεσιών ή επιχειρηματικών επενδύσεων, να μην υπόκεινται σε διπλή καταβολή ασφαλιστικών εισφορών, τόσο στην χώρα προέλευσης όσο και στη χώρα αποστολής. Η διπλή καταβολή εισφορών θα μπορούσε να αποφευχθεί με τη δημιουργία διμερών μηχανισμών που θα ρυθμίζουν το ενιαίο της εφαρμοστέας νομοθεσίας.

5.1.3 Όσον αφορά την πιο «παράδοσιακή» μετανάστευση, επιτακτική ανάγκη αποτελεί η ρύθμιση της εξαγωγιμότητας του δικαιώματος παροχών, ιδίως δε των συντάξεων. Η αποδοχή ή θέσπιση τέτοιων μηχανισμών μεταφοράς δικαιωμάτων, αντίστοιχων με εκείνων που υφίστανται σε άλλους τομείς, τόσο εκ μέρους της ΕΕ όσο και της ΛΑ, θα συνιστούσε εμπλουτισμό των θεσμικών σχέσεων και θα διευκόλυνε την κατάσταση των μεταναστών εργαζομένων, οι οποίοι, στο τέρμα του επαγγελματικού τους βίου, θα μπορούσαν να επιστρέψουν στη χώρα τους με την αποκτηθείσα σύνταξη, καρπό της εργασίας και των εισφορών τους.

5.1.4 Για να μην ξαναγκάζονται οι διακινούμενοι εργαζόμενοι σε σύντομη διάρκεια οικογενειακή επανένωση, θα μπορούσε να προβλεφθεί η αναγνώριση οικογενειακών παροχών στις περιπτώσεις στις οποίες ένας εργαζόμενος ασκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα σε ένα κράτος ενώ η οικογένειά του διαμένει σε άλλο. Αυτό θα επέτρεπε τη μεταφορά των δικαιωμάτων αντί της μετακίνησης των οικογενειών, με τα επακόλουθα οφέλη για όλες τις πλευρές. Επί του προκειμένου, ως πρώτη κατεύθυνση δράσης, θα μπορούσε να υπάρξει

μέριμα ώστε, στις Συμφωνίες Σύνδεσης της ΕΕ με χώρες της ΛΑ, υφιστάμενες ή υπό διαπραγμάτευση, να περιληφθούν ρήτρες κοινωνικής ασφάλισης ανάλογες με εκείνες που προβλέπονται στις ευρωμεσογειακές συμφωνίες (4). Τέλος, εφόσον υφίστανται ήδη η πολυμερής ιβηροαμερικανική συμφωνία κοινωνικής ασφάλειας (5) και ο κανονισμός αριθ. 883/2004, θα μπορούσε να εξεταστεί η δυνατότητα συντονισμού των δύο αυτών μηχανισμών, προς όφελος εργαζομένων και επιχειρήσεων. Αυτό θα συνέβαλε στη βελτίωση των οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων μεταξύ ΕΕ και Λατινικής Αμερικής.

5.1.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι έχει καίρια σημασία να περιληφθεί στις προτεραιότητες δράσης του μελλοντικού προγράμματος EUROsociAL II το ζήτημα της μετανάστευσης μεταξύ ΕΕ και Λατινικής Αμερικής. Τάσσεται, εξάλλου, υπέρ της εφαρμογής της πρότασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να συσταθεί διπεριφερειακό παρατηρητήριο των μεταναστεύσεων.

5.2 Κοινωνική συνοχή

5.2.1 Η ευρωπαϊκή εμπειρία έχει δείξει ότι για την επίτευξη κοινωνικής συνοχής, πέρα από την ύπαρξη των διαρθρωτικών ταμείων, απαιτείται συνολική και συνεκτική επικέντρωση που να ενσωματώνει ένα σύνολο πολιτικών που εκτείνονται από την μακροοικονομική σταθερότητα έως την καταπολέμηση των διακρίσεων. Η συνοχή εξαρτάται κυρίως από εθνικές πολιτικές και πόρους. Συνεπώς, η Λατινική Αμερική οφείλει να επικεντρωθεί περισσότερο στις εσωτερικές πολιτικές: φορολογική πολιτική και κοινωνική προστασία που να προωθούν ενεργά την ανταγωνιστικότητα και την αξιοπρεπή απασχόληση.

5.2.2 Η προώθηση της κοινωνικής συνοχής στις διαδικασίες διπεριφερειακής ολοκλήρωσης απαιτεί με τη σειρά της την αναθεώρηση ενός συνόλου μέτρων. Τούτα εκτείνονται από την αναγνώριση των ασύμμετρων καταστάσεων που ισχύουν σε διάφορες χώρες και περιφέρειες έως τις δράσεις που αφορούν τις υποδομές, τα ταμεία συνοχής, τη νομοθετική εναρμόνιση, τις κανονιστικές πολιτικές, τους αποτελεσματικούς μηχανισμούς επίλυσης των συρράξεων, τις πολιτικές εναρμόνισης της εργατικής νομοθεσίας, την κοινή διαχείριση της μετανάστευσης, τις βιομηχανικές πολιτικές και τη στήριξη στις πολιτικές για τους παραγωγικούς τομείς. Πέρα όμως από την καθαρά θεσμική εστίαση, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διπεριφερειακή συνεργασία πρέπει να προχωρήσει όσον αφορά τον τομεακό διάλογο και να αναπτύξει ένα σχέδιο διπεριφερειακής δράσης που να δημιουργεί δυναμικές ολοκλήρωσης και να συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική σύγκλιση στην περιοχή χάρη στην αντιμετώπιση των εσωτερικών ασυμμετριών μεταξύ των χωρών και περιφερειών.

5.2.3 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η ισχυρή ώθηση ενός δημοκρατικού πλαισίου εργασιακών σχέσεων, η επέκταση της αξιοπρεπούς απασχόλησης, η εξάλειψη της παραοικονομίας, η κοινωνική προστασία, οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας και ο κοινωνικός διάλογος αποτελούν κίριους παράγοντες της κοινωνικής συνοχής. Συνεπώς, ζητεί το EUROsociAL II να συμπεριλάβει τους κοινωνικούς εταίρους, αφενός, στην αξιολόγηση του αντικτύπου στον τομέα της δράσης του αρχικού EUROsociAL και, αφετέρου, στην διαμόρφωση και διαχείριση του προγράμματος που θα το αντικαταστήσει.

(4) Απόφαση του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 24ης Ιανουαρίου 2000, για τη σύναψη της ευρωμεσογειακής συμφωνίας συνδέσεως μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και του Βασιλείου του Μαρόκου, αφετέρου (2000/204/ΕΚ, ΕΚΑΧ) – ΕΕ L 70, 18.3.2000, σελ. 1. Βλ. κυρίως άρθρα 64 έως 68.

(5) http://www.oiss.org/IMG/pdf/Convenio_2007_esp.pdf.

5.2.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι σημαντική προϋπόθεση για την κοινωνική συνοχή αποτελεί η αναγνώριση των δικαιωμάτων των ιθαγενών πληθυσμών, όπως θεσπίζονται στην Σύμβαση 169 της ΔΟΕ του 1989, σχετικά με τα δικαιώματα περί ιθαγενών και φυλετικών κοινοτήτων.

5.3 Συμφωνίες σύνδεσης

5.3.1 Προκειμένου να διευκολυνθούν οι τρέχουσες διαπραγματεύσεις για τις συμφωνίες σύνδεσης και να υπάρξει συμβολή στους διπεριφερειακούς στόχους της κοινωνικής συνοχής, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να ληφθούν επαρκώς υπόψη στις συμφωνίες (οι οποίες ενέχουν διαδικασίες εκτεταμένης οικονομικής ελευθέρωσης) τις υφιστάμενες ασυμμετρίες μεταξύ των ενδιαφερομένων περιφερειών της Λατινικής Αμερικής και της ΕΕ. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να χρησιμοποιηθούν εργαλεία όπως η αξιολόγηση της βιωσιμότητας (συμπεριλαμβανομένης της συνεχιζόμενης συμμετοχής της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στις μελέτες αντικτύπου), η αναγνώριση της αρχής της ειδικής και διαφοροποιημένης μεταχείρισης, η θέσπιση εξαιρέσεων και μεταβατικών περιόδων σε τομείς όπου τούτο είναι απαραίτητο, η διαφοροποιημένη προσέγγιση στην αναπτυξιακή συνεργασία και η ώθηση που δίνεται στα ταμεία σύγκλισης.

5.3.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι η ΕΕ πρέπει σημαντικό να συνεχίσει η ΕΕ την πολιτική στήριξης των διαδικασιών περιφερειακής ολοκλήρωσης στη Λατινική Αμερική. Θεωρεί, επίσης ότι τόσο οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις που έχουν δρομολογηθεί με ορισμένες χώρες, όσο και οι στρατηγικές εταιρικές σχέσεις που έχουν συναφθεί με άλλες χώρες πρέπει να συμβάλλουν στην επιτυχία των περιφερειακών συμφωνιών και στην ενίσχυση των διαδικασιών ολοκλήρωσης, και να συμπληρώσει τις διμερείς πρωτοβουλίες που έχουν δρομολογηθεί όσον αφορά το στρατηγικό διάλογο και τις εμπορικές συναλλαγές. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να εφαρμοστούν στρατηγική και μέτρα όπως αυτά που αναφέρονται στο σημείο 5. 2. 2. Για την ΕΟΚΕ, πρόκειται για την απαραίτητη βάση της διπεριφερειακής στρατηγικής εταιρικής σχέσης και ουσιαστική προϋπόθεση για να καταστούν η Ευρώπη και οι χώρες της Λατινικής Αμερικής παγκόσμιοι εταίροι στην πολυμερή διακυβέρνηση.

5.3.3 Η ΕΟΚΕ ζητεί να διαμορφωθούν και να τεθούν σε ισχύ οι διατάξεις της Συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ- Χιλής, οι οποίες αναφέρονται στην συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Για το σκοπό αυτό, ζητά να πραγματοποιείται διαβούλευση με την ΕΟΚΕ και με τους αντιπροσωπευτικούς φορείς της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της Χιλής. Επίσης, η ΕΟΚΕ ζητεί από το συμβούλιο σύνδεσης της συμφωνίας ΕΕ- Μεξικό τη θέσπιση μιας μικτής συμβουλευτικής επιτροπής η οποία θα παρακολουθεί και θα διαβουλεύεται με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών της εν λόγω συμφωνίας.

5.4 Συνεργασία

5.4.1 Τα τελευταία χρόνια, έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να προσαρμοστεί η αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ στις αλλαγές του αναπτυξιακού προγράμματος, συμπεριλαμβανομένων των πτυχών που επηρεάζουν τις χώρες μέσου εισοδήματος. Χωρίς τη μείωση της συνεχούς χρηματοδότησης από την ΕΕ κυρίως στις χώρες χαμηλού εισοδήματος της περιοχής, η ΕΕ θεωρεί ότι η συνεργασία πρέπει να διατηρηθεί με τις χώρες μέσου εισοδήματος και να προσανατολιστεί σε στρατηγικούς στόχους όπως η μακροοικονομική σταθερότητα, η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η οικοδόμηση θεσμικής ικανότητας,

η αποτελεσματικότητα των δημόσιων πολιτικών, οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις, η παραγωγική ικανότητα, οι επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο, η καινοτομία και η στήριξη στους κοινωνικούς φορείς οι οποίοι τούτοι προωθούν τις θεσμικές και νομοθετικές μεταβολές.

5.4.2 Η σύναψη συμφωνιών σύνδεσης θα απαιτήσει μεγαλύτερες προσπάθειες όσον αφορά την προσαρμογή των προγραμμάτων συνεργασίας έτσι ώστε να στηρίζουν πολιτικές για την μεταβολή της παραγωγής και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στην ικανότητα των ΜΜΕ, τη διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών και τη γεωγραφική σύνδεση με τις αγορές.

5.4.3 Παρομοίως, θα πρέπει να ενισχυθεί η εμπορική ικανότητα και να προωθηθεί η υιοθέτηση κοινών πολιτικών στο πλαίσιο περιφερειακών διαδικασιών ολοκλήρωσης, προκειμένου να ενισχυθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή και να μειωθούν οι εσωτερικές ασυμμετρίες. Ακόμη, η εκπαιδευτική, επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία μπορεί να προσφέρει στήριξη για μια μεταβολή στην παραγωγή και να βοηθήσει τις εθνικές πολιτικές έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας μέσω δημόσιων φορέων και προγραμμάτων παροχής κινήτρων για τον ιδιωτικό τομέα.

6. Καινοτομία, αναδιάρθρωση των παραγωγικών δομών και ανάπτυξη

6.1 Ενόψει της Έκτης Διάσκεψης Κορυφής ΕΕ-ΛΑΚ, οι κυβερνήσεις αποφάσισαν να εστιάσουν τους προβληματισμούς τους στην καινοτομία. Η καινοτομία συνιστά μία από τις κυριότερες, αν όχι την κυριότερη κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης, με καθοριστική σημασία για την προώθηση βιώσιμων και μακρόπνοων κύκλων ανάπτυξης και ευημερίας. Παρότι η βιομηχανία εξακολουθεί να κατέχει κεντρική θέση στην παραγωγή τεχνικής προόδου, η καινοτομία συναντάται σήμερα και σε άλλους παραγωγικούς κλάδους: υπηρεσίες, γεωργία και ενέργεια· συνεπώς, η σημασία της είναι θεμελιώδης για την αύξηση της παραγωγικότητας σε πολλά άλλα πεδία.

6.2 Η καινοτομία συνιστά επίσης καθοριστικό παράγοντα δύο σημαντικών τάσεων που χαρακτηρίζουν την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας: της ανάπτυξης μιας οικονομίας της γνώσης, αφενός, και της μετάβασης προς μια βιώσιμη οικονομία, αφετέρου. Στα πεδία αυτά, η διάρθρωση μεταξύ τοπικής και παγκόσμιας διάστασης της καινοτομίας αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση.

6.3 Η ΕΟΚΕ θα προτείνει στις ομόλογες οργανώσεις στη Λατινική Αμερική, κατά την έκτη συνάντηση κορυφής της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών ΛΑΚ-ΕΕ, να προβούν σε δήλωση σχετικά με τη σημασία της καινοτομίας για την αναδιάρθρωση των παραγωγικών δομών, την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή, καθώς και σχετικά με την κοινωνική διάσταση που είναι συμφυής με την καινοτομία, υπό τις διάφορες πτυχές της. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις διπεριφερειακές σχέσεις σε μια εποχή όπου στόχος τους είναι η δημιουργία ενός πλέγματος Συμφωνιών Σύνδεσης, που θα περιλαμβάνει ζώνες ελεύθερου εμπορίου. Οι φιλόδοξοι στόχοι οικονομικής ελευθέρωσης των Συμφωνιών αυτών, οι οποίες θεωρούνται ως «ΠΟΕ συν», επειδή προχωρούν πέρα από τα διαπραγματευθέντα στον οργανισμό αυτόν, ενδέχεται να απαιτήσουν σημαντικές δαπάνες προσαρμογής, που θα χρειαστεί να αντιμετωπιστούν με ενεργούς πολιτικές για την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών δομών και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Στις πολιτικές αυτές, ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο θα πρέπει να διαδραματίσει η θέσπιση εθνικών συστημάτων έρευνας, καινοτομίας και ανάπτυξης.

6.4 Εξέχουσα θέση κατέχει η πτυχή της μεταφοράς τεχνολογίας, λόγω του καθοριστικού της ρόλου στις διαδικασίες καινοτομίας. Οι υψηλές απαιτήσεις των Συμφωνιών Σύνδεσης σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ενδέχεται να λειτουργήσουν ως κίνητρο ή εγγύηση για την μεταφορά τεχνολογίας εκ μέρους των Ευρωπαίων επενδυτών, παράλληλα όμως, μπορεί να αποτελέσουν και εμπόδιο στη δημιουργία ή τη μεταφορά τεχνολογίας και στην καινοτομία, όπως έχουν επισημάνει ορισμένες κυβερνήσεις της περιοχής. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικότερο οι Συμφωνίες αυτές να χαρακτηρίζονται από αυξημένη ευελιξία και από συστήματα που θα αναγνωρίζουν τις μεγάλες ασυμμετρίες μεταξύ των δύο περιφερειών στο πεδίο αυτό, και να προβλέπουν, προς τούτο, όπως προαναφέρεται, την αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ.

6.5 Σε θέματα έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας (E&A&K), η ΕΕ διαθέτει ήδη πολλούς μηχανισμούς συνεργασίας με την Λατινική Αμερική και την Καραϊβική. Αρκεί να αναφερθούν, ειδικότερα, εκείνοι που απορρέουν από το 7ο πρόγραμμα πλαίσιο και από τις συμφωνίες τεχνολογικής συνεργασίας που έχουν συναφθεί με τις χώρες της περιοχής που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη σχετική ανάπτυξη, καθώς και τα προγράμματα υποτροφιών και διπεριφερειακής ακαδημαϊκής συνεργασίας (ALBAN, ALFA), αλλά και εκείνα που διαχειρίζεται η Διεύθυνση Εκπαίδευσης της Επιτροπής. Ωστόσο, μέχρι στιγμής, δεν υφίσταται μια ολοκληρωμένη στρατηγική που να συγκεντρώνει όλους αυτούς τους μηχανισμούς και να τους συσχετίζει με τους στόχους της διπεριφερειακής σύνδεσης. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη να ξεπεραστεί ο σημερινός διασκορπισμός των μέσων, κυρίως εντός της Επιτροπής, και να εξασφαλιστεί ότι όλα μαζί θα συμβάλλουν στην ενίσχυση των εθνικών ικανοτήτων E&A&K. Επί του προκειμένου, αξίζει να υπενθυμίσουμε τη σημασία της οικοδόμησης ενός κοινού χώρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έρευνας ΕΕ-ΛΑΚ ως συστατικού στοιχείου της διπεριφερειακής στρατηγικής σύνδεσης, καθώς και μιας ατζέντας για την καινοτομία και την ανάπτυξη μεταξύ των δύο περιφερειών. Η εκπαιδευτική, επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία είναι ικανή να υποστηρίξει την αναδιάρθρωση των παραγωγικών δομών και να στηρίξει εθνικές πολιτικές E&A&K.

6.6 Η καινοτομία καλύπτει επίσης πολλά άλλα πεδία βαρύνουσας σημασίας για την διπεριφερειακή σύνδεση, όπως βελτίωση του επιπέδου και της ποιότητας διαβίωσης λόγω της επίδρασης της, λόγω χάρη, στην αύξηση της παραγωγικότητας στην παραγωγή τροφίμων, συμβάλλοντας έτσι στην επάρκεια τροφίμων. Ένας άλλος τρόπος είναι μέσω της εφαρμογής καινοτόμων μεθοδολογιών, τεχνικών και νέων προϊόντων και υπηρεσιών σε τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η κοινωνική πρόνοια. Τούτο διευκολύνει κάποιες μερίδες του πληθυσμού στην πρόσβαση σε αυτές υπηρεσίες και συμβάλλει στην εξάλειψη των διακρίσεων, όπως εκείνες που προκαλούνται με τη χρήση τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφοριών. Ακόμη, οι νέες τεχνολογίες για την παραγωγή ανανεώσιμων μορφών ενέργειας και για τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και τη μείωση της ρύπανσης από τις ορυκτές πηγές ενέργειας, καθώς και οι τεχνολογίες που σχετίζονται με την επίλυση των προβλημάτων πρόσβασης σε πόσιμο νερό και με την απερίμωση των εδαφών, αποτελούν πρόσθετα παραδείγματα που καταδεικνύουν τη σημασία της καινοτομίας για τη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης των πολιτών.

6.7 Οι τρεις πυλώνες στους οποίους θεμελιώνεται η καινοτομία είναι, κατά κοινή αποδοχή, η γνώση, οι θεσμικές δομές και οι επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, οι κύριοι πρωτεργάτες της διαδικασίας της καινοτομίας είναι, σε γενικές γραμμές, τα πανεπιστήμια, οι δημόσιοι οργανισμοί και τα παραγωγικά κέντρα. Ωστόσο, η

καινοτομία μπορεί να προκύψει από γνώση διαφόρων ειδών: επιστημονική, τεχνολογική, πατροπαράδοτη ή συσσωρευμένη (οι ντόπιοι που γνωρίζουν τις ιδιότητες των φυτών, ή οι ειδικευμένοι εργαζόμενοι μιας επιχείρησης, λόγω χάρη). Ομοίως, η αναφορά σε θεσμικές δομές (εκτός εκείνων της αγοράς), παραπέμπει συνήθως στις δημόσιες υπηρεσίες ή άλλους δημόσιους φορείς· επίσης σημαντικές όμως για την προώθηση της καινοτομίας είναι και άλλες θεσμικές δομές, όπως εκείνες που ρυθμίζουν τις εργασιακές σχέσεις. Τέλος, η καινοτομία δεν σχετίζεται αποκλειστικά με τον παραγωγικό τομέα και τις επιχειρήσεις, αλλά και με τον κοινωνικό τομέα (υγεία, παιδεία, στέγαση, άμυνα, δικαιοσύνη, ασφάλεια) ή τον περιβαλλοντικό (ύδατα, εδάφη, βιοποικιλότητα, αποδάσωση κλπ.).

6.8 Ως προς τη θεωρητική ανάλυση, αναγνωρίζεται η ανάγκη να προσεγγιστεί η καινοτομία από μια σφαιρική κοινωνική άποψη, θεωρούμενη έως ένα ενιαίο σύστημα που επηρεάζει την κοινωνία στο σύνολό της, διαμέσου όλων των τομέων, και περιλαμβάνει μια σειρά από πτυχές από την καθαρά επιστημονική ή τεχνολογική, έως την κοινωνική και θεσμική. Οι κοινωνικοπολιτιστικές και οργανωτικές πτυχές της καινοτομίας λαμβάνονται ήδη υπόψη από τη δεκαετία του 90 και μετά, ενώ πριν δεν λαμβάνονταν σχεδόν καθόλου υπόψη. Από ιστορική άποψη, η τεχνολογική καινοτομία συνδέεται στενά με την κοινωνική καινοτομία ή με την κοινωνική διάσταση της καινοτομίας και αντιστρόφως. Ο σύνδεσμος μεταξύ κοινωνικής καινοτομίας και οικονομικής ανάπτυξης είναι προφανής. Η κοινωνική διάσταση της καινοτομίας μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί τα κατέχει καίρια σημασία, ιδίως τα πλαίσια μιας διαρθρωτικής ανάπτυξης που βρίσκεται ακόμη στα σπάργανα.

6.9 Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό της καινοτομίας είναι η ικανότητά της να δημιουργεί ένα κοινωνικό ιστό με τη διαμόρφωση κοινωνικών δεσμών μεταξύ των ατόμων, των ομάδων και των θεσμών με βάση την συναίνεση (το κοινό καλό, το κοινό συμφέρον, το μέλλον όλων κ.τ.λ.) καθώς και θεσμών που μπορούν να διαμορφώσουν ένα κοινωνικό περιβάλλον που ευνοεί την εισαγωγή, αφομοίωση και διάδοση της καινοτομίας.

6.10 Ωστόσο, δεν πρέπει να λησμονείται ότι κοινωνικοί φραγμοί όπως η φτώχεια, εμποδίζουν τις διαδικασίες καινοτομίας. Τούτο οφείλεται, πρώτον, ότι περιορίζουν την αφομοίωση των αυξήσεων της παραγωγής που προκύπτουν από την καινοτομία, λόγω της απουσίας ζήτησης για οικονομικούς λόγους. Και, δεύτερον, λόγω της έλλειψης ανθρώπινου κεφαλαίου ικανό να προωθήσει και να εφαρμόσει τις διαδικασίες καινοτομίας.

6.11 Επιπλέον, η καινοτομία είναι αποτέλεσμα μιας περίπλοκης σειράς σχέσεων μεταξύ παραγόντων που δημιουργούν, διανέμουν και εφαρμόζουν διάφορους τύπους γνώσης. Σε πολλές περιπτώσεις, όπως στους βιομηχανικούς και αναπτυξιακούς συνεργατικούς σχηματισμούς, η καινοτομία απαιτεί ισχυρή περιφερειακή και τοπική ώθηση η οποία είναι ανέφικτη χωρίς τη συμμετοχή οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Η καινοτομία προϋποθέτει μια βαθιά πολιτιστική μεταβολή η οποία να την τοποθετεί στο επίκεντρο των οικονομικών και κοινωνικών στρατηγικών. Σε επίπεδο επιχείρησης, η καινοτομία απαιτεί δαπανηρές, μακροπρόθεσμες επενδύσεις. Απαιτεί κοινωνική αποδοχή των μεταβολών καθώς και συστήματα εργασιακών σχέσεων που να βασίζονται στις διαπραγματεύσεις και τη συναίνεση, σε συνδυασμό με μια πολιτική κατάρτισης του ανθρώπινου κεφαλαίου σε όλα τα στάδια και επίπεδα, όπως η επαγγελματική κατάρτιση και η δια βίου μάθηση.

6.12 Για τους σκοπούς της παρούσας γνωμοδότησης, τα σημεία αυτά οδηγούν σε ένα και μόνο συμπέρασμα: στη σημασία της κοινωνικής διαστάσεις της καινοτομίας. Για να αποτραπεί ο ενδεχόμενος κίνδυνος από μια τεχνοκρατική προσέγγιση της καινοτομίας, πρέπει να τονιστεί ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν στις διαδικασίες αυτές η κοινωνική συμμετοχή και τα θεσμικά πλαίσια που την

προωθούν και την καθιστούν δυνατή. Τούτο έχει ιδιαίτερη σημασία για την ΕΟΚΕ, η οποία ζητά την πραγματική συμμετοχή των κοινωνικών φορέων, και των οργανώσεων που τους εκπροσωπούν, στις προτάσεις που αφορούν το ανθρώπινο κεφάλαιο και, γενικότερα, την εισαγωγή της κοινωνικής πτυχής στο σχέδιο δράσης για την καινοτομία που αναμένεται να προκύψει κατά τη διάσκεψη κορυφής.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Μαρόκου»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 347/08)

Εισηγήτρια: η κ. **LÓPEZ ALMENDÁRIZ**

Στις 16 Ιουλίου 2009 και σύμφωνα με το άρθρο 29, παρ. 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Οι σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Μαρόκου».

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Ιανουαρίου 2010.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 187 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ αποδίδει υψηλή σημασία στη δέσμευση που ανέλαβε το Μαρόκο για τη σύσταση Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και ευελπιστεί ότι η πρωτοβουλία αυτή θα τεθεί σε εφαρμογή εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών, καθώς μάλιστα η διαδικασία έχει ήδη προχωρήσει αρκετά: το σχέδιο οργανικού νόμου για το νέο όργανο εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Υπουργών τον περασμένο Οκτώβριο και πρόκειται να υποβληθεί τώρα προς έγκριση στο μαροκινό Κοινοβούλιο. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή του Μαρόκου αναμένεται ότι θα αρχίσει να λειτουργεί εντός των προσεχών μηνών και θα αποτελείται από εκπροσώπους των ζωντανών και παραγωγικών δυνάμεων της χώρας –κατά πρώτο λόγο, των κοινωνικοοικονομικών οργανώσεων, των ενώσεων των εργοδοτών και άλλων σημαντικών οργανωμένων συμφερόντων. Οποσδήποτε, η ΕΟΚΕ είναι διατεθειμένη να προσφέρει τις γνώσεις και τις συμβουλές της για να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου αυτού.

1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά στους αρχηγούς κρατών που θα συνέλθουν στην πρώτη σύνοδο κορυφής ΕΕ-Μαρόκου, η οποία πρόκειται να πραγματοποιηθεί εντός του πρώτου εξάμηνου 2010, υπό την ισπανική Προεδρία, να δώσουν την εντολή στην ΕΟΚΕ και στη μελλοντική Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή του Μαρόκου να καθιερώσουν μια διαρθρωμένη συνεργασία, που θα διασφαλίζει την ενεργό συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

1.3 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη δέσμευση της κυβέρνησης του Μαρόκου να ενσωματώσει το κοινοτικό κεκτημένο στην εθνική νομοθεσία, παρότι το Μαρόκο δεν είναι κράτος μέλος της ΕΕ. Το γεγονός αυτό θα διευκολύνει στο μέλλον την αύξηση της συμμετοχής του Μαρόκου στο σύνολο της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς. Με την ενσωμάτωση του κοινοτικού κεκτημένου αναμένεται ότι θα αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των οργάνων συνεννόησης και διαβούλευσης, με βάση τις αρχές της αντιπροσωπευτικότητας και της ανεξαρτησίας. Θα πρέπει να χορηγηθούν σ' αυτά τα όργανα κατάλληλα και επαρκή μέσα για να επιτελέσουν το έργο τους και να τους αναγνωριστεί το δικαίωμα

πρόσβασης στις πληροφορίες και στα διοικητικά έγγραφα που είναι απαραίτητα για τον σκοπό αυτό.

1.4 Στη διαδικασία που ακολούθησε το Βασίλειο του Μαρόκου για να αποκτήσει «προηγμένο καθεστώς», το οποίο του αναγνωρίστηκε με απόφαση του Συμβουλίου Σύνδεσης στο Λουξεμβούργο στις 13 Οκτωβρίου 2008, η ΕΟΚΕ εκτιμά την προσπάθεια που καταβάλλει αυτή η χώρα για να εξακολουθήσει να είναι ένας από τους σημαντικότερους εταίρους της ΕΕ στην περιοχή. Όπως ήδη συμβαίνει και με άλλες χώρες, για παράδειγμα τα μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), η απόκτηση προηγμένου καθεστώτος θα μπορούσε να αποτελέσει κίνητρο για τις μαροκινές αρχές, στο μέτρο που εμβαδύνει τη δέσμευση της χώρας έναντι της ΕΕ και την αναγνώριση του κοινοτικού κεκτημένου σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένου του κοινωνικού, καθώς και του τομέα των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

1.5 Παρότι οι αλλαγές που εισάγονται στο Μαρόκο τυγχάνουν θετικής αποδοχής, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι χρειάζονται ακόμη πολλές μεταρρυθμίσεις για να μπορεί το Μαρόκο να θεωρείται ανεπτυγμένη χώρα που προσφέρει πλήρεις εγγυήσεις.

1.6 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι δεν έχουν ακόμη αναπτυχθεί επαρκώς όλες οι δυνατότητες που προσφέρει η σχέση με το Μαρόκο σε όλες τις πτυχές της. Κατά την ανάπτυξη των δυνατοτήτων αυτών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη πρωτίστως το όφελος της μαροκινής κοινωνίας. Λόγου χάρι, όσον αφορά το άνοιγμα των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών και των επενδύσεων, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να προωθηθούν οι μεταρρυθμίσεις και σε νέους κλάδους. Πρέπει να προαχθεί η εγκατάσταση επιχειρήσεων σε αμφότερες τις πλευρές, με τη διευκόλυνση των θεσμικών σχέσεων, τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την επιχειρηματική δραστηριότητα και τη σύσταση φόρουμ συναντήσεων. Πρέπει να ενισχυθεί η διμερής συνεργασία σε εξωτερικές πρωτοβουλίες κοινού ενδιαφέροντος, ιδίως με τις λοιπές χώρες της Μεσογείου, με στόχο την καλύτερη περιφερειακή ολοκλήρωση, τόσο σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο όσο και σε περιβαλλοντικό.

1.7 Ακόμη, καθοριστική σημασία έχει να επιτευχθεί η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην ανάπτυξη των πρωτοβουλιών αυτών. Από αυτή την άποψη, όπως προαναφέρθηκε, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα τη σύσταση συμβουλευτικής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στο Μαρόκο και καλεί τις μαροκινές αρχές να προβούν σε σχετική δημόσια διαβούλευση. Οι γενικές αρχές στις οποίες θα πρέπει να στηριχθεί το νέο όργανο είναι η αντιπροσωπευτικότητα, η ανεξαρτησία και η νομιμότητα. Η πείρα μας έχει δείξει ότι για τη δημιουργία ενός θεσμού με τα χαρακτηριστικά αυτά είναι καθοριστική η προσπάθεια συναίνεσης μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων τομέων της κοινωνίας των πολιτών και της μαροκινής κυβέρνησης, καθώς και αμερόληπτα κριτήρια καθορισμού της αντιπροσωπευτικότητας των οργανώσεων που πρέπει να εκπροσωπούνται. Οι οργανώσεις αυτές θα πρέπει να ορίζουν ελεύθερα τους εκπροσώπους τους. Η σύσταση Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στο Μαρόκο δεν πρέπει επ' ουδενί να νομιμοποιήσει την κατάργηση άλλων συμβουλευτικών οργάνων που υπάρχουν ήδη, συμμετέχουν ήδη στις διαβουλεύσεις με την κοινωνία των πολιτών και συμβάλλουν στην ωρίμανσή της. Οι αρμοδιότητες της νέας επιτροπής δεν θα πρέπει να αποκλείουν, κατ' αρχήν, κανένα θέμα για το οποίο πρόκειται να λάβει απόφαση η κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών θεμάτων.

1.8 Ο επιδιωκόμενος στόχος για την ΕΕ πρέπει να είναι να αποτελέσει το Μαρόκο βασικό στρατηγικό σημείο αναφοράς στις σχέσεις της με τον ευρωμεσογειακό χώρο, σε όλες τις πτυχές αυτών των σχέσεων, σήμερα και στο μέλλον.

1.9 Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η ΕΟΚΕ συνιστά τη δημιουργία Παρατηρητηρίου της Αγοράς Εργασίας, συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης και συστήματος κοινωνικής ασφάλισης το οποίο να μην κάνει διακρίσεις εις βάρος των γυναικών και να εντείνει την καταπολέμηση της παιδικής εργασίας. Επίσης, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να υποστηρίζει τους φορείς του κοινωνικού διαλόγου, δηλαδή τους κοινωνικούς εταίρους, για να ενισχυθεί και να είναι παραγωγικός ο κοινωνικός διάλογος.

1.10 Η ΕΟΚΕ λυπάται που η Συμφωνία Σύνδεσης ΕΕ-Μαρόκου συνήφθη χωρίς προηγούμενη διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και των δύο πλευρών, όσον αφορά τη συνεργασία σε θέματα απασχόλησης και κοινωνικής ανάπτυξης.

1.11 Στο γενικότερο αυτό πλαίσιο, η ΕΟΚΕ καταρτίζει την παρούσα ειδική γνωμοδότηση για το Μαρόκο, προτείνοντας μια νέα δομή για τον διάλογο της κοινωνίας των πολιτών των δύο πλευρών, ώστε να ληφθεί υπόψη η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών στις διμερείς σχέσεις.

2. Αιτιολόγηση

2.1 Το Μαρόκο είναι προνομιούχος εταίρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συμμερίζεται τους στόχους της ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής για την ενίσχυση της δημοκρατίας και την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Για να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων αυτών, η κυβέρνηση του Βασιλείου του Μαρόκου καταβάλλει προσπάθειες για την εμβάθυνση της διαδικασίας εκδημοκρατισμού και την εδραίωση του κράτους δικαίου· και η χώρα είναι η πιο προηγμένη της περιοχής από αυτή την άποψη.

2.2 Η στρατηγική της ΕΕ στο Μαρόκο συνίσταται στην αντιμετώπιση των δύο σοβαρότερων ανησυχιών αυτής της χώρας, που κυριαρχούν στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό πρόγραμμα του Μαρόκου. Πρόκειται, πρώτον, για τη συνέχιση της οικονομικής

ανάπτυξης και τον περιορισμό της ανεργίας, της φτώχειας και της μετανάστευσης. Ταυτόχρονα, στις εξωτερικές σχέσεις, επιδιώκεται η επίτευξη της πλήρους εφαρμογής της Συμφωνίας Σύνδεσης, της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας και των σχετικών σχεδίων δράσης.

2.3 Η ειδική ομάδα εργασίας «ΕΕ-Μαρόκο» συνέστησε εμβάθυνση των σχέσεων μεταξύ των νέων πρωταγωνιστών της σύνδεσης ΕΕ-Μαρόκου και, ειδικότερα, μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Κοινοβουλίου του Μαρόκου⁽¹⁾ και μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής του Μαρόκου, που θα συσταθεί σύντομα.

3. Πολιτική κατάσταση

3.1 Το Μαρόκο είναι συνταγματική μοναρχία, όπου ο βασιλιάς έχει πολύ σημαντικές εξουσίες στη διακυβέρνηση της χώρας. Το ισχύον Σύνταγμα του 1970, που αναθεωρήθηκε το 1991 και το 1996, θεσπίζει κοινοβουλευτικό σύστημα με δύο σώματα, όπου απαγορεύεται ρητώς να υπάρχει ένα μόνο κόμμα, και εγγυάται την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι.

3.2 Τα τελευταία χρόνια, το Βασίλειο του Μαρόκου επιδιέχεται σε μια διεργασία εκσυγχρονισμού και εκδημοκρατισμού του πολιτικού του συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό επισημαίνονται η θέσπιση νέου κώδικα αστικού οικογενειακού δικαίου, ο νόμος περί πολιτικών κομμάτων, η ενίσχυση της τοπικής δημοκρατίας, η μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης και του σωφρονιστικού συστήματος και ένα νέο σχέδιο εκλογικού νόμου. Παρόλα αυτά, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι εξακολουθούν να υπάρχουν τεράστιες προκλήσεις στον κοινωνικό τομέα, οι οποίες απαιτούν την ανάληψη μακροπρόθεσμης, συνεχούς και συνεκτικής δράσης υπέρ της ανακατανομής σε κοινωνικό επίπεδο, ώστε να μπορέσει να επιτευχθεί μια αναπροσαρμογή όσον αφορά τους δείκτες ανθρώπινης ανάπτυξης.

4. Οικονομική κατάσταση

4.1 Η μακροοικονομική κατάσταση του Μαρόκου σταδιακά σταθεροποιείται, σε ένα κάθε άλλο παρά ευνοϊκό γενικότερο πλαίσιο. Παρ' όλα αυτά, τα τελευταία χρόνια ο τουριστικός τομέας βρίσκεται σε πλήρη ανάπτυξη, με εκτενείς επενδύσεις, ιδίως στο βόρειο τμήμα της χώρας και αλλού. Τέθηκε σε εφαρμογή μια σημαντική γεωργική μεταρρύθμιση, με στόχο τη βελτίωση της παραγωγικότητας του γεωργικού τομέα και την ενίσχυση του ρόλου που διαδραματίζει στην καταπολέμηση της φτώχειας.

4.2 Παρότι η ανταγωνιστικότητα και η προσέλκυση επενδύσεων έχουν ακόμη μεγάλο περιθώριο βελτίωσης, οι άμεσες ξένες επενδύσεις αυξήθηκαν σημαντικά, φθάνοντας απόθεμα ύψους 29 250 δολαρίων ΗΠΑ το 2006⁽²⁾, ιδίως χάρη στις ιδιωτικοποιήσεις. Από το 2006 και μετά, οι ροές των άμεσων ξένων επενδύσεων αποσυνδέονται βαθμιαία από τις διαδικασίες ιδιωτικοποίησης και πραγματοποιούνται σημαντικές επενδυτικές πράξεις σε τομείς όπως ο τουρισμός, τα ακίνητα, οι τηλεπικοινωνίες, οι ασφάλειες, οι τράπεζες, η βιομηχανία και οι μεταφορές.

(1) Η ενίσχυση της κοινοβουλευτικής συνεργασίας θα πραγματοποιηθεί, μεταξύ άλλων τρόπων, με τη σύσταση μεικτής κοινοβουλευτικής επιτροπής μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Κοινοβουλίου του Μαρόκου, στην οποία θα συμμετέχουν και τα δύο σώματα του τελευταίου και όχι μόνο η Βουλή των Αντιπροσώπων.

(2) Πηγή: Βάση δεδομένων FDI/INC της UNCTAD.

4.3 Η οικονομία του Μαρόκου είναι σχετικά διαφοροποιημένη, με σημαντική και αυξανόμενη συμβολή του τομέα των υπηρεσιών στο ΑΕγχΠ⁽³⁾. Στη δεύτερη θέση από άποψη συμβολής στο ΑΕγχΠ βρίσκεται ο μεταποιητικός τομέας, ακολουθούμενος από τον γεωργικό⁽⁴⁾, του οποίου η συμβολή παρουσιάζει πτωτική τάση. Η συμβολή του μεταλλευτικού και του ενεργειακού τομέα στο ΑΕγχΠ παραμένει χαμηλή.

4.4 Ο τουρισμός, από την άλλη πλευρά, αποτελεί την κυριότερη πηγή συναλλάγματος του Μαρόκου, ακολουθούμενος από τα εμβάσματα των Μαροκινών που ζουν στο εξωτερικό και από τις εξαγωγές φωσφορικών αλάτων. Τα έσοδα από τις εξαγωγές υπηρεσιών⁽⁵⁾ αντιστοιχούν σε πάνω από το 80 % των εσόδων από τις εξαγωγές αγαθών. Ολοένα και περισσότεροι Ευρωπαίοι επιλέγουν το Μαρόκο ως τόπο διακοπών ή ακόμη και διαμονής.

4.5 Οι μακροοικονομικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις των τελευταίων ετών συνέβαλαν στη μεγαλύτερη διαφοροποίηση της οικονομίας της χώρας και στις καλές συνολικές της επιδόσεις. Η μεσομακροπρόθεσμη εδραίωση αυτών των μεταρρυθμίσεων θα γίνει μέσω της βελτίωσης της διακυβέρνησης, της εφαρμογής διαφανών κανόνων ανταγωνισμού και της καθιέρωσης μιας αποτελεσματικής πολιτικής για την προστασία των καταναλωτών και των χρηστών. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕγχΠ του Μαρόκου σε πραγματικούς όρους κατά την περίοδο 2002-2007 ήταν 4,5 %⁽⁶⁾ και διατηρήθηκε χάρη στην έντονη εσωτερική ζήτηση και στη σημαντική αύξηση του ρυθμού των επενδύσεων. Το 2008 η ανάπτυξη της οικονομίας του Μαρόκου έφθασε το 5,8 %, παρά την κάποια επιβράδυνση που επέφεραν η μείωση της εξωτερικής ζήτησης, εξαιτίας της διεθνούς οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, και η αύξηση των τιμών, ιδίως του πετρελαίου.

4.6 Ο κλάδος της γεωργίας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στο Μαρόκο, ο οποίος υπερβαίνει το πραγματικό του βάρος στο ΑΕγχΠ⁽⁷⁾. Ο κλάδος απασχολεί το 44 %⁽⁸⁾ του ενεργού πληθυσμού, ποσοστό που στις αγροτικές περιοχές φθάνει έως το 80 % του ενεργού πληθυσμού, λόγω της έλλειψης οικονομικής διαφοροποίησης στην ύπαιθρο.

Η γεωργία εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κλίμα, λόγω ανεπαρκούς ανάπτυξης των υδραυλικών υποδομών. Έχει εκσυγχρονισθεί ελάχιστα και εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από μια απαρχαιωμένη δομή, καθώς αποτελείται, ως επί το πλείστον, από μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις (το 75 % ανήκει σε μικροκτηματίες), με λιγοστό εξοπλισμό, απαρχαιωμένες τεχνικές παραγωγής και εργατικό δυναμικό με χαμηλό επίπεδο ειδικευσης. Παρ' όλη αυτά, εν μέρει χάρη στις προσπάθειες της κυβέρνησης και στην εισοδο ξένων επενδυτών, παρατηρείται κάποια αλλαγή τα τελευταία χρόνια και, σήμερα, το υπόλοιπο 25 % απαρτίζεται από μεγάλες αρδευόμενες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, με σύγχρονο εξοπλισμό και σαφή προσανατολισμό προς τις εξαγωγές, οι οποίες και παράγουν το 80 % των

εσπεριδοειδών, το 35 % των λαχανικών και το 15 % των δημητριακών. Κατ' ουσίαν, πρόκειται για 400-500 σημαντικούς παραγωγούς: μεγάλοι παραγωγοί-εξαγωγείς, η κυβέρνηση του Μαρόκου και ορισμένοι συνεταιρισμοί.

Η κατάρτιση, η τεχνολογική υποστήριξη και η έρευνα αποτελούν τα βασικά στοιχεία που πρέπει να διέπουν τις μελλοντικές γεωργικές πολιτικές του Μαρόκου. Για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της μαροκινής γεωργίας απαιτείται μια πιο δυναμική στρατηγική διάθεση στην αγορά. Χρειάζονται, επίσης, νέες διαρθρωτικές πολιτικές και κίνητρα που θα προσδίδουν αξία στην εργασία της γυναίκας και θα ενθαρρύνουν το συνεταιριστικό κίνημα ως μέσο ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας, η οποία είναι απαραίτητη και στον γεωργικό τομέα.

4.7 Μέρος της νέας στρατηγικής θα μπορούσαν να είναι οι συνεταιρισμοί και άλλες μορφές οργάνωσης, μέσω των οποίων οι παραγωγοί θα συγκέντρωναν την προσφορά και θα βελτίωναν τη θέση τους στις αγορές. Ο συνεταιρισμός γαλακτοπαραγωγών Μαρόκου COPAG αποτελεί παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι παραγωγοί, ενωμένοι σε συνεταιρισμούς, μπορούν να δημιουργήσουν προστιθέμενη αξία και να προωθήσουν την επιχειρηματικότητα του παραγωγικού τομέα, του ασθενέστερου κρίκου της αλυσίδας.

4.8 Από την άλλη πλευρά, το «Πράσινο πρόγραμμα» που παρουσίασε το Μαρόκο τον Απρίλιο του 2008, αποβλέπει στην ανάπτυξη της γεωργίας της χώρας, με την υποστήριξη των ιδιωτικών ξένων επενδύσεων και συνιστά μια ενδιαφέρουσα και καινοτόμο γεωργική στρατηγική για τη βορειοδυτική Αφρική, ενώ είναι ενδεικτικό της αλλαγής νοοτροπίας. Το πρόγραμμα αυτό επιδιώκει, εντός των προσεχών 10-15 ετών, να μετατρέψει τη γεωργία στην κινητήρια δύναμη της εθνικής οικονομίας μέσω σημαντικών κρατικών επενδύσεων με σκοπό την επίτευξη δύο κύριων στόχων: μια σύγχρονη γεωργία υψηλής προστιθέμενης αξίας και την αύξηση του εισοδήματος των μικροκαλλιεργητών. Στο πρόγραμμα προβλέπεται η ιδιωτικοποίηση 700 000 εκταρίων γης, όπου σήμερα καλλιεργούνται δημητριακά, και η μεταστροφή τους σε πιο εντατικές καλλιέργειες οπωροκηπευτικών, με προώθηση της άρδευσης. Την επόμενη δεκαετία, το Μαρόκο θα διοχετεύσει μέσω του Οργανισμού Γεωργικής Ανάπτυξης 150 εκατομμύρια ντιράμ για την εφαρμογή των μέτρων που περιλαμβάνονται στο εν λόγω «Πράσινο πρόγραμμα». Προς τον σκοπό αυτόν, θα προταθούν 700 έως 900 σχέδια, με ετήσιο κόστος 10 έως 15 εκατομμυρίων μαροκινών ντιράμ.

4.9 Το Μαρόκο είναι χώρα μέσου εισοδήματος, με κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ 2 580 δολάρια ΗΠΑ το 2008⁽⁹⁾, σχεδόν το διπλάσιο από ό,τι το 2002.

4.10 Ο πληθυσμός του Μαρόκου ξεπερνούσε τους 31 650 000 κατοίκους τον Νοέμβριο του 2009, με μέσο ετήσιο ρυθμό δημογραφικής ανάπτυξης 1,2 %⁽⁹⁾. Ο αστικός πληθυσμός εξακολουθεί να αυξάνεται και αντιστοιχεί στο 56,4 % του συνολικού πληθυσμού. Το 2008 ο ενεργός πληθυσμός έφθασε τα 11,5 εκατομμύρια άτομα⁽¹⁰⁾, 0,7 % περισσότερα από ό,τι το προηγούμενο έτος, ενώ το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας μειώθηκε ελαφρώς σε 36,8 %, έναντι 36,9 % το 2007.

(3) Περίπου δύο τρίτα.

(4) Συμπεριλαμβανομένης της κτηνοτροφίας, της δασοκομίας και της αλιείας.

(5) Υπερδιπλασιάστηκαν μεταξύ 2002 και 2006.

(6) Πηγή: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).

(7) Αντιπροσωπεί 13 % του ΑΕγχΠ το 2008. Πηγή: FAO.

(8) 13 734 506 άτομα (συμπεριλαμβανομένης της γεωργίας, των δασών και της αλιείας). Πηγή: FAO.

(9) Πηγή: Διεθνής Τράπεζα – Δείκτες Παγκόσμιας Ανάπτυξης.

(10) Πηγή: ΔΟΕ-LABORSTA (βάση στατιστικών δεδομένων για την απασχόληση), έρευνα για το εργατικό δυναμικό.

4.11 Η ανεργία παραμένει μία από τις σοβαρότερες ανησυχίες της χώρας. Στις αστικές περιοχές φθάνει έως και το 14,1 %, ενώ στις αγροτικές είναι 4,7 %. Συνολικά, το ποσοστό ανεργίας το 2008 ⁽¹¹⁾ ήταν 9,4 % και αφορούσε εν όλω 1 077 800 εργαζομένους, λαμβανομένων υπόψη των ατόμων από 15 ετών και άνω. Η μέση αμοιβή στο Μαρόκο κυμαίνεται μεταξύ 0,55 και 0,65 ευρώ ανά ώρα για 9 ώρες εργασίας ⁽¹²⁾. Οι εποχιακοί εργαζόμενοι δεν έχουν κανενός είδους εργασιακά δικαιώματα, ενώ η παιδική εργασία είναι διαδεδομένη στα μαροκινά θερμοκήπια.

4.12 Μέχρι στιγμής, η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση δεν έχει πλήξει σημαντικά την οικονομία του Μαρόκου, κυρίως επειδή ο χρηματοπιστωτικός τομέας της χώρας δεν ήταν ιδιαίτερα ενταγμένος στον διεθνή. Εντούτοις, είναι βέβαιο ότι η διεθνής οικονομική κρίση επηρεάζει ήδη ορισμένους βασικούς οικονομικούς κλάδους της χώρας όπως τα ακίνητα, ο τουρισμός, η κλωστοϋφαντουργία, η αυτοκινητοβιομηχανία και οι εξαγωγές. Επιπλέον, οι ροές των ξένων επενδύσεων και των εμβασμάτων από το εξωτερικό, τα οποία φθάνουν στο Μαρόκο σε μικρότερες ποσότητες από ό,τι παλαιότερα, πράγμα που μπορεί να σημαίνει ότι η κρίση θα πλήξει για περισσότερο καιρό τη χώρα.

4.13 Το Μαρόκο κατατάχθηκε ως τρίτος καλύτερος προορισμός των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Αφρική για την περίοδο 2009-2010, μετά τη Νότιο Αφρική και την Αίγυπτο ⁽¹³⁾. Η μελέτη επισημαίνει ότι το Μαρόκο επέτυχε καλά αποτελέσματα σε διάφορες κατηγορίες, όπως οι υποδομές, η στρατηγική για τις άμεσες ξένες επενδύσεις και το οικονομικό δυναμικό. Όμως, παρότι η τάση των επενδυτικών ροών είναι θετική, το επιχειρηματικό κλίμα παραμένει αντικείμενο κριτικής αξιολόγησης, αν και αναφέρεται ότι πέρυσι εγκρίθηκε γενικός κώδικας για την εταιρική διακυβέρνηση και ειδικός κώδικας για τις ΜΜΕ, καθώς και τα διατάγματα εφαρμογής διάφορων τροποποιήσεων του νόμου περί ανώνυμων εταιρειών. Τον Οκτώβριο του 2008 εγκρίθηκε το σχέδιο νόμου για τη σύσταση του Μαροκινού Οργανισμού Ανάπτυξης των Επενδύσεων (AMDI).

4.14 Οι μαροκινές αρχές κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες για την εφαρμογή του Ευρωμεσογειακού Χάρτη για τις Επιχειρήσεις, ο οποίος προβλέπει διαβούλευση, συναίνεση και ποιότητα. Υπάρχουν διάφορα όργανα που προωθούν τις επενδύσεις των ιδιωτικών επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ, ενώ το Κεντρικό Ταμείο Εγγυήσεων (CCG) διευκολύνει την πρόσβαση στην πίστωση.

4.15 Οι προοπτικές ⁽¹⁴⁾ της οικονομίας του Μαρόκου παραμένουν, παρ' όλα αυτά, αισιόδοξες. Το Μαρόκο είναι αυτή τη στιγμή κατά κάποιον τρόπο προστατευμένο από τις παγκόσμιες οικονομικές αναταραχές, χάρη στο χαμηλό και μακροπρόθεσμο εξωτερικό του χρέος και στην ενίσχυση των μακροοικονομικών πολιτικών του. Η μεσοπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη αναμένεται να παραμείνει σχετικά έντονη και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών θετικό, αν και θα μπορούσε να παρουσιαστεί ένα ελαφρό έλλειμμα μεσοπρόθεσμα. Η μαροκινή κυβέρνηση ⁽¹⁵⁾, από την πλευρά της, προβλέπει αύξηση του πραγματικού ΑΕγχΠ κατά 5,8 % το 2009, με 15 % ανάπτυξη του

γεωργικού τομέα ⁽¹⁶⁾ και 4,1 % του μη γεωργικού. Οι οικονομικές αρχές της χώρας είναι αποφασισμένες να συνεχίσουν τις προσπάθειες δημοσιονομικής εξυγίανσης των τελευταίων ετών και να επιτύχουν τον στόχο της διατήρησης του δημοσιονομικού ελλείμματος κάτω από το 3 % του ΑΕγχΠ μεσοπρόθεσμα.

5. Κοινωνική κατάσταση

5.1 Το ποσοστό ανεργίας το 2008 ήταν 9,4 % ⁽¹¹⁾, παρά τις 310 000 θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους, κυρίως στους τομείς των δομικών κατασκευών και των υπηρεσιών. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2008 υπήρξε καθαρή δημιουργία 40 000 θέσεων απασχόλησης, χάρη στις 76 000 θέσεις που δημιουργήθηκαν στις αστικές περιοχές, παρά τις 36 000 θέσεις που απωλέσθηκαν στις αγροτικές. Από τομεακή άποψη, η δημιουργία απασχόλησης περιορίσθηκε στους τομείς των υπηρεσιών και των δημοσίων έργων, που παρουσίασαν αμφότεροι αυξήσεις 5,9 %, ενώ στους υπόλοιπους τομείς υπήρξαν απώλειες, οι οποίες κυμάνθηκαν από 4,5 % στον βιομηχανικό τομέα μέχρι 1,4 % στον γεωργικό και τον αλιευτικό.

5.2 Το σοβαρότερο πρόβλημα σε αυτό το πλαίσιο είναι η ανεργία των νέων ⁽¹⁷⁾, συμπεριλαμβανομένων των πτυχιούχων ανωτάτης εκπαίδευσης, με αποτέλεσμα τη διαρροή εγκεφάλων. Είναι επίσης σαφές πως ο γεωργικός τομέας επικρατεί στην αγορά εργασίας, κατέχοντας και σημαντικό τμήμα της άτυπης απασχόλησης. Υπάρχει παράλληλα κάποια παραοικονομία, η οποία βασίζεται στην αδήλωτη απασχόληση. Επιπλέον, το Μαρόκο δυσκολεύεται πολύ να απορροφήσει το εργατικό δυναμικό στην αγορά εργασίας του, λόγω της δημογραφικής έκρηξης που είχε παλαιότερα η χώρα.

5.3 Αυτά τα ποσοστά ανεργίας έχουν άμεσο αντίκτυπο στα ιδιωτικά νοικοκυριά, λόγω των ελλείψεων που εξακολουθούν να υπάρχουν στα συστήματα κοινωνικής προστασίας (ασφάλιση ανεργίας και υγείας, συντάξεις κλπ.).

5.4 Οι μεταναστευτικές ροές μειώνονται εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, αφού ο κύριος προορισμός των μαροκινών εργαζομένων μεταναστών είναι η ΕΕ. Πρέπει να επισημανθούν οι διαφορές που υπάρχουν μεταξύ της νόμιμης και της παράνομης μετανάστευσης. Όσοι ανήκουν στη δεύτερη αντιμετωπίζουν πολύ πιο δύσκολες συνθήκες υποδοχής. Αυξάνονται, επίσης, σταθερά οι ανταλλαγές επαγγελματιών μεταξύ των δύο γεωγραφικών ζωνών.

5.5 Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό παραμένει χαμηλό. Ενώ το ποσοστό απασχόλησης των ανδρών βρίσκεται γύρω στο 80 %, το αντίστοιχο ποσοστό για τις γυναίκες είναι 21 % στις αστικές περιοχές και 33 % στις αγροτικές ⁽¹⁸⁾. Εκτός από την προσδοκώμενη διάρκεια ζωής, οι δείκτες κοινωνικής ανάπτυξης των γυναικών είναι χαμηλότεροι από τους αντίστοιχους των ανδρών σε όλους τους άλλους τομείς όπως ο τύπος δραστηριότητας, το επαγγελματικό καθεστώς, το επίπεδο ευθύνης, ο μισθός στον ιδιωτικό τομέα, το ποσοστό ανεργίας και το επίπεδο κοινωνικής προστασίας.

⁽¹¹⁾ Πηγή: ΔΟΕ-LABORSTA (βάση στατιστικών δεδομένων για την απασχόληση).

⁽¹²⁾ Πηγή: Εθνική ομοσπονδία αγροτών του Μαρόκου (UMT).

⁽¹³⁾ Σύμφωνα με μία μελέτη της FDI Intelligence, θυγατρικής του βρετανικού εκδοτικού ομίλου The Financial Times.

⁽¹⁴⁾ Σύμφωνα με τα στοιχεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ).

⁽¹⁵⁾ Προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας του Μαρόκου.

⁽¹⁶⁾ Συμπεριλαμβανομένης της αλιείας και της δασοκομίας.

⁽¹⁷⁾ Σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ), η ανεργία μεταξύ των νέων είναι κατά επτά ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερη από τον μέσο όρο του ενεργού πληθυσμού. Το 39 % του συνόλου των ανέργων είναι νέοι.

⁽¹⁸⁾ Πηγή: Έκθεση προόδου για το Μαρόκο – Έγγρ. SEC(2009) 520/2, 23 Απριλίου 2009.

5.6 Απαιτείται βαθύτερη μελέτη της απασχόλησης και των κοινωνικών θεμάτων, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα θεσμικό πλαίσιο που επιτρέπει την ανάπτυξη ενεργητικών μέτρων και δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, τον έλεγχο της αγοράς εργασίας για να καταπολεμηθούν η παραοικονομία, η άτυπη απασχόληση και η αδήλωτη εργασία, τη βελτίωση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο και στην απασχολησιμότητα, την αύξηση της κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής ενσωμάτωσης και την εφαρμογή μηχανισμών για την αποτροπή των διακρίσεων στις προσλήψεις.

5.7 Για τη μεγάλη πλειονότητα των μαροκινών εργαζομένων, η κάλυψη από την κοινωνική ασφάλιση δεν είναι επαρκής. Η κατάσταση αυτή αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για πολλές οικογένειες, το οποίο η κυβέρνηση του Μαρόκου γνωρίζει και έχει την πολιτική βούληση να προσπαθήσει να το επιλύσει. Οι μαροκινές αρχές έχουν δεσμευθεί να εντείνουν τους ελέγχους, ώστε να υπαχθούν κανονικά όλοι οι εργαζόμενοι στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Η Επιθεώρηση Εργασίας και το Εθνικό Ταμείο Κοινωνικής Ασφάλισης καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες για να βελτιώσουν την κάλυψη των εργαζομένων. Ωστόσο, η κυβέρνηση του Μαρόκου θα πρέπει να ενισχύσει τις επενδύσεις στην υγεία και την ιατρική κάλυψη, προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση των μαροκινών πολιτών στο δημόσιο σύστημα υγείας.

5.8 Αυτόν τον καιρό καταρτίζεται, σε τριμερή βάση, ένα σχέδιο για την «Επίτευξη κοινωνικής συμφωνίας» («Mise en Conformité Sociale»), μέσω του οποίου θα καθορίζεται ο βαθμός συμφωνίας και συμμόρφωσης των μαροκινών επιχειρήσεων με το εργατικό δίκαιο της χώρας. Επίσης, στο πλαίσιο της νέας κοινωνικής νομοθεσίας του Μαρόκου, προχωρά η αυτόβουλη πιστοποίηση των επιχειρήσεων που τηρούν πραγματικά τα πρότυπα εργασίας.

5.9 Πριν από λίγο καιρό, έγιναν τα πρώτα βήματα για τη δημιουργία ενός κεντρικού φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών, το οποίο όμως δεν είχε πραγματική αντιπροσωπευτικότητα. Τώρα η κυβέρνηση του Μαρόκου δεσμεύθηκε να θέσει σε λειτουργία μία Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή πριν τελειώσει το 2009, παρόλο που δεν έχει γίνει ακόμη η επίσημη σύστασή της, ενώ προβλέπεται από το μαροκινό Σύνταγμα από το 1997. Η ΕΟΚΕ ελπίζει να αντικατοπτριστεί στη σύνθεση της μαροκινής ΟΚΕ η πολυφωνία της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, αφού η αντιπροσωπευτικότητα των Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών, που διασφαλίζεται με σαφή και δίκαια κριτήρια, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητά της, όπως και για την ανεξαρτησία της λειτουργίας της και για τη διάδοση των απαραίτητων πόρων. Η ύπαρξη Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν αντιβαίνει, αλλά συμπληρώνει τον ρόλο άλλων συμβουλευτικών οργάνων που υπάρχουν σήμερα στο Μαρόκο.

5.10 Στον επιχειρηματικό κόσμο, η πιο αντιπροσωπευτική οργάνωση επιχειρηματιών είναι η Γενική Συνομοσπονδία Επιχειρήσεων του Μαρόκου (CGEM). Το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη των επιχειρήσεων, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και της διεθνοποίησης. Η Ένωση Γυναικών Επιχειρηματιών του Μαρόκου (AFEM), η οποία συγκεντρώνει πάνω από 350 μέλη σε εθνικό επίπεδο, προσπαθεί να προωθήσει τον ρόλο των γυναικών στον επιχειρηματικό κόσμο και διαθέτει και περιφερειακές οργανώσεις. Η Ένωση «Maroc Entrepreneurs» επιδίδεται στην προώθηση της μαθητείας και της σύστασης επιχειρήσεων μεταξύ των νέων.

5.11 Οι κυριότερες συνδικαλιστικές οργανώσεις είναι η Ένωση Μαροκινών Εργαζομένων (UMT), η Δημοκρατική Συνομοσπονδία Εργασίας (CDT), η Γενική Ένωση Εργαζομένων του Μαρόκου (UGTM), η Δημοκρατική Ομοσπονδία Εργασίας (FDI) και η Εθνική Ένωση Μαροκινών Εργαζομένων (UNTM). Διακρίνεται επίσης η Εθνική Ένωση Μαροκινών Αγροτικών Συνεταιρισμών (UNCAM).

5.12 Παρότι η κυβέρνηση του Μαρόκου έχει ήδη προβεί σε μεταρρυθμίσεις στο πεδίο του εργατικού δικαίου, είναι απαραίτητο να ασχοληθεί περισσότερο με τη βελτίωση της συμμόρφωσης προς την εργατική νομοθεσία και να προβεί στην κύρωση των σχετικών Συμβάσεων της ΔΟΕ και ιδιαίτερα της Σύμβασης αριθ. 97 περί συνδικαλιστικής ελευθερίας.

5.13 Η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και η καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού παραμένουν από τις πιο σημαντικές προκλήσεις για την ανάπτυξη της χώρας. Τον Σεπτέμβριο του 2008 το Υπουργείο Παιδείας του Μαρόκου παρουσίασε ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τη σχολική φοίτηση των κοριτσιών στις αγροτικές περιοχές και την ίση και πραγματική πρόσβαση των παιδιών στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού είναι ένα από τα κρίσιμα σημεία για τη σύσταση επιχείρησης στο Μαρόκο και οι ενδιάμεσες τεχνικές θέσεις είναι εκείνες που καλύπτονται πιο δύσκολα από όλες.

5.14 Καταβάλλονται προσπάθειες για να επιτευχθεί μεγαλύτερη προσέγγιση των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, έρευνας και επαγγελματικής κατάρτισης του Μαρόκου στον Ευρωπαϊκό Χώρο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Έρευνας και Επαγγελματικής Κατάρτισης. Ο στόχος αυτός θα συμβάλει στη βελτίωση των προσόντων των μαροκινών φοιτητών και των επαγγελματικών δεξιοτήτων τους για την πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας. Απαιτείται καλύτερη προσαρμογή των επαγγελματικών προσόντων στις ανάγκες προσωπικού των επιχειρήσεων. Θα ήταν σκόπιμο να διευκολυνθούν οι περιοδοί πρακτικής άσκησης στις επιχειρήσεις με συμβάσεις μεταξύ των πανεπιστημίων και των οργανώσεων των επιχειρηματιών, όπως η CGEM, ή των πανεπιστημίων και των εμπορικών επιμελητηρίων.

5.15 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να εφαρμοστούν συστήματα για την αμοιβαία αναγνώριση των πανεπιστημιακών πτυχίων μεταξύ της ΕΕ και του Μαρόκου, τα οποία να λαμβάνουν υπόψη το προηγμένο καθεστώς του Μαρόκου. Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα είναι ο υψηλός αριθμός άνεργων πτυχιούχων.

5.16 Στη συνεργασία με την ΕΕ προβλέπεται η συγκρότηση μιας ομάδας εργασίας⁽¹⁹⁾, αποτελούμενης από εκπροσώπους των οργανώσεων των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών της ΕΕ και του Μαρόκου, με σκοπό να ενημερώνει τακτικά το Συμβούλιο Σύνδεσης σχετικά με τα εμπόδια στο εμπόριο και στις επενδύσεις. Στην εν λόγω ομάδα μπορούν να συμμετέχουν και εκπρόσωποι των συνδικάτων.

(19) Βλ. «Document conjoint UE-Maroc sur le renforcement des relations bilatérales/Statut Avancé» (μόνο στα γαλλικά) - DG E V, έγγρ. 13653/08, σελ. 6.

5.17 Όσον αφορά την εμφάνιση της δημοκρατίας, με τις μεταρρυθμίσεις που ανελήφθησαν επετεύχθησαν διάφορες προοδευτικές εξελίξεις, όπως η υιοθέτηση ενός νέου εκλογικού νόμου που ενισχύει τη συμμετοχή των γυναικών, μέτρων για την καταπολέμηση της διαφθοράς και ενός στρατηγικού σχεδίου δράσης για τη θεσμοθέτηση της ισότητας των φύλων. Ως προς αυτό το τελευταίο θέμα, αν και η κυβέρνηση του Μαρόκου ανήγγειλε ότι αποσύρει τις επιφυλάξεις της στη Σύμβαση για την κατάργηση κάθε μορφής διάκρισης κατά των γυναικών, δεν έχει ακόμα καταθέσει τα σχετικά μέσα στον ΟΗΕ ⁽²⁰⁾.

5.18 Τον Νοέμβριο του 2008, το Υπουργείο Κοινωνικής Ανάπτυξης, Οικογένειας και Αλληλεγγύης ξεκίνησε την έκτη εκστρατεία του κατά της βίας για λόγους φύλου, χάρη στην οποία αυξήθηκαν οι καταγγελίες των βιαιοπραγιών κατά των γυναικών στον ειδικό για τον σκοπό αυτόν τηλεφωνικό αριθμό, παρότι χρειάζονται ακόμη περισσότερα κέντρα υποδοχής των θυμάτων. Επίσης, δεν έχει εγκριθεί ακόμη το νομοσχέδιο για την ποινικοποίηση της βίας που συνδέεται με το φύλο ⁽²¹⁾ και εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα με την εφαρμογή του κώδικα αστικού οικογενειακού δικαίου.

5.19 Αν και το ποσοστό της φτώχειας μειώθηκε σε 9 % ⁽²²⁾, δεν παύει να αντιστοιχεί σε πάνω από δύο εκατομμύρια άτομα, με αποτέλεσμα η κοινωνική κατάσταση να παραμένει ανησυχητική και να καθιστά την καταπολέμηση της φτώχειας μία από τις πιο σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει η χώρα. Η αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, που αναφέρθηκε ανωτέρω, παραμένει ανεπαρκής για την καταπολέμηση της φτώχειας, αφού είναι άνισα κατανομημένη και δεν παράγει την προσδοκώμενη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού. Το κύριο μέσο για την επιτυχημένη μείωση της φτώχειας πρέπει να είναι η αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης και η βελτίωση της παραγωγικότητας, παράλληλα με την προάσπιση των αλληλένδετων ανθρωπίνων, οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών δικαιωμάτων, χωρίς τα οποία δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί καλύτερη κατανομή του πλούτου. Απαιτείται επίσης καλύτερος συντονισμός των διάφορων προγραμμάτων μείωσης της φτώχειας, που εφαρμόζονται στο Μαρόκο από διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΗΕ και η Διεθνής Τράπεζα.

5.20 Η παράνομη μετανάστευση στην ΕΕ είναι άλλο ένα σημαντικό σημείο ανησυχίας. Εκτός από τα δύο εκατομμύρια Μαροκινούς που διαμένουν νόμιμα στις χώρες της ΕΕ, εκτιμάται ότι υπάρχει άλλο ένα εκατομμύριο που ζει στην ΕΕ παράνομα. Επιπλέον, το Μαρόκο είναι μία από τις χώρες διεξόδου των παράνομων μεταναστών από τις νοτιώτες της Σαχάρας χώρες προς την επικράτεια της Ένωσης. Αυτόν τον καιρό διεξάγονται μεταξύ της ΕΕ και του Μαρόκου διαπραγματεύσεις σχετικά με μια συμφωνία επανεισοδοχής.

6. Σχέσεις ΕΕ-Μαρόκου

6.1 Οι πρώτες συμφωνίες που συνήφθησαν μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Μαρόκου ανάγονται στο 1969 και το 1976. Αργότερα, στο πλαίσιο πλέον της διαδικασίας της Βαρκελώνης που δρομολογήθηκε το 1995, συνήφθη η Συμφωνία Σύνδεσης της ΕΕ με το Μαρόκο, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2000. Πιο πρόσφατα, τον

Ιούλιο του 2005, υιοθετήθηκε στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας (ΕΠΓ) το σχέδιο δράσης ΕΕ-Μαρόκου, διάρκειας πέντε ετών ⁽²³⁾. Σήμερα οι σχέσεις με το Μαρόκο αναπτύσσονται στο πλαίσιο της Ένωσης για τη Μεσόγειο.

6.2 Η Συμφωνία Σύνδεσης καθορίζει το νομικό πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Μαρόκου. Επιδιώκει τη δημιουργία ζώνης ελεύθερων συναλλαγών και την καθιέρωση προνομιακής συνεργασίας σε άλλους τομείς όπως ο πολιτικός, ο οικονομικός, ο κοινωνικός, ο επιστημονικός και ο πολιτιστικός.

6.3 Στο έγγραφο στρατηγικής ανά χώρα (ΕΣΧ) καθορίζεται το στρατηγικό πλαίσιο της βοήθειας της ΕΕ προς το Μαρόκο για την περίοδο 2007-2013 και προσδιορίζονται οι εξής τομείς προτεραιότητας της συνεργασίας:

- ανάπτυξη κοινωνικών πολιτικών·
- εκσυγχρονισμός της οικονομίας·
- θεσμική βοήθεια·
- χρηστή διακυβέρνηση και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών·
- προστασία του περιβάλλοντος.

6.4 Στο πλαίσιο της στρατηγικής συνεργασίας της ΕΕ και της Αφρικής, το Μαρόκο διαδραματίζει ενεργό ρόλο στον πολιτικό διάλογο ΕΕ-Αφρικής, ως κύριος υπεύθυνος για την έναρξη της συνεργασίας σχετικά με την κλιματική αλλαγή.

6.5 Τον Οκτώβριο του 2008 υπογράφηκε, στο πλαίσιο της Συμφωνίας Σύνδεσης, ένα κοινό έγγραφο ΕΕ-Μαρόκου με στόχο την ενίσχυση των διμερών σχέσεων για την επίτευξη του προηγμένου καθεστώτος, με το οποίο αναμένεται να επιτευχθεί εμφάνιση των πολιτικών σχέσεων, ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, τομεακή συνεργασία και ενίσχυση της ανθρωπίνης διάστασης.

6.6 Η ΕΕ εξακολουθεί να αποτελεί τον κυριότερο εμπορικό εταίρο του Μαρόκου, αφού πάνω από τις μισές αγορές του από το εξωτερικό ⁽²⁴⁾ προέρχονται από τις ευρωπαϊκές χώρες και σχεδόν τα τρία τέταρτα των πωλήσεων του ⁽²⁵⁾ προορίζονται για την ΕΕ. Όσον αφορά τον καταμερισμό κατά χώρα, ο μεγαλύτερος προμηθευτής είναι η Γαλλία και ακολουθούν η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιταλία και η Γερμανία. Τα δεδομένα είναι παρόμοια και όσον αφορά τους πελάτες.

6.7 Όσον αφορά την κατανομή του εμπορίου ΕΕ-Μαρόκου κατά προϊόντα, διακρίνεται μια βαθμιαία διαφοροποίηση των μαροκινών εισαγωγών. Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας αυξήθηκε σημαντικά ο αριθμός των διαφορετικών ευρωπαϊκών προϊόντων που αγοράζει το Μαρόκο. Τα κυριότερα προϊόντα που εισάγει το Μαρόκο από την ΕΕ είναι υφάσματα, υγρό αέριο και άλλα πετρελαιοειδή, μηχανήματα, διάφορες συσκευές και χημικά προϊόντα.

⁽²⁰⁾ Σύμφωνα με την Έκθεση προόδου για το Μαρόκο – Έγγρ. SEC(2009) 520/2, 23 Απριλίου 2009.

⁽²¹⁾ Που προετοιμάζεται από το 2006.

⁽²²⁾ Πηγή: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).

⁽²³⁾ Μέχρι στιγμής έχουν συνταχθεί τρεις εκδόσεις προόδου, τον Δεκέμβριο του 2006, τον Απρίλιο του 2008 και τον Απρίλιο του 2009.

⁽²⁴⁾ Το 51,4 % των εισαγωγών του Μαρόκου προέρχεται από την ΕΕ.

⁽²⁵⁾ Το 71,9 % των εξαγωγών του Μαρόκου προορίζεται για την ΕΕ.

6.8 Οι εξαγωγές του Μαρόκου στην ΕΕ είναι πιο επικεντρωμένες, αφού πάνω από τις μισές συγκεντρώνονται στα είδη ένδυσης και πλεκτικής (πάνω από το ένα τρίτο του συνόλου), στα ηλεκτρονικά εξαρτήματα, στα καρκινοειδή, μαλάκια και όστρακα και στους ηλεκτρικούς αγωγούς και καλώδια.

6.9 Στις τρέχουσες διαπραγματεύσεις λαμβάνεται υπόψη η κατάσταση ορισμένων ευαίσθητων τομέων και προβλέπεται ασυμμετρία μεταξύ των δεσμεύσεων και της προοδευτικής εφαρμογής τους. Στόχος είναι, προπαντός, η ελευθέρωση των συναλλαγών των υπηρεσιών και του δικαιώματος εγκατάστασης και η ελευθέρωση του εμπορίου γεωργικών, μεταποιημένων γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων.

6.10 Η υπό εξέλιξη οικονομική κρίση έχει πλήξει σοβαρά τον τομέα της γεωργίας στην Ευρώπη και το εισόδημα των γεωργών έχει συρρικνωθεί (κατά 12,2 % το 2009, σύμφωνα με την EUROSTAT). Από αυτή την άποψη, οι νέες εμπορικές παραχωρήσεις στο Μαρόκο για ευαίσθητα προϊόντα, όπως τα οπωροκηπευτικά, τα οποία ουσιαστικά δεν προστατεύονται από κοινοτικές ενισχύσεις, επιδεινώνουν ακόμη περισσότερο, εάν είναι δυνατόν, την ήδη δυσχερή οικονομική κατάσταση πολλών ευρωπαϊκών γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Η χρήση των οπωροκηπευτικών προϊόντων ως ανταλλάγματος, κατά το άνοιγμα των εμπορικών συναλλαγών ΕΕ-Μαρόκου, εις όφελος άλλων

οικονομικών δραστηριοτήτων, επιφέρει δυσμενείς συνέπειες και υποθηκεύει το μέλλον των παραγωγών και την ανάπτυξη ευρέων περιοχών της Ευρώπης. Θα έπρεπε, επομένως, να θεσπιστούν πραγματικές αντισταθμίσεις, μέσω κονδυλίων πρόσθετης στήριξης, που να καθιστούν δυνατή την αύξηση της ανταγωνιστικότητας στους τομείς αυτούς.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ανησυχητικό το γεγονός ότι, ενώ η ισχύουσα Συμφωνία καταστρατηγείται κατά σύστημα, με την μη πληρωμή των ορισθέντων τελωνειακών δασμών και με την μη τήρηση των ποσοστώσεων, ωστόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Μαρόκο ολοκλήρωσαν πρόσφατα την αναθεώρηση των εμπορικών τους σχέσεων στο γεωργικό τομέα, στα πλαίσια της Συμφωνίας Σύνδεσης, χωρίς να οριστούν νέοι μηχανισμοί ή να βελτιωθούν ουσιαστικά οι υφιστάμενοι, ώστε να εξασφαλίζεται η τήρηση των διατάξεων που έχουν συμφωνηθεί από τις δύο πλευρές.

6.11 Όσον αφορά τις άμεσες επενδύσεις που προέρχονται από την ΕΕ⁽²⁶⁾, πρέπει να υπογραμμιστεί πως ο κυριότερος επενδυτής στο Μαρόκο είναι η Γαλλία⁽²⁷⁾ και ακολουθούν η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία⁽²⁸⁾. Οι κυριότεροι τομείς όπου συγκεντρώνονται οι επενδύσεις είναι ο τουρισμός, τα ακίνητα, οι τηλεπικοινωνίες, οι ασφάλειες, οι τράπεζες, η βιομηχανία και οι μεταφορές.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽²⁶⁾ Πηγή: Υπηρεσία Συναλλάγματος – Χρηματοοικονομικές ροές – Κυβέρνηση του Μαρόκου.

⁽²⁷⁾ Μεταξύ του 2002 και του 2008, οι επενδύσεις της Γαλλίας στο Μαρόκο υπερέβησαν τα 53 000 εκατομμύρια ντιράμ.

⁽²⁸⁾ Κατά την ίδια περίοδο, οι επενδύσεις της Ισπανίας υπερέβησαν τα 35 000 εκατομμύρια ντιράμ, ενώ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας ξεπέρασαν τα 6 000 εκατομμύρια ντιράμ για την κάθε χώρα.

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

460ή ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 17ΗΣ ΚΑΙ 18ΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2010

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων»

COM(2009) 267 τελικό — 2009/0076 (COD)

(2010/C 347/09)

Εισηγητής: ο κ. ΒΙΟΤ

Στις 17 Ιουλίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων»

COM(2009) 267 τελικό – 2009/0076 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομέλειας της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 180 ψήφους υπέρ και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της αντικατάστασης της υπάρχουσας οδηγίας από έναν κανονισμό, ο οποίος θα επιτρέπει την εναρμονισμένη διάθεση βιοκτόνων προϊόντων στην αγορά, εφόσον θα έχει άμεση εφαρμογή στη νομοθεσία των κρατών μελών.

1.2 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η Επιτροπή καταβάλλει γνήσιες προσπάθειες για την εναρμόνιση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα βιοκτόνα με τον κανονισμό για τα χημικά προϊόντα (REACH) και θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να συμπεριληφθεί στο νέο Κανονισμό η εναρμόνιση των δεδομένων προς υποβολή σύμφωνα με την οδηγία 88/379/ΕΟΚ και το άρθρο 14(2) του κανονισμού REACH.

1.3 Η ΕΟΚΕ αποδέχεται τις αλλαγές σχετικά με τα σκευάσματα-πλαίσιο, οι οποίες θα διευκολύνουν την ανάπτυξη και τη διάθεση στην αγορά διαφοροποιήσεων όσον αφορά τη σύσταση βιοκτόνων που ανήκουν στην ίδια ομάδα. Ωστόσο, χρειάζονται διευκρινίσεις όσον αφορά το βαθμό ευελιξίας της σύστασης σε επίπεδο βιοκτόνων ουσιών και αδρανών συστατικών.

1.4 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η Επιτροπή παραχώρησε μόνο συντονιστικό ρόλο στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (EC-HA). Ο οργανισμός αυτός θα μπορούσε να διαδραματίζει πιο καθοριστικό ρόλο, συμβάλλοντας σε μια αποτελεσματική διαδικασία αδειοδότησης των βιοκτόνων προϊόντων τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ εκφράζει ωστόσο τον προβληματισμό της σχετικά με το κατά πόσον ο Οργανισμός θα έχει εγκαίρως στη διάθεσή του αρκετά μέσα για την εκπλήρωση της αποστολής του, με δεδομένη τη διεύρυνση των καθηκόντων του στα βιοκτόνα προϊόντα.

1.5 Η ΕΟΚΕ προτείνει να διατηρηθεί η αρχή της αξιολόγησης κινδύνων ανά περίπτωση όσον αφορά την απόφαση έγκρισης δραστικών ουσιών στο παράρτημα Ι της πρότασης «Κατάλογος δραστικών ουσιών και απαιτήσεις για την ενσωμάτωσή τους σε βιοκτόνα». Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι υπάρχει μια αυθαίρετη διάκριση όσον αφορά ορισμένα απολυμαντικά προϊόντα για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές, τα οποία δεν μπορούν να επωφελούνται από τους όρους του άρθρου 5, σημείο (γ).

1.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η πρόταση προβλέπει την υποχρεωτική κοινοχρησία των δεδομένων, ιδίως εκείνων που προκύπτουν από την έρευνα για τα ζώα.

1.6.1 Η ΕΟΚΕ εγκρίνει την πρόταση της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία όλα τα κατεργασμένα υλικά και αντικείμενα έχουν υποστεί κατεργασία με εγκεκριμένα βιοκτόνα. Πρόκειται για ένα δίκαιο και υποχρεωτικό μέτρο εντός της Ένωσης.

1.7 Η ΕΟΚΕ εγκρίνει την επέκταση του μέτρου αυτού στα υλικά και τα αντικείμενα που προέρχονται από τρίτες χώρες προκειμένου να εξασφαλίζονται ίσοι όροι στην αγορά.

1.7.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη επισήμανσης των κατεργασμένων υλικών και προϊόντων προκειμένου να εξασφαλίζεται κατάλληλη και αποτελεσματική ενημέρωση του χρήστη. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εμβαδύνει στο θέμα αυτό για να περιορίσει την εξαντλητική επισήμανση μόνο στις περιπτώσεις όπου κρίνεται αναγκαία για τον καταναλωτή. Η ΕΟΚΕ προτείνει δύο επίπεδα ενημέρωσης. Το πρώτο πρέπει να παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες με βάση τη χρήση και την προστασία του καταναλωτή. Το δεύτερο πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις γνωστές πληροφορίες και να είναι προσβάσιμο σε περίπτωση προσφυγής των καταναλωτών σε επαγγελματικούς φορείς (κέντρο δηλητηριάσεων, γιατρούς, κλπ.). Οι πληροφορίες αυτές θα μπορούσαν να παρέχονται σε βάσεις δεδομένων και δικτυακούς τόπους.

1.8 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την εναρμόνιση της δομής των πληρωμών τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τον ECHA. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ αντιτίθεται στην καταβολή ετήσιου τέλους χωρίς αιτιολογία.

1.9 Κατά το παράδειγμα του νέου κανονισμού για τη διάθεση φυτοϋγειονομικών προϊόντων στην αγορά, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, οι διαδικασίες παράλληλου εμπορίου θα πρέπει να περιορίζονται σε ίδια προϊόντα που βασίζονται στις ίδιες πηγές δραστικών ουσιών και συστατικών.

1.9.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει το φαινόμενο του «λαθρεπιβάτη». Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι το άρθρο 83 θα πρέπει να είναι αναλυτικότερο.

1.10 Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να ορίσει τον τρόπο, με τον οποίο θα στηρίξει τα κράτη μέλη για την αποτελεσματική εφαρμογή ελέγχων στα βιοκτόνα προϊόντα που υπάρχουν στην αγορά.

1.11 Κατά το παράδειγμα της οδηγίας-πλαίσίου σχετικά με την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων ⁽¹⁾ και στο πλαίσιο της βιώσιμης χρήσης των βιοκτόνων προϊόντων, η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να μεριμνήσει στο μέλλον για τη δυνατότητα ορθολογικότερης χρήσης των προϊόντων αυτών.

2. Εισαγωγή

2.1 Με τον όρο βιοκτόνα νοούνται οι δραστικές ουσίες ή τα μείγματα που περιέχουν μία ή περισσότερες δραστικές ουσίες, στη μορφή υπό την οποία παραδίδονται στο χρήστη, τα οποία προορίζονται να καταστρέφουν, να εμποδίζουν, να καθιστούν αβλαβή, να προλαμβάνουν τη δράση ή να ασκούν άλλη περιοριστική δράση σε οποιονδήποτε επιβλαβή οργανισμό, με χημικά ή βιολογικά μέσα. Βιοκτόνα θεωρούνται επίσης όλες οι ουσίες, μείγματα και συσκευές που διατίθενται στην αγορά με σκοπό να σχηματίσουν δραστικές ουσίες ⁽²⁾.

2.2 Τα βιοκτόνα αποτελούν μέρος της καθημερινότητας μιας πολιτισμένης κοινωνίας και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με σύνεση. Προλαμβάνουν τη μετάδοση ασθενειών και εξασφαλίζουν υψηλό επίπεδο υγιεινής σε περιβάλλον μεγάλης πληθυσμιακής πυκνότητας. Η χρήση των βιοκτόνων αφορά όλους τους τομείς της καθημερινότητας. Ορισμένα από αυτά τα προϊόντα είναι εγγενώς επικίνδυνα, ενώ ταυτόχρονα προστατεύουν με βιώσιμο τρόπο την υγεία των ανθρώπων και των ζώων, καθώς και το περιβάλλον.

2.3 Η ισχύουσα οδηγία 98/8/ΕΚ ⁽³⁾ θεσπίζει ένα εναρμονισμένο νομοθετικό πλαίσιο για την αδειοδότηση και τη διάθεση βιοκτόνων χαμηλής επικινδυνότητας και βασικών ουσιών στην αγορά.

2.4 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ εξέδωσε γνωμοδότηση ⁽⁴⁾, με την οποία εγκρίνει την πρόταση οδηγίας στο βαθμό που η πρόταση αυτή στοχεύει στην προστασία της υγείας των ανθρώπων και των ζώων, καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος.

2.5 Η οδηγία 98/8/ΕΚ προβλέπει ότι επτά χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της η Επιτροπή θα πρέπει να καταρτίσει έκθεση και να την υποβάλει στο Συμβούλιο. Η έκθεση αφορά την εφαρμογή της οδηγίας και τη λειτουργία των απλουστευμένων διαδικασιών (σκευάσματα-πλαίσιο, βιοκτόνα χαμηλής επικινδυνότητας και βασικές ουσίες).

2.6 Διαβουλεύσεις μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών προηγήθηκαν μιας μελέτης αντικτύπου και μιας ευρύτερης διαδικτυακής διαβούλευσης.

2.7 Ομοίως, διάφορες μελέτες στήριξαν την πρόταση, ιδίως η μελέτη αξιολόγησης των επιπτώσεων από την αναθεώρηση της οδηγίας 98/8/ΕΚ, στην οποία αναλύονται οι οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις διαφόρων στρατηγικών επιλογών. Τα συμπεράσματα αυτής της μελέτης ενσωματώθηκαν απευθείας στην ανάλυση αντικτύπου.

2.8 Ο προτεινόμενος από την Επιτροπή κανονισμός στοχεύει στην αντικατάσταση της προαναφερθείσας οδηγίας.

⁽¹⁾ Οδηγία 2009/128/ΕΚ – ΕΕ L 309 της 24.11.2009, σ. 71.

⁽²⁾ Οδηγία 98/8/ΕΚ.

⁽³⁾ ΕΕ L 123 της 24.4.1998, σ. 1.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 195 της 18.7.1994, σ. 70.

3. Περίληψη της πρότασης

3.1 Η παρούσα πρόταση αντικαθιστά την οδηγία 98/8/ΕΚ και έχει ως στόχο την **ενίσχυση της ελεύθερης κυκλοφορίας βιοκτόνων προϊόντων εντός της Κοινότητας**. Πιο συγκεκριμένα, θα προσπαθήσει να επιλύσει τις αδυναμίες του νομοθετικού πλαισίου, όπως έχουν διαπιστωθεί τα οκτώ πρώτα χρόνια εφαρμογής της, θα βελτιώσει και θα επικαιροποιήσει ορισμένα στοιχεία του συστήματος, και θα φροντίσει να αποφευχθούν τα προβλήματα που διαγράφονται για το μέλλον. Επίσης, θα διατηρήσει τη δομή της οδηγίας 98/8/ΕΚ.

3.2 Η **απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησης** των βιοκτόνων στα κράτη μέλη θα επιτρέψει τη μείωση του κόστους και των διοικητικών επιβαρύνσεων για τους οικονομικούς φορείς, χωρίς να υποβαθμίζεται η ασφάλεια.

3.3 Η πρόταση **συνάδει** με τις υπόλοιπες πολιτικές και τους στόχους της Ένωσης, και λαμβάνει υπόψη τα εξής:

- την πρόσφατη κοινοτική νομοθεσία για τα χημικά προϊόντα ⁽⁵⁾,
- τον κανονισμό 1272/2008 ⁽⁶⁾,
- τη σχετική οριζόντια κοινοτική νομοθεσία,
- τους γενικούς κανόνες και τις υποχρεώσεις που βαρύνουν τα κράτη μέλη,
- μια μεταβατική περίοδο.

3.4 Η πρόταση αποσκοπεί:

- στην **απλούστευση** των κανόνων σχετικά με την **προστασία των δεδομένων**,
- στην αποφυγή της **αναπαραγωγής μελετών για τα σπονδυλωτά ζώα** ⁽⁷⁾ χάρη στην υποχρεωτική **κοινοχρησία των δεδομένων**,
- στην περαιτέρω εναρμόνιση των συστημάτων επιβολής τελών στα κράτη μέλη και σε κοινοτικό επίπεδο,
- στη θέσπιση κανόνων για το **παράλληλο εμπόριο**,
- στη συνεκτίμηση των κατεργασμένων **αντικειμένων** ή υλικών με βιοκτόνα προϊόντα.

3.5 Σε διάφορα άρθρα, η πρόταση ενθαρρύνει την ανάπτυξη έρευνας και καινοτομίας.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Πρόταση για νέα νομοθεσία

4.1.1 Η οδηγία 98/8/ΕΚ για τα βιοκτόνα θα αντικατασταθεί από κανονισμό.

⁽⁵⁾ Κανονισμός ΕΚ 1907/2006 (REACH) – ΕΕ L 396 της 30.12.2006, σ. 1.

⁽⁶⁾ ΕΕ L 353 της 31.12.2008, σ. 1.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 94 της 18.4.2002, σ. 5 και ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 51.

4.1.2 Η πρόταση κανονισμού βασίζεται στη λογική που περιγράφεται στην οδηγία για τα βιοκτόνα προϊόντα. Πριν από την πρόταση αυτή πραγματοποιήθηκε **μελέτη αντικτύπου** σχετικά με το πεδίο εφαρμογής, την αδειοδότηση των προϊόντων, την κοινοχρησία των δεδομένων, τις απαιτήσεις στον τομέα των δεδομένων και τα τέλη που εισπράττονται από τα κράτη μέλη.

4.1.3 Η Επιτροπή κατέβαλε γνήσιες προσπάθειες για την **ευθυγράμμιση** της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα βιοκτόνα **με τον κανονισμό για τα χημικά προϊόντα (REACH)**.

4.2 Κανόνες αδειοδότησης

4.2.1 Η εισαγωγή της έννοιας της **κοινοτικής άδειας**, με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (ECHA) να ασκεί ρυθμιστικό ρόλο, είναι ένα στοιχείο που ευνοεί καταρχήν την εναρμονισμένη εφαρμογή σε όλες τις χώρες της Ένωσης. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το σύστημα αυτό είναι το πλέον αποτελεσματικό και κατάλληλο για την καλύτερη διαθεσιμότητα των προϊόντων και για τη δημιουργία κινήτρων ανάπτυξης της καινοτομίας, και επομένως για την περαιτέρω προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος. Ο κατακερματισμός της αγοράς βιοκτόνων σε επίπεδο παραγωγών (λίγες επιχειρήσεις με παγκόσμια παρουσία, πολλές ΜΜΕ), προϊόντων και εφαρμογών θέτει ωστόσο την άποψη αυτή υπό αμφισβήτηση. Πολλές επιχειρήσεις του κλάδου δραστηριοποιούνται σε έναν περιορισμένο αριθμό χωρών και ως εκ τούτου ζητούν **τοπική άδεια**. Σε περίπτωση επέκτασης της δραστηριότητας σε άλλα κράτη μέλη, ζητείται **αμοιβαία αναγνώριση**.

4.2.2 Η νέα προσέγγιση της Επιτροπής σχετικά με την **κοινοτική άδεια για τα βιοκτόνα χαμηλής επικινδυνότητας** και τις **νέες ουσίες** κινδυνεύει να έχει μικρή εμβέλεια, διότι αφορά τη μειονότητα των βιοκτόνων και επομένως συνιστά ασήμαντη διοικητική διευκόλυνση για τις επιχειρήσεις και τις αρχές. Με τον τρόπο αυτόν δεν ωθεί τις επιχειρήσεις να γίνουν περισσότερο καινοτόμες.

4.2.3 Η ίδια η έννοια των βιοκτόνων χαμηλής επικινδυνότητας εμφανίζεται σποραδικά σε ολόκληρη την πρόταση κανονισμού. Θα ήταν επιθυμητός ένας καλύτερος ορισμός των βιοκτόνων χαμηλής επικινδυνότητας.

4.3 Δεδομένα προς υποβολή

4.3.1 Ορισμένα **κριτήρια** για τον ορισμό των προϊόντων χαμηλής επικινδυνότητας θα μπορούσαν να αποδειχθούν υπερβολικά περιοριστικά. Προτού συμπεριληφθούν στον τελικό κανονισμό, τα κριτήρια αυτά θα πρέπει να αξιολογηθούν με βάση τον αντίκτυπό τους. Η μελέτη θα πρέπει να βασίζεται στην επικινδυνότητα, λαμβάνοντας εξίσου υπόψη το βαθμό έκθεσης και όχι μόνο τους εγγενείς κινδύνους. Αυτό το μέτρο θα λειτουργούσε ως κίνητρο για την ανάπτυξη πιο ασφαλών καινοτόμων προϊόντων με βάση τις υπάρχουσες ουσίες. Κατά συνέπεια, τα προϊόντα που πληρούν τα κριτήρια αυτά θα πρέπει να μπορούν να ανήκουν στην κατηγορία «χαμηλής επικινδυνότητας». Η απαγόρευση της προώθησης των προϊόντων αυτών ως προϊόντων χαμηλής επικινδυνότητας θα ήταν αντιπαραγωγική.

4.3.2 Η πρόταση της Επιτροπής να μην συμπεριλαμβάνονται στο παράρτημα I τα προϊόντα χαμηλής επικινδυνότητας αποτελεί κίνητρο ανάπτυξης και προώθησης στην αγορά. Μολαταύτα, διάφορα σημεία χρειάζονται περαιτέρω διευκρινίσεις και ανάλυση, και πιο συγκεκριμένα απαιτείται ένας σαφής οδηγός όσον αφορά τα δεδομένα για τις δραστικές ουσίες και τη μορφή με την οποία θα πρέπει να παρέχονται.

4.3.3 Οι γενικοί κανόνες για την προσαρμογή των **απαιτούμενων δεδομένων** που περιλαμβάνονται στο **παράρτημα IV** θα πρέπει να εκλαμβάνονται γενικά ως θετικοί. Αποτελούν έναν οδηγό για την κατανομή των δοκιμών προς εφαρμογή.

4.3.4 Τα **απαιτούμενα δεδομένα για τις δραστικές ουσίες** περιλαμβάνονται στο **παράρτημα II** της πρότασης και υποδιαιρούνται σε δύο βαθμίδες, με την πρώτη βαθμίδα να αποτελεί το τυπικό σύνολο δεδομένων. Η υποβολή δεδομένων της βαθμίδας II μπορεί να κριθεί αναγκαία ανάλογα με τα χαρακτηριστικά και την προβλεπόμενη χρήση της δραστικής ουσίας, ιδίως εάν έχει εντοπιστεί κίνδυνος για την υγεία ή το περιβάλλον.

4.3.5 Ορισμένες τοξικολογικές μελέτες δεν είναι πλέον απαραίτητες στην πρώτη βαθμίδα, ενώ μπορεί να ισχύει το αντίθετο για τη δεύτερη. Ωστόσο, μιας και τα κράτη μέλη καθορίζουν το φάσμα των απαιτούμενων δεδομένων με βάση την αξιολόγησή τους, υπάρχει ο κίνδυνος απαίτησης δεδομένων πέραν των επιστημονικά απαραίτητων.

4.3.6 Για λόγους ανταγωνισμού, τα απαιτούμενα δεδομένα για εναλλακτικές πηγές δραστικών ουσιών δεν μπορούν να μειωθούν όσο οι ουσίες αυτές συμπεριλαμβάνονται στο παράρτημα I και η περίοδος προστασίας τους δεν έχει λήξει.

4.3.7 Το υψηλό επίπεδο **απαιτούμενων δεδομένων για τα βιοκτόνα** που περιλαμβάνονται στο **άρθρο 18 σχετικά με τα απαιτούμενα δεδομένα για τις αιτήσεις χορήγησης άδειας και στο παράρτημα III** της πρότασης παραμένει το ίδιο σε σχέση με την υπάρχουσα οδηγία. Δεν υπάρχουν δοκιμές που εμφανίζονται σε διάφορες βαθμίδες και οι απαιτήσεις δεν έχουν μειωθεί στις απολύτως απαραίτητες. Καθίσταται συνεπώς δύσκολο για τους παραγωγούς να αναπτύξουν καινοτόμα προϊόντα για ειδικές χρήσεις.

4.4 Κοινοχρησία δεδομένων

4.4.1 Υποχρεωτική είναι η **κοινοχρησία των δεδομένων** σχετικά με τις δοκιμές σε ζώα, καθώς και ο δίκαιος επιμερισμός του κόστους που συνδέεται με την κατάρτιση και τη χρήση των δεδομένων προκειμένου να καταδεικνύεται η ασφάλεια των προϊόντων στο πλαίσιο της υπάρχουσας οδηγίας.

4.4.2 Μολονότι η έννοια της κοινοχρησίας των δεδομένων συνάδει με τον κανονισμό REACH, η πρόταση δεν το επιτυγχάνει ως προς την προστασία των δεδομένων και την περίοδο προστασίας τους.

4.5 Μέτρα απλούστευσης

4.5.1 Θετικές αλλαγές έχουν ανακοινωθεί σχετικά με τα σκευάσματα-πλαίσιο, οι οποίες θα διευκολύνουν την ανάπτυξη διαφοροποιήσεων όσον αφορά τη σύσταση βιοκτόνων που ανήκουν στην ίδια ομάδα. Ωστόσο, χρειάζονται διευκρινίσεις όσον αφορά το βαθμό ευελιξίας της σύστασης σε επίπεδο βιοκτόνων ουσιών και αδρανών συστατικών.

4.6 Ο ρόλος του ECHA

4.6.1 Ο ECHA θα έχει ρόλο συντονισμού και επικύρωσης της κοινοτικής άδειας για τα βιοκτόνα χαμηλής επικινδυνότητας και τις νέες ουσίες.

4.6.2 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, ο ECHA θα μπορούσε να αναλάβει το ρόλο του «οίκου διαλογής» που ομαδοποιεί παρόμοιες εφαρμογές. Η αξιολόγησή τους θα μπορεί στη συνέχεια να πραγματοποιείται από μια ενιαία αρχή, ακόμη και στην περίπτωση που ο φάκελος κατατέθηκε σε πολλά κράτη μέλη.

4.7 Παράλληλο εμπόριο – προστασία των δεδομένων

4.7.1 Κατά το παράδειγμα του νέου κανονισμού για τη διάθεση φυτοϋγειονομικών προϊόντων στην αγορά, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, οι διαδικασίες παράλληλου εμπορίου θα πρέπει να περιορίζονται σε ίδια προϊόντα που βασίζονται στις ίδιες πηγές δραστικών ουσιών και συστατικών.

4.7.2 Στο πλαίσιο του παράλληλου εμπορίου, η προστασία των απαιτούμενων δεδομένων θα πρέπει να ενισχυθεί, τουλάχιστον για τις βιοκτόνες ουσίες που συμπεριλαμβάνονται στο παράρτημα I.

4.7.3 Για την αποφυγή του φαινομένου του «λαθρεπιβάτη», η βιομηχανία έχει ζητήσει να συμπεριλαμβάνεται η σχέση των δραστικών ουσιών του παραρτήματος I με την αντίστοιχη επιχείρηση, ως προϋπόθεση για την ιδιοκτησία και την προστασία των δεδομένων. Η βιομηχανία βιοκτόνων εκτιμά το γεγονός ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει το φαινόμενο αυτό. Το άρθρο 83 χρειάζεται περαιτέρω ανάλυση προκειμένου να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά το εν λόγω φαινόμενο.

4.8 Κατεργασμένα υλικά και αντικείμενα

4.8.1 Σύμφωνα με την πρόταση, όλα τα **κατεργασμένα υλικά και αντικείμενα** θα πρέπει να έχουν υποστεί κατεργασία αποκλειστικά με βιοκτόνα που είναι εγκεκριμένα για το σκοπό αυτό τουλάχιστον σε ένα κράτος μέλος. Η πρόταση υπερασπίζεται επίσης την επέκταση αυτού του μέτρου στα υλικά και τα αντικείμενα που προέρχονται από τρίτες χώρες προκειμένου να εξασφαλίζονται ίσοι όροι στην αγορά.

4.8.2 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη επισήμανσης των κατεργασμένων υλικών και προϊόντων προκειμένου να εξασφαλίζεται κατάλληλη και αποτελεσματική ενημέρωση του χρήστη. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εμβαθύνει στο θέμα αυτό για να περιορίσει την εξαντλητική επισήμανση μόνο στις περιπτώσεις όπου κρίνεται αναγκαία για τον καταναλωτή. Η ΕΟΚΕ προτείνει δύο επίπεδα ενημέρωσης. Το πρώτο πρέπει να παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες με βάση τη χρήση και την προστασία του καταναλωτή. Το δεύτερο πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις γνωστές πληροφορίες και να είναι προσβάσιμο σε περίπτωση προσφυγής των καταναλωτών σε επαγγελματικούς φορείς. Οι πληροφορίες αυτές θα μπορούσαν να παρέχονται σε βάσεις δεδομένων και δικτυακούς τόπους.

4.9 Προθεσμία και εφαρμογή

4.9.1 Η μη τήρηση των προθεσμιών των αξιολογήσεων, όπως περιγράφονται στην οδηγία, αποτελεί σοβαρή αιτία προβληματισμού. Οι εν λόγω προθεσμίες είχαν λάβει παράταση στο πλαίσιο μιας μικρής αναθεώρησης της οδηγίας, όμως φαίνεται ότι έγιναν ελάχιστες προσπάθειες για να αποσυρθούν από την αγορά οι ουσίες που δεν είχαν επανεξετασθεί και που θα μπορούσαν ενδεχομένως να είναι επιβλαβείς. Η ενιαία εφαρμογή των ορισμών και των προθεσμιών θα εξασφαλίσει καλύτερη λειτουργία της διαδικασίας μεταξύ των κρατών μελών.

4.9.2 Η μη ενιαία και αναποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης σε επίπεδο κρατών μελών υπονομεύει την κοινοτική νομοθεσία.

4.10 Διαδικασίες πληρωμής

4.10.1 Η Επιτροπή προτείνει την εναρμόνιση της δομής των **τελών** τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τον ECHA. Οι χρήστες συναντούν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τα τέλη αξιολόγησης. Συχνά δεν υπάρχει κανένας συσχετισμός μεταξύ των πόρων που απαιτούνται και των πόρων που πραγματικά αξιοποιούνται.

4.10.2 Τα τέλη θα πρέπει να εκφράζουν ένα υψηλό επίπεδο διαφάνειας, επισημαίνοντας τα διάφορα στάδια και τις διαδικασίες που οδηγούν στην αξιολόγηση. Θα πρέπει να προκύπτουν λογικά σε συνάρτηση με τον όγκο εργασίας και θα μπορούν να διεκδικούνται μόνο σε περίπτωση ανάγκης.

4.10.3 Σε καμία περίπτωση δεν θα μπορεί να επιβάλλεται ετήσιο τέλος χωρίς αιτιολογία.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Αποκλεισμός των βιοκτόνων ουσιών από το παράρτημα I

5.1.1 Το άρθρο 5(2) της πρότασης αποκλείει από το παράρτημα I τις δραστικές ουσίες που έχουν ταξινομηθεί ως καρκινογόνες, μεταλλαξιογόνες, τοξικές για την αναπαραγωγή, καθώς και όσες έχουν ιδιότητες ενδοκρινικού διαταράκτη.

5.1.2 Τρεις περιπτώσεις παρέκκλισης, οι οποίες επιτρέπουν ωστόσο την καταχώρηση αυτών των ουσιών στο παράρτημα I, περιγράφονται στο άρθρο 5(1) της πρότασης:

- η περίπτωση αμελητέας έκθεσης για τους χρήστες,
- η περίπτωση απαραίτητων ουσιών για τη δημόσια υγεία,
- η περίπτωση των ουσιών για τις οποίες η αναλογία κέρδους/κινδύνου είναι θετική.

— Η τελευταία περίπτωση του ίδιου άρθρου, ωστόσο, αποκλείει εντελώς την εφαρμογή αυτής της τελευταίας παρέκκλισης για τις δραστικές ουσίες που προορίζονται για τύπους προϊόντων 4 και 14 έως 19 ⁽⁸⁾.

5.1.3 Ορισμένες βιοκτόνες ουσίες μπορεί να είναι επικίνδυνες από την ίδια τη φύση τους, γεγονός που οφείλεται στο σκοπό τους και στον ορισμό της δραστικής ουσίας ως «ουσίας ή μικροοργανισμού που δρα κατά επιβλαβών οργανισμών». Τα πλεονεκτήματα της χρήσης τους, καθώς και τα μέτρα που ελαχιστοποιούν την έκθεση στον άνθρωπο και το περιβάλλον, επιτρέπουν σε αυτές τις ουσίες να χρησιμοποιούνται ως βιοκτόνα.

5.1.4 Η περιστασιακή έκθεση δεν προκαλεί σοβαρές ανησυχίες, η ΕΟΚΕ ωστόσο απευθύνει προειδοποίηση όσον αφορά την παρατεταμένη έκθεση σε βιοκτόνα χωρίς επαρκή προστασία.

5.1.5 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι υπάρχει αυθαίρετη διάκριση όσον αφορά τους προαναφερθέντες τύπους προϊόντων (4 και 14 έως 19), οι οποίοι δεν μπορούν να επωφεληθούν από τους όρους που διατυπώνονται στο άρθρο 5 (1), σημείο (γ). Το μέτρο αυτό είναι αντι-παραγωγικό σε επίπεδο καινοτομίας και περιορίζει την ομάδα των ουσιών που θα μπορούσαν πιθανόν να χρησιμοποιηθούν στο μέλλον ως βιοκτόνα.

5.2 Επέκταση του ρόλου του ECHA

5.2.1 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της επέκτασης του πεδίου αρμοδιοτήτων του ECHA. Ο οργανισμός αυτός θα πρέπει να μπορεί να διαχειρίζεται ενεργά όλες τις διαδικασίες αδειοδότησης των βιοκτόνων σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο.

5.2.2 Τα πλεονεκτήματα μιας κεντρικής αξιολόγησης θα είναι τα εξής:

- ο ECHA θα διαθέτει όλες τις απαιτούμενες διαδικασίες για την επικύρωση μιας εφαρμογής σε περίπτωση κοινοτικής άδειας,
- η επικύρωση των φακέλων από έναν ενιαίο οργανισμό θα εξασφαλίζει μεγαλύτερη συνοχή και μια πιο ομαλή και απλή νομοθεσία για τα βιοκτόνα,
- τα κράτη μέλη θα μπορούν να συγκεντρώνουν τους πόρους τους στην αξιολόγηση της εφαρμογής.

⁽⁸⁾ Τύπος προϊόντων 4: Απολυμαντικά χώρων τροφίμων και ζωοτροφών.

Τύπος προϊόντων 14: Τρωκτικοκτόνα.

Τύπος προϊόντων 15: Πτηνοκτόνα.

Τύπος προϊόντων 16: Μαλακιοκτόνα.

Τύπος προϊόντων 17: Ιχθυοκτόνα.

Τύπος προϊόντων 18: Εντομοκτόνα, ακαρεοκτόνα και προϊόντα για την καταπολέμηση άλλων αρθροπόδων.

Τύπος προϊόντων 19: Απωθητικά και προσελκυστικά.

Οι τύποι προϊόντων 14 έως 19 συνιστούν την ΟΜΑΔΑ 3: Αντιπαρασπαστικά προϊόντα.

- η επικύρωση από τον ECHA δεν καταργεί τη δυνατότητα εισαγωγής νέων δεδομένων που προκύπτουν κατά τη διαδικασία αξιολόγησης, η οποία παραμένει αρμοδιότητα των κρατών μελών.
 - τα βιοκτόνα που βασίζονται στην ίδια δραστική ουσία ή χρησιμοποιούνται στους ίδιους τύπους προϊόντων θα έχουν τις ίδιες προθεσμίες για την υποβολή των σχετικών αιτήσεων,
- 5.2.3 Επιπλέον, στο πλαίσιο άσκησης του ρόλου του «οίκου διαλογής» και ανάληψης της διαχείρισης των φακέλων των βιοκτόνων προϊόντων:
- το κοινοτικό μητρώο βιοκτόνων, υπό τη διαχείριση του ECHA, θα είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο διαχείρισης ομάδων βιοκτόνων,
 - η αξιολόγηση των κύριων στοιχείων των φακέλων αυτών από μια ενιαία αρμόδια αρχή θα βελτιώσει τη συνοχή και την εναρμόνιση της νομοθεσίας για τα βιοκτόνα,
 - η αποτελεσματική διαχείριση της διαδικασίας αξιολόγησης θα ενθαρρύνει ακόμη περισσότερο τους χρήστες για την πρωτόβουλη προετοιμασία των φακέλων και θα μειώσει το όριο για τη βιομηχανία.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

«Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον μεταφερόμενο εξοπλισμό υπό πίεση»

COM(2009) 482 τελικό – 2009/0131 (COD)

(2010/C 347/10)

Εισηγητής: ο κ. PEZZINI

Στις 29 Σεπτεμβρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το μεταφερόμενο εξοπλισμό υπό πίεση

COM(2009) 482 τελικό – 2009/0131 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Φεβρουαρίου 2010.

Κατά την 460^η σύνοδο ολομελείας της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 190 ψήφους υπέρ, και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το έργο που επιτελεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να προσαρμόσει την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τον μεταφερόμενο εξοπλισμό υπό πίεση στις διεθνείς εξελίξεις και στις πρόσφατα εισαχθείσες διατάξεις, με σκοπό την ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς και την απλοποίηση των σχετικών διαδικασιών.

1.2 Η πρόταση της Επιτροπής είναι εξαιρετικής σημασίας, διότι επεκτείνει την εφαρμογή των διεθνών συμφωνιών για τις διεθνείς οδικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων (ADR) και τις διεθνείς μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων μέσω της εσωτερικής ναυσιπλοΐας (ADN), καθώς και του κανονισμού σχετικά με τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων (RID), που έχουν ήδη συμπεριληφθεί στην οδηγία 2008/68/CE, στον τομέα των εθνικών μεταφορών.

1.3 Επίσης, σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, η έγκριση της οδηγίας θα συντείνει στην αναβάθμιση των απλών συστάσεων της Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Ευρώπη (ΟΕΕ/ΗΕ) και του Διακυβερνητικού Οργανισμού Διεθνών Σιδηροδρομικών Μεταφορών (OTIF) σε νομοθετική πράξη για τα κράτη μέλη, με αδιαμφισβήτητη οφέλη για την εσωτερική αγορά.

1.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά ανεπιφύλακτα να τεθεί ως πρωταρχικός σκοπός όλων των προβλεπόμενων διαδικασιών η ασφάλεια των φορέων εκμετάλλευσης και των πολιτών, κατά τη φάση της παραγωγής, της μεταφοράς, της πώλησης και της ανακύκλωσης του εξοπλισμού.

1.5 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι ο παράγοντας ασφάλεια αποτελεί βασικό στοιχείο των δύο ρυθμίσεων, δηλαδή της ισχύουσας και εκείνης που απορρέει από την εφαρμογή της οδηγίας 2008/68/ΕΚ.

1.6 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της κατάρτισης που καθίσταται αναγκαία στην προσπάθεια στελέχωσης με προσωπικό το οποίο θα διαθέτει πιστοποιημένα προσόντα για τη διαχείριση των κινδύνων. Προτείνει, επομένως, να ανατεθούν σαφείς αρμοδιότητες στους διάφορους φορείς, να προβλεφθούν κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των κανόνων ασφάλειας, και να καταβάλλεται, ενδεχομένως, αποζημίωση μέσω της προσφυγής των φορέων εκμετάλλευσης σε ασφάλιση κινδύνου.

1.7 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις επιλογές της Επιτροπής όσον αφορά τη δημιουργία ενός νομοθετικού πλαισίου, συνεκτικού με την πρόταση της, το οποίο θα προβλέπει τα εξής:

- την ενσωμάτωση σε ένα ενιαίο κείμενο των τεχνικών προδιαγραφών,
- τη μεταφορά των νομοθετικών μέτρων για την ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς, μέσω ενός σαφέστερα ορισμένου ρόλου των κοινοποιημένων οργανισμών,
- την επέκταση της νομοθεσίας της ΕΕ και σε άλλα τρίτα κράτη,
- την ενίσχυση του ελέγχου της αγοράς.

1.8 Ορισμένα άρθρα της πρότασης, σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, θα μπορούσαν να είναι πιο αναλυτικά έτσι ώστε να διευκολυνθεί η μεταφορά τους στα κράτη μέλη και να αποφευχθούν τυχόν παρερμηνείες.

1.9 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να καλλιεργηθούν περαιτέρω οι σχέσεις με τις τρίτες χώρες, κυρίως δε με τις γειτονικές, και με τους κοινοτικούς «θυλάκους», με στόχο τη σύναψη συμφωνιών με τις χώρες των οποίων οι εξοπλισμοί υπό πίεση διαμετακομίζονται μέσω της επικράτειας της ΕΕ, κατά τρόπο ώστε να τηρούνται οι απαιτήσεις της οδηγίας.

1.10 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βεβαιότητα ότι η θέσπιση σαφών κανόνων ως προς την ιχνηλασιμότητα των φάσεων συναρμολόγησης, συντήρησης και ελέγχου του μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση, αφενός, θα ενίσχυε το κοινό αίσθημα ευθύνης των εμπλεκόμενων φορέων και, αφετέρου, θα συνέβαλε στην επίλυση διαφορών που ενδεχομένως προκύπτουν από τις βλάβες που υφίστανται οι φορείς εκμετάλλευσης, τα άτομα και τα αντικείμενα. Οι κοινοποιημένοι οργανισμοί θα πρέπει να φέρουν την ευθύνη, ακόμη και σε περίπτωση ατυχήματος, για τη διερεύνηση και την ανάλυση του συμβάντος τόσο έναντι των εμπλεκόμενων φορέων όσο και έναντι τρίτων.

1.11 Η ΕΟΚΕ συνιστά – δεδομένων των νέων ρυθμίσεων – την εκπόνηση νέων κατευθυντήριων γραμμών με σκοπό την επικαιροποίηση εκείνων που περιλαμβάνει η υπό κατάργηση οδηγία 01999/36/ΕΚ.

2. Ιστορικό

2.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την βαθιά πεποίθησή της ότι η ενίσχυση της ασφάλειας του μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση στα διάφορα στάδια της εσωτερικής μεταφοράς επικινδύνων εμπορευμάτων και η διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας τους εντός της ΕΕ αποτελούν παράγοντες θεμελιώδους σημασίας για την ολοκλήρωση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, καθώς και για την προστασία της βιομηχανίας, του διεθνούς εμπορίου, του καταναλωτή, του περιβάλλοντος και γενικότερα των πολιτών.

2.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απολύτως με την ανάγκη:

- πιστοποίησης και αξιολόγησης της συμμόρφωσης του νέου μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση με τις τεχνικές απαιτήσεις,
- διεξαγωγής περιοδικών επιθεωρήσεων για τη συνεχή διασφάλιση της τήρησης των προδιαγραφών,
- υποβολής του υπάρχοντος μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση σε περιοδικούς ελέγχους,
- επισήμανσης του εξοπλισμού από τους κοινοποιημένους οργανισμούς, ως ένδειξη της συμμόρφωσής του με τις απαιτήσεις,
- ενίσχυσης των συστημάτων εποπτείας της αγοράς, όπως, άλλωστε, επανέλαβε η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της ⁽¹⁾ με θέμα το νέο νομοθετικό πλαίσιο –όπως αυτό ορίζεται από τον κανονισμό (ΕΚ) 765/2008 και την απόφαση 768/2008/ΕΚ.

2.3 Ο ΟΗΕ εκδίδει τακτικά συγκεκριμένες συστάσεις –αν και χωρίς νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα– σχετικά με τα νέα πρότυπα ISO, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στη λεγόμενη Πορτοκαλί Βίβλο, εξασφαλίζοντας διεθνή αναγνώριση στα εθελοντικά πρότυπα ISO του κλάδου, λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνολογικές εξελίξεις, τα νέα υλικά και τις απαιτήσεις μεταφοράς, καθώς και την προστασία των ατόμων, των αγαθών και του περιβάλλοντος.

2.4 Η επιτροπή εμπειρογνομώνων του ΟΗΕ αποφάσισε πρόσφατα να εισαγάγει σε ένα ειδικό κεφάλαιο την αναφορά σε αρκετά πρότυπα ISO, προσδίδοντάς έτσι ισχύ νόμου στα σήματα του ΟΗΕ.

(1) ΕΕ C 120 της 16.5.2008, σ. 1.

2.5 Η ΟΕΕ/ΗΕ εξέφρασε τις θέσεις της σχετικά με

- την ευρωπαϊκή συμφωνία σχετικά με τις διεθνείς οδικές μεταφορές επικινδύνων εμπορευμάτων (ADR) ⁽²⁾,
- τον κανονισμό σχετικά με τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές επικινδύνων εμπορευμάτων (RID) ⁽³⁾, έγγραφο το οποίο συμπεριλήφθη στις οδηγίες 94/55/ΕΚ και 96/49/ΕΚ,
- την ευρωπαϊκή συμφωνία σχετικά με τις διεθνείς μεταφορές επικινδύνων εμπορευμάτων μέσω της εσωτερικής ναυσιπλοΐας (ADN) ⁽⁴⁾.

2.6 Στο πλαίσιο αυτών των συμφωνιών, η ΟΕΕ/ΗΕ προέβη, στις 18 Αυγούστου 2009, στην ΙΣΤ' αναθεώρηση των συστάσεων για τη μεταφορά επικινδύνων εμπορευμάτων.

2.7 Η εν λόγω έκθεση περιλαμβάνει τα εξής:

- κατάταξη και ορισμό της κάθε κατηγορίας,
- κατάλογο με τα κύρια επικίνδυνα εμπορεύματα,
- γενικές απαιτήσεις συσκευασίας,
- διαδικασίες δοκιμής,
- ενδείξεις, επισήμανση, δοκιμές και έγκριση της συσκευασίας και των φορητών δεξαμενών,
- διαδικασίες αποστολής.

2.8 Μέσω αυτής της αναθεώρησης επιχειρείται να επέλθει απλοποίηση των διαδικασιών μεταφοράς, διακίνησης και ελέγχου, περιορισμός των διατυπώσεων και, γενικότερα, άρση των κωλυμάτων κατά τη διεθνή μεταφορά εμπορευμάτων τα οποία έχουν χαρακτηριστεί «επικίνδυνα»· ωστόσο, πάντα θα πρέπει να τηρούνται οι κανόνες και τα συστήματα ασφάλειας των πολιτών και των φορέων εκμετάλλευσης.

2.9 Στις 24 Σεπτεμβρίου 2008, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εξέδωσαν την οδηγία 2008/68/ΕΚ σχετικά με τις εσωτερικές μεταφορές επικινδύνων εμπορευμάτων, υπέρ της οποίας έχει ταχθεί και η ΕΟΚΕ ⁽⁵⁾. Η εν λόγω οδηγία καταργεί τις οδηγίες 94/55/ΕΚ, 96/49/ΕΚ, 96/35/ΕΚ και 2000/18/ΕΚ ⁽⁶⁾.

(2) Η συμφωνία συνήφθη στις 30 Σεπτεμβρίου 1957 στη Γενεύη και στις 31 Μαρτίου 2009 επικυρώθηκε από τα εξής 45 κράτη: Αζερμπαϊτζάν, Αλβανία, Ανδόρα, Αυστρία, Βέλγιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Εσθονία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Καζαχστάν, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λευκορωσία, Λιθουανία, Λίχτενσταϊν, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Μαρόκο, Μαυροβούνιο, Μεγάλη Βρετανία, Μολδαβία, Νορβηγία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Ουκρανία, ΠΓΜΔ, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ρωσία, Σερβία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τσεχική Δημοκρατία, Τυνησία και Φινλανδία.

(3) Ο κανονισμός RID περιλαμβάνεται στο παράρτημα Γ' της Σύμβασης σχετικά με τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές (COTIF) που συνήφθη στις 3 Ιουνίου 1999 στην πόλη Βιλνιους.

(4) Συμφωνία που συνήφθη στις 26 Μαΐου 2000 στη Γενεύη και στη συνέχεια αναθεωρήθηκε.

(5) ΕΕ C 256 της 27.10.2007, σ. 44.

(6) Οδηγία 2000/18/ΕΚ (ΕΕ L 118 της 19.5.2000, σελ.41-43)

2.10 Με την οδηγία 2008/68/EK προκρίνεται η απλοποίηση του κανονιστικού πλαισίου «με την υιοθέτηση ενιαίας νομοθετικής πράξης, η οποία να καλύπτει και τα τρία είδη εσωτερικών μεταφορών», και με τη διατήρηση «της δυνατότητας τα παραρτήματα της οδηγίας να παραπέμπουν απλώς στις διεθνείς συμβάσεις και συμφωνίες για τις μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων» (7).

2.11 Επί του παρόντος, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το ζήτημα καλύπτεται –πέραν της οδηγίας 2008/68/EK, που συμπεριλαμβάνει τις συμφωνίες ADR, ADN και τον κανονισμό RID (8) – από την οδηγία 1999/36/EK σχετικά με τον μεταφερόμενο εξοπλισμό υπό πίεση, επί της οποίας έχει τοποθετηθεί η ΕΟΚΕ (9), καθώς και από μια κανονιστική ρύθμιση, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο της νέας προσέγγισης και έχει ήδη τροποποιηθεί πολλακίς (10), προκειμένου να ευθυγραμμιστούν οι διατάξεις της με τις τεχνολογικές εξελίξεις.

2.12 Είναι πολύ σημαντικό να υπάρξει συμμόρφωση με τις απαιτήσεις τυποποίησης ως προς τον μεταφερόμενο εξοπλισμό υπό πίεση· συνεπώς, προβάλλει ως απαραίτητη προϋπόθεση η τυποποίηση, η οποία θα στηρίζει και θα ολοκληρώνει την ρύθμιση, για μια πολιτική διασφάλιση της ποιότητας και της ασφάλειας. Ομοίως δε, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και τα εξαρτήματα, όπως προβλέπεται στις συμφωνίες ADR, ADN και στον κανονισμό RID.

2.13 Στις 9 Σεπτεμβρίου 2005, η Επιτροπή δημοσίευσε μια έκθεση με θέμα την εφαρμογή από τα κράτη μέλη της οδηγίας 99/36/CE (11), και στην οποία αναφέρονται τα εξής: «[...] η πλειοψηφία των κρατών μελών δεν επιτρέπει σε προκρίθεντες οργανισμούς να διενεργούν αξιολογήσεις της συμμόρφωσης για τη θέση στην εγχώρια αγορά νέου μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση» (μη ενεργοποίηση της δυνατότητας του άρθρου 4). Αξίζει δε να σημειωθεί ότι η προσφυγή στους εγκεκριμένους οργανισμούς είναι προαιρετική, ενώ στους αντίστοιχους κοινοποιημένους υποχρεωτική.

2.14 Επιπλέον, η ίδια η Επιτροπή είχε μεταθέσει την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της οδηγίας 1999/36/EK για την 1η Ιουλίου 2005 όσον αφορά τα βαρέλια υπό πίεση, τις δέσμες (πλαίσια) φιαλών αερίου και τις δεξαμενές με το ακόλουθο αιτιολογικό: «Δεν υφίστανται λεπτομερείς τεχνικές προδιαγραφές και δεν προστέθηκαν αρκετά σχετικά ευρωπαϊκά πρότυπα στα παραρτήματα της οδηγίας 94/55/EK [...] σχετικά με τις οδικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων [...] και από την οδηγία 96/49/EK [...] για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τις σιδηροδρομικές μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων», σύμφωνα με τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων (12).

(7) ΕΕ C 256 της 27.10.2007, σ. 44.

(8) βλ. υποσημειώσεις 2, 3 και 4.

(9) Σχετική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 10.7.1997 (ΕΕ C 296 της 29.9.1997, σ. 6).

(10) Οδηγία 2001/2/EK της Επιτροπής της 4.1.2001 (ΕΕ L 5 της 10.1.2001, σ. 4) και οδηγία 2002/50/EK της Επιτροπής της 6.6.2002 (ΕΕ L 149 της 7.6.2002, σ. 28).

(11) COM(2005) 415 τελικό της 9.9.2005.

(12) Απόφαση 2003/525/CE (ΕΕ L 183 της 22.7.2003, σ. 45)

2.15 Πράγματι, η εφαρμογή της οδηγίας 1999/36/EK προκάλεσε μεγάλη σύγχυση στους κατασκευαστές, στα όργανα που είναι επιφορτισμένα με τον έλεγχο της συμμόρφωσης των προϊόντων, στους χρήστες, στις ενώσεις επαγγελματιών και στις επιτροπές τυποποίησης που έχουν επιφορτισθεί με την κατάρτιση των βασικών απαιτήσεων.

2.16 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις προαναφερθείσες θέσεις της στο συγκεκριμένο θέμα, δηλαδή: «χωρίς την υιοθέτηση ενιαίας κοινοτικής νομοθεσίας για όλες τις εσωτερικές μεταφορές (οδικές, σιδηροδρομικές και εσωτερικές πλωτές), δύσκολα μπορεί κανείς να πει ότι εξασφαλίζονται οι καλύτερες δυνατές συνθήκες ασφάλειας για τις μεταφορές επικίνδυνων εμπορευμάτων» (13), σύμφωνα και με το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας πρέπει να αφορά και τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) και να επιδιώκει τους τέσσερις ακόλουθους στόχους:

- κατάργηση της οδηγίας 1999/36/EK, καθώς και των οδηγιών 76/767/ΕΟΚ, 84/525/ΕΟΚ 84/526/ΕΟΚ και 84/527/ΕΟΚ σχετικά με τις φιάλες αερίου,
- μέγιστη δυνατή απλοποίηση των κανόνων, βελτιστοποίηση και εναρμόισή τους με την ισχύουσα διεθνή νομοθεσία,
- επικαιροποίηση της νομοθεσίας με σκοπό τη διασφάλιση της ελεύθερης διακίνησης και χρήσης μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση, όσον αφορά την εμπορία των προϊόντων στην εσωτερική αγορά, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) 765/2008 και την απόφαση 768/2008/EK,
- άρση των αποκλίσεων μεταξύ της νομοθεσίας για τον μεταφερόμενο εξοπλισμό υπό πίεση (οδηγία 1999/36/EK) και της διεθνούς νομοθεσίας για τη μεταφορά επικίνδυνων εμπορευμάτων, απλοποιώντας τις ισχύουσες διατάξεις, σύμφωνα ιδίως με τις διαδικασίες αξιολόγησης της συμμόρφωσης.

3.2 Η πρόταση της Επιτροπής επιχειρεί να καθορίσει σαφώς τις υποχρεώσεις των διάφορων οικονομικών φορέων, των αρμόδιων φορέων για την καθημερινή συντήρηση του εξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένων των ιδιοκτητών και των φορέων εκμετάλλευσης μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση, προς όφελος της ασφάλειας της μεταφοράς και της ελεύθερης κυκλοφορίας του μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση· επιβάλλεται δε να διασαφηνιστούν οι αρμοδιότητες του καθένα από τους παραπάνω φορείς.

3.3 Η πρόταση ρυθμίζει τις απαιτήσεις και τις υποχρεώσεις των αρμόδιων αρχών για την αξιολόγηση, την κοινοποίηση και την παρακολούθηση των κοινοποιημένων οργανισμών και των εποπτικών οργάνων, ενώ προβλέπει και την αμοιβαία αναγνώριση των κοινοποιημένων οργανισμών.

(13) Βλ. υποσημείωση 7.

3.4 Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να προσαρμόζει τα παραρτήματα στις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις, σύμφωνα με την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο του συστήματος της επιτροπολογίας⁽¹⁴⁾.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τους στόχους της πρότασης σχετικά με την ασφάλεια, τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες των φορέων εκμετάλλευσης και των δημόσιων αρχών, τις σαφώς καθορισμένες διαδικασίες ελέγχου, καθώς και ως προς τους όρους εμπορίας, διάθεσης και χρήσης του μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση, μέσα στο κοινό πλαίσιο εμπορίας προϊόντων, όπως αυτό καθορίζεται από την απόφαση 768/2008/ΕΚ και βάσει του συστήματος εποπτείας της αγοράς, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) 765/2008.

4.1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξόχως σημαντικό τον ρόλο των φορέων εκμετάλλευσης σε όλες τις διαδικασίες που αφορούν τον μεταφερόμενο εξοπλισμό υπό πίεση (αίτημα επαναξιολόγησης της συμμόρφωσης, παραγωγή, μεταφορά, τεχνική συντήρηση, ανακύκλωση) και, ως εκ τούτου, συνιστά στα μέτρα εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας να ληφθούν υπόψη αυτές οι λεπτές παράμετροι. Επίσης, θα πρέπει να προβλεφθούν κατάλληλα επιμορφωτικά προγράμματα ανά τακτά χρονικά διαστήματα για το προσωπικό με αντικείμενο τη συνετή διαχείριση κινδύνου. Παράλληλα, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμη η ασφάλιση κινδύνου για τους ενδιαφερόμενους φορείς εκμετάλλευσης.

4.2 Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει κατά το παρελθόν τα εξής: «η ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός των όρων εμπορίας ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων συνιστούν βασικά στοιχεία για τους καταναλωτές, για τις επιχειρήσεις και για τους ευρωπαίους πολίτες⁽¹⁵⁾».

4.3 Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να συνδέεται η νέα νομοθεσία με την αντίστοιχη διεθνή, καθώς και να παρέχει τη δυνατότητα προσθήκης αναφορών στις οικείες διεθνείς συνθήκες και συμφωνίες, προκειμένου –μεταξύ άλλων– να υλοποιήσει τον δηλωμένο στόχο απλοποίησης των τεχνικών κανόνων και των διατάξεων⁽¹⁶⁾.

4.4 Αν και η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπόψη τις εντατικές διαβουλεύσεις της Επιτροπής με τα κράτη μέλη και με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, κρίνει ότι θα ήταν προτιμότερο η νέα πρόταση οδηγίας να αποτελούσε απόρροια μιας αξιολόγησης αντικτύπου, λόγω –μεταξύ άλλων– της πολυπλοκότητας των διατάξεων και των τεχνικών απαιτήσεων.

4.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το ενδεχόμενο να μην εφαρμοστούν οι απαιτήσεις της προτεινόμενης οδηγίας στον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τη μεταφορά επικινδύνων εμπορευμάτων μεταξύ του ΕΟΧ και τρίτων χωρών. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να καλλιεργηθούν περαιτέρω οι σχέσεις με τις τρίτες χώρες, κυρίως δε με τις γειτονικές, και με τους κοινοτικούς «θυλάκους».

(14) Απόφαση 1999/468/ΕΚ (ΕΕ L 184 της 17.7.1999, σελ.23).

(15) ΕΕ C 120 της 16.5.2008, σ. 1.

(16) Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ΗΠΑ δεν αποδέχονται τις φιάλες με την επισήμανση του ΟΗΕ, παρά μόνο όσες φέρουν την έγκριση της δικής τους αντίστοιχης εθνικής αρχής.

4.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη θέσπιση συγκεκριμένων διατάξεων σχετικά με την ιχνηλασιμότητα μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση, και οι οποίες θα αποδεικνύονταν χρήσιμες για την απόδοση ευθυνών. Το πρόσφατο τραγικό συμβάν της έκρηξης μιας δεξαμενής στη μονάδα του Βιαρέτζο κατέδειξε τα διακριτά όρια της δυνατότητας απόδοσης ευθυνών.

4.7 Η ΕΟΚΕ διερωτάται επίσης για ποιο λόγο απουσιάζουν διατάξεις για την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των απαιτήσεων της οδηγίας, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια, δεδομένης δε προπαντός της ανάγκης κατοχύρωσης της ασφάλειας των πολιτών και των φορέων εκμετάλλευσης.

4.8 Ως προς την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο του συστήματος της επιτροπολογίας, η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει: «οι διαδικασίες επιτροπολογίας είναι όσο το δυνατόν περισσότερο διαφανείς και προσπελάσιμες για τους κατοίκους της ΕΕ, ιδιαίτερα δε εκείνους που επηρεάζονται από τις εν λόγω πράξεις» και «τονίζει την ανάγκη πλήρους συμμόρφωσης με το άρθρο 8 (α) της Συνθήκης της Λισαβώνας, το οποίο ορίζει ότι οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται όσο το δυνατόν εγγύτερα στους πολίτες, καθώς και ότι το κοινό και η κοινωνία πολιτών πρέπει να έχουν πλήρη πρόσβαση στις απαραίτητες πληροφορίες»⁽¹⁷⁾.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Στο άρθρο 2 παράγραφος 14, η ΕΟΚΕ προτείνει να διασαφηνιστεί περισσότερο το γεγονός ότι η διάκριση «είτε έναντι αντιτίμου είτε δωρεάν» της πρότασης αναφέρεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των κοινοποιημένων οργανισμών.

5.2 Στο άρθρο 6 παράγραφος 6 θα ήταν σκόπιμο, κατά την ΕΟΚΕ, να προσδιορίζεται σε ποια αρχή θα πρέπει να υποβάλλονται τα σχετικά έγγραφα για τα υπόλοιπα έτη μέχρι τη λήξη της προθεσμίας των προβλεπόμενων πωλήσεων, σε περίπτωση παύσης της εργασίας του εισαγωγέα. Δεδομένου ότι το ενδεχόμενο αυτό προβλέπεται στο σημείο 1.8.7.1.6 του παραρτήματος της οδηγίας 2008/68/ΕΚ, θα ήταν σκόπιμη μια ρητή υπόμνησή του στην παρούσα πρόταση.

5.3 Στο άρθρο 18 παράγραφος 5, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι, παράλληλα με την ανάγκη να τηρηθεί ο εμπιστευτικός χαρακτήρας ορισμένων «ευαίσθητων» πληροφοριών, επιβάλλεται να δημοσιοποιούνται τα σχετικά μέτρα προς αποφυγή σφαλμάτων και παραλείψεων.

5.4 Στο άρθρο 29, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα ήταν χρήσιμο να διευκρινιστούν καλύτερα οι δεσμεύσεις, οι υποχρεώσεις και οι αρμοδιότητες των κοινοποιημένων οργανισμών, προκειμένου να διασφαλιστεί ο ενιαίος χαρακτήρας και η αυστηρότητα των διαδικασιών σε έναν τόσο ευαίσθητο τομέα όπως αυτός του μεταφερόμενου εξοπλισμού υπό πίεση.

5.5 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η οδηγία θα πρέπει να διασαφηνίζει ποιος φέρει την ευθύνη αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας ή του अपαρχειωμένου χαρακτήρα των μηχανημάτων και του λοιπού εξοπλισμού εντός των κρατών μελών, κυρίως προς αποφυγή ατυχημάτων με ανθρώπινα θύματα. Αυτή η ένδειξη προβλέπεται ήδη από την οδηγία 2008/68/ΕΚ, αλλά θα ήταν χρήσιμο να συμπεριληφθεί ρητά και στην παρούσα πρόταση.

(17) ΕΕ C 224 της 30.8.2008, σ. 35.

5.6 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι, πέραν του εξοπλισμού υπό πίεση, υφίσταται και εξοπλισμός που υπόκειται σε ανάλογες συνθήκες «πίεσης» κατά τη μεταφορά του. Αυτός ο εξοπλισμός χρήζει επίσης ειδικής μνείας. Επίσης, πρέπει να προβλεφθούν κανόνες ασφάλειας για τη μεσοπρόθεσμη (βλ. οδηγία 2008/68/ΕΚ) και μακροπρόθεσμη αποθήκευση.

5.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα μπορούσαν να προβλεφθούν μέτρα για τη διευθέτηση διαφορών (δικαστικές αρχές, διαιτησία, κ.τ.λ.) που

ενδέχεται να προκύψουν μεταξύ των ιδιοκτητών, των εισαγωγέων, των διάφορων εκπροσώπων και των φορέων εκμετάλλευσης.

5.8 Τέλος, η ΕΟΚΕ συνιστά την εκπόνηση «διευκρινιστικών» κατευθυντήριων γραμμών σε ενιαία μορφή, στο πλαίσιο είτε της προτεινόμενης νέας οδηγίας είτε της οδηγίας 2008/68/ΕΚ, κατά τα πρότυπα της καταργηθείσας οδηγίας 1999/36/ΕΚ.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη διοικητική συνεργασία και την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του φόρου προστιθέμενης αξίας (αναδιατύπωση)

COM(2009) 427 τελικό — 2009/0118 (CNS)

(2010/C 347/11)

Εισηγητής: ο κ. BURANI

Στις 23 Σεπτεμβρίου 2009 και σύμφωνα με το άρθρο 93 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη διοικητική συνεργασία και την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του φόρου προστιθέμενης αξίας (Αναδιατύπωση)

COM(2009) 427 τελικό - 2009/0118 (CNS).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Φεβρουαρίου 2010 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. BURANI.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010, (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε με ψήφους 203 υπέρ, μία ψήφο κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1798/2003 του Συμβουλίου για τη διοικητική συνεργασία στον τομέα του φόρου προστιθέμενης αξίας τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2004. Η Επιτροπή οφείλει να υποβάλλει ανά τριετία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο έκθεση σχετικά με τη λειτουργία του προαναφερθέντος κανονισμού· παράλληλα με την εν λόγω ανειλημμένη δέσμευση, την οποία εκπλήρωσε με την έκθεσή της του Αυγούστου 2009, η Επιτροπή υπέβαλε **νέα πρόταση κανονισμού** (αναδιατύπωση). Με αυτήν την πρόταση, η Επιτροπή επιφέρει ορισμένες αναπροσαρμογές στο νομικό πλαίσιο του ισχύοντος κανονισμού, αξιοποιώντας την εμπειρία που αποκτήθηκε κατά τα πρώτα έτη της εφαρμογής του και έχοντας ως πρωταρχικό και δεδηλωμένο στόχο να παρασχεθεί στα κράτη μέλη ένα αποτελεσματικότερο **μέσο για την καταπολέμηση της απάτης** χάρη στη βελτίωση της διοικητικής συνεργασίας.

1.2 Πολύτιμο βοήθημα για την κατανόηση της πρότασης κανονισμού αποτελεί η προαναφερθείσα έκθεση της Επιτροπής: **η εφαρμογή του ισχύοντος κανονισμού δεν κρίνεται ικανοποιητική** για πολλούς και διάφορους λόγους. Συνοψίζοντας, «**η διοικητική συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στον τομέα του ΦΠΑ εξακολουθεί να μην είναι αρκετά εντατική προκειμένου να αντιμετωπίζεται η ενδοκοινοτική φοροδιαφυγή και απάτη**», όπως αναφέρει το Ελεγκτικό Συνέδριο σε σχετική δήλωσή του, την οποία η Επιτροπή παραθέτει αυτολεξεί στην έκθεσή της.

1.3 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η **προβαλλόμενη αντίσταση έναντι των αλλαγών** έχει επιβλαβείς επιπτώσεις για τα δημόσια οικονομικά των κρατών μελών και της ΕΕ· είναι γεγονός ότι η αντίσταση αυτή οφείλεται σε διάφορους πρακτικούς λόγους, αλλά η θεμελιώδης αιτία της έγκειται στην **ανομολόγητη βούληση προστασίας ιδιοτελών συμφερόντων**, τα οποία υπερσχίζουν έναντι του κοινού συμφέροντος.

1.4 Από πρακτικής πλευράς, επικρατούν αντικειμενικά διαφορετικές απόψεις σχετικά με τον τρόπο κατά τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί η «δέουσα υλοποίηση» των διασυνοριακών πράξεων: αφενός, εκδηλώνεται η επιθυμία **να προαχθεί η αμιγώς διοικητική συνεργασία** και, αφετέρου, τείνει να θεωρείται ως **επικρατούσα η προσπάθεια καταπολέμησης της φορολογικής απάτης**. Η Επιτροπή διαθέτει δύο συμβουλευτικά όργανα για κάθε μια από τις προαναφερθείσες απόψεις, την ομάδα εμπειρογνομόνων της στρατηγικής για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής (ATFS) ⁽¹⁾ και τη μόνιμη επιτροπή διοικητικής συνεργασίας (SCAC) ⁽²⁾ (βλέπε σημείο 2.3): η ενδεχόμενη συγχώνευσή τους ή η δημιουργία ενός κοινού και συντονισμένου φορέα θα μπορούσε ίσως να συμβάλει στην άμβλυνση της λανθάνουσας «σύγκρουσης συμφερόντων» μεταξύ των δύο διαφορετικών απόψεων.

1.5 Το βασικότερο πρόβλημα ωστόσο, παραμένει η αντίσταση που προβάλλεται σε πολιτικό επίπεδο, από παράδειγμα της οποίας αποτελεί η αμφισβήτηση της αρμοδιότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τον έλεγχο της ορθής εφαρμογής του κανονισμού: ένα κράτος μέλος παρέπεμψε μάλιστα το εν λόγω ζήτημα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

1.6 Η νέα πρόταση εισάγει πληθώρα καινοτομιών, οι οποίες είναι υπερβολικά πολλές για να παρατεθούν σε ένα συνοπτικό κείμενο. Ως εκ τούτου, θα εκτεθούν μόνον οι σημαντικότερες εξ αυτών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται **η υποχρέωση των κρατών μελών να εφαρμόζουν τον κανονισμό στο σύνολό του και εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών**. Εφόσον εγκριθεί το κείμενο αυτό, η Επιτροπή θα αποκτήσει εξουσία επιβολής κυρώσεων, εξουσία η οποία καθίσταται απολύτως αναγκαία.

⁽¹⁾ Anti Tax Fraud Strategy Expert Group.

⁽²⁾ Standing Committee on Administrative Cooperation.

1.7 Η δημιουργία μιας **μοναδικής κεντρικής υπηρεσίας διασύνδεσης** σε κάθε κράτος μέλος αναμένεται να απλοποιήσει και να εξορθολογίσει το σύστημα συνεργασίας· η **υποχρέωση ενός κράτους μέλους να διαβιβάζει πληροφορίες** σχετικά με πρόσωπο υποκείμενο στο φόρο που είναι εγκατεστημένο στην επικράτειά του επιβεβαιώνεται και η δυνατότητα που παρέχεται σε μια αρχή προκειμένου να αρνηθεί τη διεξαγωγή έρευνας για λογαριασμό κάποιου άλλης αρχής περιορίζεται σε μικρό αριθμό συγκεκριμένων περιπτώσεων. Οι κανόνες αυτοί είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για τη διεξαγωγή ερευνών σχετικά με τις **πωλήσεις εξ αποστάσεως**: η ΕΟΚΕ θεωρεί εξάλλου ότι η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται από τη γενικευμένη υιοθέτηση συστημάτων πληροφορικής: θα ήταν, επομένως, συνετό να καταστεί υποχρεωτική η εφαρμογή τους το 2015, στο τέλος της μεταβατικής περιόδου.

1.8 Σε διάφορα άρθρα προβλέπεται μια σειρά **αυτόματων διαδικασιών**: αυτόματη και εξ ίδιας πρωτοβουλίας διαβίβαση πληροφοριών που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για άλλες αρχές· υποχρεωτική ανάρθρωση πληροφορήση έπειτα από την απόκτηση των παρεχόμενων πληροφοριών· αυτόματη πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων. Όλα αυτά προϋποθέτουν, όμως, την καθιέρωση κοινών διαδικασιών, ζήτημα με το οποίο η Επιτροπή θα πρέπει να ασχοληθεί πάραυτα.

1.9 Διατυπώνονται ορισμένες επιφυλάξεις σχετικά με έναν κανόνα ο οποίος προβλέπει τη **συμμετοχή υπαλλήλων άλλων ενδιαφερομένων κρατών μελών στις έρευνες**, ακόμη και εκτός των γραφείων του κράτους μέλους υποδοχής· η ΕΟΚΕ δεν θεωρεί τον εν λόγω κανόνα ενδεδειγμένο, για προφανείς λόγους προστασίας εμπιστευτικών και ευαίσθητων πληροφοριών.

1.10 Η **σύσταση κοινού φορέα για την καταπολέμηση της απάτης και της φοροδιαφυγής στον τομέα του ΦΠΑ (EURO-FISC)** αποτελεί ίσως τη σημαντικότερη καινοτομία: ο εν λόγω φορέας θα έχει ως αποστολή να οργανώνει **ταχείες και πολυμερείς ανταλλαγές των πληροφοριών**. Η ΕΟΚΕ επικριμάζει ανεπιφύλακτα την εν λόγω πρωτοβουλία αλλά, συγχρόνως, εφιστά την προσοχή σε ένα ζήτημα το οποίο έχει επανειλημμένα τονίσει: την **ανάγκη συνεργασίας και διασύνδεσης με άλλους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες**.

2. Ιστορικό

2.1 Την 1η Ιανουαρίου 2004 τέθηκε σε ισχύ ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1798/2003 του Συμβουλίου για τη διοικητική συνεργασία στον τομέα του φόρου προστιθέμενης αξίας. Ο εν λόγω κανονισμός έγινε ευνοϊκά δεκτός από την πλειονότητα των κρατών μελών, τα οποία επιδοκίμασαν την πρόθεση της Επιτροπής **να προβεί στη βελτίωση του νομικού πλαισίου της διοικητικής συνεργασίας και στην καθιέρωση ενός μέσου για την καταπολέμηση της απάτης** ⁽³⁾. Σύμφωνα με το άρθρο 45 του προαναφερθέντος κανονισμού, η Επιτροπή υποβάλλει ανά τριετία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο έκθεση με αντικείμενο την εφαρμογή του κανονισμού αυτού· η **έκθεση που υποβλήθηκε στις 18 Αυγούστου 2009** ⁽⁴⁾ αποτελεί την πλέον πρόσφατη εκπλήρωση της εν λόγω υποχρέωσης.

⁽³⁾ Ο εν λόγω κανονισμός αποτέλεσε αντικείμενο γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ, EE C 267 της 27.10.2005.

⁽⁴⁾ COM(2009) 428 τελικό. Στο παρόν έγγραφο της ΕΟΚΕ δεν διατυπώνονται συγκεκριμένες παρατηρήσεις σχετικά με αυτήν την έκθεση· εντούτοις, οι πληροφορίες και οι απόψεις που παρέχονται από την Επιτροπή αποτελούν πολύτιμο βοήθημα για την κατανόηση της σημασίας των μέτρων που προτείνονται στον καινούριο κανονισμό.

2.2 Ωστόσο, εν τω μεταξύ, άρχισε να επιδεικνύεται μεγαλύτερη ευαισθησία έναντι του προβλήματος της φορολογικής απάτης: πράγματι, όσον αφορά τον ΦΠΑ, στην **ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ανάγκη χάραξης συντονισμένης στρατηγικής με σκοπό τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής** ⁽⁵⁾ επισημαίνεται η ανάγκη **χάραξης μιας συντονισμένης στρατηγικής για την καταπολέμηση της απάτης** –ιδίως της λεγόμενης απάτης τύπου καρουζέλ ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾. Μεταγενέστερη ανακοίνωση ⁽⁸⁾ περιελάμβανε ένα βραχυπρόθεσμο πρόγραμμα δράσης επί του θέματος.

2.3 Η παρούσα πρόταση κανονισμού ⁽⁹⁾ της Επιτροπής αποσκοπεί, επομένως, στην «αναδιατύπωση» του προγενέστερου κανονισμού και είναι αποτέλεσμα του προβληματισμού στον οποίο προέβη η Επιτροπή, τόσο αυτόνομα όσο και με τη βοήθεια μιας σειράς στοιχείων προερχόμενων από άλλες πηγές: τις εκθέσεις των κρατών μελών σχετικά με τη λειτουργία του κανονισμού του 2004, τις απαντήσεις τους σε συγκεκριμένα ερωτηματολόγια, την ειδική έκθεση αριθ. 8/2007 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου και το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 2ας Σεπτεμβρίου 2008 (2008/2033(INI)). Στα στοιχεία αυτά προστίθεται επίσης η συνεισφορά της ομάδας εμπειρογνομόνων της στρατηγικής για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής (ATFS), καθώς και εκείνη της μόνιμης επιτροπής διοικητικής συνεργασίας (SCAC).

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η προαναφερθείσα έκθεση της Επιτροπής, έγγρ. COM(2009) 428 τελικό, αποδεικνύεται πολύτιμο βοήθημα για την κατανόηση του νέου κανονισμού: στην έκθεση αυτή η Επιτροπή εκφράζει τη **δυσανεκεία** της ως προς την εφαρμογή του ισχύοντος κανονισμού, η οποία μπορεί να συνοψισθεί στη δήλωση του Ελεγκτικού Συνεδρίου –που παρατίθεται από την ίδια την Επιτροπή στην έκθεσή της– σύμφωνα με την οποία «παρά τις νέες διατάξεις ..., η διοικητική συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στον τομέα του ΦΠΑ εξακολουθεί να μην είναι αρκετά εντατική προκειμένου να αντιμετωπίζεται η ενδοκοινοτική φοροδιαφυγή και απάτη ...». Η Επιτροπή έχει καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τη βελτίωση των κανόνων και για τη διευκόλυνση της εφαρμογής τους, αλλά **ο βασικός λόγος αποτυχίας των προσπαθειών αυτών έγκειται στην αντίσταση που προβάλλουν έναντι των αλλαγών** ορισμένες –ή ενδεχομένως πολλές– εθνικές αρχές. Όσον αφορά τις αντικειμενικές δυσκολίες που προκύπτουν από οργανωτικές ή τεχνολογικές πλευρές θεωρείται περιττό να συγκαλυφθεί ότι η επίδειξη πνεύματος πλήρους συνεργασίας εξακολουθεί ακόμη και τώρα να προσκρούει στην προσπάθεια πρόαψισης των εκάστοτε ιδιαίτερων συμφερόντων, πραγματικών ή εικαζόμενων. Η ευρωπαϊκή ιδέα δεν αντιμετωπίζει σε κανέναν άλλο τομέα τόσα προβλήματα για την δρυσίωσή της όσα στον φορολογικό τομέα.

⁽⁵⁾ COM(2006) 254 τελικό.

⁽⁶⁾ Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό το είδος απάτης αναπτύχθηκε στο πλαίσιο ενός συστήματος ενδοκοινοτικής απάτης, της λεγόμενης απάτης «του αφανούς εμπόρου», COM(2009) 511 τελικό, σελ. 3.

⁽⁷⁾ Αυτή η ανακοίνωση της Επιτροπής αποτέλεσε επίσης αντικείμενο γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ με θέμα την **Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την ανάγκη χάραξης συντονισμένης στρατηγικής με σκοπό τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής** EE C 161 της 13.7.2007.

⁽⁸⁾ COM(2008) 807 τελικό.

⁽⁹⁾ COM(2009) 427 τελικό.

3.2 Η εύρυθμη **διοικητική συνεργασία** αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τη δέουσα υλοποίηση των διασυνοριακών πράξεων και είναι ασφαλώς προς όφελος τόσο των εθνικών αρχών όσο και του ευρέος κοινού. Εντούτοις, η έννοια της «δέουσας υλοποίησης» υπονοεί ότι οι πράξεις αυτές πραγματοποιούνται με σεβασμό των φορολογικών κανόνων. Οι δύο έννοιες είναι αλληλένδετες: η διοικητική συνεργασία και η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης σχηματίζουν ένα ενιαίο σύνολο. Η Επιτροπή θέτει αυτήν την άποψη σε απτή εφαρμογή προτείνοντας τη δημιουργία ενός κοινού φορέα (EUROFISC).

3.3 Η Επιτροπή διαθέτει δύο συμβουλευτικά όργανα τα οποία της εξασφαλίζουν τη συνδρομή εμπειρογνομώνων στο ανώτατο δυνατό επίπεδο: της ομάδας ATFS και της επιτροπής SCAC (βλέπε σημείο 2.3): η ενδεχόμενη συγχώνυσή τους σε έναν ενιαίο οργανισμό (ή η δημιουργία δύο ομάδων συντονιζόμενων από έναν ενιαίο φορέα λήψης αποφάσεων) θα μπορούσε ίσως να συμβάλει στην άμβλυση της λανθάνουσας «**σύγκρουσης συμφερόντων**» **μεταξύ του διοικητικού και του φορολογικού πεδίου**. Οι κανόνες που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της φορολογικής απάτης δεν συνάδουν πάντοτε με την επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών, και αντιστρόφως: η αντίσταση που προβάλλεται έναντι της αλλαγής ερείδεται, τουλάχιστον εν μέρει, στις **διαφορετικές απαιτήσεις που τίθενται σχετικά με το ίδιο πρόβλημα**.

3.4 Φαίνεται, ωστόσο, ότι **τα σημαντικότερα προβλήματα απαντώνται σε πολιτικό επίπεδο**: στην έκθεση που αναφέρεται στο σημείο 2.1 επισημαίνεται ότι η Επιτροπή απέστειλε ερωτηματολόγιο (βλέπε σημείο 2.3) στα κράτη μέλη παρέχοντάς τους την ευκαιρία να εκθέσουν –με τις απαντήσεις τους στις ερωτήσεις του εν λόγω ερωτηματολογίου– τις απόψεις τους σχετικά με τη λειτουργία της διοικητικής συνεργασίας. Ανησυχητικό θεωρείται πάντως το γεγονός ότι «**μόνο 2 κράτη μέλη έδειξαν ενδιαφέρον για μια ανοικτή συζήτηση επί του θέματος με την Επιτροπή ...**» σε αυτό ήρθε να προστεθεί άλλη μια αξιοσημείωτη εξέλιξη: ένα κράτος μέλος αμφισβήτησε ακόμη και την αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου να διενεργεί ελέγχους σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού περί διοικητικής συνεργασίας και η υπόθεση αυτή τελεί επί του παρόντος υπό εξέταση στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Αυτά τα γεγονότα μιλούν από μόνα τους και αφήνουν ελάχιστα περιθώρια αισιοδοξίας για το μέλλον.

3.5 Μια ακόμη πτυχή που έχει πολιτική χροιά αφορά τη **διοικητική συνεργασία μεταξύ των φορολογικών αρχών και των αρχών που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων** προερχόμενων από δραστηριότητες σχετικές με το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία: πρόκειται για θέμα το οποίο η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει εδώ και αρκετό καιρό, επί του οποίου δεν φαίνεται να έχει μέχρι στιγμής επιτευχθεί συναίνεση ⁽¹⁰⁾.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Οι σημαντικότερες τροποποιήσεις που εισήχθησαν με τον νέο κανονισμό αφορούν την ανάληψη μεγαλύτερης ευθύνης εκ μέρους

των κρατών μελών στον τομέα της συνεργασίας, την παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να συλλέγονται και να παρέχονται και τον καθορισμό των δικαιωμάτων πρόσβασης στις πληροφορίες αυτές. Στον κανονισμό προσδιορίζονται επίσης οι αρχές του κανονιστικού πλαισίου που θεσπίζεται με στόχο την κατοχύρωση της ποιότητας των πληροφοριών και την αποσαφήνιση της ευθύνης των κρατών μελών όσον αφορά την παροχή έγκυρων και έγκαιρων πληροφοριών. Τέλος, προβλέπεται η δημιουργία νομικής βάσης για την καθιέρωση μηχανισμού συγκροτημένης συνεργασίας με πρωταρχικό στόχο την καταπολέμηση της απάτης (EUROFISC).

4.1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει **την επιδοκιμασία και την υποστήριξη** της προς την Επιτροπή δεδομένου ότι ο νέος κανονισμός αποτελεί όντως **αποφασιστικό βήμα προόδου** ενόψει της κανονιστικής ρύθμισης του θέματος. Η εφαρμογή των προβλεπόμενων κανόνων, εφόσον τα κράτη μέλη το επιθυμούν, θα βελτιώσει την οργάνωση των δημοσίων οικονομικών από την άποψη τόσο της απλοποίησης των διαδικασιών όσο και της προσπάθειας καταπολέμησης της απάτης.

4.2 Η ΕΟΚΕ διατυπώνει κατωτέρω ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με τις **κυριότερες καινοτόμες προτάσεις** που εισάγονται με τον νέο κανονισμό: οι εν λόγω παρατηρήσεις υπαγορεύονται από μια επιθυμία εποικοδομητικής συμβολής και, συγχρόνως, απορρέουν από αντικειμενική αξιολόγηση των προβλημάτων που εξακολουθούν να παρακωλύουν την εύρυθμη διοικητική συνεργασία.

4.3 Στο **άρθρο 1** του αναδιατυπωμένου κανονισμού ορίζεται ρητά –**στην παράγραφο 1**– ότι ένας από τους κύριους στόχους του κανονισμού είναι «να καταπολεμούν [τα κράτη μέλη] την απάτη στον τομέα του ΦΠΑ» και –**στην παράγραφο 2**– καθορίζονται οι **προϋποθέσεις** υπό τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να ενεργούν «με σκοπό τη διασφάλιση της προστασίας των εσόδων ΦΠΑ του συνόλου των κρατών μελών». Το κείμενο του ισχύοντος κανονισμού είναι περισσότερο μετριοπαθές και λιγότερο επακριβές, δεδομένου ότι περιορίζεται απλώς στο να καθορίζει «τους κανόνες και τις διαδικασίες για την ανταλλαγή ορισμένων πληροφοριών».

4.3.1 Η εν λόγω καινοτομία δεν είναι διόλου ευκαταφρόνητη: η επιβολή της υποχρέωσης συνεργασίας σημαίνει ότι τα κράτη μέλη **οφείλουν να εφαρμόζουν τον κανονισμό στο σύνολό του και εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών**. Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί παρά να συμφωνήσει με την εν λόγω υποχρέωση, αλλά διερωτάται ωστόσο εάν τα κράτη μέλη θα έχουν έμπρακτα τη δυνατότητα, ή τη βούληση, να προσαρμοστούν στους νέους κανόνες, λαμβανομένων υπόψη των καθυστερήσεων και των εξαιρέσεων που παρατηρούνται ήδη στο πλαίσιο του ισχύοντος κανονισμού. Επιπλέον, η δεσμευτική φύση των κανόνων υπονοεί ότι η **Επιτροπή έχει εξουσία** επιβολής κυρώσεων και ότι το **Ελεγκτικό Συνέδριο διαθέτει αρμοδιότητα** για τη διενέργεια ελέγχων σχετικά με την ορθή εφαρμογή τους: πρόκειται, ωστόσο, για άποψη την οποία δεν συμμερίζονται οι πάντες. Στην έκθεση που αναφέρεται στο σημείο 2.1, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η Γερμανία αμφισβήτησε την αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τη διενέργεια ελέγχων στον εν λόγω τομέα και κίνησε **διαδικασία επί παραβάσει** ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Η **απόφαση που θα λάβει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο** στην παρούσα υπόθεση, η οποία τελεί υπό εξέταση, **θα επηρεάσει καθοριστικά** το μέλλον της διοικητικής συνεργασίας στον τομέα του ΦΠΑ.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρώωση της χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα».

4.3.2 Η νέα διατύπωση του προαναφερθέντος άρθρου καταδεικνύει, επομένως, ότι ακόμη στον φορολογικό τομέα εκδηλώνονται διαφορετικές τάσεις ως προς την ευρωπαϊκή πολιτική: η ερμηνεία των Συνθηκών υπό διαφορετικά πρίσματα ωθεί συχνά την Επιτροπή να προασπίσει τις αρμοδιότητες και τις εξουσίες που διαθέτει και αναγκάζει τα κράτη μέλη να επιδιώξουν τη διατήρηση των εθνικών προνομίων τους. Η ΕΟΚΕ δεν θεωρεί σκόπιμο να λάβει θέση επί του θέματος, αλλά ευελπιστεί ότι με την έγκριση της νέας Συνθήκης θα ανατείλει μια νέα εποχή για την Ευρώπη κατά την οποία τα κράτη μέλη θα τηρούν απαρέγκλιτα τις αρχές στις οποίες εδράζεται.

4.4 Σύμφωνα με το **άρθρο 4**, «κάθε κράτος μέλος ορίζει μία **μοναδική κεντρική υπηρεσία διασύνδεσης** την οποία εξουσιοδοτεί να αναλάβει την κύρια ευθύνη για τις επαφές με τα λοιπά κράτη μέλη». Η ΕΟΚΕ χαίρεται με την απόφαση αυτή, αλλά επισημαίνει ότι η εύρυθμη λειτουργία μιας κεντρικής υπηρεσίας εξαρτάται επίσης από την αποτελεσματικότητα των επί μέρους εθνικών δομών· επί του παρόντος, η συγκεκριμένη προϋπόθεση δεν φαίνεται να τηρείται σε όλες τις περιπτώσεις.

4.5 Στο **άρθρο 7** (πρώην άρθρο 5) επιβεβαιώνεται ότι ένα κράτος μέλος **έχει υποχρέωση να διαβιβάζει πληροφορίες** σχετικά με πρόσωπο υποκείμενο στο φόρο που είναι εγκατεστημένο στην επικράτειά του, κατόπιν αιτήσεως άλλου κράτους μέλους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ⁽¹¹⁾ η αρχή στην οποία υποβάλλεται η αίτηση δύναται **να αρνηθεί τη διεξαγωγή έρευνας** μόνον εάν έχει ήδη διαβιβάσει στην αιτούσα αρχή σχετικές πληροφορίες κατά την τελευταία διετία· παραμένει, ωστόσο, υποχρεωμένη να γνωστοποιεί στην αιτούσα αρχή τα στοιχεία των συναλλαγών οι οποίες πραγματοποιήθηκαν κατά την τελευταία διετία από τον υποκείμενο στον φόρο.

4.5.1 Οι νέοι κανόνες είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για τις **πωλήσεις εξ αποστάσεως** και βασίζονται σε μια ορθή πολιτική διοικητικής συνεργασίας. Εντούτοις, οι κανόνες αυτοί—ακόμη και με την παρούσα μορφή τους—εφαρμόζονται μόνον εν μέρει, κυρίως ελλείψει των απαιτούμενων δομών από πλευράς πληροφορικής. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ενδεδειγμένη την επέκταση της μεταβατικής περιόδου που προβλέπεται για άλλες διατάξεις και στους συγκεκριμένους κανόνες, προκειμένου να αναβληθεί η υποχρεωτική εφαρμογή τους έως το 2015, οπότε θα τεθεί σε ισχύ ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 143/2008 του Συμβουλίου ⁽¹²⁾.

4.6 Στο **άρθρο 15** αποφαινόμαστε η έννοια «αυτόματη ανταλλαγή» πληροφοριών που αναφέρεται ήδη στο άρθρο 17 του ισχύοντος κανονισμού: κάθε κράτος μέλος οφείλει να διαβιβάζει αυτομάτως και εξ

⁽¹¹⁾ Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες μια αίτηση μπορεί να απορριφθεί παρατίθενται στο (νέο) παράρτημα του κανονισμού και αφορούν μια σειρά υπηρεσιών μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι εξής: οι πωλήσεις εξ αποστάσεως, οι υπηρεσίες που αφορούν ακίνητα, καθώς και κινητά εννόματα αγαθά, οι δραστηριότητες που είναι παρεπόμενες των μεταφορών και οι τηλεπικοινωνιακές, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές υπηρεσίες.

⁽¹²⁾ «Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 143/2008 του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2008, για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1798/2003 όσον αφορά τη θέσπιση διοικητικής συνεργασίας και την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τους κανόνες για τον τόπο παροχής των υπηρεσιών, τα ειδικά καθεστώτα και τη διαδικασία επιστροφής ποσών σε σχέση με το φόρο προστιθέμενης αξίας», ΕΕ L 44 της 20.2.2008.

ιδίας πρωτοβουλίας τις πληροφορίες που θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμες σε κάποιο άλλο κράτος μέλος για την προστασία των φορολογικών του εσόδων. Η αποσαφήνιση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία διότι, εάν και όταν αρχίσει να εφαρμόζεται συστηματικά, η αυθόρμητη διαβίβαση πληροφοριών που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για άλλες αρχές θα αποτελέσει απόδειξη πλήρους αποδοχής της έννοιας της διοικητικής συνεργασίας.

4.7 Το **άρθρο 17** θα πρέπει ιδεωδώς να συνδεθεί με το άρθρο 15, εφόσον το εν λόγω άρθρο προβλέπει ότι οι αρχές στις οποίες διαβιβάζονται οι πληροφορίες προβαίνουν σε ανάδρομη πληροφόρηση με αποδέκτη τις αρχές που τις διαβίβασαν· αυτό σημαίνει ότι η συνεργασία δεν συνίσταται μόνον στην παροχή πληροφοριών, αλλά και στην ενημέρωση εκείνων που τις παρείχαν σχετικά με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα.

4.8 Στο **άρθρο 18** (πρώην άρθρο 22) διευκρινίζεται ποιες πληροφορίες πρέπει να εισάγει κάθε κράτος μέλος στη βάση δεδομένων του. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οι διατάξεις αυτές θα έχουν διπλή ευεργετική επίδραση: αφενός, θα συμβάλουν στη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με το ΦΠΑ (VIES) ⁽¹³⁾ και, αφετέρου, θα επιστήσουν την προσοχή των κρατών μελών στην εφαρμογή της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με τη χορήγηση, την αλλαγή ή την ακύρωση ενός αριθμού μητρώου ΦΠΑ· η σημασία της ορθής εφαρμογής των σχετικών διατάξεων καταδεικνύεται από το γεγονός ότι μεγάλο μέρος των περιπτώσεων απάτης σχετίζεται με την αριθμοδότηση στο πλαίσιο του ΦΠΑ. Διόλου ευκαταφρόνητα αναμένεται επίσης να είναι τα οφέλη για τους χρήστες, χάρη στις καινοτόμες προτάσεις που διατυπώνονται εν συνεχεία στα **άρθρα 23 και 24** σχετικά με τα **ελάχιστα πρότυπα για τις βάσεις δεδομένων**.

4.9 Το **άρθρο 22** προκαλεί ορισμένα ερωτηματικά, καθώς προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος παραχωρεί στις αρμόδιες αρχές όλων των υπολοίπων κρατών μελών **αυτόματη πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων του**. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η άμεση πρόσβαση—ακόμη κι αν υπόκειται σε προγενέστερη συμφωνία εκ μέρους της αρχής στην οποία υποβάλλεται η αίτηση—εξακολουθεί να θέτει προβλήματα γλώσσας, ορθής ερμηνείας και χρήσης των σχετικών πληροφοριών. Η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει την ύπαρξη του προβλήματος στην 23η αιτιολογική σκέψη, όπου δηλώνει πράγματι ότι «ενδείκνυται να θεσπισθούν **κοινές διαδικασίες** με σκοπό τη διασφάλιση της **συγκρισιμότητας ... των πληροφοριών αυτών**» και το ίδιο σκεπτικό επαναλαμβάνεται, σε διαφορετικό πλαίσιο, στην 27η αιτιολογική σκέψη. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο κανόνας περί αυτόματης πρόσβασης θα πρέπει να αναβληθεί έως κάποια μελλοντική ημερομηνία, όταν οι κοινές διοικητικές και ηλεκτρονικές διαδικασίες θα έχουν πλέον υιοθετηθεί από όλα τα κράτη μέλη.

⁽¹³⁾ VIES: VAT Information Exchange System (σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με το ΦΠΑ).

4.10 Το **άρθρο 29**, το οποίο αφορά τη συμμετοχή **δεόντως καταρτισμένων υπαλλήλων των κρατών μελών στις διοικητικές έρευνες**, ορίζει όντως στην **παράγραφο 1** ότι οι υπάλληλοι αυτοί έχουν τη δυνατότητα να είναι παρόντες στα γραφεία, αλλά και «**σε οποιονδήποτε άλλον χώρο**» όπου διεξάγεται σχετική έρευνα (δηλαδή, στην πράξη, στα γραφεία των υποκείμενων στο φόρο που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου). Συγχρόνως, στην **παράγραφο 2**, αφενός, **καταργείται** ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίο το κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση ορίζει τη διαδικασία για τη συμμετοχή των αρμοδίων υπαλλήλων του αιτούντος κράτους μέλους στις έρευνες και, αφετέρου, **επιβεβαιώνεται** ότι οι αρμόδιοι υπάλληλοι του αιτούντος κράτους μέλους, παρότι «δεν ασκούν τις εξουσίες ελέγχου τις οποίες διαθέτουν οι υπάλληλοι της αρχής στην οποία υποβάλλεται η αίτηση», «μπορούν, ωστόσο, να έχουν πρόσβαση στους ίδιους χώρους και στα ίδια έγγραφα με αυτούς ...».

4.10.1 Αυτό το φάσμα εξουσιών και προνομίων δεν θεωρείται ούτε συνετό ούτε αιτιολογημένο· η ΕΟΚΕ ζητά την επανεξέταση του προαναφερθέντος κανόνα προκειμένου να αποτελέσει αντικείμενο σοβαρότερου προβληματισμού. Η παρουσία κάποιου υπαλλήλου άλλου κράτους μέλους στα γραφεία ενός υποκείμενου στο φόρο θα μπορούσε να οδηγήσει «στην **κοινολόγηση εμπορικού, βιομηχανικού ή επαγγελματικού απορρήτου** ή εμπορικής μεθόδου ή πληροφορίας της οποίας η κοινολόγηση θα ήταν αντίθετη προς τη δημόσια τάξη». Αυτή η τελευταία φράση παρατίθεται αυτούσια από την παράγραφο 4 του άρθρου 56, όπου καθορίζονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες **είναι δυνατή η άρνηση διαβίβασης πληροφοριών**· κατά μείζονα λόγο, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή η **απόκτηση τέτοιου είδους πληροφοριών** από έναν υπάλληλο άλλου κράτους μέλους, επειδή βρέθηκε στο γραφείο κάποιου υποκείμενου στο φόρο.

4.11 Τα **άρθρα 34 έως 39** αφορούν μια καινοτομία: τη **σύσταση κοινού φορέα για την καταπολέμηση της απάτης και της φοροδιαφυγής στον τομέα του ΦΠΑ**. Ο εν λόγω φορέας –ο οποίος στην έκθεση⁽¹⁴⁾ που προαναφέρθηκε λαμβάνει την ονομασία «**EURO-FISC**»– θα έχει ως βασική αποστολή την «**οργάνωση ταχειών και πολυμερών ανταλλαγών πληροφοριών**», με τη συγκέντρωση και τη διάδοση χρήσιμων πληροφοριών στο πλαίσιο της διοικητικής συνεργασίας. Τα διάφορα άρθρα καλύπτουν τις ποικίλες πτυχές που σχετίζονται με τη λειτουργία αυτού του νέου φορέα· ωστόσο, δεν έχει ακόμη διευκρινιστεί εάν η δομή του θα είναι κεντρική ή αποκεντρωμένη.

4.11.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη σύσταση ενός φορέα επιφορτισμένου με τη συγκέντρωση και τη διάδοση πληροφοριών· όταν όμως ο εν λόγω φορέας αρχίσει να λειτουργεί κανονικά, τότε ενδέχεται να απαιτηθεί η αναθεώρηση ορισμένων σημείων του κανονισμού με στόχο να εξασφαλισθεί η συμβατότητά του –ή η προσαρμογή του– στο υπάρχον σύστημα διμερούς συνεργασίας.

4.11.2 Υφίσταται εξάλλου ακόμη μια πτυχή, η οποία είναι μεν σχετική με τη σύσταση του EUROFISC, αλλά δεν αναφέρεται σε κανένα σημείο ούτε του κανονισμού ούτε της αιτιολογικής έκθεσης: η **συνεργασία και η διασύνδεση με άλλους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες**

δραστηριότητες. Σε πολλές περιπτώσεις, και εν πάση περιπτώσει στις σοβαρότερες εξ αυτών, η φοροδιαφυγή του ΦΠΑ δεν αποτελεί μεμονωμένο αδίκημα, αλλά συνδέεται με το λαθρεμπόριο παραποιημένων προϊόντων, με την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, με την εμπορία πολεμικού υλικού, καθώς και με παντός είδους δραστηριότητες που αναλαμβάνονται και ελέγχονται από το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία. Δεν υπάρχει η παραμικρή **διαρθρωμένη συνεργασία** –ούτε σε κανονιστικό επίπεδο ούτε στην πράξη– **μεταξύ των οργανισμών που ασχολούνται είτε με τις ποικίλες εκφάνσεις ενός και του αυτού φαινομένου είτε με διαφορετικά φαινόμενα τα οποία συνδέονται με τις ίδιες οργανώσεις**, εξ ου και η αλληλεπικάλυψη των προσπαθειών, οι δυσλειτουργίες και, διόλου σπάνια, οι συγκρούσεις αρμοδιοτήτων.

4.11.3 Η ΕΟΚΕ εξετάζει ενδελεχέστερα τα θέματα που άπτονται της συνεργασίας μεταξύ των φορολογικών και των αστυνομικών αρχών που είναι αρμόδιες για τη δίωξη του εγκλήματος και την πάταξη της τρομοκρατίας στη γνωμοδότησή της σχετικά με τη χρηστή διακυβέρνηση στον φορολογικό τομέα⁽¹⁵⁾. Σε τελική ανάλυση, το πρόβλημα έγκειται στην ανάγκη **καλύτερου συντονισμού μεταξύ των φορολογικών οδηγιών και εκείνων που έχουν ως αντικείμενο τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες**. Είναι εντελώς απαραίτητο να υπάρχουν διαφορετικοί οργανισμοί –αρχές αρμόδιες στον τομέα της άμεσης και της έμμεσης φορολογίας, τελωνειακές αρχές, αστυνομικές αρχές και μυστικές υπηρεσίες– οι οποίοι έχουν μεν όλοι τους παρεμφερείς ή συναφείς στόχους, αλλά δεν έχουν συνάψει μεταξύ τους συμφωνίες σύνδεσης ή συνεργασίας.

4.11.4 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση των πρακτικών και διοικητικών προβλημάτων που θα προέκυπταν σε περίπτωση μιας τέτοιας επιλογής, καθώς και του μεγάλου χρονικού διαστήματος που θα απαιτείτο για την απτή υλοποίησή της· επισημαίνει, εντούτοις, ότι το σημαντικότερο εμπόδιο συνίσταται αναμφισβήτητα στην απουσία πολιτικής βούλησης που διαπιστώνεται επί του παρόντος εκ μέρους των κρατών μελών. Η Επιτροπή θα πρέπει, ωστόσο, να λειτουργήσει ως κινητήρια δύναμη και να συμπεριλάβει τη διοικητική συνεργασία μεταξύ των οργανισμών που είναι επιφορτισμένοι με τη διεξαγωγή ερευνών στα μεσο-μακροπρόθεσμα προγράμματά της.

4.12 Στην πρόταση κανονισμού δεν υποδεικνύεται η ημερομηνία έναρξης ισχύος του και αναφέρεται απλώς ότι «ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Εντούτοις, στο **άρθρο 45** ορίζεται μια σειρά **διαδικασιών στον τομέα της ηλεκτρονικής συνεργασίας οι οποίες καθίστανται εφαρμοστέες από 1ης Ιανουαρίου 2015**. Η εν λόγω ημερομηνία φαίνεται ρεαλιστική, υπό την προϋπόθεση ότι όλα τα κράτη μέλη θα είναι πρόθυμα και ικανά να δεσμευθούν για την τήρησή της.

4.13 Το **άρθρο 51** προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος υποβάλλει τη λειτουργία του συστήματος διοικητικής συνεργασίας σε (εσωτερικούς) **ελέγχους**: πρόκειται ασφαλώς για αναγκαίο μέτρο το οποίο απορρέει ενδεχομένως από την κτηθείσα εμπειρία σχετικά με τους εξωτερικούς ελέγχους (βλέπε σημεία 3.4 και 4.3.1), επί των οποίων εκκρεμεί η απόφαση **πρακτική αποτελεσματικότητα ενός μέτρου το οποίο καθιστά τα κράτη μέλη αρμόδια για τη διενέργεια «αυτοελέγχου»**.

(14) COM(2009) 428 τελικό, βλέπε σημείο 2.1.

(15) Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Πρώιμη της χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα», COM(2009) 201 τελικό.

4.14 Το **άρθρο 56** (πρώην άρθρο 40) παραμένει αμετάβλητο· σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη **η δυνατότητα να αρνηθούν τη διαβίβαση πληροφοριών** και τη διεξαγωγή ερευνών, εάν η νομοθεσία τους δεν το επιτρέπει ή σε περίπτωση που κάτι τέτοιο θα οδηγούσε στην κοινολόγηση ενός βιομηχανικού ή επαγγελματικού απορρήτου. Κρίνεται σκόπιμο να προστεθεί μια ακόμη παράγραφος, προκειμένου να διευκρινισθεί ότι **η εν λόγω δυνατότητα δεν ισχύει για τις περιπτώσεις που προστατεύονται από το τραπεζικό απόρρητο**. Το θέμα αυτό θα

πρέπει να ενταχθεί στο ευρύτερο πλαίσιο της άρσης του τραπεζικού απορρήτου και των κανόνων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες· υπάρχει, ωστόσο, ακόμη κάποια αμφιβολία σχετικά με το εάν και κατά πόσον οι πληροφορίες οι οποίες βρίσκονται στην κατοχή ενός προσώπου «που έχει διορισθεί ή ενεργεί ως αντιπρόσωπος ή καταπιστευματοδόχος» εμπίπτουν στο πλαίσιο του τραπεζικού ή του επαγγελματικού απορρήτου. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επιθυμητό να παρασχεθεί σχετική διευκρίνιση.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010

Ο πρόεδρος
Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης των οδηγιών 2003/71/ΕΚ σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και 2004/109/ΕΚ για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας αναφορικά με την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά

COM (2009) 491 τελικό — 2009/0132 (COD)

(2010/C 347/12)

Γενικός εισηγητής: **Angelo GRASSO**

Στις 14 Οκτωβρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης των οδηγιών 2003/71/ΕΚ σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και 2004/109/ΕΚ για την εναρμόνιση των προϋποθέσεων διαφάνειας αναφορικά με την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά»

COM (2009) 491 τελικό – 2009/0132 (COD).

Στις 3 Νοεμβρίου 2009, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά τη διάρκεια της 460^{ης} συνόδου ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 18ης Φεβρουαρίου 2010), υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 156 ψήφους υπέρ, μία κατά και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η πρόταση οδηγίας έχει ως στόχο να ενσωματώσει στην ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία δύο ουσιαστικά αποδεκτές αρχές: α) η ποιότητα των πληροφοριών αποτελεί βασικό στοιχείο της πραγματικής ικανότητας στήριξης των επενδυτικών επιλογών των επιχειρήσεων, ιδίως δε των επιχειρήσεων λιανικής πώλησης, β) η εξάλειψη των επικαλύψεων των πληροφοριών θα συμβάλει σε μεγαλύτερη οικονομία στη διαχείριση των πληροφοριών και ως εκ τούτου στο κόστος παραγωγής τους.

1.2 Η απτή εφαρμογή των δύο αυτών αρχών παρουσιάζει αντικειμενικές δυσκολίες δεδομένου ότι ο υπολογισμός της ποιότητας είναι αφ' εαυτού δύσκολος, και ακόμη δυσκολότερος στην περίπτωση που η ποιότητα αναφέρεται σε πληροφορίες. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι οι συγκεκριμένοι μηχανισμοί της διάδοσης των πληροφοριών για τις χρηματοπιστωτικές αγορές (θα μπορούσαμε να πούμε «μέσω ώσμωσης») και τα διασταυρούμενα αποτελέσματα που παράγουν οι μηχανισμοί αυτοί μεταξύ των διαφόρων οικονομικών φορέων που ενδιαφέρονται για μια επένδυση («ισχύς του μηνύματος»), συντελούν στη δημιουργία σημαντικών διαφορών μεταξύ του κόστους παραγωγής των πληροφοριών και του οφέλους που προκύπτει (συμπεριλαμβανομένου του οικονομικού).

1.3 Η επίλυση των προβλημάτων της ποιότητας και του εξορθολογισμού του κόστους των πληροφοριών θα πρέπει συνεπώς να είναι κοινή, δεδομένου ότι το καλύτερο κίνητρο για την παραγωγή ποιοτικών πληροφοριών από τον εκδότη των τίτλων συνίσταται στην εξασφάλιση οικονομικού οφέλους τουλάχιστον ίσου με κόστος της

παραγωγής των πληροφοριών. Η οικονομική αξιολόγηση των πληροφοριών θα πρέπει να πραγματοποιείται με βάση το γεγονός ότι εάν οι πληροφορίες είναι διαφανείς το κόστος της συγκέντρωσης κεφαλαίων μειώνεται, αλλά εάν οι πληροφορίες δεν είναι διαφανείς το κόστος της συγκέντρωσης θα είναι μεγαλύτερο (το αποκαλούμενο ασφάλιστρο για τον κίνδυνο πληροφόρησης). Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι θα ξεπεραστεί η ασύμμετρη πληροφόρηση για τη μείωση του κόστους συγκέντρωσης κεφαλαίων, με τη μείωση του ασφαλίστρου για τον κίνδυνο πληροφόρησης και την αύξηση με τον τρόπο αυτό της ανταγωνιστικότητας κατά τη συγκέντρωση κεφαλαίων από τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

1.4 Ένα σημαντικό ποσοστό (σχεδόν τα 3/4) της διαφοράς μεταξύ κόστους και οφέλους των πληροφοριών εξαρτάται από τους διαρθρωτικούς μηχανισμούς με τους οποίους μεταφέρονται οι πληροφορίες μεταξύ των φορέων της αγοράς, ενώ μόνο ένα μικρό μέρος (σχεδόν το 1/4) εξαρτάται από τις πληροφορίες που δεν διαβιβάζονται από τον εκδότη. Η προτεινόμενη οδηγία παρέχει λύσεις με στόχο να μειώσει το πρώτο από τα δύο τμήματα της πληροφόρησης των κινδύνων και, ως εκ τούτου, επικροτείται. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η σημαντική εξοικονόμηση κόστους που ενδεχομένως προκύψει δεν πρέπει να αποβεί εις βάρος της ποιότητας των πληροφοριών που διαβιβάζονται, διότι διαφορετικά η παρέμβαση θα ήταν αντιπαραγωγική.

1.5 Το περιεχόμενο της πρότασης οδηγίας θέτει μια πτυχή του προβλήματος, η οποία παραμένει άλυτη. Η απαίτηση για τη διάθεση πληροφοριών σε μη ειδικούς επενδυτές είναι σε αντίθεση με την απαίτηση παροχής σε αυτούς όλων των στοιχείων που είναι απαραίτητα για την επιλογή των επενδύσεων, πράγμα που οδηγεί στην αναπόφευκτη προσφυγή σε τεχνικές λεπτομέρειες. Η λύση που

εισηγείται η ΕΟΚΕ συνίσταται στη δημιουργία μιας αγοράς «μεσολαβητών πληροφόρησης» που να διακρίνεται από την αγορά των πιο παραδοσιακών χρηματοπιστωτικών μεσολαβητών των κεφαλαίων και των κινδύνων (συνήθως: τράπεζες, εταιρείες διαχείρισης, ενδιάμεσοι που ειδικεύονται σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, κ.λπ.). Η ΕΟΚΕ, με βάση την εμπειρία από άλλες χώρες και καταστάσεις, προτείνει την εισαγωγή (συμπεριλαμβανομένων των φάσεων επενδύσεων και προς συμπλήρωση των προτάσεων που περιέχονται στο υπό εξέταση έγγραφο) ειδικών νομικών αντιπροσωπευτικών οργάνων (παρόμοιων με την ψήφο δια πληρεξουσίου) και αναγνώριση των επαγγελματιών χρηματοοικονομικών πληροφοριών (παρόμοιων με το family office), μέσω μιας ειδικής ρύθμισης.

2. Εξέλιξη της νομοθεσίας και σπουδαιότητα του θέματος

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδίδει μεγάλη σημασία στο ζήτημα της διαφάνειας των πληροφοριών στις χρηματοπιστωτικές αγορές όπως μαρτυρούν οι συνεχείς ρυθμιστικές παρεμβάσεις. Πράγματι, με την πρόταση αριθ. 2000/0126 ξεκίνησε μια δεκαετής πορεία με στόχο να εξασφαλίσει σαφείς και διαφανείς κανόνες στο εσωτερικό της Ένωσης και να κωδικοποιήσει τη διαδικασία της εισαγωγής κινητών αξιών στο χρηματιστήριο και τις πληροφορίες που πρέπει να δημοσιεύονται. Με την πρόταση οδηγίας που εξετάζεται στην παρούσα γνωμοδότηση, η διαδικασία αυτή εισέρχεται τώρα σε μια νέα φάση εξέλιξης με στόχο τη βελτίωση της εφαρμογής των κανόνων για τη διαφάνεια των πληροφοριών με τη μείωση και την απλοποίηση ορισμένων πτυχών της δημοσίευσης των ενημερωτικών δελτίων.

2.2 Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 2000-2010, οι κατευθύνσεις της κοινοτικής νομοθεσίας εξελίχθηκαν σταδιακά.

2.2.1 Στην οδηγία 2001/34, δίδεται έμφαση στην ποσότητα των πληροφοριών που οι εκδότες κινητών αξιών οφείλουν να παρέχουν στους επενδυτές, με την προϋπόθεση ότι η αποδοτική κατανομή των πόρων των χρηματοπιστωτικών αγορών συνδέεται άμεσα με την πτυχή αυτή. Η συγκεκριμένη προσέγγιση έγινε αποδεκτή σε γενικές γραμμές από την ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της που εγκρίθηκε στις 29 Νοεμβρίου 2000 (εισηγητής ο κ. Lehnhoff, 112 ψήφοι υπέρ, καμία κατά ή αποχή), όπου τονιζόταν η απαίτηση για απλότητα και σαφήνεια των πληροφοριών προς το επενδυτικό κοινό.

2.2.2 Κατά τη διάρκεια του έτους 2003, το ενδιαφέρον στράφηκε προς τη χρήση των πληροφοριών από τους φορείς, με ρυθμιστικές παρεμβάσεις που αποσκοπούν στη συμπλήρωση του αρχικού κειμένου της οδηγίας 2001/34. Η οδηγία 2003/6 ρυθμίζει την αποκαλούμενη αδέμητη χρήση εμπιστευτικών πληροφοριών (insider dealing), ιδίως δε εκείνων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε χειραγώγηση της ισορροπίας των χρηματοπιστωτικών αγορών και, κατά συνέπεια, να μειώσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών. Θα πρέπει να τονιστεί ωστόσο, ότι ο κανόνας αυτός αναφέρεται στους εκδότες και στις ελεγκτικές αρχές και αποδίδει μικρότερη σημασία στις επιπτώσεις που μπορεί να έχει η χρήση των πληροφοριών στη συμπεριφορά των επενδυτών. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, η οδηγία 2003/71 αποσκοπούσε στον καθορισμό των κριτηρίων σύνταξης του ενημερωτικού δελτίου που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση.

2.2.3 Η οδηγία 2004/109 παρεμβαίνει στο κείμενο της οδηγίας 2001/34 και επικεντρώνεται στις τεχνικές λεπτομέρειες των πληροφοριών προς το επενδυτικό κοινό από εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά, με στόχο την εναρμόνιση και την ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται σε αυτές. Στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που προηγήθηκε της οδηγίας αυτής, και η οποία υιοθετήθηκε στις

10 Δεκεμβρίου 2003 (εισηγητής κ. Simon, 110 ψήφοι υπέρ, 1 αποχή), έγιναν αποδεκτές οι τεχνικές προτάσεις που περιλαμβάνονταν στο εν λόγω έγγραφο αλλά υπογραμμιζόταν ο κίνδυνος ότι υπερβολικά άκαμπτα σχέδια μπορεί να αυξήσουν δραματικά το κόστος παραγωγής των υποχρεωτικών πληροφοριών, και να δημιουργήσουν ένα σημαντικό οικονομικό αντικίνητρο για την πλήρη διαφάνεια των πληροφοριών, ιδίως για τους μικρότερους εκδότες.

2.2.4 Το 2005, ωστόσο, η ολοκλήρωση της νομοθεσίας επικεντρώθηκε στο θέμα των αποκαλούμενων ρυθμιστών της πληροφορίας στις αγορές μέσω παρεμβάσεων σχετικά με την οργάνωση των επιτροπών για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Πρόθεση ήταν οι νομοθετικές και οι ρυθμιστικές αρχές στην Ευρώπη να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και ταχύτητα στις εξελίξεις των χρηματοπιστωτικών αγορών (ιδίως στις εξελίξεις που προκαλούνται από τις τεχνολογικές αλλαγές). Η ΕΟΚΕ επικρότησε αυτή τη δράση της Επιτροπής στις 31 Μαρτίου 2004 σε σχετική γνωμοδότησή της (εισηγητήρια η κα Fusco, 95 ψήφοι υπέρ, 2 αποχές).

2.3 Η προτεινόμενη οδηγία που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης έχει ως κύριο στόχο τη βελτίωση της εφαρμογής των δύο οδηγιών 2003/71 και 2004/109, με την εισαγωγή κάποιων απλοποιήσεων των διαδικασιών, προκειμένου οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες να καταστούν πιο συμβατές με τις ανάγκες του επενδυτή λιανικής και να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και η διεθνής ανταγωνιστικότητα των εκδοτών που διαμένουν στην Ένωση. Συνεπώς, σε αντίθεση με τις μέχρι τώρα ενέργειες που έχουν υλοποιηθεί, η προτεινόμενη οδηγία έχει ως στόχο να επικεντρωθεί στην ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφορίας.

2.4 Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η παραγωγή «υπερβολικών» πληροφοριών δεν συνάδει με τη διαθεσιμότητα «καλών» πληροφοριών. Τούτο δημιουργεί επίσης προβλήματα οικονομίας των πληροφοριών, καθώς είναι δεδομένο ότι το κόστος των χρηματοοικονομικών πληροφοριών συνδέεται περισσότερο με την ποσότητα των ενημερωτικών φυλλαδίων που πρέπει να παραχθούν και λιγότερο με την ποιότητα του περιεχομένου τους. Η εν λόγω πρόταση οδηγίας θα μπορούσε να οδηγήσει στην εξοικονόμηση άνω των 300 εκατομμυρίων ευρώ ετησίως, εάν υπάρξει παρέμβαση σε ένα σύνολο μηχανισμών που επικαλύπτουν τα διάφορα στάδια των διαδικασιών της διάδοσης πληροφοριών.

2.5 Το ότι απαιτείται η ύπαρξη αγορών που να είναι ικανές να παρέχουν τις σωστές δόσεις ποσότητας και ποιότητας των πληροφοριών σε προσιτές τιμές για τους επενδυτές αποτελεί θέμα έντονου ενδιαφέροντος. Πρόσφατες εμπειρικές μελέτες του πανεπιστημίου Ca Foscari της Βενετίας, έδειξαν ότι ο κίνδυνος της παραπληροφόρησης (κίνδυνος πληροφόρησης), συμβάλλει κατά μέσο όρο κατά 37 % στην αστάθεια των ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων κατά τα τελευταία 15 χρόνια, χωρίς ουσιαστική διάκριση μεταξύ των διαφόρων τομέων δραστηριοτήτων. Οι ίδιες μελέτες δείχνουν επίσης ότι, περίεργως, περισσότερο από τα 3/4 του κινδύνου πληροφόρησης οφείλονται στη διάδοση των διαθέσιμων πληροφοριών μεταξύ των φορέων της αγοράς, ενώ μόνο το υπόλοιπο 1/4 οφείλεται σε στρεβλώσεις κατά τη διαδικασία πληροφόρησης από τους εκδότες. Είναι προφανές ότι τούτο συνδέεται με την οικονομία της χρηματοοικονομικής πληροφορίας που χαρακτηρίζεται από υψηλό κόστος παραγωγής σε αντίθεση με τις χαμηλές τιμές πώλησής της σε τρίτους, άμεση συνέπεια της απουσίας ρήτρας αμοιβαίας εξαίρεσης κατά τις διαδικασίες χρήσης. Πρόκειται για ένα φαινόμενο το οποίο από μόνο του συμβάλλει στη μείωση της ποιότητας των πληροφοριών και των μηχανισμών διάδοσής τους και αυξάνει τον όγκο πληροφοριών που συχνά επικαλύπτονται.

2.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί συνεπώς ενδεδειγμένη οποιαδήποτε παρέμβαση αποσκοπεί στη ρύθμιση των οικονομικών διαδικασιών που συνδέονται με την παραγωγή και τη διάδοση των πληροφοριών, αρκεί να μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικά στην ενίσχυση της ποιότητας των πληροφοριών που διατίθενται στις χρηματοπιστωτικές αγορές, να διευκολύνει τους επενδυτές κατά τη διαδικασία επιλογής των επενδύσεων και, με αυτόν τον τρόπο, να μειώσει επίσης το κόστος της συγκέντρωσης κεφαλαίων από τους εκδότες κινητών αξιών που πρόκειται να εισαχθούν προς διαπραγμάτευση.

3. Οι κυριότερες διατάξεις της προτεινόμενης οδηγίας

3.1 Η πρόταση οδηγίας αποτελείται από πέντε άρθρα εκ των οποίων τα δύο πρώτα αποσκοπούν στην τροποποίηση αντιστοίχως των κειμένων της Οδηγίας 2003/71/ΕΚ (άρθρο 1 της πρότασης, ουσιαστική παρέμβαση) και της Οδηγίας 2004/109/ΕΚ (άρθρο 2 της πρότασης, λιγότερο ουσιαστική παρέμβαση). Τα άλλα τρία άρθρα είναι συμπληρωματικά δεδομένου ότι αφορούν αντιστοίχως: την εφαρμογή (άρθρο 3), την έναρξη ισχύος (άρθρο 4) και τους αποδέκτες (άρθρο 5).

3.2 Ανάλυση και παρατηρήσεις για το περιεχόμενο του άρθρου 1 της πρότασης σχετικά με την οδηγία 2003/71/ΕΚ

3.2.1 Πρόταση τροποποίησης του άρθρου 1 παράγραφος 2 στοιχεία η) και ι), άρθρο 1 παράγραφος 4 και άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο ε). Προσθήκη σημείου 4 στο άρθρο 1.

3.2.1.1 Το νέο κείμενο διευκρινίζει κυρίως ότι τα όρια της εφαρμογής του κανόνα αφορούν το σύνολο των τοποθετήσεων που πραγματοποιούνται σε ολόκληρη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η διευκρίνιση ενδείκνυται προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα κερματισμού μιας μοναδικής χρηματοπιστωτικής συναλλαγής σε πολλές πράξεις νομικά ανεξάρτητες που ορίζονται σε ειδικά νομικά πλαίσια. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως αυτή η διευκρίνιση είναι επίσης αναγκαία ώστε να αποφευχθούν ενδεχόμενες αποκλίσεις όσον αφορά την κατανομή των πληροφοριών σε διαφορετικές χώρες και τον πολλαπλασιασμό του κόστους που ενδέχεται να προκύψει, με πολύ σημαντικές επιπτώσεις σε χρηματιστηριακές συναλλαγές μικρότερων διαστάσεων.

3.2.1.2 Στη συνέχεια αναφέρονται τα νέα επίπεδα ορίων εφαρμογής της οδηγίας, σύμφωνα με το ισχύον πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών αγορών. Για να αποφευχθούν φαινόμενα παρωχημένων ορίων προτείνεται να ανατεθεί απευθείας στην Επιτροπή η δυνατότητα παρέμβασης ώστε να καταστεί δυνατή η προσαρμογή στις προεπιλεγμένες προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για τη διάδοση των πληροφοριών στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την απαίτηση διάθεσης ορίων που να προσαρμόζονται πιο εύκολα στις συνθήκες της αγοράς αλλά εισηγείται όπως οι αλλαγές που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή βασίζονται σε προτάσεις των ελεγκτικών και εποπτικών αρχών της αγοράς και των χρηματοπιστωτικών μεσολαβητών, δεδομένου ότι λόγω των δραστηριοτήτων τους είναι οι πλέον αρμόδιοι για τη συνεχή παρακολούθηση των πραγματικών αναγκών των αγορών.

3.2.2 Πρόταση τροποποίησης του άρθρου 2 παράγραφος 1 στοιχείο ιγ) σημείο ii)

3.2.2.1 Στην πρόταση ζητείται να ευθυγραμμιστεί ο ορισμός του «ειδικού επενδυτή» με τον ορισμό που ήδη υπάρχει στην οδηγία MIFID. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση αυτή εφόσον συμβάλλει στην ομοιομορφία του κανονιστικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.2.2.2 Η πρόταση θέτει τα κριτήρια για τον καθορισμό του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής, στην περίπτωση των κινητών αξιών (μη μετοχικών κινητών αξιών), ονομαστικής αξίας μικρότερης των 1 000 ευρώ που περιορίζεται στα κράτη μέλη στα οποία ο εκδότης έχει την έδρα του ή στα κράτη μέλη όπου το χρέος θα εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά ή ακόμη στα κράτη μέλη όπου το χρέος προσφέρεται στο κοινό. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση για την απλοποίηση των διαδικασιών ώστε να εμποδιστεί ο πολλαπλασιασμός του κόστους που οφείλεται στην ταυτόχρονη ύπαρξη περισσότερων δελτίων. Στο πλαίσιο αυτό, σημειώνεται ότι η αξία της αγοράς κινητών αξιών είναι εντελώς διαφορετική από την ονομαστική τους αξία, η οποία συχνά έχει μια καθαρά νομική αξία με στόχο να καθορίσει τα ποσοστά της συμμετοχής σε μια πρωτοβουλία. Κατά συνέπεια, δεν έχουν όλοι οι τίτλοι ονομαστική αξία και ορισμένα νομικά συστήματα παρέχουν τη δυνατότητα έκδοσης τίτλων χωρίς την αποκαλούμενη «par value» (αξία ανά μετοχή), ειδικά στην περίπτωση των μη μετοχικών κινητών αξιών. Η ΕΟΚΕ προτείνει συνεπώς να ολοκληρωθεί η πρόταση, με την αντικατάσταση όλων των αναφορών «ονομαστικής αξίας» από τις αναφορές «αξία της αγοράς» (ή τοποθέτηση) των μετοχικών κινητών αξιών και την αναφορά «υποκείμενη αξία» στην περίπτωση των μη μετοχικών κινητών αξιών.

3.2.3 Πρόταση τροποποίησης του άρθρου 3 παράγραφος 2

3.2.3.1 Στην πρόταση εισάγεται η δυνατότητα χρησιμοποίησης από τους χρηματοπιστωτικούς μεσολαβητές, που είναι αρμόδιοι για την τοποθέτηση, του αρχικού ενημερωτικού δελτίου του εκδότη, εφόσον είναι σύμφωνο με τους ευρωπαϊκούς κανόνες, ώστε να αποφεύγεται με τον τρόπο αυτό το κόστος κατάρτισης συμπληρωματικών εγγράφων. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί κατ' αρχήν με την πρόταση και το σκεπτικό της αλλά προτείνει να διευκρινιστεί καλύτερα το νέο νομοθετικό κείμενο ιδίως στην περίπτωση που ο μεσολαβητής έχει την έδρα του σε τρίτη χώρα και προβαίνει σε τοποθέτηση σε χώρα διαφορετική από τη χώρα του εκδότη.

3.2.3.2 Η ΕΟΚΕ, στη συνέχεια, υποδεικνύει ότι η δυνατότητα αξιοποίησης εκ μέρους της αλυσίδας λιανικής των ευκαιριών που συζητήθηκαν ανωτέρω στο σημείο 2.2.3.2 δεν πρέπει να αντιφάσκει με την ταχεία απαρχαίωση των χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Προτείνεται, συνεπώς, κατά τη στιγμή της δημοσίευσης του ενημερωτικού δελτίου, οι αρχές ελέγχου και εποπτείας των αγορών στις οποίες αναφέρεται ο εκδότης (ή οι μεσολαβητές) να ορίζουν την ημερομηνία λήξης του ενημερωτικού δελτίου, μετά την οποία είναι υποχρεωτικό να πραγματοποιηθεί ενημέρωση, στην περίπτωση που η συγκεκριμένη συναλλαγή στην οποία οφείλεται η έκδοση του ενημερωτικού δελτίου είναι ακόμη σε εξέλιξη.

3.2.4 Πρόταση τροποποίησης του άρθρου 4 παράγραφος 1, στοιχείο ε)

3.2.4.1 Η πρόταση συνίσταται στην επέκταση της απαλλαγής που προβλέπεται από το ισχύον κείμενο και στα προγράμματα αγοράς μετοχών από εργαζόμενους των εταιρειών που δεν είναι εισηγμένες σε ρυθμιζόμενη αγορά (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προέρχονται από κινητές αξίες εισηγμένες σε αγορές εκτός ΕΕ). Αυτή η πρόταση αποσκοπεί στην άρση των διαφορών μεταχείρισης των διαφόρων κατηγοριών των επιχειρήσεων (εισηγμένων στην ΕΕ σε σύγκριση με μη εισηγμένες και εισηγμένες εκτός ΕΕ) καθώς και στη συγκράτηση του κόστους που συνδέεται με τοποθετήσεις εκ μέρους φορέων ήδη ενημέρων, όντας υπάλληλοι, για τους επενδυτικούς κινδύνους.

3.2.4.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη μείωση του κόστους, αλλά επισημαίνει ότι οι τοποθετήσεις κινητών αξιών που απευθύνεται σε εργαζόμενους θα μπορούσαν να αποτελούν αφ' εαυτών σημαντική πληροφορία για τους επενδυτές που δραστηριοποιούνται στην δευτερογενή αγορά, ιδίως όσον αφορά τους διεθνείς ομίλους. Η ΕΟΚΕ ελπίζει συνεπώς με την επέκταση της απαλλαγής να πραγματοποιηθεί αναθεώρηση της νομοθεσίας σχετικά με τη διαφάνεια των αγορών. Η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να προτείνει με μια ειδική γνωμοδότηση πρωτοβουλίας την επανεξέταση της οδηγίας σε ό,τι αφορά τη διαφάνεια.

3.2.5 Πρόταση τροποποίησης των άρθρων 5, παράγραφος 2, 6, παράγραφος 2 και άρθρο 7

3.2.5.1 Στην πρόταση οδηγίας προτείνεται να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στο περιληπτικό σημείωμα λόγω της μεγάλης σημασίας που αποδίδουν σε αυτό ιδίως οι επενδυτές λιανικής. Εσφαλμένη σύνταξη του περιληπτικού σημειώματος ενδέχεται να εγείρει ειδικές νομικές ευθύνες του εκδότη· ωστόσο, στην πρόταση διευκρινίζεται ότι ο αριθμός των λέξεων στο κείμενο δεν αποτελεί αξιόπιστο δείκτη της ενημερωτικής αξίας του εγγράφου, το οποίο περιλαμβάνει κυρίως «βασικές πληροφορίες».

3.2.5.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί μεν ότι ο αριθμός των λέξεων δεν μπορεί να αποτελεί επαρκή ένδειξη της ενημερωτικής αξίας του περιληπτικού σημειώματος των δελτίων, πλην όμως θεωρεί ότι η προτεινόμενη οδηγία θα πρέπει να είναι σαφέστερη όσον αφορά την θέσπιση κριτηρίων για την ταξινόμηση των πιο σημαντικών πληροφοριών. Δεδομένης της ανάγκης των επενδυτών να αξιολογήσουν μια επένδυση με βάση την σχέση των επιπέδων κινδύνου και απόδοσης, οι βασικές πληροφορίες θα πρέπει να είναι οι πλέον αξιόπιστες όσον αφορά το προφίλ κινδύνου των επενδύσεων, φαινόμενο που δύσκολα προσδιορίζεται αφ' εαυτού. Προτείνεται συνεπώς οι ουσιαστικές πληροφορίες να προσδιορίζονται με βάση τις πιθανές επιπτώσεις τους οι οποίες θα υπολογίζονται με καθιερωμένους δείκτες που ήδη προβλέπονται σε άλλους κοινοτικούς κανόνες, όπως το «Value-at-Risk» η ΕΟΚΕ υποστηρίζει μια απλούστερη εναλλακτική τεχνική λύση, δηλαδή να καταστεί υποχρεωτική η αναγραφή της VaR στο ενημερωτικό περιληπτικό δελτίο.

3.2.6 Πρόταση τροποποίησης του άρθρου 7, παράγραφος 2

Η πρόταση τροποποίησης αποσκοπεί να εξισώσει το κόστος της σύνταξης του ενημερωτικού δελτίου με το μέγεθος της έκδοσης καθώς και με τις εκδόσεις δικαιωμάτων. Πράγματι, είναι γνωστό ότι το

κόστος παραγωγής του ενημερωτικού δελτίου δεν είναι απολύτως ανάλογο με το μέγεθος της οικονομικής συναλλαγής και ως εκ τούτου για τις μικρότερες συναλλαγές το κόστος είναι δυσανάλογο. Στην περίπτωση της έκδοσης των δικαιωμάτων, ωστόσο, η μείωση των υποχρεώσεων δικαιολογείται από το γεγονός ότι «σημερινοί μέτοχοι έχουν ήδη λάβει την αρχική απόφαση να επενδύσουν στην εταιρεία και θα πρέπει να τη γνωρίζουν καλά».

Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την απαίτηση μείωσης των πάγιων εξόδων του ενημερωτικού δελτίου ανάλογα με το μέγεθος της οικονομικής συναλλαγής, εφόσον πρόκειται για φαινόμενο αντικειμενικά υπολογίσιμο. Αντιθέτως θεωρεί περιοριστική τη μείωση των υποχρεώσεων σχετικά με την έκδοση δικαιωμάτων δεδομένου ότι η έκδοσή τους προηγείται της διαπραγμάτευσης με φορείς οι οποίοι, μη ανήκοντας στην μετοχική σύνθεση των εταιρειών, ενδέχεται να υποστούν διακρίσεις όσον αφορά την ενημέρωση. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, όπως προαναφέρθηκε, η καθιέρωση της υποχρεωτικής ένδειξης του VaR της επένδυσης θα συμβάλει στη συγκράτηση του κόστους σύνταξης του δελτίου χωρίς να επηρεάσει σημαντικά την ενημερωτική αξία της περιλήψης του εγγράφου.

3.2.7 Πρόταση τροποποίησης του άρθρου 8

Στο άρθρο 8 προτείνεται η παράλειψη της τεκμηρίωσης των στοιχείων του εγγυητή της έκδοσης όταν αυτός είναι το κράτος, ώστε να μειωθεί το συνολικό κόστος της συναλλαγής. Η ΕΟΚΕ αποδέχεται την πρόταση αυτή αλλά προτείνει στο δελτίο να αναφέρεται τουλάχιστον η τελευταία αξιολόγηση του εγγυητή δεδομένου ότι το στοιχείο αυτό διαφοροποιείται μεταξύ των κρατών ακόμη και στην περίπτωση κινητών αξιών που εκδίδονται στο ίδιο νόμισμα και ότι η εγγύηση θα μπορούσε να προέρχεται από κρατικές οντότητες με αυτόνομη χρηματοοικονομική αξιοπιστία και ενδεχομένως από κρατικές οργανώσεις που συστάθηκαν για τον σκοπό αυτό.

3.2.8 Πρόταση τροποποίησης του άρθρου 9 και του άρθρου 14, παράγραφος 4

Η πρόταση συνίσταται στην αύξηση της διάρκειας ισχύος του δελτίου σε 24 μήνες (σήμερα ισχύει για 12). Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τα όσα έχει προαναφέρει, ότι δηλαδή η φύση της οικονομικής πληροφορίας δεν επιτρέπει την αυστηρή κωδικοποίηση της διάρκειας μιας πληροφορίας· για τον λόγο αυτό προτείνει να διατηρηθεί η σημερινή διάρκεια των 12 μηνών, και να δοθεί η δυνατότητα στις εποπτικές αρχές των χρηματοπιστωτικών αγορών να την παρατείνουν για 12 μήνες κατόπιν αιτιολογημένης αίτησης του εκδότη.

3.2.9 Πρόταση τροποποίησης των άρθρων 10, 11, παράγραφος 1, 12, παράγραφος 2 και 14 παράγραφος 4

3.2.9.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση κατάργησης του άρθρου 10 της οδηγίας εφόσον η υποχρέωση δημοσίευσης όλων των διαθέσιμων πληροφοριών κατά τους τελευταίους 12 μήνες δημιουργεί ανώφελο κόστος για τον εκδότη και κανένα όφελος για τον επενδυτή ο οποίος, με τα σύγχρονα μέσα ενημέρωσης, μπορεί εύκολα να έχει πρόσβαση σε προηγούμενα δελτία, δεδομένης της τροποποίησης του άρθρου 14 όπου προτείνεται η επέκταση της υποχρέωσης δημοσίευσης στο διαδίκτυο εντός των νομίμων προθεσμιών παραγραφής.

3.2.9.2 Οι προτάσεις τροποποίησης των άρθρων 11 και 12 προκύπτουν από την κατάργηση του άρθρου 10 και κατά συνέπεια η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επιφύλαξη των προαναφερθεισών παρατηρήσεων.

3.2.10 Πρόταση τροποποίησης του άρθρου 16

3.2.10.1 Η πρόταση αποσκοπεί κυρίως να διευκρινίσει πότε λήγει η υποχρέωση ενημέρωσης, ειδικότερα όσον αφορά τις πιθανές αποκλίσεις μεταξύ του κλεισίματος της προσφοράς και της έναρξης των διαπραγματεύσεων: στην πρόταση προτείνεται η επιλογή της πρώτης εκ των δύο φάσεων που λήγει οριστικά. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση πρέπει να ολοκληρωθεί με την υποχρέωση δημοσίευσης, εκ μέρους των μεσολαβητών που έχουν αναλάβει την τοποθέτηση, του όγκου των τίτλων που υπήρξαν αντικείμενο τοποθέτησης την περίοδο μεταξύ της λήξεως της προσφοράς και της έναρξης των διαπραγματεύσεων. Τα στοιχεία του όγκου των συναλλαγών σχετικά με την περίοδο αυτή (πρακτική που προηγουμένως λεγόταν γκριζα αγορά) θα πρέπει να πιστοποιούνται από μια εποπτική και ελεγκτική αρχή και να αναφέρεται ο συνολικός όγκος των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ των μεσολαβητών που συμμετείχαν στην τοποθέτηση.

3.2.10.2 Στη συνέχεια στην πρόταση διευκρινίζεται η περίοδος άσκησης του δικαιώματος απόσυρσης της αποδοχής εκ μέρους των

επενδυτών η διάρκεια της οποίας είναι δύο ημέρες μετά τη δημοσίευση του συμπληρώματος του ενημερωτικού δελτίου. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση εναρμόνισης της περιόδου άσκησης του δικαιώματος απόσυρσης αλλά προτείνει να εισαχθεί η υποχρέωση γνωστοποίησης στους επενδυτές οι οποίοι έχουν ήδη λάβει το συμπλήρωμα μέσω μιας ειδικά για τον σκοπό ηλεκτρονικής διεύθυνσης.

3.2.11 Πρόταση τροποποίησης του άρθρου 18

Η τροποποίηση που προτείνεται για το άρθρο 18 του κειμένου της οδηγίας που ισχύει σήμερα έχει εξαιρετικά τεχνικό περιεχόμενο και καθιστά δυνατή την ταχύτερη γνωστοποίηση του πιστοποιητικού έγκρισης του ενημερωτικού δελτίου. Τούτο συμβάλλει στη μείωση του κόστους και των κινδύνων που συνδέονται με τεχνικά λάθη κατά τη δημοσίευση των δελτίων, ειδικότερα στα κράτη όπου ο μηχανισμός του «διαβατηρίου» δεν εφαρμόζεται ακόμη πλήρως. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση τροποποίησης.

3.3 Ανάλυση και παρατηρήσεις για το άρθρο 2 της υπό εξέταση πρότασης σχετικά με την οδηγία 2004/109/ΕΚ.

Οι τροποποιήσεις που προτείνονται στο εν λόγω άρθρο 2 αποσκοπούν στον συντονισμό των προηγούμενων σημείων σε σχέση με το κείμενο της υπό εξέταση οδηγίας. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις τροποποιήσεις με την επιφύλαξη όσων αναφέρει στα προηγούμενα σημεία.

Βρυξέλλες, 18 Φεβρουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Επισκόπηση της περιβαλλοντικής πολιτικής 2008

COM(2009) 304 τελικό

(2010/C 347/13)

Εισηγητής: ο κ. Daniel RETUREAU

Στις 24 Ιουνίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Επισκόπηση της περιβαλλοντικής πολιτικής 2008

COM(2009) 304 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Ιανουαρίου 2010.

Κατά την 460ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 17^{ης} Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με ψήφους 118 υπέρ, 4 κατά και 10 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Γενικά η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα κοινοτικά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη έχουν λάβει πολύ σοβαρά υπόψη τους τα προβλήματα της αλλαγής του κλίματος και της βιώσιμης ανάπτυξης. Πρέπει όμως να γίνουν ακόμη πολλά προκειμένου να υιοθετηθούν κοινές θέσεις και να αναληφθούν πιστοποιημένες και προοδευτικές δεσμεύσεις σε διεθνές επίπεδο με την επανεξέταση των πολιτικών ενισχύσεων προς τις χώρες ΑΚΕ και γενικότερα προς τις αναπτυσσόμενες χώρες (ΑΧ). Το αυτό θα πρέπει να πράξουν οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι, πρωτίστως δε οι ΗΠΑ.

1.2 Το συνολικό οικολογικό αποτύπωμα των προϊόντων πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο των ελάχιστων κανόνων. Η ευρωπαϊκή πολιτική θα πρέπει να συνεχίσει να συνδυάζει τη νομοθεσία με τα μέσα και τις εκούσιες πρωτοβουλίες προκειμένου να αλλάξει τις συμπεριφορές και να συμβάλει στη συνειδητοποίηση των νέων προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπίσει το ανθρώπινο είδος· οι πτυχές της «ενημέρωσης» και της «εκπαίδευσης» πρέπει να αναπτυχθούν στο πλαίσιο της κοινωνίας των πολιτών.

1.3 Η ολοκληρωμένη πολιτική «Κλίμα-ενέργεια» αποδεικνύεται αποτελεσματική· πρέπει να συνεχιστεί και να επεκταθεί και σε άλλα είδη εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, σε άλλους τομείς (κυρίως σε όλα τα είδη των μεταφορών) και να προωθηθεί η διεθνής συνεργασία.

1.4 Η νομοθεσία, όπως ο κανονισμός REACH ή η περιβαλλοντική ευθύνη, θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει μείζονα ρόλο εάν συμπληρωθεί με πρωτοβουλίες των βιομηχανιών, των πολιτών και των καταναλωτών.

1.5 Ορισμένες από τις οδηγίες που έχουν υιοθετηθεί τα τελευταία χρόνια απαιτούν προσεκτική παρακολούθηση προκειμένου να εξασφαλιστεί η ορθή μεταφορά και η αποτελεσματικότητά τους, ιδίως του εθνικού δικαίου που πραγματικά εφαρμόζεται, ειδικότερα όσον αφορά τον έλεγχο εφαρμογής του.

1.6 Η έκθεση είναι πλήρης και ιδιαίτερα χρήσιμη, αλλά δεν είναι σαφές εάν οι πολίτες γνωρίζουν την ύπαρξή της.

2. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

2.1 Το έτος 2008 είναι για τους ευρωπαίους πολίτες το έτος μιας άνευ προηγουμένου συνειδητοποίησης της παγκόσμιας κρίσης της κλιματικής αλλαγής την οποία θεωρούν πλέον βασική πολιτική προτεραιότητα.

2.2 Τούτο καθιστά επιτακτική την ανάγκη προσανατολισμού της ανάπτυξης σε μια οικονομία με χαμηλά επίπεδα εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και στην εξοικονόμηση πόρων. Προβλέπονται περαιτέρω προσπάθειες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών.

2.3 Η οικονομία επλήγη από μια άνευ προηγουμένου κρίση· τη χρηματοπιστωτική κρίση η οποία παρέλυσε τις επενδύσεις στην πραγματική οικονομία, συνέβαλε στη σημαντική αύξηση της ανεργίας και προκάλεσε την υπερβολική διόγκωση των δημόσιων ελλειμμάτων, λόγω των δημόσιων δανείων και των μεριδίων συμμετοχής σε τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα.

2.4 Η έκθεση της Επιτροπής συνίσταται σε μια ανακοίνωση προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο· η γνώμη της ΕΟΚΕ δεν ζητείται επίσημα για τις περιοδικές ενδιάμεσες εκδόσεις, αλλά η ίδια ζητά γενικά να λαμβάνει αυτές τις εκδόσεις οι οποίες επιτρέπουν την παρακολούθηση της πραγματικής εφαρμογής της νομοθεσίας και των κοινοτικών προσανατολισμών.

2.5 Η ετήσια έκθεση 2008 για την περιβαλλοντική πολιτική χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι προβαίνει σε απολογισμό των κοινοτικών πρωτοβουλιών και της αποτελεσματικότητάς τους, ιδίως όσον αφορά τις δεσμεύσεις για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που ελήφθησαν στο Κυότο και τις νέες δεσμεύσεις που προέκυψαν, όπως αναμένετο, στη Διάσκεψη της Κοπεγχάγης. Η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει σχετική γνωμοδότηση (1).

(1) EE C 128 της 18.5.2010, σελ. 116

2.6 Σύμφωνα με την Επιτροπή, και με βάση τις προβλέψεις, η ΕΕ είναι σε καλό δρόμο όσον αφορά την επίτευξη των στόχων της για τη μείωση των εκπομπών βάσει του πρωτοκόλλου του Κυότο σχετικά με την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της, τουλάχιστον τα περισσότερα, προσπαθούν να ανταποκριθούν στις δεσμεύσεις τους όσον αφορά τη μείωση. Ορισμένα κράτη μάλιστα προσπαθούν μονομερώς να υπερβούν τον στόχο εξετάζοντας το ενδεχόμενο λήψης πρόσθετων μέτρων.

2.7 Στην έκθεση εξετάζονται διάφοροι τομείς στους οποίους εφαρμόζεται η κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική, αλλά το έγγραφο της Επιτροπής δεν είναι παρά η περίληψη της πλήρους εκθέσεως 200 σελίδων, η οποία και επισυνάπτεται στο έγγραφο της Επιτροπής.

2.8 Τον Ιούνιο του 2008, με βάση τα πλήρη στοιχεία για το 2006, οι εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ-15 ήταν κατά 2,7 % χαμηλότερες από τα επίπεδα του έτους αναφοράς (1990) για οικονομική ανάπτυξη που κατά την ίδια περίοδο ήταν περίπου 40 %. Οι υφιστάμενες πολιτικές και τα μέτρα πρέπει να συμβάλουν σε συνολική μείωση κατά 3,6 % το 2010 σε σύγκριση με το έτος αναφοράς, δηλαδή στο μεσοδιάστημα της περιόδου 2008-2012, για την οποία η δέσμευση για μείωση είναι της τάξης του 8 %. Μια περαιτέρω μείωση κατά 3 %, που θα επιφέρει συνολική μείωση κατά 6,6 %, αναμένεται από την αγορά δικαιωμάτων από προγράμματα μείωσης των εκπομπών τρίτων χωρών στο πλαίσιο των μηχανισμών του Κυότο, ενώ 1,4 % επιπλέον αναμένεται από τις δεξαμενές άνθρακα.

2.9 Όλα αυτά θα μπορούσαν να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου του Κυότο και μάλιστα να τον ξεπεράσουν, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη δεν έχουν ακόμη ενσωματώσει στις προβλέψεις τους τα ανώτατα όρια που έχουν καθοριστεί για την επιδότηση των δικαιωμάτων εκπομπών κατά την περίοδο εμπορίας 2008-2012 των κοινοτικών δικαιωμάτων εκπομπών, των οποίων αναμένεται περαιτέρω μείωση κατά 3,3 % από τα επίπεδα του έτους αναφοράς.

3. Παρατηρήσεις

3.1 Οι εκτιμήσεις της Επιτροπής στην έκθεση για το έτος 2008 βασίζονται σε πλήρη, αλλά σχετικά παλαιά, στοιχεία και σε μη πλήρη στοιχεία από το 2006. Ωστόσο ήταν τα μόνα διαθέσιμα στοιχεία το 2008 και η Επιτροπή έλαβε υπόψη όλα τα αποτελέσματα που συνέλεξε έως τη δημοσίευσή. Παρά την απογοητευτική εξέλιξη της Διάσκεψης της Κοπεγχάγης για το Κλίμα, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ πρέπει να εκπληρώσει ούτως ή άλλως τους στόχους που είχε θέσει για τον περιορισμό των εκπομπών ρύπων έως το 2012 και να επιδιώξει τις περαιτέρω μειώσεις που είχε προγραμματίσει με προοπτική το 2020.

3.2 Ορισμένες από τις οδηγίες που υιοθετήθηκαν τα τελευταία χρόνια απαιτούν προσεκτική παρακολούθηση, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ορθή μεταφορά τους και η αποτελεσματικότητα του εθνικού δικαίου που πραγματικά εφαρμόζεται, ειδικότερα σε θέματα ελέγχου της εφαρμογής του. Ορισμένα κράτη μέλη δεν κατάφεραν να υλοποιήσουν τους στόχους που τους είχαν ανατεθεί. Η έκθεση προβάλλει με σαφήνεια τα προβλήματα και τα εμπόδια που υφίστανται ακόμη, καθώς και την πρόοδο που έχει σημειωθεί. Είναι πλήρης, λεπτομερής και περιλαμβάνει νέους δείκτες που καθορίζουν το συνολικό οικολογικό αποτύπωμα των προϊόντων και των

δραστηριοτήτων· ενδείκνυται συνεπώς να διαδοθεί ευρέως και οι μελλοντικές εκθέσεις να γνωστοποιούνται και να ενθαρρύνουν την αλλαγή συμπεριφορών στην παραγωγή, στη διανομή και στην κατανάλωση.

3.3 Η ΕΟΚΕ δεν έχει πεισθεί πλήρως από το επιχειρήμα ότι η κρίση συνιστά αφ'εαυτής μια ευκαιρία για τον αναπροσανατολισμό της παραγωγής και της κατανάλωσης σε πιο βιώσιμες λύσεις. Ολοένα και περισσότερες οικογένειες βλέπουν την αγοραστική τους δύναμη να πλήττεται σοβαρά από την ανεργία και το κλείσιμο των επιχειρήσεων, ορισμένες εκ των οποίων προέβησαν σε μετεγκατάσταση της παραγωγής τους σε τρίτες χώρες. Η απασχόληση, η στέγη, ιδίως για τους νέους, παραμένουν βραχυπρόθεσμα προτεραιότητες, στις οποίες πρέπει να δοθούν θετικές απαντήσεις.

3.4 Οι επισφαλείς θέσεις εργασίας, οι θέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου ή μειωμένου χρόνου, τείνουν να αυξάνονται, πράγμα που δημιουργεί αβεβαιότητα και κάθε άλλο παρά ευνοεί την αλλαγή του τρόπου κατανάλωσης των νοικοκυριών, αλλά ούτε και τις επιχειρήσεις. Οι τελευταίες προσπαθούν ενίοτε να εξαγάγουν τις πλέον ρυπογόνες παραγωγές τους εκτός ΕΕ αντί να επενδύσουν σε άλλα παραγωγικά μοντέλα, πράγμα ιδιαίτερα δύσκολο εφόσον οι πιστώσεις είναι σπάνιες ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ.

3.5 Στην έκθεση το θέμα των συνεπειών της κρίσης αναφέρεται ακροθιγώς και μόνο, οι δε συνέπειες δεν έχουν ακόμη αντιμετωπισθεί κατά τρόπο που να ευνοεί το περιβάλλον. Το πλήγμα είναι επίσης σημαντικό για τις χώρες εκτός της ΕΕ των 27, ιδίως δε για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Η εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών έναντι των χωρών αυτών είναι μάλλον δύσκολη στο άμεσο μέλλον, ενώ η Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια και οι διάφορες ενισχύσεις μειώνονται με γρήγορους ρυθμούς. Απαιτείται μια συνεπής και ταχεία αλλαγή συμπεριφοράς ώστε να βοηθηθούν οι χώρες αυτές οι οποίες δεν έχουν ούτε τα μέσα ούτε την τεχνολογία να καταπολεμήσουν την αλλαγή του κλίματος.

3.6 Η επιστροφή στην προσέγγιση «business as usual» με την ίδια οικονομική οργάνωση δεν θα επιφέρει καμία πρόοδο προς την κατεύθυνση ενός ασφαλέστερου και καλύτερης ποιότητας περιβάλλοντος, τα δε μηνύματα που αποστέλλονται από τις χρηματοπιστωτικές αγορές και τη βιομηχανία κάθε άλλο παρά ενθαρρυντικά είναι· απαιτείται μια ισχυρή πολιτική βούληση, μια εντονότερη κινητοποίηση των Ευρωπαίων πολιτών καθώς και μια αντικειμενική ενημέρωση και όχι ανώφελα «καταστροφική» από τα μέσα ενημέρωσης.

3.7 Για τις χώρες που εκβιομηχανίζονται (Κίνα, Βραζιλία, Ινδία), τα παλιά πρότυπα κατανάλωσης των βιομηχανικών χωρών με οικονομία της αγοράς αποτελούν πάντα τον επιδιωκόμενο στόχο, και τόσο οι κυβερνήσεις όσο και οι πολίτες αυτών των χωρών δεν κατανοούν τα όρια που τους επιβάλλονται όσον αφορά τη ρύπανση και την αλλαγή του τρόπου ζωής και κατανάλωσης. Θεωρούν τις υποχρεώσεις για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος ως ένα είδος ιστορικής αδικίας εις βάρος τους, τη στιγμή που έχουν ως στόχο να απαλλάξουν τους λαούς τους από τη φτώχεια, να προωθήσουν την εκπαίδευση και την υγεία μέσω της υπεργολαβίας για διακρατικές επιχειρήσεις σε βιομηχανική κλίμακα.

3.7.1 Ζητούν ενισχύσεις και μεταφορά τεχνολογίας που πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη εάν θέλουμε να τηρήσουμε τα όσα ορίζουν οι συμφωνίες για το κλίμα.

3.8 Το θέμα των μεταφορών από τη μια άκρη του πλανήτη στην άλλη, οι αλυσίδες παραγωγής που αναπτύχθηκαν και επεκτάθηκαν σε πολύ μακρινούς μεταξύ τους χώρους κατανάλωσης, πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο εξέτασης και λήψης κατάλληλων μέτρων. Η εκ νέου εσωτερίκευση του πραγματικού κόστους για το περιβάλλον και το κλίμα μετακυλιέται σήμερα στους καταναλωτές, και ως κόστος και ως ρύπανση. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει συνεπώς τις προσπάθειες για την αναθεώρηση της σύμβασης MARPOL και τον περιορισμό της ρύπανσης από τα πλοία· πρέπει όμως να δεσπιστούν παγκόσμιοι κανόνες στις χρηματοπιστωτικές αγορές και καλύτερη διαχείριση των μεταφορών, αλλά και να προωθηθούν βιώσιμες παραγωγές.

3.9 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι κυβερνήσεις θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα σχέδια οικονομικής τους ανάκαμψης για την επίτευξη καλύτερης ενεργειακής απόδοσης, με στόχο την ανάπτυξη των περιβαλλοντικών υποδομών και την προώθηση της οικολογικής καινοτομίας.

3.10 Μια ισχυρή περιβαλλοντική πολιτική μπορεί να σηματοδοτήσει την έναρξη μιας περισσότερο πράσινης ανάκαμψης, με μειωμένο αποτύπωμα άνθρακα, και τον εκ νέου προσανατολισμό της κατανάλωσης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών.

3.11 Η ταχεία απώλεια της βιοποικιλότητας στον κόσμο (εξαφάνιση πολλών ζωικών και φυτικών ειδών, ορισμένα από τα οποία, όπως τα πιηνά και οι μέλισσες, πλήττονται περισσότερο ενώ είναι σημαντικά για την αγροτική παραγωγικότητα) πρέπει να ενθαρρύνει την εφαρμογή πολιτικών ανάσχεσης της εξαφάνισης των ειδών· τούτο δε αφορά κυρίως:

— τη διαχείριση των δασών και την παύση της αποψιλωτικής υλοτομίας στα πρωτογενή και ομβρόφιλα δάση,

— τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται στη γεωργία (έχει αποδειχτεί ότι τα σύγχρονα φυτοφάρμακα επηρεάζουν την υγεία των μελισσών και την τροφή των πτηνών).

3.12 Η ΕΟΚΕ θεωρεί θετική τη δημιουργία των νέων δεικτών, που λαμβάνουν υπόψη τη βιοποικιλότητα και το κλίμα, τους οποίους έχει αρχίσει να χρησιμοποιεί η EUROSTAT για τους τομείς προτεραιότητας του βου Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον.

3.13 Το CO₂ δεν είναι το μόνο αέριο που ευθύνεται για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί όσον αφορά τα NO_x (οξείδια του αζώτου) και κάθε τι που μπορεί να επηρεάσει τη στιβάδα του όζοντος και να προκαλέσει τη θέρμανση της ατμόσφαιρας.

3.14 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της ευαισθητοποίησης και της ενεργού συμμετοχής των πολιτών, οι οποίοι θα πρέπει να προσανατολίζονται προς τη χρήση των βέλτιστων πρακτικών σε ό,τι αφορά τα προϊόντα που έχουν καταναλωθεί, τον περιορισμό και τη διαλογή των οικιακών απορριμμάτων· η ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων και η ενσωμάτωση της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής στις δεσμεύσεις τους για την κοινωνική ευθύνη είναι επίσης απαραίτητη.

3.15 Τα περισσότερα προγράμματα και οι νομοθεσίες που αναφέρονται στην έκθεση έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ⁽²⁾ και η ΕΟΚΕ έχει συγκροτήσει ένα Μόνιμο Παρατηρητήριο για την Βιώσιμη Ανάπτυξη, προκειμένου να συμβάλει αποτελεσματικότερα στις στρατηγικές καταπολέμησης της αλλαγής του κλίματος, για την παρακολούθηση των κοινοτικών πολιτικών και νομοθεσιών και για τον έλεγχο της αποτελεσματικότητάς τους.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(2) Γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 128 της 18.5.2010, σ 122 ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 97 ΕΕ C 317 της 23.12.2009, σ. 75· ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 92· ΕΕ C 306 της 16.12.2009, σ. 42· ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 67· ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 62· ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 88· ΕΕ C 218 της 11.9.2009, σ. 55· ΕΕ C 218 της 11.9.2009, σ. 50· ΕΕ C 218 της 11.9.2009, σ. 46· ΕΕ C 175 της 28.7.2009, σ. 34· ΕΕ C 218 της 11.9.2009, σ. 59· ΕΕ C 306 της 16.12.2009, σ. 39· ΕΕ C 204 της 9.8.2008, σ. 66.

Τιμή συνδρομής 2010 (χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων ταχυδρομείου για κανονική αποστολή)

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 100 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, έντυπη έκδοση + ετήσιο CD-ROM	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 200 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	770 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μηνιαίο συγκεντρωτικό CD-ROM	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	400 EUR ετησίως
Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας, σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί, CD-ROM, δύο εκδόσεις την εβδομάδα	πολύγλωσσο: 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	300 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C — Διαγωνισμοί	γλώσσα(-ες) ανάλογα με το διαγωνισμό	50 EUR ετησίως

Η συνδρομή στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, που εκδίδεται στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι δυνατή σε 22 γλωσσικές εκδόσεις. Περιλαμβάνει τις σειρές L (Νομοθεσία) και C (Ανακοινώσεις και Πληροφορίες).

Για κάθε γλωσσική έκδοση απαιτείται ξεχωριστή συνδρομή.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 920/2005 του Συμβουλίου, που δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα* L 156 της 18ης Ιουνίου 2005, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υποχρεούνται, προσωρινά, να συντάξουν και να δημοσιεύουν στα ιρλανδικά όλες τις πράξεις. Γι' αυτό, η *Επίσημη Εφημερίδα* στα ιρλανδικά πωλείται ξεχωριστά.

Η συνδρομή για το Συμπλήρωμα της *Επίσημης Εφημερίδας* (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί) περιλαμβάνει 23 επίσημες γλωσσικές εκδόσεις σε ένα ενιαίο πολύγλωσσο CD-ROM.

Με απλή αίτηση, οι συνδρομητές της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν διάφορα παραρτήματα της *Επίσημης Εφημερίδας*. Ενημερώνονται για την έκδοση των παραρτημάτων με «Σημείωμα προς τον αναγνώστη» που δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Τα CD-ROM θα αντικατασταθούν από DVD εντός του 2010.

Πωλήσεις και συνδρομές

Συνδρομές σε διάφορες τιμολογημένες περιοδικές εκδόσεις, όπως η *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, διατίθενται στους εμπορικούς μας αντιπροσώπους. Κατάλογο των εμπορικών μας αντιπροσώπων θα βρείτε στο Διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm

Το EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: <http://europa.eu>

